

Latinská cvičební kniha

pro

A. 298

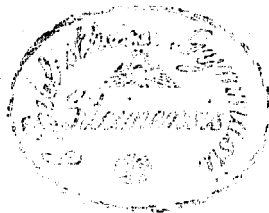
prvou třídu

česko-slovanských gymnasií.

Se psal

Alois Vaníček,

gymn. professor v Olomúci.

V Olomúci 1868.

Nákladem kněhkupectví Eduarda Hölzel-a.

Předmluva.

Podává spisovatel milé mládeži česko-slovanské latinou cvičební knihu, jižto na základě své německé, docela vzebrané a vyprodané, cvičební knihy sepsal. Uspořádání však látky jest téměř veskrze zjinačeno, dejž Bůh, ku přechu věci samé.

Latinské věty jsou z největší části z klassických spisovatelů vyňaty, ovšem zde onde s malými změnami, jakž toho věc žádala. České pak věty, od spis. samého tvořené, stahují se k latinským tohotéž cvičení více ohledem na cvičební látku nežli na slova sama. Hleděno spolu k tomu, aby žák prázdných, ničeho vlastně pravících vět nenalezal, kterýchž ovšem veliká hojnost v cvičebních knihách často ště se vyskytá. Při učení-se klassickým jazykům má žák meď z počátku netoliko rozum, ale i ducha vzdělávati.

Co se uspořádání látky samé týče, držel se spis. zákona a přirození věci samé, a neuznal za dobré, paragrafy terékoli grammatiky uvozovati, jsa toho mínění, že formy tmy dříve známy býti musejí, nežli cvičení příslušnými větami se počíná. Pravidla pak skladby, pokud jich nevyhnutně zapotřebí, dole co nejstručněji se udávají a v dalších cvičeních pořád k nim se poukazuje. Nemá tedy žák prvé druhé třídy grammatiky vlastně zapotřebí, avšak velmi upotřebí má — dobrého učitele a dobré cvičební knihy.

Hlavním pak spis. zřetelem bylo, aby žák nižádného slova nenalezl, kteréž mu co do formy ještě neznámo jest; věc to veledůležitá, avšak bohužel přecasto zanedbávaná. Lituje tedy spis., že navzdor vši pozornosti a bedlivosti předce několik slov nepřislušných do vět z počátku uvedených se vloudilo, pročež on snažně prosí, aby omyly udané před užíváním knihy samé správně se opravily. Budiž ještě připomenuto, že v prvném běhu toliko známost Indicativu přítomného času se předpokládá — vše ostatní, což se zde onde (zajisté dosti zřídka) nachází, dole jest udáno a vysvětleno.

Co vlastně kniha sama podává, poznati lze z obsahu, za jehožto pilné povšimnutí spis. snažně žádá.

Při skloňování jména všechny nepravidelné a řídké formy do druhé třídy se odkazují; vynecháno tedy nepravidelné stupňování (bonus, melior atd.), z číslovek základné a řadové dostačují, zájmeno pak neurčité co trochu nesnadné do prvé třídy nijak nepatří.

Časoslovo jest podle svých známých tří kmenův rozvrženo, čímž látka druhého běhu na tři skoro stejné oddily sama sebou se dělí. Časoslova krytočinná na konec odkázána jsou, neboť význam jejich žáka z počátku mýlí a musí tedy s významem i s formou zvláště se zanášeti.

Z ohledu na kmen přítomného času vynechal spis. kmenů s připojeným -i (cap-i-o) docela, neboť tato časoslova jsou pro žáka prvé třídy zajisté nepravidelná. Z ohledu pak na druhý a třetí kmen podávají se jen časoslova I. časování na ā-vi, ā-tu, II. čas. na -ui, -tu nebo -ī-tu, IV. čas. na ī-vi, ī-tu, u III. pak čas. jsou vynechána časoslova se zdvojením (pro žáka prvé třídy ještě nesnadná), též časoslova třídy nosové (fi-n-d-o), třídy s připojeným ē (jac-i-o, pet-ī-vi), konečně začínavá (cre-se-o).

Přidán jest slovníček latinsko-český a česko-latinský, v němžto slova znamením délky nebo krátkosti veskrze se znamenají, aby žák, což veledůležitě jest, hned z počátku správnému vyslovování přivykal. Konečně jsou vlastní jména uvedena a stručně vysvětlena.

Jest zde ještě zmínky hodno, že spis. také pilný zřetel měl k správnějšímu pravopisu, jehožto též ještě často zanedbáváno; on píše tedy: caelum, cerimonia, condicio, ditio, Juppiter, nuntio, oboedio, precium, pulcer, seculum, sucus, suspitio, thus a t. d.

Budiž tedy tato kniha velectěným pánům kolegům vřele doporučena a spis. toužebně si přeje, aby ji za dobrou uznali a do školy laskavě uvedli. Prosí též spis., aby sobě neobtěžovali, oprav laskavě mu zasílali, jichžto pak vděčně a svědomitě při druhém vydání používáno býti má. Některé malé zde onde se nacházející poklésky buďtež laskavě tím omluveny, že pan nakladatel později než žádoucnou bylo spisovatele ku vydání knihy této pobídl, za kterouž příčinou tento neunaveně pracovati musel, aby kniha sama před koncem školního roku do rukou velectěných pánů kolegův se dostala.

Na zdar! Bude-li touto knihou milé naší mládeži poslouženo, pak spisovatele upřímná snaha a namáhající práce hojně odměny došla.

Dne svatých bratří Cyrilla a Methoděje 1868.

Alois Vaníček.

Prvý běh.

Skloňování.

Prvé skloňování (kmeny na *-a*).

1.

Alauda volat. — Rana coaxat. — Planta virescit. — Ira nocet. — Luna lucet. — Experientia docet. — Luscinia canit. — Lacrima arescit. — Laudo ¹⁾ clementiam. — Vituperamus pigritiam. — Amamus modestiam. — Sapientia ornat vitam. — Ira gignit insaniam. — Diligentia conservat opulentiam. — Columba amat munditiam. — Aqua exstinguit flammam. — Aquila laniat alaudam et columbam. — Scintilla flammam excitat. — Ciconia lacertam quaerit.

Skřivan zpívá. — Bylina kvete. — Hvězda svítí. — Štěstí klame. — Mravenec pracuje. — Léčba uzdravuje. — Vina působí starost. — Přátelství zdobí život. — Lenivost působí hanbu. — Přátelství zmenšuje bídu. — Čáp hledá ještěrku. — Měsíc osvětluje zemi. — Chválíme pilnost. — Tupíme nestřídmost. — Miluju pilnost. — Ctíme spravedlivost. — Skřivan a slavík zpívají. — Vina trýzní svědomí.

2.

Laudamus modestiam adolescentiae. — Sapientia quaerit famam justitiae. — Conscientia culpae vexat vitam. — Amicitia minuit aerumnas vitae. — Culpa est causa poenae. — Ignavia est causa ignominiae. — Historia est magistra vitae. — Miseria est poena stultitiae. — Columba praeda est aquilae. — Stultitia credit fortunae. — Sapientia non indulget irae. — Procella nocet plantae. — Non scholae, sed vitae discimus.

1. ¹⁾ Osobné zájmeno se (jak v češtině) co podmět nepronáší, nemá-li zvláštního důrazu, nebo není-li protivy.

Duše jest příčina života. — Zpozdilost jest příčina bídý. — Moudrost jest učitelkyně života. — Pilnost jest příčina zámožnosti. — Zkušenost jest přítelkyně moudrosti. — Lakomost jest příčina závisti a starosti. — Žába jest kořist čápa. — Moudrost nevěří štěstí. — Spravedlivosti a mírnosti děkujeme slávu. — Pracovitosti děkuje rolník zámožnost. — Pilnost a skromnost jest mládeži k ozdobě. — Lenivost a nestřídmost jest mládeži k hanbě a jest příčina trestu.

3.

De justitia venit amicitia. — Ex luxuria existit avaritia. — Ex avaritia existit cura et invidia. — De justitia veniunt innocentia et concordia. — De diligentia et parsimonia venit opulentia. — Experimentā ¹⁾ docemur. — Conscientiā culpae vita vexatur. — Diligentia conservatur opulentia. — Patientiā lenitur aerumna vitae. — Sipientiā et amicitia ornatur vita. — Laetitia conservatur temperantiā et continentia. — Diligentia agricolae augetur opulentia patriae.

Z nespravedlivosti pochází hanba. — Z lenivosti a nestřídmosti pochází bída. — Ze spravedlivosti a moudrosti pochází sláva. — Štěstím ¹⁾ býváme klamáni. — Žába bydlí ve ²⁾ vodě i na ²⁾ zemi. — Zkušenost nebývá štěstím klamána. — Země bývá měsícem osvětlena. — Přátelstvím a trpělivostí bývá bída života zmenšena. — Pracovitostí zvětšujeme zámožnost, lenivostí bídu. — Vědomím viny a křivdy nebývá trýzněna spravedlivost.

4.

Alaudae et luscinae canunt. — Plantae et herbae virent. — Stellae lucent. — Lacrimae cito arescunt. — Columbae amant munditiam. — Aqua exstinguit flammam. — Aquilae laniant alaudas et columbas. — Amicitia minuit molestias vitae. — Plantae et herbae terram vestiunt. — Depellit stellas aurora. — Aerumnas patientia lenit et molestias ami-

3. ¹⁾ Na otázku čím? stojí v latině Ablativ bez předložky na místě našeho Instrumentalu. — ²⁾ Na otázku kde? stojí in s Ablativem na místě našeho Lokalu.

citia minuit. — Alaudae et columbae praeda sunt aquilarum. — Ranae sunt incolae aquarum. — Malitia est causa discordiarum.

Byliny kvetou. — Žáby kvakají. — Hodiny života rychle plynou. — Hvězdy osvětlují zemi. — Slzy jsou zvěstovatelkyně truchlivosti. — Moudrost zamítá statky země. — Zpozdilost máří hodiny života. — Milosrdenství suší slzy. — Vina působí starosti a tresty. — Lenivost a nestřídmost máme za příčiny ¹⁾ bídy a hanby. — Zlomyslnost vymýšlí příčiny svárův. — Pilnost rolníkův jest příčina zámožnosti vlasti. — Vina jest příčina starostí a trestův. — Země rodí množství bylin a květín. — Mouchy jsou kořist žab, žáby jsou kořist čápův.

5.

Procellae nocent plantis. — Sapientia non inservit fortunae terrae. — Obtemperate ¹⁾ sapientiae et experientiae, magistrae ²⁾ vitae. — Lacrimis debemus misericordiam. — Lunā et stellis terra illustratur. — Lacrimis ira ad clementiam et misericordiam adducitur. — Silvae abundant ³⁾ plantis et herbis. — Scintillis flammae excitantur. — Ex curis existit tristitia. — Patientia est medicina in aerumnis vitae. — Per agricolas augetur opulentia terrarum.

Moudrost se neodává lenivosti a nestřídmosti, příčinám bídy a hanby. — Lenivost podléhá trestům. — Ve vodách bydlí množství žab. — Zámožnost rolníkův bývá zničena požáry. — Země oplývá obyvateli. — Lesy oplývají zvířaty. — Slzami zvěstujeme truchlivost. — Moudrost se neraduje ⁴⁾ bohatstvím.

4. ¹⁾ Výrok ku předmětu se vztahující stojí v Accusativu (výrokový Accus.); mají tedy časoslova: jmenovati, míti, voliti atd. v činném rodě dvojitý Accusativ u sebe, totiž Accus. předmětu a výroku. — My užíváme zde předložek za, co nebo Instrumentalu.

5. ¹⁾ Posloucheati (obtemperare, parere, obaudire) se váže v latině s Dativem, v češtině s Genitivem. — ²⁾ Přístavek (appositio) stojí se svým podstatným v stejném pádě; možno-li, také v stejném čísle. — ³⁾ Oplývají čím? — srv. Cv. 10. Pozn. 1. — ⁴⁾ gaudeo 2. (raduju se čím).

6.

Intemperantia est justa causa ignominiae. — Sapientia maestitiam pellit ex vita humana. — Parva scintilla magnam saepe flammam excitat. — Umbra silvae jucunda est. — Mala conscientia nunquam est secura. — Gloria Romae est aeterna. — Vera amicitia est jucunda et sempiterna. — Fortuna caeca est. — Historiam vitae humanae magistram appellamus. — Gallia finitima est Germaniae. — Modestia est amica certa sapientiae.

Zpozdilost věří nejistému štěstí. — Trpký jest trest zlého svědomí. — Řídké jest pravdivé a upřímné přátelství. — Věnujte život drahé vlasti. — Pravdivé přátelství zdobí lidský život. — Moudrost se neoddává slepému štěstí. — Zkušenost jest výborná učitelkyně lidského života. — Pilnost a společinnost jest jistá příčina zámožnosti. — Malá jiskra jest často příčina velikého ohně. — Hledáme příjemný stín lesu. — Spravedlivost nebývá trýzněna zlým svědomím.

7.

Avaritia causa est multarum cararum. — Natura gignit magnam copiam variarum plantarum et herbarum. — Agricolis umbra silvarum jucunda est. — Atriae curae leniuntur vera amicitia. — Sapientia non indulget incertis fortunis terrae. — In silvis invenimus multas plantas et herbas. — Experimentiam et sapientiam egregias vitae magistras appellamus. — Stultitia gaudet ¹⁾ fluxis, sapientia aeternis divitiis. — Terra lunā multisque stellis illustratur.

Zpozdilec hledá nejisté statky. — Často souží obtížné starosti lidský život. — Moudrost a spravedlivost jsou jisté příčiny pravdivého přátelství. — Chválime skromné dívky. — Pěří ²⁾ mnohých holubův jest bílé. — Pravdivé přátelství nebývá rušeno nepatrnými různicemi. — Trpělivost máme ³⁾ za výborný lék obtížných starostí. — Nejisté a pomíjející jsou hodiny lidského života. — V lesích bydlí množství všelijakých zvířat.

7. ¹⁾ Srv. Cv. 5, P. 4. — ²⁾ pennae. — ³⁾ Srv. Cv. 4, P. 1.

Druhé skloňování. (kmeny na -o).

8.

Cultura quasi vitae cibus est. — Indus est fluvius Indiae. — Amicus lenit aerumnas vitae. — Somnus morbum levat. — Aegyptum Nilus irrigat. — Discipulum ornant modestia et diligentia. — Lupus agnum dilaniat. — Patria struthiocameli est Africa. — Providentia dei mundum administrat. — Intemperantia est causa morbi. — Succedit ¹⁾ Romulo Numa Pompilius. — Stultitia dolo succumbit. — Germania a Gallia Rheno separatur. — Sapientia maestitiam pellit ex animo.

Rýn jest řeka Německa. — Moudrost zdobí ducha. — Závist jest nemoc. — Nestřídmost podléhá nemoci. — Spánek mírní obtíže nemoci. — Jelen jest kořist medvěda. — Vzdělávej, žáku, ducha moudrostí. — Prozřetelnost boha řídí svět a život. — Hojnost potravy jest často příčina nemoci. — Miluj, synu, ²⁾ drahou vlast. — Mírní, příteli, starosti přítele. — Lenivost jest žákovi k hanbě. — Jehně jest kořist vlka a medvěda. — Vodou Nilu Egypt zavlažen bývá. — Zachovej, bože, drahou vlast.

9.

Castus animus deo placet. — Murus aeneus est bona conscientia. — Dei sapientia universum mundum administrat. — Natura gignit magnum numerum variarum herbarum et plantarum. — Lupus agno inimicus est. — Deus est justus et benignus. — Invidiam habemus morbum periculosum. — Divina sapientia maestitiam pellit ex animo humano. — Rhenus, fluvius Germaniae, magnus est et profundus. — Colite deum aeternum casto animo ¹⁾.

Čti, synu, věčného a spravedlivého boha. — Miluj pravdivého a upřímného přítele. — Často souží obtížné starosti

8. ¹⁾ Succedere řídí v latině Dativ — následovati v češtině Genitiv — ²⁾ Vocativ stojí obyčejně po nějakém slově, k omluvené osobě nebo věci se vztahujícím.

9. ¹⁾ Jména podstatná, ježto způsob udávají (jak?), vážou se s Ablativem bez předložky (u. př. modo způsobem, na způsob); jiná však podstatná vážou se na otázku jak? s Ablativem s cum, ve spojení pak s přídavným s Ablativem s cum nebo bez cum. —

ducha lidského. — Jelen jest bázliv. — Býk jest veliký a silný. — Chválíme skromného žáka a haníme lenivého žáka. — Nestřídmost máme za spravedlivou příčinu obtížné nemoci. — Bázlivé jehně jest kořist divého vlka. — Od dobrého syna ²⁾ bývá drahá vlast milována. — Svornost máme za kovovou zeď drahé vlasti. — Země oplývá ³⁾ velikým počtem bylin a rostlin.

10.

Agni sunt praeda luporum. — Radii lunae et stellarum terram illustrant. — Minuitis, amici, molestias vitae. — Gallina pullos nutrit et pennis fovet. — Amate, discipuli, diligentiam et modestiam. — Patientia vincit molestias morborum. — Terra Gallorum finitima est Germanis. — Incertus est numerus annorum vitae humanae. — Amicis indigemus ¹⁾ in aerumnis vitae. — Počta apud Graecos per excellentiam ²⁾ dicitur Homerus. — Germania et Gallia abundant ¹⁾ rivis et fluviis. — Germania a Gallis Rheno separatur.

Spánek mírní obtíže nemoci. — Zpozdilce maří léta života. — Jelenové jsou kořist vlkův a medvědův. — Lenivost jest zákům k hanbě. — Paprsky mnohých hvězd bývá země osvěcena. — Z bujnosti a nestřídmosti povstávají nemoci. — Milujte, synové, drahou vlast. — Voda Nilu zavlažuje nivy Egyptu. — Massilie jest osada Řekův. — Nemoci bývají od lékařův ³⁾ lékem hojeny. — Řekové vynikají velikým počtem básníkův. — Veliký jest počet řek v Germanii a Gallii.

11.

Veri amici leniunt aerumnas vitae. — Intemperantia est justa causa morborum acerborum. — Rari sunt veri amici. — Lupi agnis et cervis inimici sunt. — Agni et cervi sunt timidi. — Rhenus et Danubius magni sunt fluvii. — Timidi agni et cervi praeda sunt saevorum luporum. — Parvi animi

9. ²⁾ Činící osoba bývá u rodu trpného vždycky Ablativem s a, ab znamenána (tedy od = ab). — ³⁾ Srv. C. 5, P. 3.

10. ¹⁾ To, čeho jest nadbytek nebo nedostatek, stojí v Ablativě (ablativus copiae et inopiae). — ²⁾ po přednosti, s vyznamenáním. — ³⁾ Srv. C. 9, P. 2.

amant divitias. — Historia excitat et recreat animos os. — Boni corrumpuntur a pravis amicis. — Lauda-
mus amamus modestos discipulos bonosque filios.

Ještědřidmost jest přičina mnohých a nebezpečných ne-
— Zpozdilec maří drahocenná léta života. — Milujte,
žakové, pilnost a skromnost. — Poslouchejte ¹⁾, milí
; věrných a pravdivých přátel. — Lakotu a nenávisť
za nebezpečné nemoci. — Výborné jsou přápovedì
h a římských básníkův. — Trpělivost jest výborný
lostoných nemoci. — U velikých řeckách ²⁾ žijou mnohá
jaká zvířata. — Od pravdivých přátel býváme vždycky
rování v nesnázech ²⁾ života.

12.

ra est initium insaniae. — Audacia minuit periculum.
us regit caelum et terram. — Fornicae sunt exem-
ndustriae. — Solatium desideramus ab amicis. — Stu-
sapientiae philosophiam dicimus. — Segesta est oppidum
lia. — Lilybaeum est promontorium Siciliae. — Capua
) domicilium superbiae et luxuriae. — Roma erat do-
m imperii et gloriae. — Animi solatio amicorum re-
ur. — Exemplo demonstramus, testimonio confirmamus.
Počátek moudrosti jest skromnost. — Válka ničí zá-
stě zemí. — Hvězdy ozdobujou nebe. — Těšení přátel
bídu života. — Poslouchej ²⁾ rady a příkladu mou-
— Svornost jest základ přátelství. — Radost jest
začátek zla. — Svědectvím svědomí nikdy klamáni
lme. — Arpinum jest město Latia, na ³⁾ pomezí Sam-
— Žijte podlé ⁴⁾ příkazu přírody. — Lakomec se ra-
nnožstvím zlata a stříbra. — Zbabělost se bojí ⁵⁾ ne-
jí, smělost se potýká s nebezpečím.

13.

Justitia est firmum vinculum concordiae. — Stultitia
tiam contemnit et divitias magnum bonum putat. —

Srv. C. 5, P. 1. — ²⁾ Srv. C. 3, P. 2.

Erat byl, byla, bylo; erant byli, byly, byla. — ²⁾ Srv. C. 5,
1. — ³⁾ Srv. C. 3, P. 2. — ⁴⁾ secundum s Accusativem. —
timere, taktěž metuere, řídí Accusativ, u nás báti se Genitiv.

Divitiae bonum sunt parvi, virtutes magni precii. — Modestia et sapientia praeclaro est ornamento. — Saepe est etiam sub palliolo sordido sapientia. — Angusti et parvi animi amant vanum aurum et argentum. — Discordia magno est patriae periculo. — Formicae praebent discipulis egregium exemplum industriae. — Magnum gaudium saepe causa est magni mali.

Moudrost jest jistá příčina pravdivé radosti. — Svědectví svědomí jest vždycky pravdivé a spolehlivé. — Svornost jest vlastí k velikému prospěchu. — Dlouhotrvající válkou bývá zámožnost vlasti ničena. — Rada špatného přítele jest příčina veliké škody. — Pravdivé přátelství jest životu k pevné ochraně. — Moudrost se neraduje marným zlatem a stříbrem. — Život lidský všelijakému nebezpečí jest podroben. — Máme moudrost za výbornou ozdobu lidského života. — Veliká důvěra bývá často k velikému neštěstí.

14.

Membra senio curvantur. — Verba docent, exempla trahunt. — Patientia vincit cruciamenta morborum. — Justitia regnorum fundamentum ¹⁾. — Terra beneficiis et donis dei abundat. — Auctumnus denudat ²⁾ foliis ramos. — Beneficia beneficiis provocantur. — Vincula amicitiae sunt concordia et justitia. — Palpebrae sunt tegumenta oculorum. — Studia adolescentiam alunt et solatium atque per fugium praebent. — Studiis, discipuli, dedite animos. — Historiae monumentis animus instruitur et excitatur.

Spánek sílí údy. — Základy říší jsou svornost a spravedlivost. — Hledejte, žáci, v studiích statky lidského života. — Válka pustoší města a říše. — Máme studia za pokrm ducha. — Nemoci bývají lékem, chyby rozkazy a tresty léčeny. — Zlé svědomí jest příčina muk. — Smělost nepodléhá nebezpečím. — Žijte podle ³⁾ předpisů moudrosti a podle příkladů zkušenosti. — Nevěřme svědectvím špatných.

14. ¹⁾ Est, sunt (jest, jsou) bývá v průpovědích, u větách vůbec platných atd. (jako v češtině) často vynecháno. — ²⁾ Ablativ stojí u časoslov, ježto znamenají: naplniti, opatřiti (čím), oloupiti, zbařiti (čeho?). Srv. C. 10, P. 1. — ³⁾ Srv. C. 12, P. 4. —

— Trpělivostí přemáháme muky obtížné nemoci. — Moudrost nezoufá v mukách a nebezpečích. — Z dobrodění pocházejí dobrodění. — Moudrost nevěří slovům, nýbrž 4) zkouší skutky.

15.

Aurum saepe est causa multorum malorum. — Parvae scintillae magna saepe incendia excitant. — Bella diuturna admodum pernicioso sunt. — Facta Romanorum sunt egregia et gloria Romae est aeterna. — Vincula concordiae et justitiae firma et certa sunt. — Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt. — Magno damno sunt prava colloquia. — Fessis agricolarum membris umbra est jucunda. — Permulta Graecis erant templa ac simulacra deorum. — Sapientia gaudet certis et preciosis bonis. — Bonus iudicat magna cum indulgentia de peccatis alienis.

Moudrost jest jistá příčina pravdivých radostí. — Řím děkuje výtečným činům věčnou slávu. — Ze špatných rozmluv pocházejí dnehu lidskému veliká nebezpečí. — Výtečné jsou příběhy řeckých a římských básníkův. — Zpozdilost se raduje pomíjejeicmi, moudrost věčnými statky. — Zotavte ducha příklady výborných činův. — Spravedlivé činy máme za slavné, nespravedlivé za potupné. — Mnohá již století velebí výtečného básníka Homéra. — Lidský život jest podroben mnohým a velikým nebezpečím. — Krutými válkami bývají zámožná města a zámožné říše pustošeny.

16.

Deus est populorum arbiter. — Observate, discipuli, praecepta magistri. — Agri cultura est causa opulentiae agricolarum. — Agricola committit agro grana frumenti. — Modestia ornat puerum — Ama, puer, magistrum. — Figulus figulo invidet, faber fabro. — Vitia etiam sine magistro discuntur. — Viri est, patriam defendere. — Virum ornat constantia. — Rhenus agrum Helvetiorum a Germanis dividit. — Trunci obducuntur libro.

Poslouchej, chlapče, rady muže. — Poli děkuje rolník zámožnost. — Polem dokazuje rolník pilnost nebo lenivost. — Učitel chválí pilnost a skromnost chlapce. — Příroda jest kniha moudrosti. — Věnuj, muži, život drahé vlasti. — Pilnost chlapce zmenšuje učitelovi obtíže vyučování. — Nemoci bývají lékem nebo nožem hojeny. — Učiteli děkuješ, chlapče, mnohá dobrodění. — Zbabělost jest muži k potupě. — Pilnost rolníka pluhem pole vzdělává.

17.

Canceri sunt in rivis et fluviis. — Amate, pueri, magistris. — Puerorum animi excoluntur praeceptis magistrorum. — Inter bonos viros ac deum amicitia est. — Viris constantia est magno ornamento. — Graeci erant Romanorum magistri. — Modestia ornamento est pueris et puellis. — Animus puerorum ludo indulget. — Romanis magnus numerus erat praeclearorum virorum. — Bellum devastat agros.

Milujte, chlapeci, knihy. — Chlapeci získají pilností a skromností přízeň učitelův. — Mužův jest, pro vlast bojovati. — Zefové tehádům úctu povinni jsou ¹⁾. — Od ²⁾ chlapečův žádáme ³⁾ poslušnosti a úcty k ⁴⁾ učitelům. — Ve vodách nalezáme množství žab a rakův. — Knihami získáme vzdělanost. — Pilní chlapeci těší se více ⁵⁾ knihami nežli ⁶⁾ hrou a žerty. — Svornost mužův jest vlastí k velikému prospěchu.

18.

Pueri tener animus excolitur praeceptis magistri. — Misero succurrite. — Aeger animus saepe est iracundus. — Animus excelsus liber ¹⁾ est atra cura. — Noctua Minervae sacra erat. — Medici morbos saepe curant asperis remediis. — Miserum avarum vexant atrae curae. — Pennae corvi nigrae sunt. — Asperi venti nocent plantis et herbis. — Animi humani nunquam liberi ¹⁾ sunt peccato. — Prava colloquia te-

17. ¹⁾ Jsem povinen doboo 2. — ²⁾ a. — ³⁾ Desidero řdí v latině Accusativ, v češtině žádám Genitiv. — ⁴⁾ Erga a Accusativem. — ⁵⁾ magis — quam.

18. ¹⁾ U přídavných s pojmem prostý, svobodný (liber, vacuus atd.) znamená Ablativ to, čehož prosti, svobodní jsme. —

neris animis magno sunt damno et periculo. — Magistri vituperant pigros discipulos

Milosrdenství poskytá nešťastným útěchu a pomoc. — Dobří mužové jsou šťastni, špatní mužové nešťastni. — Getulové byli surovi a nevzděláni. — Řekům a Římanům byl nemalý počet bohův nadzemských a podzemských ²⁾. — Setrvalost a trpělivost jest výborný lék trudných starostí. — Střídmost a zdrželivost jest základem ³⁾ blažených let pozdějšího věku. — Řekům byla hojnost chrámů bohům a bohyním zasvěcených. — Závist a lakotu máme za ohybné nemoci. — Útěcha přítele jest dobrým lékem ³⁾ chorých myslí.

Třetí skloňování (kmeny na -i a souhlásky).

1. Kmeny na -i.

19.

Finis invidiae est odium. — Ignis aurum probat. — Ama, civis, patriam. — Oceanus coërcet orbem terrarum. — Ferrum igne mollitur. — Temperantia non transcendit modum et finem. — Lupus ovem lacerat. — Licentia studiorum hostis. ¹⁾ — Albis est fluvius Germaniae. — Camelus sitim diu tolerat. — Feminae crinem nodo cohibent. — Terra circum axem se convertit. ²⁾ — Ira bilem commovet. — Aurem adhibe, puer, praeceptis magistrorum. — Volucrum laqueo, piscem ducimus hamo — Luxuria curat cutem, temperantia animum. — Avaritia vexatur siti auri et argenti. ³⁾ — Vis dei naturam regit. — Vis vim vi expellit.

Konec nestřídmosti jest nemoc. — Malá jiskra působí často velký oheň. — Od občana žádá vlast svornosti a poslušnosti ⁴⁾. — Nejistý jest konec života. — Catilinův byl ne-

18. ²⁾ dei superi et inferi. — ³⁾ Výrok ku podmětu se vztahující stojí v latině vždycky v Nominativu, v češtině v Nominativu nebo v Instrumentalu; v latině stojí tedy dvojitý Nominativ.

19. ¹⁾ Srv. C. 14, P. 1. — ²⁾ točí se. — ³⁾ Genitiv jest závislý na podstatném (hlavně časoslovném), aby znamenal předmět (Genitiv předmětný). — My užíváme zde též Genitivu, nebo předložky anebo složeného podstatného (stavění města, bázeň před nepřitelem, etizádost).

— ⁴⁾ Srv. C. 17, P. 2. 3.

přítel vlasti. — Tiber jest řeka Italie. — U válce bojuje často občan proti občanovi. — Za mor vlasti máme nesvornost. — Oheň se nehasí ohněm. — Zpozdilý zavírá ucho před ⁵⁾ učením moudrosti. — Uchem slyšíme hluk. — Občana jest, nesvornosti, moru vlasti, konec učiniti. — Zlato se zkouší silou ohně. — Řím byl panovníkem oboru země.

20.

Ira est brevis insania. — Fidelis amicitia est solatium vitae. — Divitiarum et formae gloria fluxa atque fragilis est. — Somnus gravem morbum levat. — Pingui terrae debent agricolae opulentiam. — Amico fideli credimus, infidelem autem contemnimus. — Ab animo humili aurum et argentum amatur. — Monstro similis est avaritia senilis. — Alexander magnā belli gloriā insignis est. — O fragilem fortunam! ¹⁾ — Defendite, viri, communem patriam. — Amico fideli ²⁾ indigemus in aerumnis vitae. — Apud Romanos disciplina militaris admodum severa erat.

Život lidský krátký jest. — Věrné přátelství zotavuje smutnou mysl. — Lidský duch jest nesmrtelný. — Statečného muže nestraší nebezpečí. — Úrodné pole jest příčinou ³⁾ zámožnosti rolníka. — Z lehké myslí pochází škoda a nebezpečí. — Nestřídmost jest často příčinou ³⁾ těžké nemoci. — Nazýváme hněv krátkou šíleností. — Trpělivost máme za všeobecný lék. — Pilnost jest chvalitebna, lenivost hanebna. — Vergilia máme za výtečného římského básníka. — Jmenujeme zkušenost věrnou přítelkyni lidského života. — Voda jest obydlím nesčíslného množství všelijakých zvířat.

21.

Aves volant, pisces natant, vermes repunt. — Rhenus fines Galliae a Germanis dividit. — Ira procudit enses. — Concordia civium regna muniuntur. — Aquae sunt piscium domicilia.

19. ⁵⁾ ad s Accusativem.

20. ¹⁾ U vyvolání stojí to, k čemuž vyvolání se vztahuje, v Accusativu (s předložkou nebo bez předložky). — My užíváme Genitivu; ó mého bože! — ²⁾ Srv. C. 10, P. 1. — ³⁾ Srv. C. 18, P. 3.

— Defendite, cives, fines regni ab ¹⁾ hostibus. — Naves in ancoris consistunt. — Apes fingunt favos. — Ornamento sunt vitibus uvae — Aves pullos pennis fovant. — Pugnant, cives, pro patria. — Sine aratro nec ²⁾ seruntur nec ²⁾ surgunt messes. — Ungues clausulae nervorum existimantur. — Non argenti acervus aegro deducit febres, non animo curas. — Natura anguim siti maxime ³⁾ excitatur. — Follibus ignis accenditur.

Nepřátele vlasti přemáhá svornost občanův. — Orel drápy ovce rozsápá. — V řekách nalezáme množství velikých i malých ryb. — Zvelebujte, občané, slávu drahé vlasti. — Řevami jsou ozdobeny ⁴⁾ pahorky země. — Pozorujte, milí žáci, pracovitost včel. — Ptáci jsou pokrmem hadův. — Nesvornost a bezúzdnost máme za nepřítelkyně vlasti. — Řeky máme za příčiny zámožnosti zemí. — O bože, zachovej vlast a občany. — Množství lodí dokazuje zámožnost země. — Asie jest vlast tigrův. — O bože, zdržuj od ¹⁾ vlasti mor a války. — Svornost a poslušnost občanův jsou pevné hráze mezi říše.

22.

Patientia lenit omnes aerumnas. — Intemperantia saepe causa est gravium morborum. — Omnes nervos industriae contendite, discipuli. — Ab amicis hilaribus tristes animi relaxantur. — Nilus campos Aegypti fertiles reddit. — Aquila vocatur regina omnium avium. — Ignes caeli stellas innumera- biles vocamus. — Pelopidas et Epaminondas erant insignes Thebani. — A fortibus civibus patria defenditur et hostes terribiles vincuntur. — Somnus et patientia graves morbos levant. — Amicos fideles preciosum habemus thesaurum. — Stultitia perdit irreparabiles annos brevis vitae.

Dobrym a statečným občanům děkuje vlast nesmrtelnou slávu. — Nebe jest zdobeno nesčíslnými hvězdami. — Úrodným polím děkujou rolníci zámožnost. — Přátelství znamenitých mužův jest každému občanu k veliké slávě. — Všickni jsme smrtelní, avšak duše jsou nesmrtelní. — Stateční mu-

Žové nezoufají v těžkých svizelech. — Hledejte, nebeské bohactví. — Svornost statečných občanů hrází milé vlasti. — Bázlivé ovce jsou kořis krutých zvířat. — Z nepatrných příčin pov krvavé války.

23.

Cibi condimentum est fames. — Et ¹⁾ vulp incidit. — Morbi et curae tabem procreant. — causa caedis civium. — Capua erat domicilium su sedes luxuriae. — Catilinam cladem atque pesti dicamus. — Durtia sitim famemque toleramus. — cladis periculum concordia civium depellitur. — tabe consumitur. — Vita raro vacat ²⁾ nube. habemus turpem labem animi.

Slepice jsou kořisť lišky. — O Bože, zdrž válku, hlad a mor. — Skvrnu duše nesmývají byl sídlem vlády oboru země. — Otužilost od a žizni. — Spravedlivost dokonává život beze Nesvornost a zbabělost jest příčina porážky Z dlouhotrvavého hladu povstává často mor duch podléhá často tíži trudných starostí. — na vysoké skále. — Lenivost jest často pi a nouze.

24.

Nubes ventis disperguntur. — Nautae satiment. — Cavernae sunt domicilia vulpium. — cordia initium, incrementum, summam: jurgium des et strages. — Discordia vastat regna cladib compages saxorum laxant. — Crates teximus vititia dum vitat humum, nubes captat. — Lupi i saeviunt. — Non scopulis rupibusque atque an datur fama.

Zvířata bývají lstivostí lišek klamána. — oblaky nebe. — Orlové dělají hnízda na vrchol Lišky mění srst, nikoliv přirození. — Pole

raky kobylek pokryta. — Rolník ohrazuje zahradu plevem. — Holubi bývají kořisti koček nebo lišek. — Orlové jsou kořist na vysoké skály. — Skaliny jsou lodím velmi bezpečny. — Porážkami upadá milá vlast do velikých bezpečí.

25.

Cupiditas somnum etiam perturbat. — Ad justitiam se applicant pietas, bonitas, liberalitas, benignitas, comitas. — Odestia benevolentiam parat et caritatem. — Historia est sententia vetustatis. — Temperantiae tranquillitatem animi demus. — Persaepe utilitas cum honestate certat. — Benignitate et comitate verae amicitiae comparantur. — Tigres ferocitatem nunquam exuunt. — In hoste etiam ¹⁾ probitatem diligimus. — Probitas est solatium paupertatis. — Voluptati indulgere initium malorum est. — Naturae judicia aeternitate confirmantur. — Utilitas ab honestatis auctoritate superatur. — Omnes vitae commoditates benignitati dei debemus.

Moudrost se podrobuje ²⁾ nutnosti. — Poctivosti děkuje chudoba jistou útěhu. — Poctivost působí často chudobu. — Moudrost jest toliko v pravdě. — Laskavosti boží dějeme mnohá a veliká dobrodění. — Zbožností býváme vedeni k bohu. — Dobrotivostí, vlídností a spravedlivostí získáme přátelství dobrých mužův. — Pravdivé přátelství poskytlá mnohé a veliké výhody. — Z rozkoši povstávají často těžké nemoci. — Dobří občané státy zachovávají, špatní zrušují. — Prozřetelnost boží řídí obor země a všechny státy. — Setrvalost a trpělivost přemáhají všechny nesnáze. — Ze špatných společností povstávají veliká nebezpečí. — Pozdilce se raduje marnými rozkošemi a jest otrokem všech jakých žádostí.

26.

Mors malum non est. — Sapientia est ars vitae. — Nox melum spargit astris. — Mors pro patria praeclara est. — Ars est longa, vita brevis. — Arx Italiae Roma erat. — Animi

5. **Poznam.** Podstatná na tã-s, -tãti-s tvoří Genit. Množn. tãt-um (někdy též tãti-um).

¹⁾ I na. — ²⁾ prudentia obtemperat.

tranquillitas indicatur frontis serenitate. — Solatium anici explicat frontem. — Vulpes dilaniat cohortis aves. — Sapientia plebis suffragia non quaerit. — Saxa coalescunt calce. — Bello gentes consumuntur. — Artes serviunt vitae, sapientia imperat. — Stirpes ex terra sucum trahunt. — Deus curat civitates et gentes. — Eloquentia augetur litium numero. — Providentia dei omnes mundi partes administrantur.

Příroda jest výborná učitelkyně umění. — Svornost občanův jest pevná hradba státův. — Úelo zvěstuje truchlivost nebo veselost, přísnost nebo lahodnost. — Milujte, mili synové, vědy a krásná umění. — Bůh skoumá lidské mysl. — Hanebný život jest spravedlivá příčina hanebné smrti. — Voda rozněcuje vápno. — Pomníky a zříceniny zvěstují velikolepost města Říma. — Básníci nazývají sen synem noci. — V městě Římě bylo sídlo vlády oboru země. — Společnost lidská pozůstává z mnohých a všelijakých částí. — Nesčíslné hvězdy zapuzují temnost dlouhých nocí.

27.

Mare non sentit fluviorum incrementum. — Stultitia in mare fundit aquam. — Pisces sunt incolae maris. — Deo oboediunt maria terraeque. — Araneae rete texunt. — Monili feminae ornantur. — Bestiae latent in cubilibus. — Parsimonia est vectigal. — Vectigalia sunt nervi civitatis. — Apes et formicae praebent discipulis exemplar industriae. — Im-

26. Poznámek. Sem náleží tato ženská (Gen. Množn. vždy: i - um):

a) ar - s (arti - s) umění, par - s (parti - s) část — cohors (cohorti - s) obora, mor - s (morti - s) smrt, sor - s (sorti - s) osud — gens (genti - s) národ, men - s (menti - s) mysl — nox (nocti - s) noc, fron - s (fronti - s) čelo, frons (frondi - s) listí.

b) arx (arci - s) hrad, calx (calci - s) pata, kamen, falx (falci - s) srp, fax (fāci - s) pochoď, merx (merci - s) zboží.

c) plebs (plēbi - s) lid, trab - s (trābi - s) břevno, urb - s (urbi - s) město, stirp - s (stirpi - s) kmen.

d) li - s (liti - s) rozepře — co - s (cōti - s) brus, do - s (dōti - s) věno; animans (animanti - s) tvor (v Jdn. m. ž., v Mn. všech rodů).

e) grus (grui - s) jeřáb, sus (sui - s) svině.

um gloria calcar habet. — Monilibus, ornamentis ¹⁾ fenum, viri deformantur. — Italia supero et infero mari, in modo ²⁾, cingitur. — Calcaribus equi incitantur.

Báň vládu nebi, zemi a moři. — Zpozdilost upadá v síť zehytralosti. — Výborné jsou vzory starobylosti. znakům vlády jsme úctu povinni ³⁾. — Moudrost neupadá hanebných rozkoší. — ⁴⁾Rozsáhlá moře jsou obydlím akých zvířat. — Pontus Euxinus jest moře mezi Evropou. — Vzorem včel býváme k pilnosti pobádáni. — Lenivého pudíme ostruhami, lenivého žáka napomínáním a tresty. Cožství důchodův znamená zámožnost státův. — Skromná pilnost ženy více zdobí nežli ⁴⁾ zlaté a stříbrné pásky.

28.

Ira turpe malum est. — Commune remedium malorum amentia. — Concordia civium est inexpugnabile munus civitatis. — Bellum Cimbricum et cladibus et vic-
¹⁾ Romanorum insigne est. — Dulce et decorum est, patria mori ²⁾. — Boni cives communem patriam communi studio defendunt. — Capua, insigne olim Campaniae lum, sedes erat luxuriae. — Patientia vincit omnia impenitentia. — Inter amicos veros omnia bona sunt communia. Bella civilia omnibus civibus gravi damno sunt. — Monita strorum discipulis admodum utilia sunt. — Illustribus clarorum virorum animus humanus excitatur. — Quaerite, omnes, caelestia bona.

Skoumej konec každého činu před začátkem. — Šlechetný muž zavrhuje každý ³⁾ hanebný zisk. — Každý začátek jest nesnadný, avšak konec snadný. — Těžké zlo jest zlé, lehké jest snesitelné. — Laskavosti boha nebeského jeme nesčíslná dobrodění. — Dějepis zvěstuje mnohé

¹⁾ Srv. C. 5, P. 2. — ²⁾ Srv. C. 9, P. 1. — ³⁾ Srv. C. 17, P. 1. — ⁴⁾ Srv. C. 17, P. 5.

¹⁾ Ablativ znamená obmezení úsudku na jednotlivou okolnost, bližší určení něčeho nebo vzhled k něčemu (Ablat. limitationis). — My zde užíváme Instrumentalu (blahoslavení e h u d i d u c h e m), nebo: ale, podle, co do, z ohledu na atd. — ²⁾ umístí. — ³⁾ omnis, omne.

znamenité činy Řekův a Římanův. — Tučná půda jest úrodná. — Rady špatných druhův jsou hanebné a působí zpozdilecům těžké nehody. — Všecky lidské statky jsou marné, křehké a pomíjející; radujte se tedy statky nebeskými. — Dějepis oplývá výtočnými příklady a nesmrtelnými činy velikých mužův. — Poslouchejte ⁴⁾, milí synové, důrazných slov učitelův. — Památku Catiliny první množství hanebných skutkův.

29.

Ciconia est avis palustris. — Pingui terra et putri solo gaudent agricolae. — Jugurtha erat impigro et acri ingenio ¹⁾. — *Magna erat clades Romanorum in pugna equestri ad Ticinum. — Aquilae oculi acres sunt. — Nubes pluvia salubri agros irrigant. — Ludi Graecorum celebres erant. — O volucrum fortunam! o caecam cupiditatem* ²⁾! *quam cito* ³⁾ *ex lactitia et voluptate ad lacrimas recidunt. — Odio est sedatus celeribus, agilis navusque remissis. — Grus et ciconia sunt aves palustres. — Sapientia tuta consilia celeribus praeponit.*

Rozvážlivost učitelův řídí čilou mysl žákův. — Moudrost nevěří přehlédnutí štěstí. — Rychlé odhodlání jest polovice činu. — Učitelové se radují čilou horlivostí žákův. — Prudké myslí neskončují konce činu před začátkem. — Trpělivost a setrvalost máme za spasné léky každé nemoci. — Stateční občané brání ostrými meči drahou vlast. — Řekům a Římanům bylo množství oslavených chrámův. — Bahňáci jsou plaší a opatrní. — Neomrzeli a bystří duchové přemáhají všecky nesnáze. — Poslouchejte ⁴⁾, milí žáci, spasných napominání dobrých učitelův.

30.

Fortuna fallax est. — Sententiae humanae persaepe fallaces sunt. — Anni fugaces sunt. — Carthaginienses fraudu-

28. ⁴⁾ Srv. C. 5, P. 1.

29. ¹⁾ Ablativ podstatného s přídavným znamená jakost, a stojí ve spojení s jiným podstatným nebo s časoslovem *sum* (*Ablativus qualitatis*). — My zde užíváme *Gonitivu*. — ²⁾ Srv. C. 20, P. 1. — ³⁾ jak rychle. — ⁴⁾ Srv. C. 28, P. 4.

lenti ac mendaces erant. — Animus humanus natura ¹⁾ contumax est. — Divitiae mortalem non reddunt felicem. — Arabia cinnami ²⁾ ferax est. — Efficacia sunt praecepta sapientiae. — Mare Caspium omne atrox est. — Atrocia sunt cruciamenta malae conscientiae. — Animum ingratum atrocem et foedum habemus. — Feroces equos calcaribus domamus. — Truces sunt oculi iracundorum.

Zpurní občané jsou vlastní k velikému nebezpečí. — Moudrostí stanou se ³⁾ smrtelní blaženými ⁴⁾, ne zlatem a stříbrem. — Nesvornost občanův jest často příčinou lítých válek. — Moudrost se neoddává klamavému štěstí a prchavým rozkošem. — Památku Catiliny przní ukrutné činy. — Dějepis vzdělává lidského ducha dojemnými příklady velikých mužův. — Ovce jsou kořistí hltavých vlkův. — Zkušenost jest podobna plodnému poli. — Plodným polím děkuje rolník zámožnost. — Bůh plní ⁵⁾ pokorná přání lidská.

2. Kmeny na souhlásky.

31.

Justus princeps egregio est exemplari civibus. — Cupiditates et vitia principum magno sunt damno civitati. — Cyclopes versant forcipe ferrum. — Juppiter princeps est deorum Romanorum. — Jovem Romani filium Saturni nominant. — Templum Jovis in Capitolio erat. — Aquila Jovi, noctua Minervae sacra erat. — Boum coriis ¹⁾ glutinum excoquitur. — Agricola bobus agros arat. — Bruma nives spargit in agris. — Fornicae reponunt in hiemem alimenta. — Grues hiemis advenae sunt.

Občané, poslouchajte ²⁾ dobrého a spravedlivého knížete. — Minerva jest dcera Joviše. — Kovář tahá železo kleštěmi

30. ¹⁾ Pamatuj; naturā přirozením, a natura od přírody. — ²⁾ U přídavných hojností nebo nedostatků znamenáť stojí Genitiv nebo Ablativ (Srv. C. 10, P. 1.) — My užíváme Instrumentalu nebo předl. na s Accusativem. — ³⁾ evadunt. — ⁴⁾ Srv. C. 18, P. 3. — ⁵⁾ explore 2.

31. ¹⁾ Přelož Ablativ pomocí předložky ze. — ²⁾ Srv. C. 5, P. 1.

z ohně. — Rozmluva přátel kráti hodiny dlouhé zimy. — Koně nebo volí orají pole rolníka. — Země nad Egyptem sluje země Ethiopův. — Dílna Kyklopův byla v hlubině ³⁾ Etny. — Zima kryje zemi sněhem. — Laskavost a dobrotivost ozdobují život knížete Trajana. — Ptáci upadají do sítí lstivých ptáčníkův. — Svornost knížat a občanův jest základem mohutnosti říše.

32.

Natura est artifex. — Sternuntur viae silice. — Obducuntur libro aut cortice trunci. — Hederā adstringitur ilex. — Taurus contingit vertice nubes. — Linguae violentiam procacitatis indicem ac testem judicamus. — Plinius appellat fortunam gloriae carnificem. — Animi indices sunt oculi. — — Procella confringit tegulas imbricesque. — Invidia est appendix gloriae. — Cornices pluviam indicant. — Lactucis innascuntur ¹⁾ limaces et cochleae. — Grave est teneris cervicibus jugum.

Soudcové, slyšte hlas spravedlivosti. — Umělkyni přírodě děkujeme radosti života. — Slzy jsou zvěstovatelkyně želu. — Hlemejždové žijou v lesích a zahradách, pod listím a pod kůrami stromovými. — Trudné starosti máme za přídavek lakoty. — Soudcům jest hněv a nespravedlivost k veliké hanbě. — Dřevo křemeláku jest velmi ²⁾ tvrdé. — Příroda jest umělcům výbornou učitelkyní. — Včoly jsou velmi ²⁾ snažné a neunavné dělnice. — Zrna obilí jsou pokrmem křepelk.

33.

Temperantia est victrix cupiditatum. — Genitrix atque alitrix omnium animantium terra est. — Sapientiam appellamus praeceptricem vitae. — M. Cato appellat Siciliam nutricem plebis. — Minerva est inventrix oleae. — Moderatricem consiliorum atque factorum gravitatem habemus. — Pacem continet

31. ³⁾ in alto. —

32. ¹⁾ Časoslova složená s předložkami: ad, ante, con-, in, inter, ob, post, prae, sub, super mají jméno, k němuž předložka se vztahuje, v Dativě u sebe. — ²⁾ admodum.

civium concordia. — Voce avium aures delectantur. — Historia est lux veritatis. — Ducem vitae animum habemus. — Faciem populi cupiditates concitant ad flagitia.

Zkušenost jest věrná vůdkyně života. — Moudrost máme za pravdivé světlo života. — Olivové ratolesti byly znakem míru. — Noci bývají osvětleny jasným světlem nescíslných hvězd. — Svornost působí mír mezi občany. — Mirem duše býváme vedeni k blaženosti. — Poslouchejte, synové, zkušenosti a moudrosti, výborným vůdkyním života. — Svorností a spravedlivostí, životelkyněmi a pěstounkami míru, bývají říše zachovány. — Líticím, slídičkám a mstitelkyním zločinů, byli hadové místo vlasův.

34.

Lupi saepe invadunt gregem. — Regem clementia ornat. — Mors non est poena, sed naturae lex. — Juppiter rex deorum erat. — Tacent sine vindice leges. — Justis legibus regna servantur. — Defendite, cives, patriam, conjuges et liberos. — Terra vestitur copia herbarum et frugum. — Obtemperate cives legibus, justitiae commendatricibus. — Philosophia est inventrix legum et magistra disciplinae.

Býk jest vůdce stáda. — Soudcové, střežte spravedlivost zákonův. — Poslouchejte, občané, zákonů vlasti. — Rozmáhejte, králové, blaho občanův. — Bůh jest pánem kráľův a národův. — Dobrý etí božské a lidské zákony. — Země oplývá všelijakými plody. — Ve stáda vpadají často vlkové. — Kráľův jest, o blaho občanův pečovati. — Stateční občané hájí život milých manželek a dětí a blaho drahé vlasti.

35.

Anatum ova gallinis saepe supponimus. — Assidua fortunae comes est invidia. — Paupertas et ignominia comites sunt luxuriae. — Miles bellum optat, si ¹⁾ gloriam optat. — Militibus constantia et oboedientia magno sunt ornamento. — Dives non semper est beatus. — Permulti divitibus sunt amici. — Anceps est fortuna belli. — Sapientiae ²⁾ limes patet

35. ¹⁾ Když. — ²⁾ Dativ.

ad caelum. — Vitem laudamus, si palmites onerat. — Elephas poplites intus ³⁾ flectit. — Agricolae gaudent ubertate et copia segetum.

Sláva jest vůdci a vojínovi společna. — Příjemné jsou paprsky měsíce, věrného průvodce země. — Dějepis hlásá výtečná vítězství římských jezdcův a pěšákův. — Život bohatého není vždy tak ⁴⁾ blaženým jak ⁴⁾ život nuzného. — Máme slávu za průvodkyni ctnosti. — Závist a nenávisť jsou často průvodkyně slávy. — Plodná osení jsou rolníkům k radosti a k užitku. — Dějepis jmenuje Agrippu Menenia prostředníkem svornosti římských občanův. — Bohatým jsou mnozí hosté a přátelé. — Veliká jest sláva římských vojínův.

36.

Virtus conciliat amicitias honorum. — Justitia est domina et regina virtutum. — Temperantia producit senectutem. — Apex senectutis est auctoritas. — Civitatum salus in justis legibus consistit. — Vovete, cives, caput pro salute civitatis. — Voluptas non habet cum virtute commercium. — Amicitiae largus fons est benevolentia. — Montium juga nubibus teguntur. — Ferae bestiae duros et acutos dentes habent. — Dentibus manditur atque mollitur cibus. — Ex montibus fontes emicant. — Homerum appellamus parentem poetarum. — Parentibus pietatem debemus. — Obtemperate, adolescentes, monitis sapientiae. — Mors non timetur a sapientibus.

Moudrý jest pravdivě bohat. — Rozumný nevěří klamavému štěstí. — Na blahu vlasti spočívá ¹⁾ blaho občanův. — Kmetství jste mladíci úctu povinni. — Ctnosti nepozbýváme ²⁾ ani rozbitím lodí, ani požářem. — Počátkem blaha jest vědomí ³⁾ chyby. — Střídmost dlouží léta kmetství. — Zbabělost hledá blaho útekem. — Bez ctností není přátelství. — Capua byla hlavním městem Campanie. — Měsíc, průvodce

35. ³⁾ do vnitř. — ⁴⁾ tam — quam.

36. ¹⁾ Srv. pátou latinskou větou. — ²⁾ Předmět stojí také v záporných větách v Accusativu, no jako v češtině v Genitivu. (Srv. na příklad sedmou lat. větou). — ³⁾ scientia.

země, jde ⁴⁾ od ⁵⁾ západu k ⁶⁾ východu. — Rozkoše odvracujou mysl ode ⁷⁾ ctností. — Rodičům děkujeme mnohá dobrodění, mudrcům vzdělanost ducha. — Vysoké vrchy zdržujou větry a víchr. — Vlkové rozsápají kořist ostrými zuby. — Břehy řek spojujeme pevnými mosty.

37.

Regni custos est clementia. — Virtus mercedem non desiderat. — Modestia laudi est adolescentibus. — Laude aluntur artes. — Cervi celeritate pedum antecellunt. — Avarus deridetur post mortem ab heredibus. — Judices sunt custodes legum. — Ranae habitant in paludibus. — Gutta cavat lapidem. — Elephanti spirant et vivunt proboscide. — Praesides libertatis Romanae custodesque tribuni plebis erant. — Amicitia concordiae civium salus civitatis augetur. — Desiderata vita enervatur populus. — Avari animus vecordiae cupiditate auri et argenti ¹⁾ vexatur.

Pilnost a skromnost jsou žákům k veliké chvále. — Homer nazývá krále ochránci národův. — Ctnost se nezíská ²⁾ odměnou. — Zdrželivost máme za věrnou opatrovnici všech ctností. — Lenivý život máme za příčinu každé špatnosti. — Veliký jest užitek pravdivého a svorného přátelství. — Pilný žák se raduje chválou učitele. — Řekové nazývají nymfy vrchův Oready, nymfy pramenův Najady. — Svorné mysli občanův činí ³⁾ vlast bohatou a blaženou. — Veliký jest počet čtvernožcův.

38.

Leo est validus. — Patria pavonis est Asia. — Armenta spiculis crabronum saepe vexantur. — Virtus non quaerit praecones laudis. — Crabrones nocent arbustis, curculiones frumentis. — Pavo erat avis Junonis. — Iracundia leones adjuvat, columbam fuga. — Inter cives est communio legis. — Gloria virtutis non metuit oblivionem. — Anima calescit contagione pulmonum. — Legionum Romauarum gloria manet.

36. ⁴⁾ meare. — ⁵⁾ ab. — ⁶⁾ ad.

37. ¹⁾ Srv. C. 19, P. 3. — ²⁾ non paratur. — ³⁾ reddere 3.

aeterna. — Incluta justitia religioque Numae Pompili erat. — Cicero Catilinam atram civitatis pestem appellat.

Statky etnosti nejsou kořisti loupežníkův. — U všech národův jsou hlasatelé neporušitelní. — Lososi jsou hltavé a lstivé ryby. — Zpozdílec zavrhná řeč mudrce. — Pavi ocas ¹⁾ má krásné peří. — Páva nazývají Římané ptákem Junony. — Dějepis chválí legie římské pro výtečnou statečnost. — Poslouchejte napominání náboženství a moudrosti. — Nemoc plicní ²⁾ jest životu velmi nebezpečna. — Sršňové škodí sadům, hlavně jasanům. — Z dříví ³⁾ pálíme ⁴⁾ uhlí. — Nazýváme lva králem zvířat. — Nevděčná mysl jest příčinou zapomenutí všech dobrodění.

39.

Religio deum colit, superstitio violat. — Expectatio saepe fallitur. — Amicorum solatium avertit cogitationem a miseriis. — Fundamentum est commendationis et famae justitiae. — Mortem migrationem commutationemque vitae judicamus. — Aluntur aemulatione ingenia. — Temperantia sedat appetitiones. — Obtemperate, adolescentes, monitionibus parentum et magistrorum. — Excusationibus augetur suspitio. — Ex pecupiae ¹⁾ cupiditate factiones dissensionesque nascuntur. — Invidia et odium saepe sunt causae belli inter nationes. — Vis orationis est conciliatrix humanae societatis. — Sapiens consolatione non eget ²⁾.

Statek moudrosti nepodléhá změně. — Povstání zničujou blaho národův. — Zpozdílec trácí krátké hodiny života marnými snahami. — Sny často děsí lidskou pověru. — Moudrý poslouchá napominání ³⁾ rozumu. — Rozvaze děkujeme šťastný život. — Učitelé se radují slechetnou horlivostí žákův. — Moudrá mysl není klamána marnými čekami. — Chraňte, občane, vlast před ⁴⁾ nápady nepřátel. — Změny života nepuďí moudrého ze ⁵⁾ statkův. — Trýzněním ukrutníkův

38. ¹⁾ Přelož: ocasu páva jest krásné peří. — ²⁾ Přelož: nemoc plic. — ³⁾ de lignis. — ⁴⁾ coquere ž.

39. ¹⁾ Srv. C. 19, P. 3. — ²⁾ Srv. C. 10, P. 1. — ³⁾ Množník. — Srv. C. 5, P. 1. — ⁴⁾ ab. — ⁵⁾ ex.

bývají národové k povstání puzeňi. — Poslouchejte boha a svědomí ve všech poměrech života. — Výtečné jsou řeči Cicerona. — Lhář oplývá množstvím všelijakých výmluv.

40.

Homo mortalis est. — Homines boni leges divinas et humanas sancte observant. — Felicitas corrumpit homines. — Poetae Apollini flavos crines tribuunt. — Animi hominum rationis participes sunt. — Captantur arundine pisces. — Dominatione libidinum servi consuetudinis evadimus. — Somnum appellamus mortis imaginem. — Temperantia causa est valetudinis prosperae. — Religio ab animis humanis omnem caliginem dispellit. — Sollicitudines etiam trans ¹⁾ maria hominum comites sunt. — Segetes procidunt grandine. — Maxillae testudinum dentibus carent ²⁾.

Dobrym a spravedlivým lidem jest bůh milostiv. — Příroda zachovává podivuhodný a věčný pořádek. — Jsou všelijaké řády lidské společnosti. — Havrana nazývají Římané ptákem Apollina. — Vlašťovky milují blízkost lidí. — Hodní chlapeci nerozvalují hnízda vlašťovek. — Catona nazývají Římané výtečným vzorem všech ctností. — Mysl moudrého nebývá roznícena vášněmi. — Zvyklosti nabývají často moci ³⁾ přírody. — Lidé neposlouchají často napomínání ⁴⁾ rozumu, nýbrž ⁵⁾ moci zvyklosti. — Krupobitím se ničí plodnost polí a zámožnost pracovitých rolníkův. — Bezuzdnost vášni jest příčinou velikého neštěstí.

41.

Proditionem patriae turpe crimen judicamus. — Discordia civium salutem civitatis in magnum discrimen vocat. — Sapientia flumine verborum non perturbatur. — Animum humanum recte numinis divini imaginem appellamus. — Fulmina perstringunt oculos hominum. — Corvi nidificant in arcium culminibus. — Germania rivis fluminibusque abundat ¹⁾. —

40. ¹⁾ Přes. — ²⁾ Srv. C. 10, P. 1. — ³⁾ obtinent vim. — ⁴⁾ Srv. C. 39, P. 3. — ⁵⁾ sed.

41. ¹⁾ Srv. C. 10, P. 1.

Surgunt in altum cacumina oleae. — Invidia et odium saepe sunt causa certaminum inter homines et nationes. — Sunt in animis humanis quasi virtutum igniculi ac semina.

Temena hor bývají často bleskem udeřena. — Roje včel jsou vzorem pilnosti. — Žádostí zlata a stříbra lidé často k zločinům puzení bývají. — Odměnou výtečných činů jest nesmrtelnost jména. — Výtečné jsou básně řeckých a římských básníkův. — Lidská mysl se raduje nesčíslnými světly nočního nebe. — Ctižádostí a vášněmi, semeny nevornosti, bývá blaho státův ničeno. — Všecka století hlásají výtečnost básní Homerových ²⁾. — Množství velikých řek činí zemi bohatou. — Temnou noc osvěcují krásná světla hvězd nebeských, často také ³⁾ hojné blesky.

42.

Orator movet animum auditoris. — Levitate puerorum coercet verba praeceptoris. — Mundi parens et altor est deus. — Prudentia non praebet aures assentatori. — Romulum habent Romani conditorem urbis Romae. — Suasoris finis est utilitas. — Amate, discipuli, praeceptores velut ¹⁾ parentes. — Tyrii habentur conditores Carthaginis. — Repetitio est mater studiorum. — Obtemperate, pueri, patribus et matribus. — Concordia fratrum et sororum magno gaudio est parentibus. — Gallina timet accipitrem. — Romulus et Remus fratres sunt.

Napominání učitelův jsou žákům velmi prospěšna. — Nevědomost kormidelníka jest lodi velmi nebezpečna. — Cicerona máme za náčelníka římských řečníkův. — Shovivavost matek škodí často synům a dcerám. — Máme moudrost za matku všech etností. — Mnozí a všelijací ptáci jsou kořisti jestřábkův. — Chraňte, milí občané, otce a matky, manželky a děti. — Soudečův a řečníkův jest, nevinnost hájiti. — Zpozdilci upadají do sítí pochlebníkův. — Vychovatelům děkujeme vzdělanost života. — V občanské válce bojujou otcové proti ²⁾ synům, synové proti otcům, bratři proti bratrům. — Cicero nazývá senatory správce oboru země.

41. ²⁾ přelož: básní Homera. — ³⁾ saepe etiam.

42. ¹⁾ jako. — ²⁾ contra s Accusativem.

43.

sum paribus facile ¹⁾ congregantur. — Studia paria sunt. — Animi sublimitas in Caesare erat. et anserem gallina non timet, accipitrem timet. tum militum est fossa et agger. — Bona conplatum pauperis. — Stultitia imbrem in cribrum is hominum memor est in omnibus condicioni-
 Homines saepe immemores sunt dei beneficiorum fur cognoscit et lupum lupus. — Cornices sseres saliant, perdices currunt. — Voltures, hi et cornices vitam diu continuant. — Repellit piscique aries succedit. — Urit guttur sitis. — armore et auro habitat servitus. — Longum est cepta, breve et efficax per exempla.

o lakomce máme za chudého. — Vděční lidé ou všech dobrodění, nevděční nepamětliví. — alujou osud bohatých a mocných. — Římané in rovni co do učnosti ²⁾. — Augurové byli ůžské vřle. — Oblaka sesílají často množství [lsnost vrabců škodí obilí, třešním a hroznům. jest zvěstovatelkyně jara. — V zlatě a mramoru štěstí. — Život jest cestování k smrti. — Hni-mrtvolu. — Cestami se množí zkušenost lidí. jsou stupně lidské společnosti. — Žákové odbý- s nerovnou snahou ³⁾. — Julia Caesara máme rojevůdce Římanův. — Seneca nazývá vzduch ou světa.

44.

cram illustrat. — Cibi condiuntur sale, cenae s. — Hannibal dux praeclarus Carthaginensium Poetae solem et lunam vigiles mundi appellant. numen erat, magna dignitas, magna majestas In Hymetto, monte Atticae, erat copia mellis et Hamilcar erat pater Hannibalis. — Proconsules

— ²⁾ Srv. C. 28, P. 1. — ³⁾ Srv. C. 9, P. 1.

Ignavia corpus hebetat, labores firmant. — Pavones excellunt pulcris pennarum coloribus. — Morum integritas fons est honorum et fortunae. — Gaudia principum magni sunt saepe doloris. — Odor sulfuris alienat. — Lepores venator quaerit in silvis, lepores lector in libris. — Arbores saepe vexantur vi tempestatis. — Robora radices in profundum agunt ³⁾. — Cerebrum, cor, pulmones, jecur sunt domicilia vitae. — Tmolus odores, India mittit ebur, thura Sabaei. — Juventus robore gaudet, senectutis anni fervore carent ⁴⁾.

Slunce jest pramen světla a tepla. — Čtnost jest matka cti. — Slzy ulevujou každou bolest. — Tělo se sílí ⁵⁾ prací. — Voda má všelijakou chuť. — Radujeme se libeznou vůní květin. — Nestřídmost jest často příčina bolesti těla. — Pověry tvoří mnohé bludy v lidských myslích. — Střídmosti a pracemi zachováváme zdraví těla a spokojenost duše. — Bledost jest znamením leknutí. — Skromnost získá lásku. — Moudrost nehledá marných poct ⁶⁾. — Příjemný čas jara zdobí stromy zeleným listím. — Stín stromův občerstvuje mdlé údy cestovníka. — Majetkem zlata a stříbra, mramoru a slonokosti nechláholí se špatné svědomí. — Zuby vedlé trouby slonové nazýváme slonokost. — Básníci jmenujou často játra sídlem vášně. — Stromy jsou lidem ku všelijakému a velikému prospěchu.

Čtvrté skloňování (kmeny na *-u*).

48.

Fortitudo et oboedientia ornant exercitum. — Sidera ab ortu ad occasum commeant. — Pueri libenter ¹⁾ lusui indulgent. — Servate continentiam in victu atque in cultu corporis. — Gaudemus pomorum gustatu, odoratu et aspectu. — Adventu ciconiarum ver significatur. — Clara est victoria Hannibalis ad lacum Trasimenum. — Cautu avium aures hominum delectantur. — Gaudemus ortu et occasu solis. —

47. ²⁾ spouštějí ve. — ³⁾ Srv. C. 10, P. 1. — ⁵⁾ firmatur. — ⁶⁾ Srv. C. 86, P. 2.

48. ¹⁾ rádi.

Dei nutu et arbitrio caelum, terra mariaque reguntur. — Mortem portum et perfugium habemus. — A Brundisio, Calabriae oppido, trajectus in Siciliam erat.

Věhlasem vojevůdce a udatností vojska získá se ²⁾ vítězství. — Zvířata jsou lidem z části ³⁾ k užitku, z části k pokrmu; kůže zvířat jest také k oděvu. — Cicero nazývá senat římský jistým přístavem a útočištěm králův a národův. — Radujeme se příjemným zpěvem skřivana a slavíka. — Bázeň před smrtí ⁴⁾ ruší stav života. — Řekové mají Apollina za vynálezce luku. — Statečnost a poslušnost jest vojsku k slávě a prospěchu. — Dobří občané zdržují každý útok nepřátel od ⁵⁾ milé vlasti. — Lodi hledají v času bouře ⁶⁾ útočiště v jistém přístavě. — Chvála dobrých jest příjemným ovocem ctnosti.

49.

Non exercitus, neque thesauri praesidia regni sunt. — Obtemperate, cives, magistratibus. — Sensus hominis sunt: auditus, visus, olfactus, gustus, tactus. — Instrumenta sensuum sunt: auditus aures, visus oculi, olfactus nares, gustus palatum, tactus nervi. — Simiae gestibus risum saepe movent. — Mors propter incertos casus quotidie imminet. — Permulti gradus sunt societatis humanae. — Volucres cantibus aures humanas mulcent. — Populo imperant magistratus, magistratibus leges. — Mare Caspium saevum est, sine ¹⁾ portibus, procellis undique expositum ²⁾. — Morsus caprarum arboribus exitiales sunt.

Rozum neslouží, nýbrž ³⁾ vládne smyslům. — Ozdobou vojsk jest statečnost a poslušnost. — Šťastné úspěchy špatných má mí zpozdilce. — Pilným žákům poskytají studie hojně ovoce ⁴⁾. — Střídmost jest panovnice smyslův a vášní. — Radujeme se libeznými zpěvy ptákův. — Myslivci metají

48. ²⁾ paratur. — ³⁾ partim. — ⁴⁾ Srv. C. 19, P 3. — ⁵⁾ ab. — ⁶⁾ Ablativ bez předložky znamená dobu, kdy, jak dlouho napřed nebo potom — nebo prostoru časovou, za které něco se děje (Ablativus temporis).

49. ¹⁾ bez. — ²⁾ odevšad vydané. — ³⁾ sed. — ⁴⁾ Uživej Množníku.

šipy pomocí lukův ⁵⁾. — Loď se utíká ⁶⁾ z bouře vln v ochranu přístavův. — Poslouchejte, občane, úřadův, nebo důstojnost úřadův jest pramenem blaha říše. — Veliká byla udatnost vojsk římských. — Veliký jest počet stupňův k ⁷⁾ vrcholu slávy a nesmrtelnosti. — Statečného neleká nezdar prvých pokusův. — Nával vzbouřených vln jest často příčinou rozbití lodi.

50.

Manus hominum sunt artificiosae. — Justus alieno ¹⁾ manus abstinet. — Vites claviculis adminicula tamquam manibus apprehendunt. — Artificum manus operumque laborem laudamus. — Hiemis gelu saepe nocet segetibus, arboribus et vitibus. — Cornua animalium aut adunca aut redunca sunt. — Cornibus tauri, dentibus apri, morsu leones se ²⁾ defendunt. — Robur genuum indicat robur corporis. — Taurus vires in cornua sumit.

Rukama živíme žaludek, žaludkem tělo. — Jelen trká parohy. — Parohy losa jsou parohům jelena podobny. — Mrazem a vedrem bývají stromy a byliny často porušeny ³⁾. — Dřevo dubův jest těžké a tvrdé. — Střídmy žije výdělkem rukou; lakomý hladoví žádostí peněz. — Dar z rukou špatného jest velmi nebezpečný. — Smrk byl u Římanův Neptunovi a Dianě posvátný. — Všelijaké jsou druhy dubův. — Snažně prosící ⁴⁾ skloňují kolena.

Páté skloňování (kmeny na -e.)

51.

Spes animum alit. — Fundamentum justitiae est fides. — Solis radii glaciem dissolvunt. — Columbae amant munditiem. — Fide civium et justitia magistratum civitates servantur. — Pallor faciei signum est aut timoris aut iracun-

49. ⁵⁾ Uživej pouhého Ablativu; srv. C. 3, P. 1. — ⁶⁾ fugit. — ⁷⁾ ad.

50. ¹⁾ Ablativ znamená to, čeho vzdalujeme, z bavujeme, zdržujeme nebo čeho prosti jsme (Ablativus separativus). —

²⁾ sebe, se. — ³⁾ laeduntur (bývají porušeny). — ⁴⁾ supplex, supplicis.

diae. — Bonus animus in mala re dimidium est mali. — Amicis fidelibus fidem habemus. — Fallit vitium saepe homines virtutis specie. — Communem rem publicam communi studio atque amore defendite. — Dies diem docet. — Meridiem versus Africa est. — Pigritie et haesitatione inconstantiam ostendimus. — Prudens non sperat sine desperatione, nec desperat ¹⁾ sine spe. — Proditionem patriae rem scelestam, atrocem, nefariam iudicamus.

Nestřídmost jest tělu lidskému k záhubě. — Mysl nešťastného silí útěcha naděje. — Zima kryje potoky a řeky pevným ledem. — Lidé bývají často naději klamáni. — V obličejí dobrých mladíkův jeví se ²⁾ skromnost. — Věrnosti přátel děkujeme útěchu v obtížech života. — Často má rozkoš podobu prospěchu. — Lehká mysl vede do záhuby. — Turové jsou co do podoby a barvy ³⁾ býci. — Střídání-se dne a noci zachovává všechny tvory. — Často se nerovná ⁴⁾ výsledek lidské naději. — Často obracuje světlo dne hrůzy noci v smích. — Není přátelství bez víry. — Povodní se ničí naděje rolníka. — Spravedlivou příčinou bujnosti a rozmazlenosti jsou všelijaké a nebezpečné nemoci.

52.

Crocodilus dies in terra agit, noctes in aqua. — Horae cedunt et menses et dies et anni. — Gaudemus adventu dierum veris. — Dominus ac moderator omnium rerum deus est. — Permultae sunt causae rerum et secundarum et adversarum. — Multum valet fortuna in omnibus rebus, praecipue autem ¹⁾ in re militari. — Fortis et constans animus non perturbatur in rebus asperis. — Levitas animi in dies vivit. — Amicos secundae res parant, adversae probant. — In omnibus rebus adhibete praeparationem diligentem.

Moudrému nejsou klamavé naděje k zármutku a záhubě. — Obličejé nešťastných bývají smutny, šťastných vesely. — Nejistý jest počet dnů lidského života. — Bůh poskytl lidem radost nebo žalost ve dnech života. — Rok pozůstává ²⁾

51. ¹⁾ a nezoufá. — ²⁾ apparere. — ³⁾ Srv. C. 28, P. 1. — ⁴⁾ non respondet.

52. ¹⁾ hlavně však. — ²⁾ consistit ex.

z měsícův, týdnův, dnův a hodin. — Naděje klamají často očekávání lidské. — Úřady spravují všechny záležitosti státu. — Básníci lidské naděje jmenují marné sny. — Moudrost jest vědomost božských a lidských věcí. — Všecky věci dokazují moc a moudrost božskou. — Zachovávejte správnou míru ve všech věcech.

S t u p ň o v á n í.

Comparativ.

53.

Hostis rei publicae intestinus periculosior est quam externus. — Nihil ¹⁾ bonis civibus carius est quam patria. — Nihil foedius est quam animus ingratus. — Nihil est ratione ²⁾ divinius. — Justitiā hostes vincere gloriosius est quam armis. — Nihil est laudabilius quam placabilitas et clementia. — Senectus imbecillior est quam adolescentia, sed prudentior. — Efficacior est omni arte necessitas. — Ferrum plumbo auroque levius est. — Nihil inconstantius est quam populi voluntas. — Tullus Hostilius ferocior quam Romulus erat. — Elephantu beluarum nulla prudentior.

Rozumný poslouchá rozumnějšího. — Štěstí činí hrdého ještě ³⁾ hrdějším. — Nebezpečná jest závist, nebezpečnější pochlebenství. — Žádná ctnost není chvalitebnější než spravedlivost. — Žádný svědek není spolehlivější a poctivější než svědomí. — Drahý jest přítel, dražší jest vlast. — Staré přísloví učí: rozumnější ustupuje. — Blaho vlasti jest dobrému občanu milejší nad život. — Žádná odměna není sladší a výtečnější odměny dobrého svědomí. — Nemáme od boha dražšího daru nad věrné přátelství. — Opuštění jest člověka důstojnější ⁴⁾ než pomsta.

53. ¹⁾ Nie. — ²⁾ Porovnaná osoba nebo věc u Comparativu může se buď pomoci quam (než) nebo Ablativem bez quam (Ablativus comparationis). — My zde klademe Genitiv srovnávací nebo: od, nad, mimo, než, nežli, leč. — ³⁾ Naše ještě (etiam) u Comparativu se v latině zřídka pronáší. — ⁴⁾ dignus (důstojný, hodný), indignus (nedůstojný, nehodný) má v latině u sebe Ablativ místo našeho Genitivu (dignus praemio = hodný odměny).

54.

Corporis morbi sunt perniciosi, animi morbi perniciosiores. — Tardiora sunt remedia quam mala. — Secundas res splendidiores reddit amicitia, adversas faciliores. — Obtemperate semper consilio prudentiorum. — Divitiores non semper sunt feliciores pauperibus. — Spem feliciorum temporum non debemus amittere in aerumnis vitae. — Graviora sunt tormenta malae conscientiae tormentis gravium morborum. — Nullae virtutes magno viro sunt digniores placabilitate et clementia.

Chudí jsou často šťastnější nežli bohatí. — Čtnosti jsou skvělejší poklad nežli zlato a stříbro. — Není vzácnějších a drahocennějších statkův ¹⁾ nad moudrost a čtnost. — Trpělivost činí bolesti lehčí, netrpělivost ještě ²⁾ krutější a obtížnější. — Nemoci duše jsou těžší a nebezpečnější než nemoci těla. — Rozumní jsou skromnější nežli zpozdilci. — Olovo a zlato jsou těžší kovy nežli železo. — Působnější jsou příklady než rozkazy. — Snadnější jsou muka těžké nemoci nežli muka zlého svědomí.

Superlativ.

55.

Tempus est res preciosissima. — Solum natale carissimum ¹⁾. — Opulentissimus non semper est felicissimus. — Sol mundum clarissima luce collustrat. — Justa gloria est fructus verae virtutis honestissimus. — Cognitionis et scientiae cupiditas dignissima est homine ²⁾. — Croesus erat opulentissimus rex Asiae. — Hannibal dux fortissimus Carthaginiensium judicatur. — Fessis agricolis umbra arborum jucundissima est. — Periclis aetate ³⁾ civitas Atheniensium longe ⁴⁾ florentissima erat. — Cicero est excellentissimus orator Romanorum.

Nejsvětější povinnost jest povinnost vděčnosti. — Nejhanebnější čin jest zrada vlasti. — Drahý jest přítel, dražší

54. ¹⁾ Non sunt bona (není statkův). — ²⁾ Srv. C. 53, P. 3.

55. ¹⁾ Srv. C. 14, P. 1. — ²⁾ Srv. C. 53, P. 4. — ³⁾ Srv. C. 48, P. 6.

— ⁴⁾ daleko.

jsou rodiče, nejdražší jest vlast. — Svornost jest nejpevnější svazek, nesvornost nejnebezpečnější mor milé vlasti. — Korinth byl nejbohatším městem Řecka. — Máme zkušenost za nejvěrnější přítelkyni lidského života. — Pluh jest nejužitečnější nástroj. — Trpělivost činí nejtěžší nemož snesitelnou. — Moudrý má ctnost za nejvýtečnější ozdobu. — Tigr jest nejkrutější všech zvířat. — Nejjistější všech věcí jest smrt, avšak nejnejistější všech věcí jest hodina smrti.

56.

Amorem patriae fontem virtutum excellentissimarum habemus. — Potentissimi affectus sunt ira atque gloria. — Flumina tranquillissima saepe sunt altissima. — Multi divites infelicissimi sunt, multi pauperes beatissimi. — Firmissima amicitiae vincula virtutis amore nectuntur. — Alexander Magnus, Hannibal et Julius Caesar praestantissimi belli duces habentur. — Romani milites periculorum omnium gnarissimi erant. — Pelopidas et Epaminondas clarissimi erant omnium Thebanorum. — Tigris, bestia ingentis crudelitatis, nonnisi in calidissimis Asiae regionibus nascitur. — Romanis magnus numerus erat constantium ac fortissimorum virorum.

Aristoteles a Varro byli nejučenější mužové Řekův a Římanův. — Lakota a závist jsou nejhanebnější a nejnebezpečnější nemoci lidského ducha. — Běh velmi hlubokých řek jest velmi zdlouhavý ¹⁾. — Atheny, Sparta a Korinth máme za nejslavnější všech měst řeckých. — Řecko bylo sídlem nejslechetnějších umění. — Zapomenutí nejtěžších křivd jest ozdobou nejslechetnějších mužův. — Horac, Vergil a Ovid jsou nejslavnější římské básníkové. — Zpovědníci mají řeči nejhanebnějších pochlebňákův za pravdu. — Nejvzácnější a nejdrahocennější všech statkův jsou ctnost a moudrost.

57.

Nihil est virtute pulcrius, nihil amabilius. — Corvi sunt nigerrimae aves. — Pavonum pennae sunt pulcerrimae ¹⁾.

56. ¹⁾ Superlativ neznamená toliko nejvyšší, nýbrž i velmi vysoký stupeň.

57. ¹⁾ Srv. C. 56, P. 1.

— Campaniae plaga pulcerrima est Italiae; nihil mollius caelo, nihil uberius solo, nihil hospitalius mari. — T. Manlium habemus severissimum atque integerrimum judicem. — Mente nihil est celerius. — Hannibalis nomen apud Romanos jam ante Sagunti excidium celeberrimum erat. — Modestia et integritas adolescentibus pulcerrimo est ornamento. — Naves saepe ventis asperrimis vexantur. — Pauperrimi saepe sunt feliciores quam divitissimi.

Ethiopové jsou nejčernější lid Libye. — Nestřídmost jest často příčinou nejprudších nemocí. — Pravdiví přátelé poskytají nejjistější útěchu v nejtrudnějších záležitostech ²⁾. — Rychlý jest vítr, rychlejší jest světlo, nejrychlejší všech věcí jest čas. — Skromnost a spravedlivost mají všickni moudří za nejkrásnější ctnosti. — Oči orlovy ³⁾ jsou velmi bystré ¹⁾. — Zrádce vlasti máme za nejbídnějšího a nejhanebnějšího člověka a zrádu vlasti za nejohybnější ⁴⁾ všech zločinův. — Lenivost bývá také nejbystřejším duchům k záhubě. — Homera máme za nejslavnějšího všech řeckých básníkův.

58.

Somnus simillimus est morti. — Omne initium difficilimum est, finis facillimus. — Mores hominum dissimillimi sunt. — Humillimae curae vexant avari animum humillimum. — Ciconiae habent procerum rostrum et crura gracillima ¹⁾. — Ratione res dissimillimas comprehendimus. — Pulcra facies est simillima ¹⁾ flori caduco. — Deus est beneficentissimus et benevolentissimus. — Dei opera sunt magnificentissima. — Maleficentissimis obtrectationibus petit invidia gloriam alienam. — Sapiens non quaerit voluptatem, sed bona magnificentiora. — Pauperes saepe sunt munificentiores quam divites.

Řeč nejpodlejšího pochlebníka líbí se zpozdilcům více ²⁾ než rada nejpoctivějšího muže. — Hněv jest šílenosti velmi podoben ¹⁾. — Trpělivost a setrvalost činí nejnesnadnější práce velmi snadnými. — Cedry jsou velmi ztepilé ¹⁾ stromy. — Podlá mysl jest lakomec, podlejší závistivému, nejpodlejší

57. ²⁾ res asperae. — ³⁾ = oči orla. — ⁴⁾ tóter, tra, trum.

58. ¹⁾ Srv. C. 56, P. 1. — ²⁾ magis.

zrádci vlasti. — Mezkové jsou oslům velmi podobní ¹⁾. — Země oplývá nejdobročinnějšími dary božími. — Příroda jest nejpřiznivější matka všech tvorův. — Spanilomyslné činy působí přátelství, spanilomyslnější láska k vlasti ²⁾. — Není proklatějšího činu ³⁾ nad zradu ⁴⁾ vlasti. — Nejbohatší lidé nejsou vždy nejdobročinnější.

Číslovky.

1. Základné číslovky.

59.

Omnes una manet nox. — Diligentia unā virtute omnes virtutes reliquae continentur. — Multorum dierum sementis uno die ¹⁾ surgit. — Nonnullae bestiolae unum diem vivunt. — Voltur duo ova gignit. — Duo sunt aditus in Ciliciam ex Syria. — Duobus modis, vi aut fraude, perpetratur injuria. — Ex omnibus seculis vix tria aut quattuor nominantur paria amicorum. — Sulla trium pestiferorum vitiorum, luxuriae, avaritiae, crudelitatis est magister. — Zama quinque ²⁾ dierum iter ab Carthagine abest. — Nilus discurrit in ora septem. — Insula Samos septem stadia ab continente abest. — Troja decem annos oppugnatur ob unam mulierem.

Jest jeden bůh. — Všecky očekává smrt; k ³⁾ jednomu cíli spěcháme všickni. — Dva přátelé jsou jedna duše ve dvou tělech. — Zpozdilec slouží dvěma pánům a nelíbí se ⁴⁾ oběma. — Dvě jsou povinnosti statečného muže: pohrdání bolestí a smrtí. — Orel klade tři vejce. — Prst má tři klouby. — Jsou čtyři části roku: jaro, léto, jeseň a zima. — Velbloud žije také čtyři dny bez vody. — Člověk má pět smyslův. — Týden má sedm dnův. — Dějepis slavného Herodota má devět knih. — Obě ruce mají deset prstův. — Páv klade dvanáct vajec. — Nero panoval ⁵⁾ čtrnáct, Vespasian devět, Domitian patnáct let. — Rok má dvanáct měsícův

58. ³⁾ Srv. C. 19, P. 3. — ⁴⁾ non est facinus. — ⁵⁾ Srv. C. 53, P. 2.

59. ¹⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ²⁾ V češtině řídí číslovky od 5 počínaje Genitiv osob anebo věcí počítaných. Této zvláštnosti latina nezná. —

³⁾ ad. — ⁴⁾ displicet. — ⁵⁾ regnabat.

60.

Romulus septem et triginta regnabat ¹⁾ annos, Numa Pompilius tres et quadraginta, Tullus Hostilius duos et triginta, Ancus Marcius quattuor et viginti, Tarquinius Priscus duodequadraginta, Servius Tullius quattuor et quadraginta et Tarquinius Superbus annos quinque et viginti. — Appia via quinque et viginti pedes lata erat. — Heraclea a Thermopylis quadraginta, a mari viginti stadia distat. — Si ²⁾ habes decem mala, deinde ³⁾ septem mala, tum ⁴⁾ duodecim mala, porro ⁵⁾ viginti mala, denique ⁶⁾ quattuor et viginti mala: quot ⁷⁾ sunt mala? Sunt tria et septuaginta mala. — Unus dies habet quattuor et viginti horas.

V Thessalii jest čtyři a třicet vrchův. — Rok má dva a padesát týdnův nebo dvanáct měsícův, měsíc třicet nebo jeden a třicet dnův, den čtyři a dvacet hodin. — Osm a třicet let byl Dionys zvolnovládcem Syrakusanův. — Nero žil ⁸⁾ dva a třicet let, Vespasian devět a šedesát let, Domitian pět a čtyřicet let. — Cicero žil ⁸⁾ tři a padesát, J. Caesar pět a padesát, Pompejus osm a padesát let. — Mithridates žil ⁸⁾ dva a sedmdesát let a bojoval ⁹⁾ čtyřicet let proti Římanům. — Když máš sedm jablek, pak devatenáct, potom tři a dvacet, dále devět a čtyřicet, konečně jedno: kolik jest jablek? Jest devadesát devět jablek.

61.

Romulus trecentos armatos ad custodiam corporis habebat ¹⁾. — Roma a regibus regnabatur ²⁾ annos ducentos quadraginta tres. — Ab Euripo Thermopylae quingenta triginta stadia distant. — Pyramis Cheopis septingentos quadraginta sex pedes lata et quadringentos quinquaginta pedes alta est. — Sacer mons trans Anienem amnem est, tria ab urbe milia passuum. — Legio Romana habebat ³⁾ Romuli temporibus ⁴⁾ tria milia peditum et trecentos equites, Augusti temporibus ⁴⁾ sex milia peditum et septingentos sex et viginti

60. ¹⁾ panoval. — ²⁾ když. — ³⁾ pak. — ⁴⁾ potom. — ⁵⁾ dále. — ⁶⁾ konečně. — ⁷⁾ kolik. — ⁸⁾ vixit. — ⁹⁾ pugnabat.

61. ¹⁾ měl. — ²⁾ byl opanován. — ³⁾ měla. — ⁴⁾ Srv. C. 48, P. 6.

equites. — Fines Helvetiorum patebant ⁵⁾ in longitudinem ducenta quadraginta milia passuum, in latitudinem centum et octoginta.

Počet řeckých lodí u ⁶⁾ Artemisia byl dvě stě a sedmdesát. — Slonové žijou dvě stě nebo tři sta let. — Závodě u ⁶⁾ Řekův bylo obyčejně ⁷⁾ sto dvacet pět krokův nebo ⁸⁾ šest set dvacet pět stop dlouhé. — Hora Olymp mezi Macedonií a Thessalií jest šest nebo ⁸⁾ sedm tisíc stop vysoká. — Hmyzové mají šest noh, někteří však mají dvacet, také sto i sto padesát noh. — Rok má tři sta šedesát pět dnů, dvě léta mají sedm set třicet dnů, čtyři léta tisíc čtyři sta šedesát dnů, deset let má tři tisíce šest set padesát dnů, a sto let má třicet šest tisíc pět set dnů. — Rok má osm tisíc sedm set šedesát hodin, dvě léta mají sedmnáct tisíc pět set dvacet hodin, tři léta mají dvacet šest tisíc dvě stě osmdesát hodin.

2. Řadové číslovky.

62.

Primus hebdomadis dies appellatur dies Lunae, alter dies Martis, tertius dies Mercurii, quartus dies Jovis, quintus dies Veneris, sextus dies Saturni, septimus dies Solis. — Alexander Magnus mortuus est ¹⁾ aetatis anno tertio et tricesimo, Germanicus anno quarto et tricesimo, Arminius septimo et tricesimo. — Vergilius mortuus est anno undevicesimo ante Christum natum ²⁾, Ovidius anno septimo decimo post Christum natum. — Socrates mortuus est aetatis anno septuagesimo, Cato anno octogesimo quinto. — Reges Romani regnabant ³⁾ ab anno septingentesimo quinquagesimo tertio ad annum quingentesimum decimum ante Christum natum.

Prvý král Římanův byl Romulus, druhý Numa Pompilius, třetí Tullus Hostilius, čtvrtý Ancus Marcius, pátý Tarquinius Priscus, šestý Servius Tullius, sedmý Tarquinius

61. ⁵⁾ rozprostíraly se. — ⁶⁾ a p u d s Accus. — ⁷⁾ plerumque. — ⁸⁾ vel.

62. ¹⁾ umřel. — ²⁾ n ā t u s narozen. — Latiník praví: před Kristem narozeným, po Kristu narozeném; místo našeho: před Krista narozením, po Krista narození. — ³⁾ panovali.

Superbus. — Marcus Tullius Cicero jest narozen ⁴⁾ v roce stém šestém před Krista narozením, Julius Caesar v roce devadesátém devátém př. Kr. n. — Básník Vergil umřel ¹⁾ v r. devatenáctém před Kr. n.; básník Ovid v r. sedmnáctém po Kr. n. — Od ⁵⁾ roku čtrnáctého do ⁶⁾ r. třicátého sedmého po Kr. n. panoval ⁷⁾ Tiberius Claudius Nero, od r. čtyřicátého prvého do r. padesátého čtvrtého Tiberius Claudius Caesar, od r. padesátého čtvrtého do r. šedesátého osmého Nero Claudius Caesar, od r. šedesátého devátého do r. sedmdesátého devátého Flavius Vespasianus.

63.

Aristides mortuus est ¹⁾ anno quadringentesimo sexagesimo septimo, Cimon anno quadringentesimo quadragesimo nono, Phocion anno trecentesimo duodevicesimo ante Ch. n. — Primum bellum Punicum finitum est ²⁾ anno ab Urbe condita ³⁾ quingentesimo tertio decimo vel anno a. Ch. n. ducentesimo uno et quadragesimo, secundum anno a. u. c. quingentesimo quinquagesimo quinto vel anno a. Ch. n. ducentesimo primo, tertium anno a. u. c. sexcentesimo octavo vel anno a. Ch. n. centesimo sexto et quadragesimo. — Vivimus anno millesimo octingentesimo sexagesimo octavo post Christum natum.

V roce sedmistém padesátém třetím př. K. n. bylo město Řím na vrchu Palatinském od Romula založeno ⁴⁾. — Romulus panoval ⁵⁾ od r. sedmistého padesátého třetího do r. sedmistého šestnáctého, Numa Pompilius od r. sedmistého patnáctého do r. šestistého sedmdesátého osmého, Tullus Hostilius od r. šestistého sedmdesátého osmého do r. šestistého čtyřicátého, Ancus Marcius od r. šestistého třicátého osmého do r. šestistého čtrnáctého, Tarquinius Priscus od r. šestistého čtrnáctého do r. pětistého sedmdesátého osmého, Servius Tullius od r. pětistého sedmdesátého osmého do r. pětistého třicátého čtvrtého, a konečně ⁶⁾ Tarquinius Superbus

62. ⁴⁾ nātus est. — ⁵⁾ ab. — ⁶⁾ ad. — ⁷⁾ regnābat.

63. ¹⁾ Srv. C. 62, P. 1. — ²⁾ skončena jest (válka). — ³⁾ od založení města Říma; Latínk praví vlastně: od města založeného. — ⁴⁾ condita est urbs Roma. — ⁵⁾ Srv. C. 62, P. 7, — ⁶⁾ Srv. C. 60, P. 6.

od r. pětistého třicátého čtvrtého do r. pětistého desátého před Kr. narozením.

Zájm en o.

1. Osobné zájmeno.

64.

Deus me amat atque mei memor est. — Veritas mihi semper grata est. — Ego sum mortalís, tu es mortalís ¹⁾. — Tibi aras, tibi occas, tibi seris, tibi metis ²⁾. — Deus mecum et tecum est. — Stultus semper dicit: sapientior sum te. — A te, deus, vitam et omnia beneficia habemus. — Iratus impos est sui. — Servire sibi gravissima est servitus. — Sapiens preciosissima bona secum portat. — Terra circum axem se convertit. — (Noctua tempore ³⁾ noctis victum sibi quaerit.) — Justitia per sese colitur a sapiente.

Mně jest dobré svědomí milejší nežli řeč všechněch. — Když vášně tobě vládnou, nejsi sebe ²⁾ mocen. — Dnes mně, zejtra tobě. — Bůh jest ve mně i v tobě. — Zpozdílec praví: já jsem moudrý, ty nejsi moudrý. — Já, učitel, učím, ty, žáku, se učíš. — Rodiče milujou mne i tebe stejným způsobem ⁴⁾. — Já tobě přeju, ty mně přeješ, neboť jsme věrní přátelé. — Rada moudrých jest tobě, milý synu, velmi užitečna. — Moudrý jest vždy sebe mocen. — Sobě poroučeti jest nejtěžší panství. — Zpozdílec se má za nejmoudřejšího člověka. — Ctnostný získá sobě lásku všech ctnostných. — Nevěrný přítel jest mne i tebe nepamětliv.

65.

Deus nos servat ex periculis. — Nostri ¹⁾ pars praestantior animus est. — Deus nobis suppeditat omnium rerum utilium abundantiam et copiam. — Nos, praeceptores, doce-

64. ¹⁾ Srv. C. 1, P. 1. — ²⁾ Zvratné zájmeno se vztahuje v latině k podmětu též věty, když tento stojí v třetí osobě; v češtině však se vztahuje k podmětu všech tří osob. — ³⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ⁴⁾ Srv. C. 9, P. 1.

65. ¹⁾ Forma rozdělovacího Genitivu u zájmena 1. a 2. osoby zní: nostrum, vestrum; forma předmětného Genitivu: nostri, ve-

mus, vos, discipuli, discitis. — Modestia vobis, adolescentes, magno est ornamento. — Patria omnium nostrum ¹⁾ communis parens est. — Deus nobiscum et vobiscum est. — Stultus dicit: melior sum te, sapientior sum vobis; sapiens autem modestus est. — Grata mihi semper est vestri ¹⁾, parentes, memoria. — Apes et vespae sibi inimicae sunt. — Apes vehementer saepe secum pugnant et necant se aculeis. — Virtutes inter se aequales sunt.

Zpozdilci praví vždycky: my jsme moudří, vy nejste moudří. — Učitelé chválí dobré a haní špatné z vás ¹⁾, o žáci. — Bůh jest ve mně i v tobě, v nás i ve vás. — Chyby s námi se nerodí. — Věrní přátelé nás a vás ¹⁾ vždy pamětlivi jsou. — Vlast od nás všech jest milována. — Učte se pilně, milí synové, neboť neučíte se učitelům, nýbrž sobě ²⁾. — Marnotratnost a lakota jsou zla sobě protivná. — Moudří všecky statky s sebou nesou. — Špatní lidé jsou vždy mezi sebou nesvorní. — Zpozdilci nepoznávají chyb ³⁾ pro ⁴⁾ slepou lásku k sobě ⁵⁾. — My všickni milujeme vlast, neboť poskytl nám i vám mnohá dobrodění a jest nás i vás všech ¹⁾ dobrotivá matka.

2. Ukazovací zájmeno.

66.

Deum cognoscimus ex operibus ejus. — Tigris est belua omnium crudelissima; forma ejus feli similis est. — Amicum fidum habeo; ei addictissimus sum. — Praeclara est aequalitas in omni vita et idem semper vultus eademque frons. — Eadem mente res dissimillimas comprehendimus. — A natura non deerrare et ad illius legem exemplumque formari, sapientia est. — Fortes adjuvat ipse deus. — Ratio ipsa nos monet amicitias comparare. — Praeclarum est istud praeceptum Apollinis: nosce te ipsum. — Amicus fidelis amicum

65. stri. — Taktéž se praví: nostri, vestri u: pars a. p., když část celku, nikoliv část rozdělené nějaké pospolnosti mysliti se má. — Ve spojení s omnium praví se jen: nostrum, vestrum. — ²⁾ Srv. C. 64; P. 2. — ³⁾ Srv. C. 36, P. 2. — ⁴⁾ propter s Accusativem. — ⁵⁾ Srv. C. 19, P. 3.

mus, vos, discipuli, discitis. — Modestia vobis, adolescentes, magno est ornamento. — Patria omnium nostrum ¹⁾ communis parens est. — Deus nobiscum et vobiscum est. — Stultus dicit: melior sum te, sapientior sum vobis; sapiens autem modestus est. — Grata mihi semper est vestri ¹⁾, parentes, memoria. — Apes et vespae sibi inimicae sunt. — Apes vehementer saepe secum pugnant et necant se aculeis. — Virtutes inter se aequales sunt.

Zpozdilci praví vždycky: my jsme moudří, vy nejste moudří. — Učitelé chválí dobré a haní špatné z vás ¹⁾, o žáci. — Bůh jest ve mně i v tobě, v nás i ve vás. — Chyby s námi se nerodí. — Věrní přátelé nás a vás ¹⁾ vždy pamětlivi jsou. — Vlast od nás všech jest milována. — Učte se pilně, milí synové, neboť neučíte se učitelům, nýbrž sobě ²⁾. — Marnotratnost a lakota jsou zla sobě protivná. — Moudří všechny statky s sebou nesou. — Špatní lidé jsou vždy mezi sebou nesovni. — Zpozdilci nepoznávají chyb ³⁾ pro ⁴⁾ slepou lásku k sobě ⁵⁾. — My všickni milujeme vlast, neboť poskytlá nám i vám mnohá dobrodění a jest nás i vás všech ¹⁾ dobrotivá matka.

2. Ukazovací zájmeno.

66.

Deum cognoscimus ex operibus ejus. — Tigris est belua omnium crudelissima; forma ejus feli similis est. — Amicum fidum habeo; ei addictissimus sum. — Praeclara est aequabilitas in omni vita et idem semper vultus eademque frons. — Eadem mente res dissimillimas comprehendimus. — A natura non deerrare et ad illius legem exemplumque formari, sapientia est. — Fortes adjuvat ipse deus. — Ratio ipsa nos monet amicitias comparare. — Praeclarum est istud praeceptum Apollinis: nosce te ipsum. — Amicus fidelis amicum

65. stri. — Taktěž se praví: nostri, vestri u: pars a. p., když část celku, nikoliv část rozdělené nějaké pospolnosti mysliti se má. — Ve spojení s omnium praví se jen: nostrum, vestrum. — ²⁾ Srv. C. 64, P. 2. — ³⁾ Srv. C. 36, P. 2. — ⁴⁾ propter s Accusativem. — ⁵⁾ Srv. C. 19, P. 3.

et se ipsum aequae ¹⁾ diligit. — Ignavia corpus hebetat, labor firmat: illa ²⁾ maturam senectutem, hic ³⁾ longam adolescentiam reddit. — Catonem et Socratem laudamus: illius enim facta, hujus dicta clara sunt.

Miluj moudrost, neb tato jest statkem nejjistějším. — Ctíme umění vřídce a umění řečníka: neboť od onoho mír bývá vybojován ³⁾, od toho zachován ⁴⁾. — Bezpečnější jest jistý mír než nejisté vítězství; neboť onen jest v moci lidské, toto v moci boží. — Ctnost jest drahocennější statek než zlato a stříbro; onu tedy milují moudří, toto zpozdilci. — Každé stvoření miluje sebe samo. — Bohu samému ctnost jest podobna. — Moudrý děkuje sobě samému blaho života. — Vlast musí tobě dražší býti než ty sobě ⁵⁾ samému. — Sebe sama opanovati jest umění nejnesnadnější. — V tomtéž létě umřeli ⁶⁾ Hannibal a Scipio. — Totéž jest, dle přírody a blaženě ⁷⁾ žíti. — Tutéž chybu opět ⁸⁾ spáchati není (věci) moudrého.

67.

Multi homines de ¹⁾ eisdem rebus eodem die ²⁾ non idem sentiunt. — Sapiens coërcet libidines, habet enim eas fontem malorum. — Carior nobis esse debet patria quam nosmet ipsi. — Mendaces saepe sibi ipsis diffidunt. — Virtutes per se ipsae laudabiles sunt. — Intemperantes ipsi sibi inimici sunt. — Malorum favor tam perfidus est, quam ipsi sunt. — Hi pueri diligentes sunt, illi inertes; horum diligentiam laudamus, illorum inertiam vituperamus. — (Parentes et praeceptores amamus, quia ³⁾ merita eorum de ¹⁾ nobis magna sunt.)

Moudrý nehoví hanebným rozkošem, neb tyto působí nemoc a zármutek. — Dobří občané ctí zákony, nebo bez nich není státu ⁴⁾. — Nejtěžší zla povstávají vinou lidí samých. — Zpozdilci sebe samy milují. — Sobě samým

66. ¹⁾ rovně. — ²⁾ Hic ukazuje pravidelně (jako ten) na osobu nebo věc právě, ille (jak onen) na osobu nebo věc dříve jmenovanou. — ³⁾ paratur. — ⁴⁾ servatur. — ⁵⁾ Srv. C. 64, P. 2. — ⁶⁾ mortui sunt. — ⁷⁾ beate. — ⁸⁾ denuo.

67. ¹⁾ O. — ²⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ³⁾ protože. — ⁴⁾ non est civitas. —

učíte se, žáci. — Titěž lidé chválí a haní často tutěž věc. — Učitel chválí a haní žáky podle ⁵⁾ zásluhy jejich. — Čtnosti jsou nejdrahocennější statek, neb z těchto vyplývá pravdivé blaho lidského života. — Moudří a dobří děkují sobě samým spokojenost mysli. — Lakomci sebe samy trestají a trýzní.

3. Vztažné zájmeno.

68.

Qui a multis timetur, is multos timet. — Nihil est laudabile, quod non est justum. — Felix ¹⁾, quem reddunt aliena pericula cautum. — Leo longam habet jubam, quam leaena non habet. — Nihil bonum putamus, nisi ²⁾ quod honestum putamus. — Deus est, cui omnia beneficia debemus. — Principi, cujus imperium justum est, omnes cives libenter parent. — Non semper id bonum est, quo gaudemus. — Beati sunt ei, qui dei praeceptis parent. — Virtutes sunt dominae, quae beatis imperant. — Firmissima sunt amicitiae vincula, quae virtutis amore nectuntur. — Avarus parat divitias, quas heredibus relinquere debet. — Egestas et morbus mala sunt, quorum causa persaepe est stultitia. — Amate, discipuli, parentes et magistros, quibus permulta beneficia debetis.)

Nic není chvalitebné, což není dobré. — Štěstí činí ³⁾ toho slepým, komu příliš přeje. — Ten jest nejmocnějším pánem, jehož rozum vášním vládne, a ten jest nejbídnějším otrokem, jemuž vášně vládnou. — Zkušenost jest učitelkyně, jižto všickni moudří poslouchají ⁴⁾. — Nestřídmost jest pramen, z ⁵⁾ něhož mnohé nemoci pocházejí. — Ctíme ty, jež milujeme. — Spravedlivost a svornost jsou čtnosti, ježto činí ⁶⁾ státy blaženými. — Zpozdilec marní hodiny života, jichžto počtu nezná ⁶⁾. — Moudří jsou oni, jižto v blažených dobách neštěstí se obávají ⁷⁾. — Lidé neskoumají příčin ⁶⁾.

67. ⁵⁾ pro s Ablativem.

68. ¹⁾ Srv. C. 14, P. 1. — ²⁾ leda, kromě. — ³⁾ reddere. — ⁴⁾ Srv. C. 5, P. 1. — ⁵⁾ ex s Ablativem. — ⁶⁾ Srv. C. 36, P. 2. — ⁷⁾ Srv. C. 12, P. 5.

oných věcí, ježto každodenně vidí. — Tito často velmi nešťastni jsou, jimž množství zlata a stříbra jest. — Ty, jižto spokojeni a střídmi jsou, máme za bohaté.

4. Tázací zájmeno.

69.

(Quis ignorat fragilitatem fortunae?) — Quae amicitia est inter malos? — Quid est optabilius sapientia? quid praestantius? quid homine dignius? ¹⁾ — Quod est dei domicilium? quae sedes? qui locus? — Civitati quid probis moribus carius? — Cujus bonitas est infinita? cui omnia beneficia debemus? quem adorant omnes gentes? — Quid turpius libidine? quid tetrius avaritia? quid detestabilius crudelitate? — Cujus vox suavior est, quam vox luscinae? — Quaeritur ex duobus: uter dignior? ex pluribus: quis dignissimus? — Utrum feliciorem habemus, avarum an pauperem? — Quibus peccatis facillime indulgemus?

Kdo etí boha? Kdo zákonův jeho poslouchá ²⁾. — Který čin jest hanebnější zrády vlasti? Žádný. — (Kdo jest chvalitebnější, ten, jenž sebe sama, nebo ten, jenž nepřítel přemáhá?) — Kdo jest boha lepší, dobrotivější, spravedlivější? — V kterých zákonech jest dokonalá moudrost? V božských zákonech. — Koho máme za nejmoudřejšího muže? Kdo sobě samému vládne. — O věčný bože! co trvá dlouho ³⁾ v lidském životě? — Která zla jsou státu záhubnější než nesvornost a bezúzdné vášně? — Kdo z vás ⁴⁾, lidé, neraduje se krásným pohledem hvězd za času ⁵⁾ nočního? — Komu jest, milí synové, pilnost k užitku nežli vám, komu jest k radosti nežli rodičům a učitelům?

5. Přisvojovací zájmeno.

70.

(Patria mihi vitā meā carior est) — Ama ¹⁾, mi fili, virtutem et sapientiam. — Brevissima, homo, vita tua est.

69. ¹⁾ Srv. C. 53, P. 4. — ²⁾ Srv. C. 5, P. 1. — ³⁾ est diu. — ⁴⁾ Srv. C. 65, P. 1. — ⁵⁾ = za času noci; srv. C. 48, P. 6.

70. ¹⁾ Miluj. —

— Feminae crinem suum nodo cohibent. — Felix, qui sua sorte contentus est. — Pericles non quidem ²⁾ rex erat, sed auctoritate sua ³⁾ regibus par. — Marius patriae suae et salus et pestis erat. — Corpora nostra mortalia sunt, animi nostri immortales. — Gaudia principum nostri sunt saepe doloris. — O fallacem hominum spem fragilemque fortunam et inanes nostras contentiones ⁴⁾! — Si ferae partus suos diligunt, quanto opere ⁵⁾ vos, homines, liberos vestros diligere debetis. — Aves cantibus suis aures nostras mulcent. — Sapiens magna cum modestia de meritis suis iudicat, bonus magna cum indulgentia de peccatis alienis.

Nejistý jest počet mých a tvých dnův. — Tvoji nepřátelé, drahá vlasti, jsou moji nepřátelé, tvoji přátelé moji přátelé. — Dobří občané nerozlučují svůj prospěch od ⁶⁾ prospěchu vlasti. — Slunce svým světlem naši zemi osvětluje. — V tělech vašich, lidé, bydlí nesmrtelný duch. — Tvá sláva, drahá vlasti, jest naše sláva. — (Pochlebníci nejsou vaši přátelé, nýbrž přátelé vašeho bohactví.) — Duch náš se pohybuje ⁷⁾ svou, ne cizí mocí. — Tvé radosti, drahý příteli, jsou mé radosti, tvé bolesti mé bolesti. — Naděje blaženějších časův činí naše obtíže snesitelnějšími. — Štěpař neštěpuje stromů sobě, nýbrž svým potomkům. — Máme ty za bohaté, jižto svým osudem spokojeni jsou. — Bolesti vaše vznikají často z vaší nestřídmosti a z vašich vášní.

70. ²⁾ nebyl ovšem. — ³⁾ Srv. C. 28, P. 1. — ⁴⁾ Srv. C. 20, P. 1. —
⁵⁾ jak velice. — ⁶⁾ ab. — ⁷⁾ movetur.

Druhý běh.

Časování.

I. Kmen přítomného času.*)

A. Činný rod.

1. Přítomný čas.

71.

Amo eum, qui virtutem amat. — Navita de ventis, de tauris narrat arator; enumerat miles vulnera, pastor oves. — Temperantia sedat appetitiones, intemperantia omnem animi statum inflamat, conturbat, incitat. — Nihil aestimamus amabilius, quam morum similitudinem bonorum. — Virtus conciliat amicitias et conservat. — Aquilam vocamus reginam avium. — Animum rectorem vitae putamus. — Milites bellum optant, si gloriam optant. — Eum stultum putamus, qui se solum sapientem judicat.

Zpozdilý úmysl pudí k záhubě. — Ctnost máme za nejjistější statek. — Milujeme toho, kdo ctnost a moudrost miluje. — Zkušenost jmenujeme nejvěrnější přítelkyni lidského života. — Kdo sobě samému nevládne, jest otrokem. — Jaro zdobí zemi nejkrásnějšími květinami. — Lidé milují obyčejně statky pomíjející. — Nesvornost občanův ozbrojuje nepřátele vlasti. — Učitelé chválí pilného a haní nedbalého žáka. — Mirniš, přátelství, všecky svízele života. — Haníme vás, protože neposloucháte rozkazův moudrosti.

* Z kmene přítomného času se tvoří: 1) přítomný čas, 2) nedominulý čas, 3) budoucí čas, 4) Gerundium, 5) časoslovné přídavné.

72.

Dies diem docet. — /Non terret sapientem mors, quae propter incertos casus quotidie imminet./ — Temperantiae, victrici cupiditatum, tranquillitatem animi debemus. — Corpora multi exercent, ingenia pauci. — A Graecis Romani omnes ingenuas disciplinas habent. — Erratis, si triumphum imperatoris tantum, et non militum quoque decus censetis. — Hannibalem habemus ducem fortissimum Carthaginensium. — Sapiens non indulget incertis fortunis terrae. — Feminae crinem suum nodo cohibent. — Amico fideli ¹⁾ indigemus in aerumnis vitae. — Pingui terra et putri solo gaudent agricolae.

Zločin děsí svědomí zločince a trest mu vždy nastává. — Práce cvičí tělo, strasti ducha. — Nesčíslná dobrodění děkujeme tobě, milostivý a věčný bože. — Nestřídmostí škodíme sobě samým ²⁾. — Zpozdilci mají zlato a stříbro za nejdrahocennější statek. — Pluh máme za nejužitečnější nástroj. — Země nám poskytlá množství užitečných bylin a rostlin. — Haníme a napomínáme vás, leniví žáci. — Skromnost všem dobrým se líbí. — Přiměsuješ, božská prozřetelnost, našim radostem také strasti a starosti. — Za času jarního ³⁾ květiny krásně kvetou a stromy se zelenají. — Líbezně svítíte, krásné hvězdy, na věčném nebi.

73.

Fidem nec cupiditas corrumpit, nec gratia avertit, nec metus frangit. — Studia adolescentiam alunt, senectutem oblectant, secundas res ornant, in adversis perfrugium atque solatium praebent. — Non scholae, sed vitae discimus. — Anatum ova gallinis saepe supponimus. — Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt. — Bonis nocent, qui malis parcut ¹⁾. — Studium sapientiae philosophiam dicimus. — Homines reddit caecos cupiditas et avaritia. — Nonnullae bestiolae unum diem vivunt. — O vos stultos, qui sapientiam contemnitis! ²⁾

72. ¹⁾ Srv. C. 10, P. 1. — ²⁾ Srv. C. 64, P. 2. — ³⁾ Srv. C. 48, P. 6.

73. ¹⁾ Parco 3. má příslušnou osobu nebo věc v Dativu u sebe. — ²⁾ Srv. C. 20, P. 1. —

Ctnosti netratíme ³⁾ ani rozbitím lodi, ani požárem. — Tratíte, zpozdilci, marnými věcmi drahocenný čas lidského života. — Trpělivost činí všechny obtíže lehčími. — Dobrý volí sobě dobrého za přítele. — Velbloud žije také čtyři dny bez vody, potom ale ⁴⁾ pije veliké množství vody. — Přílišná důvěra vede často k záhubě. — Příjemně, slaviku a skřivane, pějete. — Nevěříme vám, lháři. — Pilní žáci jsou pozorni ⁵⁾ ve škole. — Zpozdilci upadají do sítě pochlebníkův, jižto je vždycky klamou. — Urážíte, lidé, boha hříchem a pověrou. — Pokrm zuby žvýkáme. — Káráme vás, protože se pilně neučíte.

74.

Ad contemptionem malorum animus patientiā pervenit. — De justitia veniunt amicitia et concordia. — Non sentiunt viri fortes in acie vulnera. — Consuetudo mollit omnes calamitates. — Artes serviunt vitae, sapientia imperat. — Cibos condimus sale. — Libenter audimus cantum avium. — Magistri laudant diligentes discipulos et puniunt negligentes. — Fideles canes gregem custodiunt et defendunt. — Mors finit omnes molestias vitae. — Laudamus vos, quia monitis sapientiae et virtutis oboeditis ¹⁾.

Zpozdilec slyší rád slova pochlebníka. — Dobří lidé poslouchají ¹⁾ božských a lidských zákonův. — Laskavost boží nás opatruje ve všech nebezpečích života. — Štěstí své dary nespravedlivě rozděljuje. — Nedbalí žáci ve škole žvatlají. — Mírníš, trpělivosti, obtíže každé nemoci. — Svornost a spravedlivost upevňují blaho státu. — Laskavá země živí nesčíslné množství všelijakých tvorův. — Moudrý neslouží smrtelnému tělu, nýbrž nesmrtelnému duchu. — Jaro zdobí ²⁾ zemi krásnými květinami a užitečnými bylinami.

75. *)

Amemus patriam. — Nobismet ipsi imperemus. — Refrenemus libidines. — (Valetudinem nostram temperantia con-

73. ³⁾ Srv. G. 36, P. 2. — ⁴⁾ tum autem. — ⁵⁾ attendo 3. jsem pozoren

74. ¹⁾ Srv. G. 5, P. 1. — ²⁾ vestio 4.

75. * Conjunctivu přítomného času v latině užíváno u nabídnutí o mírnějšího Imperativu (conjunctivus hortativus).

servemus.) — Pareamus magistratui. — Iracundiam teneamus, avaritiam coërceamus. — Alienis bonis ¹⁾ manus abstinenceas, tua serves diligenter. — Status, incessus, sessio, vultus, oculi, manuum motus teneant decorum. — Amicos et nosmet ipsos aequè diligamus. — Spernamus voluptates. — Magister imprimis sensum veri et boni in teneris animis acuat, eosque a simulatione, arrogantia, cupiditate procul avertat. — Posteritatis gloriae serviamus. — Sine ira vituperetis et puniatis.

Milujme ctnost a moudrost. — (Poslouchejme ²⁾ vždycky napomínání rodičův a učitelův.) — Žijme dle ³⁾ rozkazův náboženství. — (Slyšme vždy slova pravdy, nikdy slov pochlebníkův.) — Bojujte statečně pro vlast a chraňte meze její proti nepřítelům. — Proukaž se, člověče, vždy nejprísnějším soudcem sebe ⁴⁾ sama. — Hledejte, lidé, jisté statky ctnosti a moudrosti. — Miluj toho, kdo boha miluje. — (Cvičte těla svá ⁴⁾ práci a zachovávejte zdraví střídmosti.) — Vyvol sobě dobrého a spravedlivého za přítele. — Buďte, žáci, pozorní ⁵⁾ a učte se pilně. — Služte nesmrtelnému duchu a věčnému blahu.

76.

Ora et labora. — Festina lente. — Libera te primum metu ¹⁾ mortis ²⁾; deinde metu paupertatis. — Obtemperate sapientiae, praeceptrici vitae. — Verba rebus proba. — Sustine et abstine. — In rebus angustis animosus atque fortis appare. — In omnibus rebus adhibete praeparationem diligentem. — Succurrite paupertati amicorum. — Vivite secundum leges naturae. — Animum rege, qui, nisi paret ³⁾, imperat; hunc frenis, hunc tu compesce catena. — Oboeditote, cives, legibus et munite salutem patriae concordia et justitia.

Zachovávej stejnou mysl v štěstí a neštěstí. — Zbavte ¹⁾, lidé, mysl svou všech vášní. — Poznej sebe sama ⁴⁾. — Poslouchej, mladíku, moudrých a ctnostných lidí. — Slyšte pravdu a milujte ji. — Miluj, občane, slávu vlasti více ⁵⁾

75. ¹⁾ Srv. C. 50, P. 1. — ²⁾ Srv. C. 74, P. 1. — ³⁾ secundum s Accusativem. — ⁴⁾ Srv. C. 64, P. 2. — ⁵⁾ Srv. C. 73, P. 5.

76. ¹⁾ Srv. C. 50, P. 1. — ²⁾ Srv. C. 19, P. 3. — ³⁾ ne-poslouchá-li. — ⁴⁾ Srv. C. 64, P. 2 — ⁵⁾ mágis, —

než svůj ⁴⁾ život a rozmnožuj ji každým způsobem. — Ctěte, žáci, své ⁴⁾ rodiče a učitele. — Měj etnost za jediné dobro a zamítej marné statky. — Poznejte z krásy etnosti božskou moc ducha lidského. — Žij dle ⁶⁾ jistého pravidla a vyrovnej dle ⁷⁾ něho celý život svůj ⁴⁾. — Učte se z cizích chyb. — Zdržujte se ¹⁾ hněvu, neboť hněv jest počátek šlelosti. — Krotte jazyk svůj ⁴⁾. — Haň a trestej beze hněvu.

77.

Errare humanum est. — Stulti in diem vivunt, nostra consilia sempiternum tempus spectare debent. — Solent ¹⁾ insipientes laudare et vituperare supra modum. — Sapientia prima est, stultitia carere ²⁾. — Voluptati indulgere initium malorum est. — Corpus exercere debetis, si valere optatis. — Multi, quod sentiunt, non audent dicere. — Justitiā hostes vincere gloriosius est quam armis. — Solent mendaces luere poenas maleficii. — Virtutes discere ³⁾ est vitia dediscere ³⁾. — Veritatem reticere est aurum abscondere. — Facinus erat vincire civem Romanum. — Divitiae avaros esurire cogunt.

Ctnost milovati jest boha milovati. — Lépe jest ⁴⁾, jednoho zachovati než tisíc usmrtni. — Zvykej pravdu mluvití a slyšeti. — Nejtěžší věc jest, sebe sama přemoci. — Chyba jest všem věřiti, chyba nikomu věřiti. — Hanebno jest, vášním sloužiti, počestno, jim vládnouti. — Žiti, synu můj, jest bojovati. — Trpělivost učí obtiže snášeti. — Štěstí přátele získává, neštěstí zkoušívá. — Moudrý nehledává marných statkův ⁵⁾. — Zpozdilci mívají řeč pochlebníkův za pravdu. — Dobrý sobě volivá dobrého za přítele. -- Ze spravedlivosti pochází přátelství, z nespravedlivosti nenávisť.

78.

Ignoscite errantibus. — Luscinia cantans aures nostras delectat. — Caelum plenum est stellarum micantium. — Nul-

76. ⁶⁾ secundum, — ⁷⁾ ad.

77. ¹⁾ Sol ere (něm. pšlegēn) pronášíme v češtině tvarem opětovacím -ávatí, -ívati, nebo také opisujeme časoslovem bývatí. — ²⁾ Srv. C. 10, P. 1. — ³⁾ discere, dediscere má předmět v latině v Accusativu, u nás v Dativu u sebe. — ⁴⁾ melius est. — ⁵⁾ Srv. C. 36, P. 2.

vitium tetrius est avaritiā in viris rem publicam guber-
tibus. — Gaudemus tempore ¹⁾ veris aspectu arborum
entium et plantarum virentium. — Vitia sunt manentes,
iditates moventes animi affectiones. — Sole occidente nox
ificatur. — Honestē viventes et alterum non laedentes
os appellamus. — Virtutem venientibus malis obstantem
itudinem appellamus. — Panem cum esuriente dividamus ²⁾.
Pax servientibus gravior est quam liberis bellum. — Jacet
pus dormientis ut ³⁾ mortui.

Statečného nestraší odporující překážky. — Přemáha-
mu sebe sama spravedlivou chválu udělujeme. — Milosrdný
uje pokrm hladovícím a nápoj žíznícím. — Život slou-
ch vášním jest velmi smuten ⁴⁾. — Dobrý se raduje po-
šením chybučících. — Pohled moudrého ze života odchá-
ciho dojmá mysl naši. — Lidi smrti se obávající ⁵⁾
me za velmi nešťastné ⁴⁾. — Ctěte, lidé, boha vesmír
avujícího a zachovávajícího. — Dověřující všem bývá
to klamán. — Chválíme žáky pilně se učící a učitelů
ly poslouchající. — Zpozdilec marní čas drahocenný a
shle plynoucí.

2. Nedominulý čas. *)

79.

Romani pavonem appellabant avem Junonis. — Doctrina
omni litterarum genere Graecia Romanos superabat. —
perim Romani olim Albulam nominabant. — Busiris, rex
gypti, homines immolabat. — De capite virginum Vesta-
m pontificum collegium judicabat. — Pythagoras laudabat
otidie virtutem et vitia luxuriae enumerabat. — Bubonem
romani habebant calamitatis praenuntium. — (Apud Romanos
axime ¹⁾ eloquentiae studium florebat) — (Horribilis Cim-

¹⁾ Srv. C. 48, P. 1. — ²⁾ Srv. C. 75. * — ³⁾ jako. — ⁴⁾ Srv. C. 56,
P. 1. — ⁵⁾ Srv. C. 12, P. 5.

* Nedominulý čas znamená děj v minulosti trvající nebo
se opřítující; bývalý mrav, zvyk nebo stav. — My klademe
trvací, opětovací a vícedobá Perfecta: nesl, nosil, nosíval jsem.

¹⁾ nejvíce. —

brorum aspectus etiam fortissimos terrebat Romanorum. — Socrates se omnium rerum inscium fingere solebat ²⁾. — Scythae sedes habebant et in Europa et in Asia. — Suevi majorem partem Germaniae obtinebant.

Peršané Cyra otcem jmenovali. — Spartanové pokládali za hanebné, pole vzdělávati. — Sokrates předčil všechny Řeky moudrostí. — Nejkrásnější a nejplodnější země Itálie jest (ta), jižto staří Campanii nazývali. — Římané volili u velikých nebezpečích diktatora. — Spartanové hladem a žizní, mrazem a vedrem těla chlapcův tužili. — V Řecku kvetla všecka krásná umění. — Římané měli Dianu za strážnici vrchův. — Amazonky necvičily panny své v ženských pracích, nýbrž ve zbraní. — Haníme vás, neboť učitelové vás napomínali a kárali, a vy jste neposlouchali. — Sokrates učil ty, jižto společnost jeho hledali, právě moudrosti³⁾.

80.

Helvetii reliquos Gallos virtute praecedebant. — Germani proditores et transfugas in arboribus suspendebant. — Chaldaei in Syria astrorum cognitione antecellebant. — Lacedaemonii fortitudine excellabant, dum ¹⁾ Lycurgi leges vigebant. — [Germani agros non colebant, victusque eorum in lacte, caseo, carne maxime ²⁾ consistebat.] — Augustus non amplius ³⁾ quam septem horas dormiebat. — Caesar adversarios clementia sua devinciebat. — Proditorem patriae virgi caedebant Romani securique feriebat. — Leges Lycurgi juventutem duris laboribus erudiebat. — Romulum et Remum lupa nutrieat.

Řekové vynikali láskou k vědám a uměním ⁴⁾. — Římané vědy a umění tak pilně nepřestovali jako Řekové. — Julius Caesar spojoval slávu právě vzdělanosti se slávou velitelskou. — Helotové vzdělávali polnosti Spartanův. — Eforové v městě Spartě trestali občany zákonův domácíc

79. ²⁾ tvařival se býti. — ³⁾ O časoslovec: docēre, dedocēre platí t též co v C. 77, P. 3. bylo připomenuto.

80. ¹⁾ pokud. — ²⁾ Srv. C. 79, P. 1. — ³⁾ ne déle. — ⁴⁾ Srv. C. 1 P. 3. —

neposlušné. — Panny Vestalské střežily věčný oheň Vesty. — Jezdeckvo Parthův lekal nepřítele ostrými šípy a kopími. — Gallové neurčovali dob časových ⁵⁾ počtem dnův, nýbrž počtem nocí. — Sokrates vyskoumával otázkami smýšlení oněch, s nimiž rozmlouval. — Řekové hájili udatně vlast svou, protože ji velmi ⁶⁾ milovali.

81. *)

≠ Si divitias, non virtutem amaretis, omnes boni vos miserimos appellarent. — Si temperantiae obtemperares, cupiditates tibi non imperarent. — Si animum mortalem censes, errares. — Si semper virtuti obtemperaremus, haud sane ¹⁾ vera felicitate careremus ²⁾. — Si nobis animum boni viri liceret videre, o quam pulcram faciem, quam sanctam videremus. — Si malis parceretis ³⁾, bonis noceretis. — Si justitiam coleretis, metus hominum ⁴⁾ vos non vexaret. — (Si virtutem amares, bonos tibi amicos eligeres) ⁵⁾. — (Nos omnes nihil fere sciremus, nisi ⁶⁾ audiremus sapientes.) — Magistri vos vituperarent et punirent, si praecepta eorum negligeretis.

Kdybychom vždy hlasu pravdy uši své propůjčili, nikdy bychom nechybili. — Kdyby lidé podle rozkazův přírody žili, vždycky by se radovali spokojeností a mnohým nemocem by nepodléhali. — Kdybyste času marnými věcmi netratili ⁶⁾, nevinili byste přírodu pro ⁷⁾ krátkost lidského života. — Co by mne různilo od zvířete, kdybych pudů vášní, ne rozumu, poslouchal? — Kdybych marnými věcmi se radoval, měl by mě moudrý za zpozdilce. — Kdybychom sebe samy znali, snáze ⁸⁾ bychom bloudícím odpustili. — Copak bych věděl, kdybych studií nemiloval ⁶⁾ a za nejužitečnější věc jich nepokládal ⁶⁾?

80. ⁵⁾ spatia temporis. — ⁶⁾ magno opere.

81. * Conjunctiv nedominulého času u větách výmínečných znamená výmínku v přítomnosti neplatnou (děje se opak pronesené výmínky).

¹⁾ nijak věru. — ²⁾ Srv. C. 10, P. 1. — ³⁾ Srv. C. 73, P. 1. —

⁴⁾ Srv. C. 19, P. 3. — ⁵⁾ Srv. C. 4, P. 1. — ⁶⁾ kdyby ne — . —

⁷⁾ propter. — ⁸⁾ facilius.

3. Budoucí čas.

82.

Revelabit tempus res occultissimas. — Probi cives semper patriam amabunt. — Quomodo is libero imperabit, qui suis cupiditatibus non imperat? — Bonos semper laudabimus, improbos semper vituperabimus. — Cantabit vacuus coram latrone viator. — Ab avaro res turpissimas impetrabis. — Amabo te et laudabo, si praeceptis sapientiae obtemperabis. — Observa temperantiam, sedabit enim appetitiones tuas. — Cole virtutem, conciliabit enim tibi amicitiam bonorum. — Concordia civium salutem patriae semper servabit.

Čas všechny tvé bolesti zahojí. — Kdož bude počítati písek moře a hvězdy nebe? — Když vlast milovati budete, všickni dobří vás ctíti a chváliti budou. — Vždy boha více než lidí poslouchati budu. — Nikdo rozkošemi chvály ne-nabude ¹⁾. — Smrt všech starostí a obtíží tě zproští ²⁾. — Sud laskavě a bůh též laskavě tě souditi bude. — Učte se pilně, žáci, a učitel vás bude chváliti a milovati. — Ne-svorností ozbrojíte sami, občané, nepřátele vlasti. — Zbav se ²⁾ hříchu a zbavíš se bázně před smrtí ³⁾.

83.

Libidinis initia continebit, qui exitum cogitabit. — (Tunc imprimis apparebit virtus, quum periculum appropinquabit. — Si virtute carebimus ¹⁾, bonis non placebimus. — Rationis monita deridebit is, qui ratione caret ¹⁾. — Stultis si placebis, sapientibus displicebis — Gloria Graecorum et Romanorum manebit aeterna. — Non exercitum is continebit imperator, qui se ipse non continet. — Si virtutis praeceptis parebitis, in caelum vobis aditus patebit. — Omnes boni legibus divinis semper parebunt.

Smrt nikdy nezastraší moudrého. — Když se příliš směješ, budeš brzy plakati. — Když všem lidem líbiti se snažíte, mnohým se nezlíbíte. — Cvičte mladíky, neboť mužův ²⁾ cvičiti nebudete. — Mnohých ten se báti ³⁾ bude,

82. ¹⁾ Srv. C. 36, P. 2. — ²⁾ Srv. C. 50, P. 1. — ³⁾ Srv. C. 19, P. 3.

83. ¹⁾ Srv. C. 10, P. 1. — ²⁾ Srv. C. 36, P. 2. — ³⁾ Srv. C. 12, P. 5.

jehož mnozí se bojí. — Uškodíme dobrým, když netrestáme špatných ²⁾. — Moudrý nejistým statkům hověti nebude. — Pracemi vycvičíte tělo, strastmi ducha. — Nestřídmostí uškodíte sobě samým ³⁾. — Učte se pilně a buďte pozorní ⁴⁾, pak vás učitelé nebudou haniti a napomínati.

84.

Veri amici se colent inter se ac diligent. — Consuetudo laborum perpassione dolorum reddet faciliorem. — (Ignavi homines semper metuent ¹⁾ laborem, timidi pericula.) — /Si semper secundum virtutis praecepta vives, omnes boni te diligent. — Solatium amicorum fidelium molestias vitae semper minuet. — Amicitiam fidelem nec cupiditas corrumpet, nec gratia avertet, nec metus franget. — Bonis nocebis, si malis parces ²⁾. — Sapientes semper spernent voluptates. — Luetis, mendaces, poenas maleficii. — Misericors panem cum esuriente dividet et paupertati succurret.

Když budeš cizího statku žádati ³⁾, ztratíš vlastní. — Když bloudícímu odpustíte, bůh vám též odpustí. — Moudrý se nebude smrti nikdy báti ¹⁾, zpozdlí vždycky. — Trpělivostí všechny bolesti mírnějšími učiníte. — Kdo ctnost miluje, toho budou všickni dobří milovati. — Ctnosti neztratíme ani rozbitím lodi ani požárem. — Dobrý vyvolí sobě dobrého za přítele. — Neuvěříme nikdy lhavým lidem. — Dobří občané budou vždycky vlast proti nepřátelům statečně hájiti. — Když budete podle pravidel přírody žítí, budete se dobrým ⁴⁾ zdravím radovati.

85.

Veniet tempus et quidem celeriter, sive retractabis, sive properabis; volat enim aetas. — (Nihil certius leniet animi tristitiam quam spes bona.) — /Sapientes non servient cupiditatibus, sed imperabunt. — Omnes boni legibus divinis semper oboedient. — Si deo servietis, vobis continget vera li-

83. ⁴⁾ Srv. C. 64, P. 2. — ⁵⁾ Srv. C. 73, P. 5.

84. ¹⁾ Srv. C. 12, P. 5. — ²⁾ Srv. C. 73, P. 1. — ³⁾ Žádati (optare, appetere) má předmět u sebe v Accusativu, v češtině v Genitivu. —

⁴⁾ prosper 3.

bertas. — Concordia civium salutem civitatis semper custodiet et munit. — Boni oratores orationem suam verborum numerorumque jucunditate semper condient. — (Modesti discipuli in schola non garrient.)

Kdo záhy peněz nespoří ¹⁾, bude záhy hladověti. — Zpozdilci budou vždy řeči pochlebníkův, moudří slova pravdy slyšeti. — Dobří občané budou vždy vlasti sloužiti, blaho její ostříhati a proti nepřátelům statečně ji hájiti. — Když se budete pilně učiti, učitelé vás nebudou trestati, nýbrž chváliti a milovati. — Moudrý nezoufá ve strastech lidského života, neboť smrt všechny strasti jeho ukončí a příchod do ²⁾ nebe mu otevře. — Svorností upevníte, občané, blaho vlasti. — Když budete vášním sloužiti, vždycky otroky zůstanete.

B. Trpný rod.

1. Přítomný čas.

86.

Socrates sapientissimus Graecorum putatur. — Aristides jure ¹⁾ justus nominatur. — Germania a Gallia Rheno separatur. — Non deformitate corporis foedatur animus, sed pulcritudine animi corpus ornatur. — Ignoracione rerum bonarum et malarum homines voluptatibus maximis saepe privantur ²⁾. — Virtus dignitate sua nunquam spoliatur ²⁾. — Qui a multis timetur, is multos timet. — Culpa nostra durissimis animi doloribus saepe torquemur. — Quum ³⁾ in litteris exercemur, animi nostri multarum rerum utilium cognitione augentur. — Quum subito periculo terreris, non debes de ⁴⁾ salute tua desperare. — Malefici conscientia sua terrentur.

Střídmostí bývají žádosti podmaněny, nestřídmostí rozdrážděny a rozníceny. — Když mnozí tebe se bojí, od nemnohých jsi milován. — Za času jara zdobí se země nejkrásnějšími květinami. — Od učitelův jsou pilní žáci chváleni a nedbalí haněni. — Ctností se získají pravdivá přátelství. — Spravedlivým a dobrým lidem ode všech víra se

85. ¹⁾ Srv. C. 73, P. 1. — ²⁾ in.

86. ¹⁾ Srv. C. 9, P. 1. — ²⁾ Srv. C. 50, P. 1. — ³⁾ když. — ⁴⁾ nad. —

dává ⁵⁾. — Strastmi bývá duše cvičena a tužena. — Když ³⁾ býváš vyučován, musíš mlčeti. — Zmužilý nebývá od úmyslu svého nižádným nebezpečím zdržován a odstrašen. — Poslouchejte, žáci, když býváte napomínáni. — Spravedlivým způsobem ¹⁾ býváte zločinci vlastním svědomím mučeni a strašeni.

87.

Veritas premitur saepe, nunquam opprimitur. — Multitudo magis ¹⁾ exemplis quam praeceptis regitur. — Animus fortis terrore non reprimatur aut frangitur, sed impedimentis ipsis magis firmatur et augetur. — Quum hostium copiae appropinquant, greges relinquuntur, agri cultura deseritur et mercatorum navigatio conquiescit. — Tempore veris campi floribus, nemora fronde vestiuntur. — Legibus justis injusti puniuntur. — Omnis dolor longinquitate temporis minuitur ac mollitur. — Mortuorum corpora sepeliuntur. — Terra vestitur floribus, herbis, arboribus et frugibus.

Řeční a latinští spisovatelé bývají s právem ¹⁾ ve škole čítáni. — V neštěstí se zná věrnost přátel. — Ti se nazývají svobodni, jižto vášněmi opanováni nejsou. — Ctnosti božská, nebýváš tracena ani rozbitím lodi ani požárem. — Ode dobrých bývají dobří za přátele voleni. — Přílišnou důvěrou býváte lidé k záhubě vedeni. — Z pramene ctností se čerpají pravdivé radosti lidského života. — Lépe ³⁾ se hájí a upevňuje blaho vlasti svorností občanův a spravedlivostí zákonův než nejpevnějšími zděmi a velikým vojskem. — Laskavostí boží býváme opatrováni v nebezpečích života.

88.

Parentes curant, ut liberi bene educantur, strenue exercentur, probe excolantur, diligenter erudiantur. — Curate, ut a multis amemini, a paucis timeamini. — Curate, ut libi-

86. ⁵⁾ fidem habere.

87. ¹⁾ více. — ²⁾ Srv. C. 86. P. 1. — ³⁾ melius.

88. * Pravidlo o posloupnosti času (consecutio temporum).

A. Jest-li časoslovo hlavní věty čas přítomný, minulý absolutní nebo budoucí, pak stojí v závislé větě:

dines a vobis coërceantur et opprimantur. — Curate, judices, ut leges a civibus sancte observentur. — Idcirco amicitiae comparantur, ut commune commodum mutuis officiis gubernentur. — Cavete, cives, ne salus patriae discordia evertatur. — Cavete, ne rerum difficultatibus a proposito deterreamini. — Qui cavent, ne fallantur, ei cauti appellantur. — Non vir bonus ac justus habetur, qui, ne puniatur, abstinet se ab injuria. — Studia tantum intermittantur, ne omittantur.

Pečujte mladici, aby duch váš se vzdělával a rozum váš se ostřil. — Pečujte lidé, aby vášně od vás byly přemáhány a varujte se, aby vy jste nebyli vášněmi přemáháni. — Pečujte soudcové, aby vinni byli potrestáni. — Odpusť chybujícímu, aby i tobě bylo odpuštěno. — Pečujte, aby vaše etnost skutky se dokázala. — Varujte se lidé, abyste od pochlebňákův nebyli oklamáni. — Krotte jazyk svůj, abyste nebyli za lehkomyšlné žvastaly držáni a od moudrých haněni. — Žádný moudrý netrestá, protože se chybuje, nýbrž aby opět se nechybilo. — Pracujte, abyste byli od rodičův a učitelů chváleni a milováni. — Lékař všecku péči vynakládá, aby nemocný opět se uzdravil.

89.

Ritus familiae patrumque servantor. — Patria fortitudine civium ab hostibus liberator. — Virtus semper a vobis amator. — Animi vestri, homines, virtutibus ornantor. — Docetor

- a) Conjunctiv přítomného času — při ději současném
 b) „ minulého — „ dříve minulém
 c) „ budouc. opsaného — „ nastávajícím.

B. Jest-li časoslovo hlavní věty čas nedominulý, minulý historický nebo dávno minulý, pak stojí v závislé větě:

- a) Conjunctiv nedominulého času — při ději současném
 b) „ dávno minulého — „ dříve minulém
 c) „ nedom. budouc. opsaného — „ nastávajícím.

** ut, ne s Conjunctivem.

¹⁾ Ut znamená: a) účel (aby) — ut účelné; b) následek (tak-že) — ut následné; c) určení (že) — ut určovací; d) přípouštění (nechť) — ut připouštěcí.

²⁾ Ne pronáší účel, obmyšlený následek neb účinek záporně (aby ne).

ignarus a sapiente. — Temeritas ratione coërcetor. — O puer, strenue exercere in litterarum studiis. — Deus casto animo colitor. — Vota caute redduntor. — Animi appetitus ratione reguntor. — Regere amore virtutis et veritatis. — Proditor patriae morte punitor. — A iudicibus leges custodiuntor. — O puer, bene educare, strenue exercere, probe excolere, diligenter erudire.

Báň, rodiče a učitelé buďtež nejvíce milováni. — Nerozumný buď od rozumného napomínán. — Urážka budiž odpuštěna. — Zločinci, buďtež trestáni. — Ctnost budiž skutky dokázána. — Buď trestán, lenivý žák. — Buď život tvůj rozumem a ctností spravován. — Vášně buďtež kroceny. — Ve všech věcech budiž pilná příprava vynaložena. — Chudým a nešťastným budiž od nás vždycky pomůženo. — Mysl naše budiž hanebných vášní zbavena a zákony ctnosti řízena.

90.

A natura non deerrare et ad illius legem exemplumque formari, sapientia est. — Virtutis, magnitudinis animi, patientiae, fortitudinis fomentis dolor mitigari solet ¹⁾. — Derideri merito solet, qui vanas exercet minas. — Boni discipuli student exerceri in litterarum studiis. — Amicitiae ab adolescentibus celerrime ²⁾ et jungi et dissolvi solent. — Turpe est beneficiis vinci. — Diligi jucundum est. — Sapientes semper ratione regi student. — Boni adolescentes litterarum cognitione erudiri student. — Salus civitatis a civibus custodiri omniumque concordia muniti debet.

Počestno jest, od dobrých milovaným a chváleným býti. — Přátelé bývávají ¹⁾ štěstím získáni, neštěstím zkoušeni. — Tělo i duch musí se cvičiti. — Zpozdilci bývávají od pochlebníkův klamáni. — Lépe jest od rozumných tupeným, než od nerozumných chváleným býti. — Od občanův musí vlast se milovati a hájiti, a blaho její každým způsobem se rozmnožovati a zachovávat. — Užitečno jest, zkušeností moudrých vyučováným býti. — Zločinci bývávají zlým svědomím lekáni a trestáni. — Pravda může ³⁾ tlačena, nikdy potla-

90. ¹⁾ Srv. C. 77, P. 1. — ²⁾ nejrychleji. — ³⁾ pěst.

čena býti. — Řečtí a římszí spisovatelé bývávají ve školách pilně čítáni. — Jen z dobrého svědomí může pravdivá radost čerpána býti.

2. Nedominulý čas.

91.

Quotiens felicitatis et causa et initium est, quod calamitas vocabatur. — Omni in re consensus omnium gentium lex naturae semper putabatur. — Pueri Spartiatarum non gemebant, si verberibus laniabantur. — (A Romanis Minerva dea sapientiae vocabatur.) — Romani a Graecis omni litterarum genere superabantur. — Furiae habebantur vindices facinorum et scelerum. — Graeci, civitatibus, legibus, moribus tanto opere discrepantes, communi tamen vinculo inter se continebantur. — Quum ¹⁾ de ²⁾ culpa nostra a magistris commonebamur, acerbo dolore animus noster occupabatur.

Oltáře bohův a bohyň byly věnci zdobeny. — Zákonem byli otroci od služby vojenské zdržováni. — Sokrates od Řekův za nejmoudřejšího držán byl. — Ostrov Sicilie byl dříve ³⁾ Trinakrie jmenován. — U Římanův byl u velikých nebezpečích diktator volen. — Pohledem nepřátel vlasti dobří občané nikdy strašeni nebyli. — Od Řekův byla vlast velmi ⁴⁾ milována. — Vždy byl ten za zpozdilce držán, jenžto sebe jediného za moudrého měl. — Od Spartanův byli chlapi vším spůsobem cvičeni a těla jejich všemi obtížemi tužena. — Často jste byli, leniví žáci, od učitelův napomínáni a tupeni, protože ⁵⁾ jste hry více milovali nežli umění a vědy.

92.

Captivi a Romanis sub jugum mittebantur. — Vita Germanorum omnis in venationibus atque in re militari consumebatur. — A Babyloniis tamquam dei colebantur crocodilus et lusus. — Monte Jura Sequani ab Helvetiis dividebantur. — Quum patria ab hostibus oppugnabatur, a bonis civibus semper acriter defendebatur. — Britanniae incolae pellibus

91. ¹⁾ Když. — ²⁾ pro. — ³⁾ prius. — ⁴⁾ magno opere. — ⁵⁾ quia.

olim vestiebantur. — Lacedaemoniorum juvenus duris laboribus erudiebatur. — Nulla res a Romanis tam diligenter custodiebatur quam libri Sibyllini, quos in rebus adversis consulebant. — Condiebantur ab Aegyptiis mortui et domi ¹⁾ servabantur.

Od panen Vestalských střežil se věčný oheň Vesty. — Od Egyptův byla těla mrtvých balsamována, od Římanův upalována. — Romulus a Remus, zakladatelé města Říma, byli od vlčice živeni. — Od Atheňanův nejslavnější mužové často byli trestáni. — Od Aeaka byly brány podsvětí střeženy a mrtvým otvírány. — Mnozí velicí národové byli od Peršanův podmaněni. — Od Římanův byly dlouhé ²⁾ a krvavé války vedeny ³⁾. — Od Germanův nebyla pole vzdělávána. — Od Římanův nebyly vědy tak pilně pěstovány jak od Řekův. — Proč jste nebyli pozorni, když ⁴⁾ jste od učitelův byli vyučováni?

93.

Dolores levius tolerarentur, si ab hominibus patientia servaretur ¹⁾. — Si a multis timerer, a paucis amarer. — Si libidines semper coërcerentur, vera felicitate gauderemus. — Si res adversae nullae acciderent, nulla profecto fortitudo agnosceretur. — Sapientia non expeteretur, si nihil valeret. — Si civitas amore civium custodiretur, nunquam hostes eam vincerent. — Semper boni parentes curabant, ut filii bene educarentur, strenue exercebantur, probe excolerentur, diligenter erudirentur ²⁾.

Kdybys etnost vřdycky miloval, byl bys také ode všech dobrých milován. — Kdyby byla pravda vřdy od nás slyšána, nechybovali bychom. — Kdybychom cizím neřtěstím vřdy byli poučováni, jednali bychom rozumněji ³⁾. — Moudrost by nebyla od dobrých lidí milována, kdyby od nich za nejdrahocennější statek držána nebyla. — Vřickni moudři vřdy pečovali, aby vášnosti byly skrocovány a utlačovány. — Sokrates pečoval, aby řáci byli dobře ⁴⁾ vyučováni a mysl jejich dobrými příklady k etnosti byla pobádána.

92. ¹⁾ doma. — ²⁾ diuturnus 3. — ³⁾ gerere. — ⁴⁾ Srv. C. 91, P. 1.

93. ¹⁾ Srv. C. 81. * — ²⁾ Srv. C. 88, * B. a), pak 1, a. — ³⁾ prudentius. — ⁴⁾ bene.

3. Budoucí čas.

94.

Aequa mens in rebus adversis semper servabitur a sapiente. — Revelabuntur tempore res occultissimae. — (Patientiā etiam gravissima calamitas superabitur.) — (Malfici post mortem justis poenis castigabuntur.) — Quamdiu ¹⁾ virtus dignitate sua non spoliabitur ²⁾, tamdiu ¹⁾ homines virtutis compotes etiam in gravissimis cruciatibus jure ³⁾ beati habebuntur. — (Res familiaris augebitur diligentia atque parsimonia.) — Facilius ⁴⁾ a cane muto quam a latrante mordeberis. — Virtutis gloria nulla oblivione delebitur. — Quum in litteris exercebimur, animi nostri multarum rerum utilium cognitione augebuntur.

Budeš, ctnosti, vždy od dobrých milována. — Když rodiče a učitele ctíti budeš, ode všech ctěn budeš. — Zpozdlci nikdy cizím příkladem poučováni nebudou. — Svornosti občanův budeš, milá vlasti, vždycky zachována. — Všeho zla lékařem jest čas; tímto také tvé bolesti léčeny budou. — Když ⁵⁾ se pilně ⁶⁾ učiti budete, budete od učitelů chváleni a milováni. — Cvičte mladíky, neboť muži od vás cvičeni nebudou. — Lháři od moudrých víra nikdy dána ⁷⁾ nebude. — Mysl moudrého smrti nikdy postrašena nebude. — Milosrdný slzami nešťastného vždycky pohnut bude. — Slávě ctnosti utrhaním a závistí špatných nikdy uškozeno nebude.

95.

Stultorum contumeliis sapiens nunquam offendetur. — Mors a sapiente nunquam, a stulto semper metuetur. — Si semper secundum virtutis praecepta vivetis, ab omnibus bonis diligemini. — (Patria a bonis civibus semper fortiter defendetur.) — Quoad ¹⁾ honeste vives, ab omnibus diligere. — Si fortiter pugnare pergetis, non vincemini. — Omnia mala, etiam acerbissima, aliquando finientur, nullaque re certius ²⁾ lenietur animi tristitia quam spe bona. — (Si mōnita magi-

94. ¹⁾ Pokud — dotud. — ²⁾ Srv. C. 50, P. 1. — ³⁾ Srv. C. 9, P. 1. — ⁴⁾ snáze. — ⁵⁾ si. — ⁶⁾ diligenter. — ⁷⁾ fidem habere.

95. ¹⁾ Pokud. — ²⁾ jistěji. —

strorum contemnetis, ab eis vituperabimini et puniemini. — Concordia civium patria melius ³⁾ custodietur quam exercitiis et firmissimis moeniis.

Moudří nikdy vášněmi opanování nebudou. — Od dobrých občanův drahá vlast vždy bude milována, chráněna a střežena. — Ani ⁴⁾ časem, ani ⁴⁾ štěstím vaše zločiny, neetnostní, nikdy zakryty nebudou. — Trpělivostí všechny bolesti a obtíže snadnějšími učiněny budou. — Všemi poklady země etnost se nekoupí. — Od moudrých budou přátelé s největší opatrností ⁵⁾ voleni. — Od zpozdilečův snadno pochlebníkům věreno bude. — Odpusťte, když uraženi budete. — Mužná mysl nezoufá, neboť časem všechny bolesti mírněny budou. — Tvé zpěvy, slavíku, od nás vždy s velikou radostí ⁵⁾ slyšány budou. — Svorností a spravedlivostí blaho vlasti nejlépe ⁶⁾ se upevní.

II. Kmen minulého času. *)

Činný rod prvního časování.

1. Minulý čas. **)

• 96.

Parentes et praeceptores meos semper amavi. — (Quia semper virtutis praecepta observasti, magnam tibi laudem comparasti.) — Drusus Oceanum septentrionalem primus Romanorum ducum navigavit. — Acriter contra hostes patriae pugnavimus. — Quia acriter contra hostes patriae pugnastis, praeclaram victoriam reportastis. — Ei vivunt, qui ex corporum vinculis tamquam ex carcere evolaverunt. — Alexander

95. ³⁾ lépe. — ⁴⁾ neque-neque. — ⁵⁾ Srv. C. 9, P. 1. — ⁶⁾ optime.

96. * Z kmene minulého času se tvoří činný rod: 1) minulého času, 2) dávno minulého času, 3) budoucně skonaleho času.

** Minulý čas znamená minulost vůbec, bez ohledu na poměr k jiným minulým dějům (perfectum historicum). — My zde obyčejně klademe Perfectum dokonavé t. j. časoslova dokonavá, povstala ze složení časoslova tvacého s předložkou: vy-nesl jsem.

Magnus ingentia animi bona haud tolerabili vini ¹⁾ cupiditate foedavit. — Caesarem in curia conjurati sexaginta ²⁾ necaverunt. — Mundum non solum ratio, sed etiam excellens divinaeque ratio creavit. — Cn. Pompejus unum Dejotarum in toto orbe terrarum amicum vere benevolum, unum fidelem populo Romano judicavit.

Dobry boha vždy miloval a bude jej vždy milovati. — Žádnou věcí jsi, milostivý bože, člověka od ostatních tvorů vice ³⁾ nerozdělil, nežli ³⁾ rozumem a řečí. — Národ římský celého téměř ⁴⁾ oboru země sobě vydobyl ⁵⁾. — Po smrti Tulla Hostilia národ Anca Marcia králem učinil. — Statečně jste bojovali, Spartané, proti náramnému vojsku Peršanův. — Kdo věrného přítele sobě nabyl, drahocenného pokladu nabyl ⁵⁾. — Řekové s právem ⁶⁾ Sokrata za nejmoudřejšího muže vyhlásili. — Bohatí vždy mnohé přátele počítali. — Ozdobil jsi, milostivý bože, smrtelného člověka nešmrtelnou duší. — Toho máme za šťastného, kdož duši svou ctnostmi ozdobil a zákonův božích až do konce života poslouchal ⁷⁾. — Nikdo sobě bohačtívím chvály a lásky moudrých mužův nenabyl ⁵⁾.

97.

Athenienses adeo saepe ingrati erant, ut ¹⁾ multos cives praeclaros condemnaverint. — Marcus Aurelius vir tantae erat tranquillitatis, ut vultum nunquam mutaverit maerore vel gaudio. — Tanta fortitudine exercitus Romani excelebant, ut totum paene orbem terrarum expugnaverint. — Alexandri Magni tanta erat gloria, ut patris gloriam superaverit. — Adeo excelebat Socrates sapientia, ut omnium sapientissimum Apollinis oraculum eum judicaverit. — Non adeo virtutum sterile ²⁾ seculum, ut non et bonos viros procreaverit.

96. ¹⁾ Srv. C. 19, P. 3. — ²⁾ Srv. 59, P. 2. — ³⁾ magis-quam. — ⁴⁾ paene. — ⁵⁾ Předmět závislý na časoslovesch s předložkami složených stojí v češtině v Genitivu. — ⁶⁾ Srv. C. 9, 1. — ⁷⁾ Srv. C. 5, P. 1.

97. ¹⁾ Ut následné (srv. C. 88 **, 1, b). — V následné větě stojí Coniunctiv na místě Indicativu toho času, jenž by v nezávislé větě stál, když následek co dokonaný znamenán býti má. — ²⁾ Srv. C. 30, P. 2. —

Sokrates byl takové moudrosti, že Řekové za nejmoudřejšího muže s právem ³⁾ jej prohlásili, a tak málo smrti se obával ⁴⁾, že s největším poklidem mysli duši vypustil ⁵⁾. — Lidská slabost jest tak veliká, že i nejlepší často chybil a chybuje. — Dějepis jest tak spravedliv, že vždycky smrtelné podlé ⁶⁾ zásluhy chválil a hanil. — Řekové vlast svou tak milovali, že proti náramnému vojsku Peršanův nejudatněji ⁷⁾ bojovali. — Alexander byl také hněvivosti, že k usmrcení Klita, nejuvěrnějšího přítele, jej popudila.

98. *)

Certum est, sapientem semper virtutis praeceptis obtemperare et obtemperasse. — Certum est, Hannibalem contra Romanos fortissime pugnasse. — Notum est, Socratem sapientiam vitae suae morte sua demonstrasse. — Legimus, Demosthenem indefessa exercitatione omnia impedimenta naturae superasse. — Ambitio certe vitium est; videmus tamen, eam saepe clarissimas virtutes provocasse et provocare. — Recte concluditur, deum hunc mundum creasse et ad salutem omnium admirabiliter semper administrare. — Scriptores tradunt, Graecos praeclaram victoriam de ingenti Persarum exercitu reportasse.

Víme, že i nejmoudřejší chybují a chybovali. — Známo jest, že Leonidas lásku k vlastní nejvýtečnějším příkladem, smrti pro vlast, dokázal. — Jisto jest, že Římané s velikou udatností a s podivným štěstím válečným bojovali. — Vidíme, že štěstí přátele získá a vždycky získalo, že však neštěstí je zkouší a vždycky zkoušelo. — Vždy zkušenost dokázala, že čas nej-

97. ³⁾ Srv. C. 9, P. 1. — ⁴⁾ Srv. C. 12, P. 5. — ⁵⁾ animam expirare. — ⁶⁾ pro. — ⁷⁾ fortissime.

98. *) Po časoslovech uznamenání, shledání, vyhlášení, čítí (verba sentiendi et declarandi) spojka že v latině se nepřekládá, časoslovo pak se klade v příslušný Infinitiv a podmět v Accusativ. — Totéž se děje po výrokových výrazech: známo jest, jisto jest a t. d. — Tato vazba sluje: constructio accusativi cum infinitivo. — I my můžeme po časoslovech a vrchu připomenutých této vazby užívatí: vím, že bůh jest = boha býti vím: scio deum esse; slyším, že pilen jsi = slyším tě pilným býti: audio te diligentem esse.

tajnější věci odhaluje a vždy odhalil. — Dějepis učí, že lidé při ¹⁾ změně vlády často jméno vladaře pouze ²⁾ změnili. — Víme, že často prospěch s počestností bojoval a bojuje. — Jisto jest, že moudrý vždy ctnosti více miloval nežli zlato a stříbro. — Jisto jest, že dobří občané pro bláho vlasti vždy udatně ³⁾ bojují a bojovali.

2. Dávno minulý čas. *)

99.

Cicero C. Verrem, qui Siciliam provinciam per triennium rapinis et crudelitate vexaverat, in judicium vocavit. — T. Manlius filium necavit, quod contra imperium cum hoste pugnaverat. — Patria Socratem, quem injuste damnaverat, posthac lugens aenea statua honoravit. — Certare debemus: nemo enim triumphavit, qui non certaverat. — Vulcanus claudus erat, quia Juppiter eum de caelo ¹⁾ praecipitaverat. — Ea ²⁾ semper erat jucundissima amicitia, quam similitudo morum conjugaverat. — Quum ³⁾ milites urbem intraverant, ingens terror omnium civium animos occupabat. — Praeceptores vos laudaverant, quia semper eorum praeceptis obtemperaveratis.

Themistokles, ježž otec co mladíka ⁴⁾ pro ⁵⁾ veliké chyby byl vydědil, tyto chyby velikými ctnostmi napravil. — Jak často velebili lidé to co ⁶⁾ příčinu a začátek štěstí, což dříve ⁶⁾ byli za neštěstí pokládali. — U Lakedemonův nosili se těžce ⁷⁾ ranění, kteří počestně ⁸⁾ byli bojovali, na svých štítech z bitvy do vlasti nazpět ⁹⁾. — Jak mnozí lidé nedokonali díla ¹⁰⁾, ježž byli počali. — Všickni dobří chválili

98. ¹⁾ in principatus commutatione. — ²⁾ solum. — ³⁾ fortiter.

99. *) Dávno minulý čas znamená děj minulý před jiným dějem minulým (nachází se tedy ve spojení s minulým časem, jenž buď skutečně se vynáší nebo v mysli doplniti musí). — My zde klademe příčestí minulého času s byl nebo Perfectum dokonavé.

¹⁾ S nebe. — ²⁾ Zájmeno ukazovací řídí se vzhledem na rod a číslo dle výroku, k němužto se vztahuje. — My pravíme buď: ti jsou synové moji, nebo: to jsou synové moji. — ³⁾ když. — ⁴⁾ Srv. C. 5, P. 2. — Naše co, jako (žto) se zde nepřekládá. — ⁵⁾ propter. — ⁶⁾ prius. — ⁷⁾ graviter. — ⁸⁾ honeste. — ⁹⁾ reportare (nazpět nositi). — ¹⁰⁾ Srv. C. 36, P. 2.

a milovali vždycky zemi, jež je byla vychovala. — Řekové chrám Apollina Delphického mnohými a krásnými dary (věnovacími) byli ozdobili. — Daedalus, jenžto bludiště na ostrově Kretě byl vystavil, letěl se synem Ikarem umělými křídly přes moře.

100. *)

Consilium et ratio nisi in senibus essent ¹⁾, non summum consilium Romani appellassent senatum. — Non tanta esset veterum ducum claritas, nisi eorum facta egregii auctores dictis exaequassent. — Alexander Magnus in omnes partes ²⁾ laudaretur, si se ipsum superasset. — Magistri te laudassent, si praeceptis eorum obtemperasses. — Nisi cives acriter ³⁾ armis decertassent, patriam ab interitu non liberassent. — Si semper virtutis praecepta observassemus, magnam nobis ⁴⁾ laudem paravissemus.

Nikdy by Sokrates život svůj s takovým poklidem myslil byl nevypustil ⁵⁾, kdyby o ⁶⁾ nesmrtnosti duše byl pochyboval. — Mnozí starci by se radovali štěstím a spokojeností, kdyby v době ⁷⁾ mladosti napomínání rodičův a učitelův byli poslouchali. — Kdyby občané mezi sebou svorní byli bývali ⁸⁾, byli by nepřítelé snadno ⁹⁾ přemohli. — Kdyby byl Sokrates pomíjející statky více miloval nežli věčné statky, Řekové by jej byli nevyhlásili za nejmoudřejšího muže. — Co pak bychom věděli, kdybychom studii byli za nejužitečnější věc nepokládali.

3. Budoucně skonalý čas. *)

101.

Prospera valetudine gaudebimus, si temperantiae legibus obtemperaverimus. — Qui se ipsum superaverit, is praeclaram

100. * Conjunctiv dávno minulého času u větách výmínečných znamená výminku v minulosti neplatnou (stal se opak pronešené výminky).

¹⁾ nisi essent: kdyby nebyl-i, y, a. — ²⁾ v každém ohledu. — ³⁾ statečně. — ⁴⁾ Srv. C. 64, P. 2. — ⁵⁾ expirare. — ⁶⁾ dě. — ⁷⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ⁸⁾ concordare (svorným býti). — ⁹⁾ facile.

101. * Budoucně skonalý čas znamená děj již dokonáný, když děj prostým budoucím časem vyneseny nastoupí. — My

victoriam reportabit. — Desines timere, si fortunae fidem abrogaveris. — Si te ad studia revocaveris, omne vitae fastidium devitabis. — Nihil est virtute amabilius; qui eam comparaverit, ab omnibus diligetur. — (Qui se ipsum laudaverit, mox irrisorem inveniet.) — Quo ardentius ¹⁾ undique voluptates captaveris, eo ardentius ¹⁾ sities. — Ut ²⁾ homines tractaveritis, ita ²⁾ hi vos tractabunt. — Nisi virtutis praecepta observaveris, aditus in caelum tibi non patebit.

Kdož po ³⁾ celý život svůj klidnou mysl u všech věcech zachová, bude moudrým nazván. — Kdo život svůj podle vůle boží zařídí, nebude se báti ⁴⁾ hodiny smrti. — Když moudrý tě pochválí, budeš se pravým štěstím radovati. — Kdož dlouho a pilně ⁵⁾ studium dějepisu provozovati bude, ten velikého pokladu nabyl ⁶⁾; neboť všecky země prošel ⁷⁾ a všecko takofka sám proskoumal ⁸⁾. — Kdo sebe sama dobře opanuje, bude lidem dobře panovati. — Snášej trpělivě ⁹⁾ velikost bolesti, kteréž tě čas skoro dříve zbaví ¹⁰⁾, nežli ¹¹⁾ sama se dostaví ¹²⁾. — Když zákonův ctnosti a moudrosti uposlechneš, ode všech dobrých chválen a milován budeš.

Činný rod druhého časování.

1. Minulý čas.

102.

Cn. Pompei bellum contra Julium Caesarem tristem eventum habuit. — (Pericles de Atheniensium re publica optime ¹⁾ meruit.) — Demosthenes, clarissimus Graecorum orator, Philippi et Alexandri temporibus ²⁾ floruit. — Brutus acerri-

klademe dokonavé Futurum, nebo trpné přičestí minulého času a budu, nebo opisujeme časoslovem míti.

¹⁾ čím horoucněji — tím horoucněji. — ²⁾ jak — tak. — ³⁾ per. — ⁴⁾ Srv. C. 12, P. 5. — ⁵⁾ diu ac diligenter. — ⁶⁾ — Srv. C. 96, P. 5, — ⁷⁾ peragrare. — ⁸⁾ spectare. — ⁹⁾ patienter. — ¹⁰⁾ Srv. C. 50, P. 1. — ¹¹⁾ ante paene — quam (skoro dříve — nežli). — ¹²⁾ appropinquare.

102. ¹⁾ velmi dobře. — ²⁾ Srv. C. 48, P. 6. —

num propugnatores Romanae libertatis se praebuit. — Numa Pompilius omnem cultum deorum Romanos docuit ³⁾. — Africam initio ²⁾ habuere Gaetuli, asperi incultique, quibus cibo caro erat ferina et humi pabulum, sicut pecoribus. — Laudo te, quod ⁴⁾ mentem tuam in litterarum studio tam probe ⁵⁾ exercuisti. — Qui virtute caruit ⁶⁾, bonis nunquam placuit.

Ten jest silen a zdráv, jehož tělo práce vycvičily a kdož vášně vždy zkontrol. — I nejskrovnější často nejmocnějším uškodil. — I nejstatečnější Římanův nesnesli strašného pohledu Cimbrův. — Nedlouho podrželi Řekové surové mravy předkův svých. — Kdo všem se líbiti hledí, mnohým se již nezlíbil. — Sokrates učil ³⁾ právě moudrosti životem svým a smrtí svou. — Chválíme vás, protože ⁴⁾ jste rozkazův rodičův a učitelův vždycky poslušnými se proukázali. — Komu ctnost a moudrost se líbily, ten všem dobrým vždy se líbil. — Statečného muže velikost obtíží a nebezpečí nikdy od ⁷⁾ předsevzetí jeho neodstrašila. — Mnozí nestřídmostí zdraví svému uškodili.

103. *)

Non est dubium, quin bonus pater puerum semper bene educaverit et benevole monuerit. — Non est dubium, quin sapiens linguam suam semper coërcuerit. — Non dubitamus, quin conscientia maleficum semper terreat et terruerit. — Non dubito, quin rerum difficultates ignavam a proposito deterreant et semper deterruerint. — Nemo dubitat, quin virtus et sapientia bonis placeant et semper placuerint. — Non est dubium, quin boni cives pro patria pugnantes semper fortissimos se praebuerint. — Non est dubium, quin bonus legibus divinis semper pareat et paruerit.

102. ³⁾ Srv. C. 79, P. 3. — ⁴⁾ protože. — ⁵⁾ tak důkladně — ⁶⁾ Srv. C. 10, P. 1. — ⁷⁾ a.

103. * Stojí-li časoslova pochyby, nejistoty, nevědomosti **záporně**, pak se v latině užívá v závislé větě **quin** = že (vždy s Coniunctivem). — Coniunctiv stojí zde na místě Indicativu toho času, jenž by stál v nezávislé větě.

Není pochybno, že neustálá práce tělo vždy nejlépe ¹⁾ cvičí a cvičila. — Není pochybno, že nestřídmost zdraví lidskému vždy uškodila. — Není pochybnosti, že skromnost všem dobrým vždy se líbí a líbila. — Není pochybnosti, že rozumný před ²⁾ počátkem každého díla pilné přípravy vždy potřeboval a potřebuje ³⁾. — Nepochybujeme, že moudří vždy moudré rady poslechli a poslouchají ⁴⁾. — Není pochyby, že Atheny za časův ⁵⁾ Perikla nejvíce kvetly. — Nepochybujeme, že hlavně ⁶⁾ v neštěstí a strastech ctnost se jeví a vždy jevila.

104.

Certum est, multos jam vulgo placuisse, sapientibus displicuisse. — Quis ignorat, omnes artes et omnia litterarum genera in Graecia floruisse. — Certum est, neminem unquam vitiis ¹⁾ caruisse. — Notum est, a mercatura, a negotiis maritimis et ab agricultura abstinuisse Spartiatas. — Manifestum est, Alexandrum irae paruisse. — Scimus, multos jam sibi temeritate sua nocuisse. — Utile est, deum res adversas secundis admiscuisse ²⁾. — Certum est, ignavos praeclaris rebus nunquam eminuisse.

Kdož neví, že i nejskrovnější často nejmocnějším uškodil. — Jisto jest, že moudrost Sokratova nejjasněji ³⁾ před smrtí se zjevila. — Dějepis dokazuje, že Perikles o stát velmi ⁴⁾ zasloužilým se učinil ⁵⁾. — Známo jest, že u ⁶⁾ Římanův mudretví nekvetlo. — Myslím, že má rada tobě se líbila, protože ⁷⁾ upřímná jest. — Spisovatelé vypravují, že Spartanové těla mladíkův nejužšími pracemi silnili a cvičili. — Jisto jest, že přílišné shovívání rodičův dětem vždy škodí a škodilo.

¹⁾ optime. — ²⁾ ante. — ³⁾ adhibere. — ⁴⁾ Srv. C. 5, P. 1. —

⁵⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ⁶⁾ imprimis.

104. ¹⁾ Srv. C. 10, P. 1. — ²⁾ Srv. C. 32, P. 1. — ³⁾ clarissime —

⁴⁾ optime. — ⁵⁾ merito de (činm se zasloužilým o). — ⁶⁾ apud.

— ⁷⁾ quia.

2. Dávno minulý čas.

105.

Omnes Macedoniae urbes, quas reges Philippus et Perseus tenerant, Romani occuparunt. — Socratem Damon artem citharoedicam docuerat ¹⁾. — Una hora quadringentorum annorum opus, quibus ²⁾ Alba floruerat, disturbavit. — Gustaras, M. Antoni, civilem sanguinem vel potius ³⁾ exsorbueras. — (Tibi valde nocuisti, quia temeritatem tuam non coërcueras.) — Junium Brutum, qui acerrimum propugnatorem Romanae libertatis se prae buerat, Romani cum Tarquinio Collatino primum consulem creaverunt.

Řekové trestali často vyhnanstvím ony muže, kteří o stát velmi zasloužilými se byli učinili ⁴⁾. — Spartanové byli co mužové ⁵⁾ silní a stateční, protože co mladíci ⁶⁾ tělo pracemi byli cvičili. — Tři sta mladíkův se zapřisáhli Poršinu usmrtiti, jenžto senat, jak nikdo před tím ⁶⁾, svým jménem a vojskem byl zastrašil. — Numa Pompilius, jenžto Římany všem bohoslužbám byl vyučil ¹⁾, byl přítelem míru. — (Učitel tě chválil, protože jsi všech rozkazův byl uposlechl.) — Římané, jižto vždy nejstatečnějšími se byli ukázali, nesnesli strašného pohledu Cimbrův.

106.

Cn. Pompejus majorem eloquentiae gloriam habuisset, nisi eum majoris gloriae cupiditas ¹⁾ ad bellicas laudes incitasset. — Homines rerum varietate non gauderent, nisi dei sapientia res adversas secundis admiscuisset ²⁾. — Nihil fere sciremus, nisi magistri nos docuissent. — Nisi tuum tibi consilium maxime ³⁾ semper placuisset, melius ⁴⁾ res tuae se haberent. — Si mentem vestram in litterarum studio probius ⁵⁾ exercuissetis, a magistris laudaremini et parentes magno opere gauderent. — Si maleficos coërcuissetis, bonis civibus non nocuissetis. — Nisi studuisses omnibus placere, multis non displiceretis.

105. ¹⁾ Srv. C. 79, P. 3. — ²⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ³⁾ anebo spíše. —

⁴⁾ Srv. C. 104, P. 4, 5. — ⁵⁾ Srv. C. 99, P. 4. — ⁶⁾ ut nemo antea.

106. ¹⁾ Srv. C. 19, P. 3. — ²⁾ Srv. C. 32, P. 1. — ³⁾ nejvíce. — ⁴⁾ lépe. — ⁵⁾ zevrubněji. —

Kdyby Římané byli méně se snažili, panství oboru země nabyti ⁵⁾, byly by vědy u nich lépe ⁴⁾ kvetly. — Kdybys byl v pravý čas ⁶⁾ mlčel, byli by lidé za moudřejšího tebe měli. — Mnozí by co muži ⁷⁾ stálejším zdravím se radovali, kdyby co mladíci ⁷⁾ tělo své pracemi byli cvičili a své vášně vždycky byli krotili. — Nebyl-by pohled náramného množství Peršanův ona tři sta Spartanův zděsil, kdyby vlast svou byli méně ⁸⁾ milovali nežli život svůj? — Kdybyste rozkazův a napominání rodičův a učitelův byli vždycky uposlechli, byli byste ode všech dobrých lidí chváleni a milováni.

3. Budoucně skonalý čas.

107.

(Si legibus divinis non parueris, punieris) — (Si cupiditates vestras coercueritis, jure beati appellabimini.) — Quo magis ¹⁾ mentem litterarum studio exercuerimus, eo magis ¹⁾ nos delectabunt. — Naturae si semper paruerimus, nunquam aberrabimus. — Qui scelera in vita exercuerint, eos deus a se longissime ²⁾ sejunget. — Ab omnibus probabitur is, qui dulce cum utili miscuerit. — Vulgo si placueris, sapientibus displicebis. — Quo plura ³⁾ beneficia parentibus nostris debuerimus, eo gratiores animos in eos habere debebimus.

Tenkrát zvláště ctnost se zjeví, když nebezpečí se zjeví. — Když nikomu neuškodíš a mnohým se užitečným prokážeš, ode všech dobrých chválen a milován budeš. — Když svůj jazyk na uzdě udržíme ⁴⁾, nebudeme si ⁵⁾ škoditi. — Když zákonů vždy uposlechnete, budete dobří občané nazýváni. — Když přítel mě napomene, nebudu se hněvati ⁶⁾. — Když v pravý čas ⁷⁾ pomlčíme, budeme za moudré pokládáni. — Když rozkazův ctnosti neuposlechněš, nebudeš se dobrým lidem líbiti. — Když svým nepřátelům útočiště a útěchy poskytnu ⁸⁾, nepřátelství jejich v přátelství se změní.

106. ⁵⁾ Srv. C. 96, P. 5. — ⁶⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ⁷⁾ Srv. C. 99, P. 4. — ⁸⁾ minus.

107. ¹⁾ Čím více — tím více. — ²⁾ co nejdále. — ³⁾ plus, pluris: množší, více. — ⁴⁾ cořcěre (na uzdě udržeti). — ⁵⁾ Srv. C. 64, P. 2. — ⁶⁾ succensere. — ⁷⁾ Srv. C. 106, P. 6. — ⁸⁾ Srv. C. 96, P. 5.

Činný rod třetího časování.

1. Minulý čas.

a) Minulý čas na -i.

108.

Quem superstitione imbuere, quietus esse nunquam potest ¹⁾. — Dei figuras hominum saepe induerunt. — Motu terrae celebre Campaniae oppidum Pompeji magna ex parte prouit. — Mihi nunquam placebit, quod sapientes respuerunt. — Romani cum Carthaginensibus id foedus iecerunt, ut ²⁾ eosdem hostes et amicos haberent ³⁾. — In litterarum studium deus animos hominum convertit. — Alexander regnum Persarum evertit. — Urbem Romam Galli incenderunt. — Apud Romanos eloquentia ad summum honorem ascendit. — Stultorum contumeliae sapientem nunquam offenderunt. — Cujus animus rerum omnium naturamprehendit? — Herostratus templum praeclarum Dianae Ephesiae incendit.

Ten, jehož mysl povára naplnila ⁴⁾, uráží boha a náboženství. — Útěcha pravdivého přátelství svízele naše vždy zahladila ⁵⁾. — Zprznil jsi, Catilina, zločinem svým jméno své na ⁶⁾ všecken čas. — Upadl jsi, zpozdilče, vlastní vinou do záhuby. — Nesvornost občanův již mnohé říše zrušila. — O ⁷⁾ mnohých věcech moudří nesouhlasují, avšak o ⁷⁾ nesmrtelnosti duše vždy se shodli. — Nero město Řím zapálil, aby měl ⁸⁾ obraz hořící Troje. — Cicero nebezpečí od vlasti své tak šťastně odvrátil, že ⁹⁾ otcem vlasti nazván byl. — Kantabrové nejudatněji ¹⁰⁾ všech státův Hispanie proti Římanům se bránili. — Cicero zastihl Catilinů u ¹¹⁾ největšího zločinu, u zrady vlasti.

109.

Nihil carius constat ¹⁾, quam quod precibus emisti. — Beatissimos praedicamus, quos nullae aegritudines exederunt.

108. ¹⁾ nemůže nikdy býti. — ²⁾ Srv. C. 88**, 1, c. — ³⁾ Srv. C. 88*, B. a. — ⁴⁾ imbuere. — ⁵⁾ eluere — ⁶⁾ in s Accusativem. — ⁷⁾ do. — ⁸⁾ Srv. C. 88**, 1, a, pak 88*, B, a. — ⁹⁾ Srv. C. 88**, 1, b, pak 88*, B, a. — ¹⁰⁾ fortissime. — ¹¹⁾ in s Ablativem.

109. ¹⁾ nic více nestojí. —

nulli metus terruerunt, nullae libidines incitaverunt. — Julius Caesar multas nationes subegit. — Quid te octoginta anni juvant ²⁾, quos per ³⁾ inertiam exegisti? — Cyrus subegit Asiam et universum Orientem in potestatem suam redegit. — Adversus Hannibalem Romani duces elegerunt Quintum Fabium. — Romulus urbi Romae locum delegit incredibili opportunitate ⁴⁾. — Brutus, parens Tarquinii, populum concitavit et Tarquinio ademittit imperium. — (Hannibalem insidiae Romanorum ad mortem adegerunt.)

Kdož bohactvím starosti zlého svědomí kdysi ⁵⁾ zapudil? — Římané moc konsulův, jižto dříve ⁶⁾ praetorové nazýváni byli, na ⁷⁾ dobu jednoho roku obmezili. — Leonidas a druhové jeho nesmrtelnost výtečnou smrtí sobě zjednali. — Statečný nezoufá, když osud záměr jeho zničil ⁸⁾. — Mnozí dobrou pověst prodávají, nikdo však jí zlatem nazpět nekoupil. — Kdo rozkazův přírody uposlechl, celý čas života svého bez obtíže prožil. — Pravdivá bázeň boha moudrému vždy bázeň smrti odňala. — Marius tolik ⁹⁾ občanův římských zavraždil, že tržiště města Říma krví přetévalo ¹⁰⁾. — V první punické válce ¹¹⁾ vyvolili Římané druhého praetora, aby soudil ¹²⁾ mezi občany římskými a cizinci.

110.

Eloquentiae numen multa omnibus seculis exempla praebuit, ad quem usque fortunae gradum homines ingenii indole ascenderint ¹⁾. — Qui multos libros legunt, saepe nesciunt, quid legerint ¹⁾. — Non est dubium, quin omnis gentis, etiam ferissimae, mentem imbuerit dei opinio. — Non

109. ²⁾ juva re (prospívati) má vždycky Accusativ u sebe. — ³⁾ per znamená taktéž spūs ob (v lenivosti). — ⁴⁾ Srv. C. 29, P. 1. — ⁵⁾ unquam. — ⁶⁾ prius. — ⁷⁾ in s Accusativem. — ⁸⁾ dirimere. — ⁹⁾ tot. — ¹⁰⁾ Srv. C. 108, P. 9. — ¹¹⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ¹²⁾ jus dicere (souditi); srv. C. 108, P. 8.

110. ¹⁾ Závislá nebo nepřímá otázka stojí vždy v Conjunctivu. — Závisí a) na časoslovcech tázání, uznamenání, vyhlášení znamenajících, b) na slovech s pojmem časoslovným (jest pochybnost, otázka — zdali), c) na přídavném s časoslovem sum (incertus sum = dubito). — Nepřímá otázka se řadí k hlavní větě tázacími zájmeny nebo příslovkami (quis, quid, qualis; quam, unde atd.).

est dubium, quin boni cives patriam semper acerrime defendant et defenderint. — Certum est, apud Romanos eloquentiam ad summum honorem ascendisse. — Scriptores tradunt, Democritum lumina oculorum sibi ipsi ademisse, ut quam minime ²⁾ animus a cogitationibus abduceretur, ³⁾).

Ptám se té, kdo ¹⁾ ducha tvého vědomostmi zaopatřil a krásu ctnosti tobě ukázal. — Víš-li, proč ¹⁾ Řekové tak udatně proti Peršanům vlast svou chránili? — Zkušenost ukazuje, jak ¹⁾ často a jak snadno lidé vlastní vinou do záhuby upadli a upadají. — Není pochybno, že ⁴⁾ lakotou a nesvorností již mnohá města se sřítily. — Caesar tak šťastně bojoval, že ⁵⁾ mnohé a veliké národy podmanil. — Známo jest, že ⁶⁾ udatnost Římanův Karthaginu rozkotala. — Všickni víme, že ⁶⁾ mnozí jméno své lakotou zprznili, a víme také, že nikdo zlatem a stříbrem dobré pověsti nazpět nekoupil. — Jisto jest, že nikdo záměrů boží moudrosti nepochopil.

b) Minulý čas na -ui.

111.

Multos jam acuit ad cupiditatem litterarum ¹⁾ amor laudis ¹⁾. — Semper fuga laboris ¹⁾ desidiám, repudiatio supplicum ¹⁾ superbiam, amicorum neglectio ¹⁾ improbitatem coarguit. — Quis tyrannus eos non metuit, a quibus metuebatur. — Servius equitum magnum numerum ex omni populi summa separavit et reliquum populum in quinque classes distribuit. — Numa Pompilius Numam Marcium, Marci filium, ex patribus legit eique sacra omnia attribuit. — Boni cives patriam in ipso discrimine periculi nunquam destituerunt. — C. Laelius Viriathi ferocitatem ita comminuit, ut ²⁾ facile bellum reliquis traderet.

Ukrutnost mysl Caliguly tak roznitila, že ²⁾ i proti ³⁾ svým přátelům a příbuzným zuřil. — Cicero dokázal ve

110. ²⁾ eo (možná) nejméně. — ³⁾ Srv. C. 88*, B, a, pak 88***, 1, a. —

⁴⁾ Srv. C. 108*. — ⁵⁾ Srv. C. 88***, 1. b. — ⁶⁾ Srv. C. 98*.

111. ¹⁾ Srv. C. 19, P. 3. — ²⁾ Srv. C. 88***, 1, b. — ³⁾ in s Accusativem. —

svých řečech zavrženost Catiliny. — Spartanové syi ve střídmosti, statečnosti a poslušnosti tak vycvičili ⁴ vychování jejich ještě nyní ⁵) za podivu hodné ⁶) má Vláda císaře Octaviana poskytla říši římské mir a zákony. — Zpupnost a nesvornost moc mnohých sta oslabila, že ²) se více ⁷) nezotavily. — Zprznili jste, b jméno své na všecken čas, protože jste milou vlas bezpečí opustili. — Osud statky pozemské velmi ne spůsobem rozdělil. — Bojíte se ⁸), zločinci, nyní zlé domí, protože jste se dříve špatných skutků nebáli.

112.

Nihil est feracius ingeniis, eis praesertim, qua plinae excoluerunt. — Lacedaemonios injuste im omnes fere socii deseruerunt spectatoresque se otios buerunt Leuctricae calamitatis. — Socrates neque gemi imploravit misericordiam iudicum, sed adhibuit libera maciam. — Nonnulli erant in ordine patrum, qui sp linae aluerunt. — Exercitus Romani fortitudine exce — Saepe jam fortes duces vulnera oculuerunt, ne ¹ animum demitterent. — Animus sapientis nunquam mit in aerumnis vitae humanae. — Boni juvenes se semper coluerunt colentque.

V roku sedmdesátém devátém ²) po narození K vyvrhl Vesuv takové ⁴) množství ohně, že ⁵) města Pompeji a Herculanium popelem zasypána byla. — národ umění a věd pilněji ⁶) nepěstoval nežli Ř. Když si přítele v neštěstí opustil, jsi nevěrný Č Mnozí lidé si uškodili, protože jazyk v pravý čas ² tili. — Sokrates se rozmlouval před smrtí se svýr o ⁷) nesmrtelnosti duše. — Řekové sroubili, aby vydobyli ⁸), velikého koně kládami, v jehožto vn

111. ⁴) instituere ad. — ⁵) etiam nunc. — ⁶) Srv. C. 53, P. 4 plus. — ⁸) Srv. C. 12, P. 5.

112. ¹) Srv. C. 88**, 2. — ²) Srv. C. 48, P. 6. — ³) Srv. — ⁴) tantus 3. — ⁵) Srv. C. 88**, 1, b. — ⁶) diligenti — ⁸) Srv. C. 88**, 1, a. — ⁹) Srv. C. 96, P. 5.

udatnější se uschovali. — Demosthenes a Cicero přede všemi řečníky uměním výmluvnosti vynikli.

113.

Non enarrabo peritis, quibus artibus Spartiatae pueros atque adolescentes ad temperantiam, ad fortitudinem, ad pietatem, ad legum oboedientiam instituerint ¹⁾. — Quis unquam dubitavit, quin Romani eloquentia et juris scientia excelluerint? — Cui dubium est, quin sermonem ipsa rerum natura hominibus tribuerit? — Certum est, sapientem nunquam laudem tribuisse homini ingenii facultatibus ²⁾ praeclaro, sed malis moribus praedito. — Veteres scriptores narrant, Socratem supremo vitae die cum amicis de immortalitate animi disseruisse. — Num ³⁾ credis, improborum prosperitates redarguisse dei bonitatem?

Rozvažte každodenně, lidé, jak mnoho ⁴⁾ boží laskavosti děkujete a jak mnoho vám udělila ¹⁾. — Celá příroda a všechny tvory dokazují, jak moudře ⁵⁾ věčný bůh tento svět zařídil ¹⁾. — Nepochybujeme, že osud statky pozemské nespřavedlivě ⁶⁾ rozdělil. — Není pochybno, že zločinec smrti vždy se bál a bojí. — Ze spisův Cicerona poznáváme, jak velice ⁷⁾ učeností se vyznamenal ¹⁾. — Známo jest, že hněvivost Alexandra často k nešlechetným a ukrutným skutkům popudila ⁸⁾. — Zkušenost učí, že nestřídmost a marnotratnost zdraví a zámožnost lidí vždy zmenšila a zmenšuje. — Jisto jest, že moudrý vždycky své vášně zkontrolil.

c) Minulý čas na -si.

114.

Numa Pompilius ad ¹⁾ cursum lunae in duodecim menses descripsit annum. — Leges Spartiatis Lycurgus, Atheniensibus Solo perscripsit. — Invidia multas jam spes decerpsit. — La-

113. ¹⁾ Srv. C. 110, P. 1. — ²⁾ Srv. C. 28, P. 1. — ³⁾ Num v přímé otázce předpokládá pravidelně zápornou odpověď; v nepřímé zápornou nebo tvrdící. — ⁴⁾ quantum. — ⁵⁾ quam sapienter. — ⁶⁾ injuste. — ⁷⁾ quanto opere. — ⁸⁾ exacuere.

114. ¹⁾ podlé. —

tissime ²⁾ disseminavit Catilina malum conjurationis: manavit non solum per Italiam, verum etiam transcendit Alpes et obscure ³⁾ serpsit per multas jam provincias. — Lues luxuriae et avaritiae in urbem Romam irrepsit. — Pygmalion niveum mira feliciter ⁴⁾ arte sculpsit ebur. — Omnium animis ⁵⁾ natura quasi ⁶⁾ insculpsit ⁵⁾, esse deum. — Augustus M. Agrippam generum sumpsit. — Amphictyonis temporibus ⁷⁾ aquarum illuvies permagnam partem populorum Graeciae absumpsit.

Kdy závist na slávu potupnými slovy nesáhla ⁸⁾? kdy lakota a pochlebnost do závětu lidí bohatých se nevloudila? — Lehkomyšlný volá marně ⁹⁾ léta nazpět, když se mu stáří nevědomky přiblížilo ¹⁰⁾. — Nevryla ⁵⁾ vždycky pravda nápisy v náhrobní kameny. — Phidias vydlabal ze zlata a slonokosti výtečný obraz bohyně Minervy. — C. Sallustius Crispus sepsal pamětihodný spis o spiknutí Catiliny a o válce Jugurthinské. — Kdož zkázu mravů římských rázněji ¹¹⁾ vyličil než Cornelius Tacitus? — Radujeme se za času ⁷⁾ jara krásnými květinami, jež jsme na loukách a v zahradách otrhali. — Homer jest tak výtečným básníkem, že takořka ⁶⁾ všecky věci sami vidíme, ježto popsal.

115.

(Lycurgus Lacedaemonios ad egregiam fortitudinem adduxit.) — Hannibal apud Zamam cum Scipione confluxit. — Clitus apud Granicum amnem Alexandrum nudo capite ¹⁾ dimicantem clipeo suo textit. — Omnes boni praeceptores eo ²⁾ operam semper direxerunt: ut juvenes ad cognitionem sublimem erigerentur, ut generosa consilia alerent, ut pietate, caritate patriae ³⁾, legum ³⁾ verecundia imbuerentur. — Ancus Marcius Janiculum ponte ⁴⁾ cum urbe conjunxit. — Post Cannensem calamitatem primum ⁵⁾ Marcelli ad Nolum proelio

114. ²⁾ předaleko. — ³⁾ tajně. — ⁴⁾ zdařile. — ⁵⁾ Srv. C. 32, P. 1. — ⁶⁾ takořka. — ⁷⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ⁸⁾ carpěre gloriam. — ⁹⁾ frustrā. — ¹⁰⁾ obrepěre (nevědomky) se přiblížiti. — ¹¹⁾ gravius.

115. ¹⁾ Srv. C. 9, P. 1. — ²⁾ k tomu. — ³⁾ Srv. C. 19, P. 3. — ⁴⁾ Srv. C. 3, P. 1. — ⁵⁾ poprvé opěť. —

populus se Romanus erexit. — O vitae, philosophia, dux! tu homines in societatem vitae convocasti, tu eos inter se primo ⁶⁾ domiciliis, deinde ⁷⁾ conjugiiis, tum ⁸⁾ litterarum communione junxisti.

Vždycky ctnost lidí na ⁹⁾ dlouhý čas spojila, nectnost rychle ¹⁰⁾ rozloučila. — Štěstí a udatnost mnohé národy oboru země národu římskému podmanily. — Příklady vždy lépe ¹¹⁾ mravy lidí napravily než slova. — Thales prvý všech Řekův zatmění slunce předpověděl. — Bůh nebe ne-sčíslnými hvězdami ozdobil ¹²⁾. — Kdož zápal vášní svých ukonejšil, moudrým se nazývá. — Mnozí hanebnost svou očím lidí až do konce života ukryli ¹³⁾, avšak nikdy moudrosti boží. — Ennius, básník římský, nazval dobře ¹⁴⁾ hněv počátkem šílenosti. — Hněv a nerozmyslnost již mnohé lidi do záhuby uvedly. — Duilius šťastně bojoval s loďstvem Karthagincův. — Láska vlasti mysl dobrých občanů vždy ve všech nebezpečích povznesla.

116.

Tum denique ¹⁾ nostra intelligimus bona, cum, quae in potestate habuimus, ea amisimus. — Qui a veritate semel deflexit, etiam si ²⁾ verum dicit, amittit fidem. — (Pyrrhus captivos Romanos sine precio dimisit.) — Res publica Romana ex parva permagna evasit. — Samnites in faucibus Caudinis circumcluserunt exercitum Romanum. — (Successit ³⁾ Romulo Numa Pompilius, Numae Pompilio Tullus Hostilius.) — Cato annos quinque et octoginta natus. ⁴⁾ excessit e vita. — Ex bello Peloponnesiaco Lacedaemonii victores discesserunt. — Quem spes delusit, huic querela convenit. — Plato duas partes animi, iram et cupiditatem, locis disclusit: iram in pectore, cupiditatem subter praecordia locavit.

Když jsi naději ztratil, všechny statky jsi ztratil. — Malé různé často již u veliké a krvavé půtky se obrátily ⁵⁾.

115. ⁶⁾ předně. — ⁷⁾ pak. — ⁸⁾ potom. — ⁹⁾ in s Accusativem. — ¹⁰⁾ cito. — ¹¹⁾ melius. — ¹²⁾ distinguere. — ¹³⁾ obtegere. — ¹⁴⁾ hēnē.

116. ¹⁾ Tenkrát teprvé. — ²⁾ když i. — ³⁾ Srv. C. 8, P. 1. — ⁴⁾ stár jsa. — ⁵⁾ excedere. —

— Kterýžto moudrý nepřipustil, že duch jest nesmrtelným?
 — Vinou lidí samých převeliká zla lidský život napadla a
 vždy napadají. — Ne zbraně nepřátel, nýbrž bohaectví a
 zhyřilost vládě římské meze ustanovily. — Nepravě ⁶⁾ někteří
 mudrci dovodili, že bolest jest veliké zlo. — Římané chrám
 Jana dvakráte po smrti Numy zavřeli. — Když si co ⁷⁾ při-
 slíbil, vyplň, co jsi přislíbil. — Svědomí nás trýzní, když
 jsme zločin spáchali. — Moudrý není nešťasten, když i ⁸⁾
 všechny statky pozemské ztratil; ti toliko jsou nešťastní,
 kteříž ode ctnosti se odchýlili ⁸⁾.

117.

Non est dubium, quin Alexandrum omnes et maxime
 metuerint et dilexerint. — /Quis enumerare potest, quotiens
 Romani cum ceteris gentibus confixerint? — Non est dubium,
 quin deus immortalis animos sparserit in corpora nostra im-
 mortales. — Cicero patriam adeo ¹⁾ dilexit, ut omnes suas
 curas cogitationesque in ejus salute defixerit. — Legimus, M.
 Junium Brutum pectus Julii Caesaris transfixisse. — Scrip-
 tores tradunt, Pyrrhum, Epiri regem, dixisse: Fabricius diffi-
 cilius ²⁾ ab honestate, quam sol a suo cursu averti potest.
 — Sapientes docent, dei providentiam animum caelestem ex
 altissimo domicilio detrusisse et in terram quasi ³⁾ demersisse.

Není pochybno, že Řekové se stali ⁴⁾ učiteli ostatních
 národův. — Žádný nepochybuje, že Sokrates za času ⁵⁾ života
 mudrcem se proukázal a co ⁶⁾ mudre ze života odešel. —
 Nepochybuje se, že příklady vždy mravy lidské lépe ⁷⁾ na-
 pravily nežli slova a napominání. — Ptám se tě, proč ⁸⁾ jsi
 spasných napominání rodičův a učitelův zanedbal. — Čteme,
 že zápasníci těla svá olejem namazali. — Spisovatelé vy-
 pravují, že Catilina mnohé hanebné a státu velmi nebez-
 pečné skutky spáchal. — Jisto jest, že každý pravdivě ⁹⁾
 moudrý všechny pozemské statky raději ¹⁰⁾ ztratil, aby dra-

116. ⁶⁾ falso. — ⁷⁾ si quid. — ⁸⁾ Srv. svrchu druhou latinskou větu.

117. ¹⁾ tak velice. — ²⁾ nesnáze. — ³⁾ Srv. C. 114, P. 6. — ⁴⁾ evaděre.

— ⁵⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ⁶⁾ Srv. C. 99, P. 4. — ⁷⁾ melius. — ⁸⁾ cur.

— ⁹⁾ vere. — ¹⁰⁾ libentius. —

hocenného statku ctnosti neztratil ¹¹⁾). — Známo jest, že Ancus Marcius Tulla Hostilia, Tarquinius Priscus Anca Marcia následoval ¹²⁾).

2. Dávno minulý čas.

118.

Phocion non in eo solum offenderat, quod patriae male consuluerat ¹⁾, sed etiam in eo, quod amicitiae fidem violaverat. — Superstitio Socratem, qui ad rectam dei cognitionem proxime ²⁾ accesserat, veneno necavit. — Manlius Torquatus, consul Romanus, filium necavit, quod is in bello Gallico contra imperium cum hoste confixerat. — Castrensi corona donavit imperator eum, qui primus hostium castra invaserat. — Nulla res magis ³⁾ et Carthaginem et Corinthum pervertit, quam error ac dissipatio civium, quod mercaturae ⁴⁾ cupiditate et agrorum et armorum ⁴⁾ cultum omiserant. — Civitatem Lacones non omnes habuerunt, sed nobiles sive Spartani, qui in urbe Sparta domicilium fixerant, et prudentia ac fortitudine praestabant; ceteri Lacones in oppidis agrisque degebant, specie ⁵⁾ liberi, re ipsa ⁵⁾ subjecti.

Spartanové vynikali silou a statečností, protože co mladíci ⁶⁾ cvičení těla byli nezanedbali. — Římané nazvali Cicerona otcem vlasti, protože spiknutí Catiliny byl objevil a tím způsobem stát velikého nebezpečí byl zprostil ⁷⁾. — Publius Cornelius Scipio rozkotal r. 146 před Kr. n. ⁸⁾ město Karthaginu, ježto udatně a urputně se Římany bylo bojovalo. — Panny Vestalské, ježto věčného ohně byly zanedbaly, smrtí trestány byly. — Hannibal, ježto Římané k útěku byli přinutili, jedem sebe sama usmrtil. — Římané Augusta rádi poslouchali, protože vládu svou laskavostí a přízni byl ustavil. — Sardanapal, král Assyřův, ježto ženský šat byl oblekl, sebe sama a sídlo své se všemi poklady upálil. —

117. ¹¹⁾ Srv. C. 88**, 2. — ¹²⁾ Srv. C. 116, P. 3.

118. ¹⁾ consulo tibi: pečuju o tebe, consulo te: radím se s tebou. — ²⁾ nejbliže. — ³⁾ více. — ⁴⁾ Srv. C. 19, P. 3. — ⁵⁾ Srv. C. 28, P. 1. —

⁶⁾ Srv. C. 99, P. 4. — ⁷⁾ Srv. C. 50, P. 1. — ⁸⁾ Srv. C. 62, P. 2.

Atheňané pochovávali na veřejné útraty ⁹⁾ ony, ježto pro vlast bojující ze života se byli odebrali.

119.

Alexander, cum ¹⁾ interemisset Clitum, familiarem suum, vix a se manus abstinuit ²⁾. — Cum ¹⁾ feminas finitimorum Romani abduxissent, primi Caeninenses contra eos bellum sumpserunt. — Hannibalem sui ³⁾ cives, quum ¹⁾ fortissime cum Romanis conflixisset, ex Italia revocarunt. — Quum ¹⁾ Cicero conjurationem Catilinae detexisset, Romani patrem patriae eum appellaverunt. — In summum eruditionis universae fastigium Atheniensium urbs vix ascendisset, nisi civitatis leges laudem multam litteris et doctrinae tribuissent. — Cerimonias sepulcrorum viri praeclaris ingeniis praediti vix coluissent, si mortem interitum, non migrationem commutationemque vitae putassent.

Když Tullus Hostilius byl ze života šel ⁴⁾, vyvolil lid Anca Marcia za krále. — Když lid z města na ⁵⁾ svatý vrch se byl odebral ⁶⁾, ustanovili Římané v roce 494 před K. n. ⁷⁾ první tribuny lidu. — Když Hannibal do Hispanie poslán byl, hned za svého příchodu ⁸⁾ veškeré vojsko k ⁵⁾ sobě obrátil. — Když Římané v úžinách Caudinských se Sabinů nešťastně se byli potkali, poslali je tito pode jho. — — Kdyby Cimbrové ihned proti městu Římu byli táhli, byli by Římany u veliké nebezpečí uvedli. — Ptolemeus, král Egyptu, byl by protivníka svého Antiocha o říši oloupil ⁹⁾, kdyby se svým štěstím byl statečnost spojil. — Mnozí by v stáří nebyli starostmi skličeni, kdyby mládí své v leni-

118. — ⁹⁾ publico sumptu.

119. ¹⁾ — a) Cum (quum) s významem: když, udává-li vedlejší okolnosti hlavního děje, váže se vždycky s Coniunctivem času nedominulého nebo dávno minulého (quum temporale). — Srv. C. 88* B. a. b. — Toto cum má také někdy spolu smysl příčinný. — b) Příčinné cum (ježto, protože, poněvadž) váže se vždycky s Coniunctivem. — ²⁾ zdržel z těžka ruce od sebe sama t. j. zdržel se z těžka samovraždy. — ³⁾ suus znamená také: vlastní. — ⁴⁾ e vita excedere. — ⁵⁾ in s Accusativem. — ⁶⁾ secedere. — ⁷⁾ Srv. C. 118, 8. — ⁸⁾ Srv. C. 48, 6. — ⁹⁾ Srv. C. 50, 1.

vosti byli neprožili. — Catilina byl by Řím do velikého nebezpečí uvedl, kdyby Cicero záměry jeho byl neobjevil a tímto způsobem záhubu od vlasti byl neodvrátil.

3. Budoucně skonalý čas.

120.

Principes ad amicitiam tuam si adjunxeris, reliquam multitudinem facile tenebis. — Si concesseris esse deum, concedes ejus consilio mundum administrari. — Quod justus promiserit, id tenebit. — Homo solus, nisi vitae iniquitate deo invitus evaserit, ad deum certe ¹⁾ evolabit. — Neminem, quem benigne fortuna provehit, beatum enuntiabit sapiens, prius quam ²⁾ vita excesserit feliciter. — Si exemeris e natura rerum benevolentiae junctionem, nulla domus, nulla urbs consistet. — Sapiens non succensebit, si imprudens eum laeserit. — Non beate vivetis, prius quam omnium cupiditatum ardorem restinxeritis. — Si animus e corpore evaserit, tum deum ³⁾ vivet et vigebit.

Když pravdu řekneme, moudrý se nebude hněvati. — Když více o svou ⁴⁾ slávu nežli o blaho obecné budeš pečovat ⁵⁾, všickni dobří špatného občana tě pojmenujou. — Počestný muž nebude se za nešťastného míti, když i ⁶⁾ všechny statky pozemské ztratí. — Když ducha svého ⁴⁾ vědami vzděláš, i sobě ⁴⁾ i vlasti své ⁴⁾ užitečným se proukážeš. — Když, lakomče, ze života půjdeš, smějící se dědicové bohatví tvé promarní. — Když ctnosti zanedbáte, nebudeme vás nikdy za šťastné míti. — Když vlast za času ⁷⁾ nebezpečí opustíš, budeš zrádcem nazýván; když ale ⁸⁾ vlast udatně hájiti budeš, budeš ode všech dobrých chválen a milován.

120. ¹⁾ zajisté. — ²⁾ dříve než. — ³⁾ tenkrát teprvé. — ⁴⁾ Srv. C. 64, P. 2. — ⁵⁾ Srv. C. 118, 1. — ⁶⁾ Srv. C. 116, 2. — ⁷⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ⁸⁾ autem.

Činný rod čtvrtého časování.

1. Minulý čas.

121.

Natura oculos membranis tenuissimis vestivit. — (Romani Catilinae socios severissime ¹⁾ punierunt) — (Numa Pompilius populum ferum religione mollivit et permulta sacra instituit) — (Augustus in urbe Nola vitam finivit) — (Natura Italiam Alpibus munivit) — Occia per septem et quinquaginta annos ignem Vestae summa cum sanctimonia ²⁾ custodivit. — Massilienses foedus cum Romanis summa fide ³⁾ custodierunt. — Magistri te laudant, quia praeceptis eorum oboediisti. — Omnem dolorem longinquitas temporis semper minuit ac molivit. — (Civium concordia civitatem semper melius ³⁾ munivit quam firmissima moenia.)

Lakedemoňané neopevnili města svého zděmi, nýbrž občanů statečností. — Kdo rozkazu střídmosti vždy uposlechl, toho vnady rozkoši nikdy neopoutaly. — Dion jmění svých protivníků vojákům rozdělil. — Kdo počátky vědy si zošklivil, učencem nikdy se nestal. — Mírná slova vždy snáze ⁴⁾ mysl hněvivého udobřila nežli nejspravedlivější hana. — Caligula proti ⁵⁾ svým příbuzným a přátelům s náramnou ukrutností ²⁾ zuřil. — Haníme vás, protože jste ve škole žvatlali a rozkazův učitele neuposlechlí. — Všickni dobří vás mají za šťastné, protože jste moudrosti a ctnosti vždy sloužili. — Vaše rozkazy, milí rodiče a učitelé, vždy jsme v paměti chovali a chovati budeme ⁶⁾.

122.

Amicitia fidelis tanto est mortalibus solatio, ut ¹⁾ semper lenierit animi aegritudinem. — Firmissimum praesidium civitatis est concordia civium, ut ¹⁾ semper salutem ejus optime munierit. — Non est dubium, quin melius semper principes

121. ¹⁾ nejpřísněji. — ²⁾ Srv. C. 9, P. 1. — ³⁾ lépe. — ⁴⁾ facilius. — ⁵⁾ in. — ⁶⁾ memoriā custodire.

122. ¹⁾ Srv. C. 88**, 1, b. —

custodierit fides quam ferrum. — Non est dubium, quin Numa Pompilius populum ferum religione mollierit. — Non est dubium, quin bonus pater puerum semper bene educaverit, benevole monuerit, diligenter correxerit, gnaviter custodierit. — Non dubitamus, quin Cicero toto animo rei publicae servierit.

Aristoteles učeností tak vynikal, že ¹⁾ Philippus, král Makedonie, svému synu Alexandru co učitele ²⁾ jej povolal. — Město Řím tak velikým ³⁾ bohactvím oplývalo, že ¹⁾ (toto) i povahu Římanův, nejvýtečnějšího národa starobylosti, zochabilo. — Není pochybno, že každý moudrý rozkazů státnosti vždy uposlechl a v paměti choval ⁴⁾. — Není pochybno, že oběti hněv boží vždy méně ukonejšily nežli skromná a kajicná mysl. — Manlius Torquatus spravedlivost tak miloval, že ¹⁾ vlastního ⁵⁾ syna smrtí potrestal. — Ptám se vás, proč ⁶⁾ jste napominání dobrých rodičův a učitelů neposlechl.

123.

Legimus, počtam Silium Italicum inedia vitam finisse. — Certum est, non divites, sed sapientes semper maxime ¹⁾ posteritati servisse. — Scriptores tradunt, Hannibalem freudentem gementemque ac vix a lacrimis temperantem legatorum in Africam revocantium verba audisse. — Quis nescit, Socratem semper virtutis praeceptis oboediisse? — Legimus, Aegyptios calaveram suorum condidisse et domi ²⁾ servasse. — Scimus, sapientem voluptatibus nunquam, virtuti semper servisse et obtemperasse.

Jisto jest, že náramné bohactví povahu národa římského zochabilo a rozkošemi opoutalo. — Jisto jest, že svornost občanů vždy vlast nejlépe ³⁾ upevňuje a upevnila. — Učitel rodičům zvěstuje, že jste ve škole žvatlali a rozkazův jeho neposlechl. — Jisto jest, že jsi hněviv (jsa) nespravedlivě ⁴⁾ trestal. — Víme, že laskavost boží zemi naši krásnými květinami a velmi užitečnými bylinami oděla. — Jisto jest, že dobří synové rozkazy rodičův a učitelů vždy

122. ²⁾ Srv. C. 99, P. 4. — ³⁾ tantus 3. — ⁴⁾ Srv. C. 121, P. 6. —

⁵⁾ Srv. C. 119, P. 3. — ⁶⁾ cur. Srv. C. 110, 1.

123. ¹⁾ nejvíce. — ²⁾ doma. — ³⁾ optime. — ⁴⁾ injuste. —

v paměti chovali ⁵⁾ a chovají. — Víme dobře, že již mnozí v stáří hladověli, protože si v mladosti práci byli zošklivili.

2. Dávno minulý čas.

124.

Nunquam bono placuit, quod sapiens fastidierat. — Cicero Archimedis sepulcrum, quod undique vestierant vepres et dumeta, indagavit. — Catilinam, qui multos adolescentes voluptatum illecebris irretierat, Cicero in ¹⁾ iudicium vocavit. — (In urbe Roma anseres publice ²⁾ alebantur in Capitolio, quod a Gallis custodierant) — (Athenienses publico sumptu sepeliebant eos, qui in bello vitam finierant) — (Praeceptoribus vestris placebatis, quia semper eorum praeceptis oboedieratis.) — (Semper florebat civitas, cujus salutem iustitia et amor civium munierant.)

Římané Cincinnata, jež od pluhu byli povolali, diktátorem jmenovali. — Římané Augusta rádi poslouchali, protože vládu svou na přízni byl založil ³⁾. — Válka Trojanská, již nepatrná příčina byla spůsobila, byla deset let vedena. — Atheňané Sokrata, jež smrtí byli potrestali, potom ⁴⁾ kovovou sochou poctili. — T. Manlius vlastního ⁵⁾ syna smrtí potrestal, protože rozkazu otce byl neposlechl. — Již mnozí velmi si uškodili, protože vášním byli sloužili. — Spartaňové silou a statečností vynikali, protože rozmazlenost těla jejich nebyla zochabila a protože co mladíci ⁶⁾ byli síly své cvičili, byli hladověli a žíznil.

125.

Multae civitates non corruissent, si cives legibus oboedissent. — Nos omnes nihil fere sciremus, nisi audivissemus magistros. — Stabilitatem amicitiae boni nunquam confirmassent, si cupiditatibus servissent. — Si grammaticae elementa fastidisses, nunquam accuratam linguae latinae cogni-

123. ⁵⁾ Srv. C. 121, P. 6. —

124. ¹⁾ před. — ²⁾ Srv. sledující větu a C. 118, P. 9. — ³⁾ benevolentia munire. — ⁴⁾ posthac. — ⁵⁾ Srv. C. 119, 3. — ⁶⁾ Sr. C. 99, P. 4.

tibi ¹⁾ comparasses. — Si praeceptoribus vestris ¹⁾
 ssetis, omnes boni vos laudassent et amassent. — Quum ²⁾
 Leonidas, a viginti milibus hostium cacumen Thermo-
 n teneri, monuit socios, ut ³⁾ recederent. Soli Lace-
 nii non discessere et inter ingentes hostium catervas
 finire.

akedemoňané nebyli by se stali silnými a statečnými,
 práce a pot, hlad a žízeň obědu chuti byly nedo-
). — Oči naše by přesnadno ⁵⁾ porušeny byly, kdyby
 a přejemnými ⁶⁾ blánami jich byla neopatřila ⁷⁾. —
 vé by Sokrata smrti byli netrestali, kdyby pravdu a
 dlnost byli milovali. — Když ²⁾ Romulus život byl
 l, Římané Numu Pompilia za krále vyvolili. — Když ²⁾
 nondas byl slyšel, že Thebané jsou vítězi, železo z těla
 , jež v něm byl podržel a radostně pak ³⁾ ducha vy-
 — Když ²⁾ Kyrus umírající syny své byl povolal,
 : Moji synové! nepochovpte ³⁾ tělo mé v zlatě a stříbře,
 odevzdejte je co nejrychleji ¹⁰⁾ zemi.

3. Budoucně skonalý čas.

126.

Non prius ¹⁾ quieti se tradet diligens, quam ¹⁾ negotia
 ierit.) — (Justus iudex non prius iudicabit, quam accu-
 em et defensionem audierit) — Nisi virtutis praeceptis
 eritis, aditus in caelum vobis non patebit. — Nemo
 evadet, qui praecepta naturae audiverit. — Si vitae
 t effeminatae inservieris, brevi tempore ²⁾ omnes nervos
 s elides. — (Audite, pueri: si praeceptoribus vestris oboe-
 s, ab omnibus bonis laudabimini.) — Magna bona perdes,
 arva custodieris.

) Srv. C. 64, P. 2. — ²⁾ Srv. C. 119, P. 1. — ³⁾ Srv. C. 88**.
) cenam condire (oběd kořeniti = obědu chuti dodati). — ⁵⁾ facil-
 me. — ⁶⁾ Srv. C. 56, P. 1. — ⁷⁾ vestire. — ⁸⁾ lactus tum. —
) Srv. C. 75*. — ¹⁰⁾ quam celerrime.

) ne dříve — než. — ²⁾ Srv. C. 48, P. 6. —

Velikého vítězství nabudeš ³⁾, když vášní se zprostitíš ⁴⁾. — Snáze ⁵⁾ chybicímu odpustíme, když svřij ⁶⁾ hněv ukrojíme, a budeme vždy nespravedlivě trestati, když hněvivi (jsouce) trestati budeme. — Když zákony boží v paměti zachováme, nebudeme hřešiti. — Budete otroci nazváni, když vnady vášní mysl vaši opoutají. — Dříve nebudeme spáti, až práce své ⁶⁾ skončíme. — Nebudu tě dříve chváliti, až uslyším, že pílén a rozkazův učitele poslušen jsi. — Když vlast svou, milí občané, svorností a spravedlivostí upevníte, nepřítel ji nikdy nedobude ³⁾.

III. Kmen přičestní. *)

Trpný rod prvního časování.

1. Minulý čas.

127.

Mortem portum paratum nobis et per fugium putemus ¹⁾. — Cannae est vicus Apuliae, clade Romanorum bello Punico secundo ²⁾ nobilitatus. — Populus coetus est multitudinis, juris consensu et utilitatis communione sociatus. — Amore inflammati esse debemus in patriam. — Omne enuntiatum aut verum est aut falsum. — Certum est, mundum a deo creatum divina ratione administrari. — Rei publicae labefactatae haud melius ³⁾ subvenitur, quam luce artium et litterarum. — Tantum opinio praejudicata potest ⁴⁾, ut ⁵⁾ etiam sine ratione valeat auctoritas. — Sapiens divitiis spoliatus ⁶⁾ non desperat.

Toliko člověk ctnostmi zdobený šťasten jest. — Silené tělo snáší všechny obtíže, vysílené brzo klesá. — Věrný přítel Klitus rukou Alexandra zavražděný dokazuje, ku kterým skutkům mysl hněvem roznícená člověka popuzuje ⁷⁾. —

126. ³⁾ Srv. C. 96, P. 5. — ⁴⁾ Srv. C. 50, P. 1. — ⁵⁾ facilius. — ⁶⁾ Srv. C. 64, P. 2.

127. * Z kmene přičestního se tvoří: časy opsané, přičestí činného času budoucího a Supina.

¹⁾ Srv. C. 75*. — ²⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ³⁾ ne lépe. — ⁴⁾ může. —

⁵⁾ Srv. C. 88**, 1. b. — ⁶⁾ Srv. C. 50, P. 1. — ⁷⁾ Srv. C. 110, P. 1.

Jisto jest, že děti dobře vychované rodičům jsou k ozdobě a radosti. — Známo jest, že lvové nasycení neškodni jsou. — Kdož neví, že pole dobře orané a duch dobře vzdělaný bohaté ovoce plodí? — Vrána ukradeného ⁸⁾ peří zbavená ⁹⁾ působí smích. — Prospěšnější jest jistý mír než očekávané vítězství. — Klidná mysl Sokrata k smrti odsouzeného ⁹⁾ jest podivu hodna ¹⁰⁾.

128.

(Darius apud Issum ab Alexandro superatus est.) — P. (Cornelius Scipio vulneratus est in pugna equestri ad Ticinum.) — (Post Romulum Numa Pompilius rex creatus est.) — M. Valerius Coryus tres et viginti annos natus ¹⁾ consul est renuntiatus. — (Roma a regibus regnata est annos ducentos quadraginta tres.) — Per annos quattuor et viginti primo Punico bello ²⁾ certatum est cum Poenis. — Non sumus generati a natura ad ludum et jocum. — Themistoclis vitia adolescentiae magnis sunt emendata virtutibus.

Jediný člověk nah a bezbranný od přírody ³⁾ stvořen jest. — Od Atheňanův byli často nejslechetnější muži nespravedlivě ⁴⁾ odsouzeni. — (Romulus a Remus byli od pastýře Faustula a od ženy jeho vychováni.) — (Epiniondas byl v bitvě u Mantineie raněn.) — (Aristides, nejspravedlivější všech občanův, vyhnanstvím desíti let byl potrestán.) — Nikdo tak od Řekův jak od barbarů více ⁵⁾ milován nebyl než Kyrus. — Od Peloponneských byla Attika v pátém roce ²⁾ války zpustošena. — S právem ⁶⁾ byl Cicero od svých spoluobčanův otcem vlasti nazván.

129.

Adeo excellebat Aristides justitia, ut ¹⁾ unus cognomine Justus sit appellatus. — Adeo excellebat Socrates sapientia,

127. ⁸⁾ furtivus 3. — ⁹⁾ capitis damnare. — U časoslov žalobu nebo soudné řízení znamenajících stojí vina i trest v Genitivu (Genitivus causae). — Trest stojí také někdy v Ablativu. — ¹⁰⁾ Srv. C. 53, P. 4.

128. ¹⁾ stár jsa. — ²⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ³⁾ Srv. C. 30, P. 1. —

⁴⁾ injuste. — ⁵⁾ magis. — ⁶⁾ Srv. C. 9, P. 1.

129. ¹⁾ Srv. C. 88^{**}, 1, b. —

ut omnium sapientissimus oraculo Apollinis sit iudicatus. — Nihil magis mihi curae est, quam ut ²⁾ animus virtutibus sit ornatus. — Quanto opere P. Scipio a Romanis amatus sit ³⁾, maerore funeris ⁴⁾ iudicari potest. — Caesar belli dux erat adeo excellens, ut ¹⁾ permultae et permagnae nationes ab eo superatae sint. — Non est dubium, quin Pyrrhi dictum, Romam hydrae non esse dissimilem, secundo bello Punico comprobatum sit.

Od Cicerona bylo zjevně dokázáno, jak velice Sicílie od C. Verra vydrancována byla ³⁾. — Sicílie se prvá k národu římskému tak přidala, že ¹⁾ prvá všech byla provincií jmenována. — Pyrrhus byl tak znalý vojenských záležitostí, že ¹⁾ od Hannibala za prvního vojevůdce vyhlášen byl. — Není pochybnost, že chyby lidí častěji ⁴⁾ mírnými slovy nežli trpkou hanou napraveny byly. — Valerius Publicola byl tak výtečný muž, že ¹⁾ smrt jeho od paní římských tak byla oplakána, jakoby syna nebo bratra nebo otce byly ztratily.

130.

Legimus, in proelio ad Mundam Poenos a Romanis superatos esse. — Constat Philippum, regem Macedoniae, gloria superatum esse a filio. — Scriptores tradunt, Trojam decem per annos oppugnatam esse ob unam mulierem. — Constat, Draconis leges admodum acerbas non decreto jussoque, sed tacito Atheniensium consensu obliteratas esse. — Certum est, animal hoc providum, sagax, acutum, quod vocamus hominem, praeclara condicione generatum esse a deo. — Nonne scimus, multas civitates pace languida torpuisse et segnitia esse labe factatas? — Cicero dicit, Cyzicum, urbem Asiae clarissimam Romanisque amicissimam, a Mithridate oppugnatam esse, L. Luculli autem virtute et consilio obsidionis periculis liberatam.

Spisovatelé vypravují, že loupežníci u Peršanův nebyli usmrceni, nýbrž na rukou a nohou, nebo na očích a

129. ²⁾ Srv. C. 88**, 1, c. — ³⁾ Srv. C. 110, P. 1. — ⁴⁾ podlé smutku (smutkem) u pohřbu. — ⁴⁾ saepius.

nších ¹⁾ zmrzačení. — Víme, že mravy předkův od Římanů déle ²⁾ zachovány byly nežli od Řekův. — Jisto jest, že od dobrých občanů vždycky udatně ³⁾ proti nepřátelům bojováno bylo. — Známo jest, že ctnost od moudrých vždy za nejdrahocennější statek považována byla. — Staří spisovatelé zvěstují, že Hannibal od svých spoluobčanů z Itálie nazpět povolán byl, aby ⁴⁾ vlast od nepřátel osvobodil. — Zjevno jest, že od moudrých nikdy o ⁵⁾ nesmrtelnosti duše pochybováno nebylo. — Zkušenost učí, že lidská mysl neočekávaným nebezpečím vždy více ⁶⁾ zmatena byla nežli očekávaným nebezpečím.

2. Dávno minulý čas.

131.

P. Quinctilius Varus, a quo Germani superbe et injuste tractati erant, ab Arminio profligatus est. — (Alexander urbem patriam Aristotelis, quae a Philippo devastata erat, restituit.) — Tarquinius, qui propter facinora Superbus appellatus erat, regnum, quod amiserat, variis artibus recuperare tentavit. — Lycurgi leges confirmatae erant auctoritate Apollinis Delphici. — Urbes sine hominum coetu nec aedificatae essent nec frequentarentur. — Cum ¹⁾ Alexander interrogatus esset, ubi nam ²⁾ suos reconderet thesauros, dixit: apud amicos. — Cicero annos triginta tres natus erat ³⁾, cum ¹⁾ consul creatus esset. — Romani, quum ¹⁾ a regibus imperium in superbiam dominationemque immutatum esset, annua imperia constituerunt et consules crearunt.

Vulkan byl chromý, protože od Joviše s ⁴⁾ nebe shozen byl. — Mezi mnohými velikolepými díly ⁵⁾, jimiž město Řím ozdobeno bylo, jest sloup císaře Trajana hlavně paměti

130. ¹⁾ Pouhý Ablativ (kde?). — ²⁾ diutius. — ³⁾ fortiter. — ⁴⁾ Srv. C. 88**, 1, a. — ⁵⁾ de. — ⁶⁾ magis.

131. ¹⁾ Srv. C. 119, P. 1. — ²⁾ kde pak. — ³⁾ byl stár. — ⁴⁾ de. — ⁵⁾ Genitiv rozdělovací znamená celek, jenžto se dělití má. Jest nejdastěji spojen s pojmy číselnými a se Superlativem. — My taktéž: mnoho, málo, více, méně, dost atd.; pak na př. žák všech nejpilnější. —

hoden ⁶⁾). — Alexander se tázal Pora, jenž od něho přemožen byl: Jak s tebou mám nakládati ⁷⁾? Onen pravil: Královsky ⁸⁾). — Nevděční Atheňané odsoudili Themistokla, od něhož vojsko Peršanův přemoženo a Řeckó osvobozeno bylo. — Když Peršané u Marathona od Atheňanův přemoženi byli, tito svatyně bohův krásnými dary ozdobili. — Když Hannibalovi porážka bratra zvěstována byla, pravil: Poznávám osud Karthaginy. — Když Anacharsis tázán byl, co by na ⁹⁾ člověku za nejspatnější a nejlepší ¹⁰⁾ měl, pravil: Jazyk. — Co by byl Caesar vykonal, kdyby od spiklencův by nebyl zavražděn!

3. Budoucně skonalý čas.

132.

Quid juvat futuro dolori occurrere? Satis cito dolebis, quum ab eo occupatus eris. — Vere liberum sapientes te habebunt, si libidines a te superatae erunt. — Multo difficilior est quaestio, qualis animus in corpore sit ¹⁾, tamquam in alieno domicilio, quam qualis, cum excesserit et in caelum, quasi domicilium suum, revocatus erit. — Si liberi vestri bene a vobis educati erunt, magna ad vos, parentes, laus redundabit. — Si improbi a vobis laudati erunt, omnes boni vos vituperabunt. — Si a vobis, cari praeceptores, vituperatus ero, non succensebo vobis, sed magnas gratias agam.

Když rozkazy ctnosti od tebe vždy zachovány budou, bez bázně jednou ²⁾ ze života půjdeš. — Nikdy se nebudeš pravým štěstím radovati, když bohatví více než ctnosti od tebe milováno bude. — Čím více ³⁾ ctnost od tebe milována bude, tím více ³⁾ ode všech dobrých milován budeš. — Když vlast od vás, občané, od nepřátel osvobozena bude, veliké a věčné slávy nabudete ⁴⁾. — Když duše vaše ctnostmi ozdobeny budou, budeme vás za pravdivě šťastné míti. — Nebudeme dobrého a moudrého za nešťastného považovati, když i nejtěžšími bolestmi soužen bude.

131. ⁶⁾ Srv. C. 53, P. 4. — ⁷⁾ přelož: jak (quomodo) s tebou budu nakládati? — ⁸⁾ regie. — ⁹⁾ in s Ablat. — ¹⁰⁾ pessimum et optimum.

132. ¹⁾ Conj. přít. času od sum (sim, sis, sit, simus, sitis, sint). — ²⁾ aliquando. — ³⁾ quo magis — eo magis. — ⁴⁾ Srv. C. 96, P. 5.

Trpný rod druhého časování.

1. Minulý čas.

133.

Moniti oboediamus. — Secerni blandus amicus a vero test 1) adhibita diligentia 2). — Curis exercita corpora omnis occupat. — Superstitio homines perterritos falsis reum imaginibus et inanibus simulacris vexat. — Homo doctus se semper divitias habet. — Multi adolescentes, in prima aetate male educati et edocti, in perniciem ruunt. — Libitines non coercitae causa sunt multorum malorum. — Subito periculo territi non debemus extemplo de salute nostra desperare. — Animum bonorum de culpa monitorum acerbus color occupat.

Herostratus zapálil chrám Diany Efeské u veliké úctě ctěný 3). — Kdo napomínán a hrozbami strašen (jsa) obřezává, toho nemáme za pravdivě 4) etnostného. — Toho máme za moudrého, jenžto cizí škodou poučen (jsa) zpozdi- stí se vystříhal. — Není pochybno, že neskročené vášně ramenem jsou záhuby a zaslouženého trestu. — Poučován napomínán (jsa) musíš mlčeti. — Mladíci dobře vychovaní, cvičení a vyučení jsou rodičům k radosti, vlasti k ozdobě k prospěchu. — Mysl dobrého syna vždy pohnou starosti d rodičů k jeho blahu vynaložené.

134.

Nulla remedia, quae unquam adhibita sunt, tam excitant dolorem, quam quae erant salutaria. — Carthaginienses caudulenti et mendaces a Romanis habiti sunt. — Victus in aetate praebitus apud Graecos honor maximus 1) habitus st. — Deliberantes Athenienses a Pythia moniti sunt, ut aenibus ligneis se munirent. — Major 2) vis adhibita est ei, cujus animus est perterritus, quam ei, cujus corpus vul-

33. 1) může. — 2) Ablativ prostředku (čím?). — 3) habere (chovati). — 4) verc.

34. 1) největší. — 2) větší. —

neratum est. — Tib. Gracchus indigna prohibitus est morte, diutius rem publicam administrare.

Chválíme vás, protože duch váš dobře vycvičen jest. — Haníme vás, protože vášně od vás rozumem skroceny nejsou. — Nikdy nebyli dobří občané pro vlast bojující množstvím nepřátel zastrašení. — Všickni dobří tě chválí, protože od tebe nepřátelům útočiště a útěcha poskytnuta byla. — Vždy byla ctnost od moudrých za nejdrahocennější statek považována ³⁾. — Vždycky jsme poslechli, když ⁴⁾ jsme od moudřejšího napomínáni byli. — Odpust, když ⁴⁾ ti uškozeno bylo, a bůh ti také odpustí. — Boží prozřetelností strasti slastem přimíšeny jsou.

135.

Nihil, quamvis ¹⁾ edoctus sis, laude dignum ²⁾ sine exercitatione perages. — Non est dubium, quin litterae semper melius ³⁾ tempore pacis quam belli exercitae sint. — Scisne ⁴⁾, cur sapiens nunquam territus sit appropinquante morte? — Reputate semper, quot et quanta curae a parentibus adhibitae sint ⁵⁾ ad salutem vestram. — Constat, olim a regibus et filiis regum exercitam esse agri culturam et rem pecuariam. — Certum est, fortem nunquam rerum difficultatibus a proposito deterritum esse. — Quis nescit, divitias a sapientibus nunquam bonum habitas et cupiditates semper acerrime coercitas esse?

Není pochybno, že člověku nic výtečnějšího nad rozum ⁶⁾ od boha dáno nebylo. — Není pochybno, že lid vždy snadněji ⁷⁾ dobrými příklady, nežli dobrými zákony na uzdě držán byl. — Není pochybno, že pravdivá statečnost nesházemi a nebezpečím nikdy zastrašena nebyla. — Viš-li ⁴⁾, proč od Spartanův tělo mladíkův tak pilně tuženo a cvičeno bylo? — Spisovatelé vypravujou, že Aristides od Řekův za

134. ³⁾ habere. — ⁴⁾ si.

135. ¹⁾ Quamvis (jakkoliv, ač) váže se vždycky s *Conjunctivem*. — ²⁾ Srv. C. 53, P. 4. — ³⁾ lépe. — ⁴⁾ -ne (vždy k přízvučnému slovu přivěšeno) poněkud neurčito, zdali odpověď bude tvrdící nebo záporná. — ⁵⁾ Srv. C. 110, P. 1. — ⁶⁾ Srv. C. 53, P. 2. — ⁷⁾ *facilius*.

nejspravedlivějšího muže držán byl. — Staří za to mají, že lidé od bohyně Cerery užívání obilí vyučení byli ⁸⁾. — Jisto jest, že žáci od učitelů vždy napomínáni byli, aby mravy své napravili a ducha vědami vzdělali a vycvičili.

2. Dávno minulý čas.

136.

Cicero mortem Quinti Hortensii oratoris deplorat, qui gloriosi laboris socius ab eo habitus erat. — Multi jam sibi valde nocuerant, quia cupiditates ab eis non coercitae erant. — Religio superstitionem, cujus falsis imaginibus animi perterriti erant, dissipavit. — Aurum, argentum, aes, ferrum frustra natura procreasset, nisi ab ea docti essemus, quemadmodum ad eorum venas perveniretur ¹⁾. — Si primo proelio Catilina victor evasisset, profecto magna clade atque calamitate res publica permista esset. — Omnes difficultates superasses, nisi ignavia deterritus esses a proposito tuo.

Alexandra, jenžto zbraněmi Peršanův přemožen ²⁾ nebyl, vášně přemohly. — Mnohé a veliké říše již do záhuby upadly, protože od panujících snahám etížádostných občanův míra stanovena ³⁾ nebyla. — Mnozí si již uškodili, protože jazyk od nich na uzdě držán ²⁾ nebyl. — Neměli bychom Sokrata za moudrého, kdyby byl býval smrti zastrašen. — Co pak byste lidé věděli, kdybyste nebývali od moudřejších vyučováni. — Není pochybno, že by Řekové a Římané výbornou pamětí byli nevynikali, kdyby jí pilně a ustavičně byli necvičili.

3. Budoucně skonaly čas.

137.

Profecto felicitate gaudebimus, si cupiditates nostrae coercitae erunt. — Si juvenes in litterarum studiis bene exerciti erunt, magna laus ad praeceptores redundabit. — /Quis

135. ⁸⁾ Srv. C. 79, P. 3.

136. ¹⁾ jak by přijít lze bylo. — ²⁾ coěreěre. — ³⁾ mōdum adhibēre.

non obtemperabit, si a sapiente monitus erit? — Quum hostium impetu cives perterriti erunt, patriae magnum periculum imminebit.) — Si homini tuae utilitatis causa ¹⁾ a te nocitum erit, ab omnibus bonis jure vituperabere. — Beatissimam vitam egerit, a quo in omnibus rebus modus adhibitus erit.

Později nebo dříve ²⁾ ten trestán bude, jenžto od svědomí marné napomínán a od zločinův marně odstrašen bude. — Když tělo tvé v čase mladosti dobře vycvičeno bude, dlouhým a klidným životem radovati se budeš. — Když vášně od tebe skroceny budou, ode všech dobrých chválen a milován budeš. — Bohatými vás nazývati budu, když etnost a moudrost od vás za nejdrahocennější statky považovány budou. — Nikdy chvály a slávy nenabudeme ³⁾, když neznázemi od předsevzetí svého ⁴⁾ odstrašeni budeme.

Trpný rod třetího časování.

1. Minulý čas.

a) Časoslova s činným minulým časem na -i.

138.

Superstitione imbutus quietus esse nunquam potest. — Cicero hostes patriae beluas immanes ac feras, forma hominum indutas, appellat. — Saxum volutum non obducitur musco. — Luna circuitum, solis incensa radiis, menstruo spatio ¹⁾ complet. — Carthago eversa est sepulcrum, quo servatur memoria Scipionis. — Peracti labores jucundi ²⁾. — Homines plerumque non res futuras, sed transactas perpendunt. — Multa in Cilicia monumenta, vetustate exesa carminibusque vulgata, Alexandro monstrabantur. — Cibus modicus et bene mansus valetudini corporis est salutaris. — Proditor patriae deprehensus morte punitur.

137. ¹⁾ Causa, gratia (pro, za příčinou, kvůli) vážou se s Genitivem a kladou se za ním; avšak místo Genitivu zájmena osobného stojí zájmeno přisvojovací: mea, nostra atd. causa. — ²⁾ serius aut citius. — ³⁾ Srv. C. 96, P. 5. — ⁴⁾ Srv. C. 64, P. 2.

138. ¹⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ²⁾ Srv. C. 14, P. 1. —

Spisovatelé vypravují, že M. Atilius Regulus pro ³⁾ svůj slib Karthaginecům vyplněný ⁴⁾ ukrutně ⁵⁾ usmrce u ⁶⁾ byl. — Konejte dobrovolně ⁷⁾, což byste jinak ⁸⁾ zákonem nuceni (jsouce) konali. — Brutus rod Tarquiniův z města Říma vypuzený v bitvě u Regillu porazil. — Jisto jest, že přátelství přerušené a (zase) obnovené zřídka pravdivým jest. — Bohactví vědami vyzískaného žádnou náhodou neztratíš ⁹⁾. — Není pochybno, že mládí neřestmi zprzněné příčinou jest bídného stáří. — Nejkrutější litost dojala Alexandra u mrtvoly Klita rukou jeho zavražděného. — Staří se domnívali, že Nioba v ¹⁰⁾ kámen proměněná na vrcholci Sipilu stojí.

139.

P. Cornelia Scipionis consilio ac virtute Hannibal ex Italia discedere coactus est. — Si pecunia calamitate adempta est, tamen, dum fama est integra, solatium praebebat egestati honestas. — A philosophis involuta multarum rerum natura evoluta est. — Beatae vitae cupiditate incensi omnes sumus. — (Patria a bonis civibus semper acerrime defensa est.) — Jussu Mithridatis omnes cives Romani tota Asia ¹⁾ interempti sunt. — Bona fama auro nunquam empta est. — A multis jam oratoribus facundia ad civium perniciem conversa est.

Nákazou mravů římských říše nesmírná zrušena ²⁾ jest. — Qu. Catulus od Maria nucen byl, sebe sama usmrtiti. — Remus byl od bratra Romula zavražděn. — Nemnohými slovy Caesara vojáci k boji rozníceni byli. — Lakotou a závistí mnohých lidí život zprzněn jest. — Odpust, když jsi byl uražen, aby i tobě se odpustilo. — Kterým lidským rozumem záměry božské prozítelnosti kdysi ³⁾ pochopeny byly? — Svědomí jest strašný mstitel, od něhož všickni zločinci postiženi byli a postiženi budou. — Bez ctnosti nikdo šťastným není, když i ⁴⁾ nesmírné bohactví od něho nasbíráno jest.

138. ³⁾ propter. — ⁴⁾ persolvère. — ⁵⁾ crudeliter. — ⁶⁾ necare. — ⁷⁾ sponte. — ⁸⁾ aliter. — ⁹⁾ Srv. C. 36, P. 2. — ¹⁰⁾ in s Accusativem.

139. ¹⁾ Totus ve spojení s jménem podstatným stojí v Ablativu bez předložky na otázku kde? — ²⁾ dissolvère. — ³⁾ unquam. — ⁴⁾ etiam sí.

140.

Quomodo fabula, sic vita: non quam diu, sed quam bene acta sit ¹⁾, quaeritur. — Non est dubium, quin cives discordes facile semper ab hostibus subacti sint. — Nemo dubitat, quin divinum numen superstitione semper offensum sit et offendatur. — Certum est, a crudeli victore omnem saepe humanitatem exutam esse. — Constat, divitiis in urbem Romam undique confluentibus morum disciplinam severitatemque dissolutam esse. — Experientia docet, morbo invidiae multorum hominum animos laceratos et exesos esse.

Známo jest, že veškery péče a myšlénky Cicerona k blahu státu obráceny byly. — Jisto jest, že moudrému často již všechny pozemské statky odňaty byly, a že on předce nešťastným se nestal. — Dějepis praví, že po smrti Romula Numa Pompilius od Římanův za krále vyvolen byl. — Není pochybno, že život moudrého vždycky podlé ²⁾ božských zákonův dokonán byl. — Ptám se tě, proč vlast od dobrých občanů vždy udatně ³⁾ hájena byla. — Takové jsou lidské mysli, že ⁴⁾ nepatrnou příčinou často již ku krvavým bojům rozníceny byly.

b) Časoslova s činným minulým časem na -ui.

141.

Sapiens re familiari comminutus ¹⁾ non desperat. — Ubi ²⁾ Spartam considero, nullam rem publicam aut firmiter ³⁾ constitutam aut civium virtute magis insignem video. — Destitutus ventis ⁴⁾ remos adhibe. — Providentia dei omnes mundi partes initio ⁵⁾ constitutae administrantur. — Hannibal, altus atque educatus inter arma, vix dum juvenis imperator est creatus. — Litterae recte ⁶⁾ cultae vanas rerum imagines erroneaeque profligant et extirpant. — Philippus Aetolos desertos ab Romanis subegit. — Nullum peccatum deo occultum manet. — Tegumenta corporum vel texta vel suta sunt.

140. ¹⁾ Srv. C. 110, P. 1. — ²⁾ secundum. — ³⁾ fortiter. — ⁴⁾ Srv. C. 88**, 1, b.

141. ¹⁾ schudlý. — ²⁾ když. — ³⁾ pevněji. — ⁴⁾ Srv. C. 50, P. 1. — ⁵⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ⁶⁾ správně. —

Broušený nuž rozřezá nejtvrďší kůru, bystrý rozum poznává nejtajnější věci. — Svět nejmoudřeji uspořádaný též od nejmoudřejšího boha spravován jest. — Konejte pilně dílo vám přidělené. — Pole dobře vzdělané nese bohaté ovoce. — Vědomí ctnosti jest nejspasnější útěchou chudému ode všech opuštěnému. — Římští chlapečci a uřadující nosili bílý, nachedem olemovaný šat. — Jisto jest, že důvěrou a mužností zeslabené síly podivným způsobem ⁷⁾ vždy obnoveny byly. — Pythia od Atheňanův potázaná napomenula je, aby dřevěnými zděmi se hájili.

142.

Principatus inter animantes homini tributus est a deo. — Laudo vos, quod mentes vestrae litterarum studio bene excultae sunt. — Cui non locus ille gratissimus, ubi altus atque educatus est? — Non est dubium, quin ad salutem civium, civitatumque incolumitatem, vitamque hominum quietam et beatam institutae sint leges. — Certum est, a fortibus militibus cives inermes nunquam destitutos esse in ipso discrimine periculi. — Omnes bene sciunt, solatio amicorum omnes curas semper deminutas esse. — Experientia docet, humana bona dispari modo distributa esse. — Legimus, vulnera saepe a ducibus occulta esse, ne milites animum demitterent.

Za času ¹⁾ Perikla umění a vědy od Atheňanův nejlépe ²⁾ pěstovány byly. — Spisovatelé vypravujou, že slunce od Peršanův co nejvyšší bůh ³⁾ ctěno bylo. — Víš-li, jak dlouhý život tobě od boha udělen jest? — Když přírodu skoumáme, nemůžeme ⁴⁾ pochybovati, že všecko od boha nejmoudřeji zařizeno a uspořádáno jest. — Není pochybno, že trpělivosti i nejkřutější bolesti vždy umenšeny byly. — Nezoufej, když i pomoci všech lidí zbaven ⁵⁾ jsi, neboť boží pomoci zbaven nebudeš. — Dějepis dokazuje, že Řekové vědami více vzděláni byli nežli Římané. — Známo jest, že od Spartanů velká úcta starcům vzdávána byla.

141. ⁷⁾ mirum in modum.142. ¹⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ²⁾ optime. — ³⁾ Srv. C. 99, P. 4. — ⁴⁾ non possumus. — ⁵⁾ Srv. C. 141, P. 4.

c) Časoslova s činným minulým časem na -si.

143.

Informatio dei ¹⁾, insculpta in mentibus nostris, docet, eum aeternum esse. — Res dubiae saepe uno verbo opportune dicto dirimuntur. — Nullum bellum est justum, nisi ²⁾ denuntiatum ante et indictum. — Socrates in iudicio adhibuit liberam contumaciam, a magnitudine animi ductam, non a superbia. — Dolores longinquitate producti vehementius torquent homines. — Mithridatem Tigranes, rex Armenius, diffidentem rebus suis, confirmavit et afflictum erexit et recreavit. — Bonos boni diligunt, adsciscuntque sibi, quasi propinquitate conjunctos. — Gemmas, marmor, ebur, vestes Gaetulo murice tinctas sapiens non curat habere ³⁾.

Marné rozkoše života rychle minou, jak ⁴⁾ utržená květina. — Socha Joviše Olympského, ze slonokosti a zlata dlabaná, byla nejvýtečnějším uměleckým dílem Řekův. — Lásky k bohu, k rodičům a k vlasti ¹⁾ není zákonem psaným, nýbrž v srdce ²⁾ lidské vrytým. — Buď ³⁾ vždy pamětliv nápisu psaného nad ⁴⁾ vchodem chrámu delfického: Poznej sebe ⁵⁾ sama. — Buď vždy opatrným v rozmluvě, neboť slovo jednou řečené nikdy odvoláno býti nemůže. — Člověk od pravé cesty svedený z těžka ⁶⁾ k ctnosti nazpět veden bývá. — Naděje jest výbornou útěchou zarmoucených. — Život podle ⁷⁾ zákonův přírody zařizený ⁸⁾ jest pramenem zdraví a spokojenosti.

144.

Litterae recte cultae animos a curis sordidis abstractos in rerum optimarum ¹⁾ et immutabilium contemplatione constituunt ²⁾. — Invectae in urbem Romam divitiae avaritiam et voluptates invexere. — Dentibus in ore constructis man-

143. ¹⁾ Srv. C. 19, P. 3. — ²⁾ leda. — ³⁾ mítí nehledí. — ⁴⁾ velut. — ⁵⁾ animus. — ⁶⁾ esto. — ⁷⁾ supra s Accusativem. — ⁸⁾ Srv. C. 64, P. 2. — ⁹⁾ difficulter. — ¹⁰⁾ ad. — ¹¹⁾ corrigo.

144. ¹⁾ optimus 3. nejlepší. — ²⁾ U časoslov postaviti, sejíti se znamenajících (locare, collocare, ponere, statuere, constituere, convenire) stojí v latině in s Ablativem (Latiník se táže: kde?). —

ditur atque extenuatur et mollitur cibus. — Virtutes ita copulatae connexaeque sunt, ut omnes omnium participes sint. — Semel emissum volat irrevocabile verbum. — Sapiens ab imprudente laesus non offenditur. — Veritatem a natura plerumque in profundo abstrusam invenire difficillimum est. — Rhodanus annis nonnullis ostiis divisus in mare decurrit. — Aesculus, non hieme, non flabris, neque ³⁾ imbribus convulsa, multa secula vincit ⁴⁾.

Sláva etnosti jest umrlému k větší cti, nežli do výšky vztýčený a výtečným uměním ozdobený pomník. — Jisto jest, že neštěstí vlastní vinou způsobené jest nejbolestnějším. — Pokrm mírný a dobře zažitý zachovává zdraví těla. — Snáze ⁵⁾ jest, velikolepé stavení sbořiti nežli sbořenou chýši vystavěti. — Příroda káže, abychom ⁶⁾ společností krve nám spojené zvláště milovali. — Poslouchej, mládenče, zkušenosti věku prodlouženého. — Gallii na tři části rozdělenou obývali Belgové, Aquitanové a Keltové, od Římanův Gallové nazvaní. — Toho, jenžto v shrabaných penězích blaženost života hledá, považujeme s právem ⁷⁾ za člověka v pravdivou chudobu uvřzeného.

145.

Quod descriptum est legibus et jure civili, ita teneatur ¹⁾, ut est constitutum. — Omnes virtutes inter se ita conjunctae sunt, ut separari non possint ²⁾. — Populorum barbarorum incursionibus litterarum apud veteres flos laetissimus exstinctus est. — Cujus aures clausae sunt veritati, de ³⁾ hujus salute desperamus. — Cn. Marcius Coriolanus in exsilium missus est. — Sicilia terrae motu ab Italia divulsa est. — Jussu Magonis, fratris Hannibalis, anuli aurei e digitis interemptorum Romanorum detracti sunt. — Caput Galbae a laxis calonibusque hasta suffixum et circum castra portatum est.

Moudrý nikdy nezoufá, když od naděje oklamán byl ⁴⁾. — Cicero i Aristides byli do vyhnanství posláni; onen úskoky nepřátel, tento že ⁵⁾ příliš spravedliv byl. — Lháři

144. ³⁾ ani. — ⁴⁾ přečkati. — ⁵⁾ facilius. — ⁶⁾ ut. — ⁷⁾ Srv. C. 9, P. 1.
145. ¹⁾ Srv. C. 73*. — ²⁾ nemohou. — ³⁾ nad. — ⁴⁾ deluděre. — ⁵⁾ quod. —

dostává se zřídka opět víra ⁶⁾), jež mu jednou odňata jest. — Mysl člověka ctižádostivého, jenžto k vysokým důstojenstvím povznešen jest, vždy po vyšších pracuje ⁷⁾). — Jak ⁸⁾) jiskra, ježto shašena není, často veliký požár působí, tak ⁸⁾) vrhá zápal vášní ne docela ⁹⁾) shašený člověka často v záhubu. — Símě, ježto od rolníka rozsypáno jest, ujímá se ¹⁰⁾) toliko v dobré půdě, ctnost toliko v dobré mysli. — Buď ¹¹⁾) pilným v době mladosti, neboť hodin, ježto jednou ztraceny jsou, nikdy nazpět nezavoláš. — Smrt duši naší těla zbaví ¹²⁾), v němž jako ¹³⁾) ▼ žaláři uzavřena jest.

146.

Ita comparatum est a natura, ut omnibus in animo quasi insculptum sit, esse deum. — Quam P. Scipio a Romanis dilectus sit, maerore funeris ¹⁾) indicatum est. — Scisne, cur nunquam sapiens delusus sit ab assentatore? — Non est dubium, quin vita molli et effeminata multorum jam adolescentium nervi brevi tempore elisi sint. — Bona humana incerta sunt; virtus una certa est, quum ²⁾) altissimis defixa sit radicibus. — Legimus, a Numa Pompilio annum in duodecim menses descriptum esse. — Experientia docet, divitias in altum semper exstructas esse ab avaris, ut a laetis heredibus dissiparentur. — Certum est, risum esse concessum, vituperari tamen cachinnationem. — Scriptores tradunt, corpus Meti Fufeti duabus in diversum ³⁾) concitatis quadrigis distractum esse.

Dobry se nebojí svědomí, protože ²⁾) nic zlého od něho spácháno nebylo. — Viš-li, od kterého starého národa umění a vědy nejpilněji pěstovány byly? — Viš-li, proč srdce ⁴⁾) tvých rodičův zprávou učitele zarmouceno bylo? — Není pochybno, že náboženství co nejdražší statek ⁵⁾) nám s ⁶⁾) nebe posláno jest. — Spisovatelé vypravují, že před vozem vítězoslavicího Metella sto dvacet slonů vedeno bylo. — Čteme, že chrám Jana po vládě Romula dvakrát zavřen byl.

145. ⁶⁾) fides habetur. — ⁷⁾) contendere ad. — ⁸⁾) ut — ita. — ⁹⁾) penitus. — ¹⁰⁾) provenire. — ¹¹⁾) Srv. C. 143, G. — ¹²⁾) Srv. C. 50, P. 1. — ¹³⁾) Srv. C. 143, P. 4.

146. ¹⁾) při pohřbu. — ²⁾) Srv. C. 119, P. 1, b. — ³⁾) v protivném směru. — ⁴⁾) animus. — ⁵⁾) Srv. G. 99, P. 4. — ⁶⁾) de. —

— Když přírodu skoumáme, vidíme, že od nejmoudřejšího boha všechny části vesmíru nejlépe ⁷⁾ mezi sebou spojeny jsou. — Zkušenost učí, že zpozdilci od pochlebníků vždycky přesnadno ⁸⁾ oklamáni byli. — Jisto jest, že každého dobrého občana péče a myšlenky vždy k blahu drahé vlasti obráceny byly ⁹⁾.

2. Dávno minulý čas.

147.

Aristides decessit fere post annum quartum, quam Themistocles in exsilium missus erat. — Solon, a quo leges rei publicae Atheniensium erant constitutae, unus erat e numero septem sapientum. — Cicero interemptus est ab Herennio centurione et C. Popilio Laenate, qui ab Antonio in eum percussores ¹⁾ immissi erant. — Hannibal tres modios aureorum anulorum in urbem Carthaginem misit, qui manibus ²⁾ senatorum et equitum Romanorum detracti erant. — In Sami oppugnatione ab Atheniensibus mille et ducenta talenta consumpta erant. — Veritas, quae per longum tempus potentium vi saepe demersa erat, semper tandem emersit. — Mithridates, a quo omnes cives Romani tota Asia ³⁾ interempti erant, se ipsum veneno necavit.

Svědomy, nejspravedlivější soudce, vždycky ty přísně ⁴⁾ potrestalo, od nichž zločiny spáchány byly. — Cicerona všechny péče a myšlenky k blahu státu obráceny byly ⁵⁾. — Příčinou zkázy nesmírného panství Římského bylo bohatství, ježto ze všech zemí vybojovaných do města Říma dovezeno bylo. — Záměry Catiliny, jehožto mysl nejhanebnějšími vášněmi roznícena a zprzněna byla, od Cicerona odkryty jsou. — Nikdo nebyl kdysi ⁶⁾ bez etnosti šťastným, když i ⁷⁾ nesmírné bohatství od něho nasbíráno bylo. — Sokrates, muž podivu hodný ⁸⁾, od něhož etnost a pravda nej-

146. ⁷⁾ optime. — ⁸⁾ facillime. — ⁹⁾ deſigo in (s Abl.).

147. ¹⁾ Srv. C. 99, P. 4. — ²⁾ Srv. C. 50, P. 1. — ³⁾ Srv. C. 139, P. 1.

— ⁴⁾ svědce. — ⁵⁾ Srv. C. 146, P. 9. — ⁶⁾ unquam. — ⁷⁾ etiamsi.

— ⁸⁾ Srv. C. 53, P. 4. —

více ⁹⁾ milovány byly, byl od Atheňanův k smrti odsouzen ¹⁰⁾. — Nade vchodem chrámu deltického tato průpověď napsána byla : Poznej sebe sama ¹¹⁾.

148.

Hasdrubalis uxor, cum ¹⁾ in hostium potestate redacta esset, se ipsam cum tribus filiis in conflagrantis Carthaginis incendium immisit. — Legimus, Thucydidem libros suos tum scripsisse, quum ¹⁾ in exsilium missus esset. — Quum ¹⁾ Achilles ab Apolline interemptus esset, de armis ejus certaverunt Ajax et Ulixes. — Si ingenium tuum artibus litterisque excultum esset, et tibi et patriae utilis esses. — Si animus vester cupiditatibus incensus esset, bonos vos non appellaremus. — Si virtutis vis ac pulcritudo animo et cogitatione mortalium comprehensa esset, omnes profecto eam amarent et colerent.

Když ¹⁾ Scipio za vůdce proti Hannibalovi zvolen byl, měl jej tento právě proto ²⁾ za výtečného muže. — Kdyby malá jiskra nebyla bývala zanedbána, veliký by často požár byl býval odvrácen ³⁾. — Kdyby vlast ode všech občanů jak od Demosthena a Cicerona byla bývala milována, nebyla by jí svoboda byla odňata. — Neměli bychom pojmu nesmrtelnosti, kdyby nám od boha duch nesmrtelný nebyl býval udělen. — Kdyby Klitus činy Philippa u porovnání s činy ⁴⁾ Alexandra byl nechválil, nebyl by od toho byl kopím proboden. — Když ¹⁾ Etolové od Římanův opuštění byli, Philippus je snadno ²⁾ podmanil.

3. Budoucně skonalý čas.

149.

Flos nisi carptus erit, mox cadet ipse. — Profecto beati erimus, si animus corpore ¹⁾ solutus erit. — Liberi non eritis, nisi cupiditates a vobis subactae erunt. — Si animo ac vita ²⁾

147. ⁹⁾ maxime. — ¹⁰⁾ Srv. C. 127, P. 9. — ¹¹⁾ Srv. C. 143, čtvrtou českou větou.

148. ¹⁾ Srv. C. 119, P. 1. — ²⁾ eo ipso. — ³⁾ prohibere. — ⁴⁾ ex comparatione factorum. — ⁵⁾ facile.

149. ¹⁾ Srv. C. 50, P. 1. — ²⁾ Srv. C. 28, P. 1. —

ita ³⁾ constitutus ero, ut ³⁾ ratio postulat, nullum accusatorem pertimescam. — Quo studiosius ⁴⁾ occultum erit scelus, eo facilius ⁴⁾ apparebit. — Quum haec ex animis nostris opinio, mortem malum esse, extracta erit, minus ⁵⁾ misere minusque sollicite vivemus. — Si memoria antiquitatis a vobis erit collecta, maximas ⁶⁾ res publicas ab adolescentibus labefactatas, a senibus sustentatas et restitutas reperietis.

Čím pilněji ⁷⁾ duch náš vědami vzdělán bude, tím milejšími nám budou. — Když bohatví od vás opovrženo ⁸⁾ bude, budete pravdivě ⁹⁾ bohatými. — Když nám svoboda odňata bude, bude nám svíce života odňata. — Když práce a péče rodičův a učitelův, jižto k vašemu blahu vynakládají, od vás poznána bude, zajisté velikou vděčností dojati budete. — Moudří i tenkráté ¹⁰⁾ nešťastni nebudou, když nejtrpěcími bolestmi postiženi ¹¹⁾ budou. — Čím více ¹²⁾ ctnost od vás ctěna a milována bude, tím více ¹²⁾ ode všech dobrých také vy ctěni a milováni budete. — Dříve se neoddám pokoji, až ¹³⁾ všechny práce ode mne vykonány budou. — Když vlast láskou a svorností občanův hájena bude, nepřátelé jí nedobudou.

Trpný rod čtvrtého časování.

1. Minulý čas.

150.

Docto et erudito homini vivere est cogitare. — Nullum est imperium tutum, nisi benevolentia munitum. — Homine ambitionis vinculis irretito nihil infelicius reperitur. — Semel auditos, quamlibet multos versus, Theodectes protinus recitavit. — Terra vestita est floribus, herbis, arboribus et frugibus. — Oculi tenuissimis membranis a natura vestiti sunt. — Mortuus a malis expeditus est et in tuto ac tranquillo quietis portu collocatus. — Sapientis animus virtutibus om-

149. ³⁾ tak — jak. — ⁴⁾ čím pečlivěji — tím snáze. — ⁵⁾ méně. — ⁶⁾ maximus 3. největší. — ⁷⁾ diligentius. — ⁸⁾ negligo. — ⁹⁾ vere. — ¹⁰⁾ etiam tum. — ¹¹⁾ affigere. — ¹²⁾ quo magis. — eo magis. — ¹³⁾ non prius — quam.

nibus ut moenibus munitus est. — Bellum Jugurthinum a Mario finitum est.

Proti mocným nikdo dosti chráněn není. — Dary štěstí nejrozličnějším způsobem mezi lidmi rozděleny jsou. — Římané byli od Řekův uměním a vědám vyučeni ¹⁾. — Nejtrpěči bolesti trpělivostí vždy mírněny byly. — Nic nebylo od Římanův tak bedlivě střeženo jako ²⁾ knihy Sibyllinské. — Joviš od kozy, Romulus od vlčice vyživen byl. — Milujte své učitele, od nichžto jste vychováni a vyučeni byli. — Haníme vás, protože jste, rozkošemi opoutáni (jsouce), etnosti nedbali. — Zločinci vlastním ³⁾ svědomím vždy přísně trestáni byli. — Aristoteles byl co učitel ⁴⁾ Alexandra od Philippa povolán.

151.

Quibus difficultatibus munita sit sapientiae via, quam ardua, quam impedita sit, omnes sapientes et eruditi intelligunt. — Nemo sanus dubitat, quin concordia civium semper magis quam firmissimis moenibus regna munita sint. — Non est dubium, quin longinquitate temporis omnis dolor minutus ac mollitus sit. — Certum est, bonum principem non solum amicorum fidelitate, sed etiam universae civitatis oculis custoditum esse. — Constat, multos adolescentes corruptelarum illecebris a Catilina irretitos esse. — Cicero dicit, muneribus, monumentis, congiariis, epulis multitudinem imperitam a C. Caesare delentam esse.

My všickni víme, od koho země tak krásně oděna a ozdobena jest. — Víš-li, proč jsi od učitele napomenut a trestán byl? — Tážu se tě, proč napomínání dobrých rodičův a učitelův od tebe slyšána nebyla. — Není pochybno, že lidé vždy lépe příklady nežli rozkazy poučeni byli. — Známo jest, že mrtví od Egyptanův balsamováni byli. — Jisto jest, že život náš proti záměrům bezbožných dosti chráněn není. — Jisto jest, že výstrahy zkušenosti od moudrých vždy

150. ¹⁾ Srv. C. 79, P. 3. — ²⁾ tam diligenter — quam. — ³⁾ Srv. C. 119, P. 3. — ⁴⁾ Srv. C. 99, P. 4.

v paměti chovány byly ¹⁾. — Dějepis vypravuje, že od lidského vítěze často proti bezbranným občanům ukrutně ²⁾ zuřeno bylo. — S právem ³⁾ se tvrdí, že pravdivě moudrý vnaďami rozkoši nikdy opoután nebyl.

2. Dávno minulý čas.

152.

Sulla litteris Graecis atque Latinis juxta, atque ¹⁾ optime, eruditus erat. — Timoleon arcem Syracusanorum, quae munita erat a Dionysio, a fundamentis evertit. — Placbas praeceptoribus tuis, quia eorum praecepta semper a te audita, nunquam fastidita erant. — Multa regna non corruissent, si justis legibus munita essent. — Si grammaticae elementa a nobis fastidita essent, nunquam accuratam linguae latinae cognitionem nobis comparavisset. — Si monitis praeceptorum oboedisses, ab eis non esses vituperatus et punitus.

Onen kniže vždy nejšťastněji ²⁾ panoval, jehožto říše láskou občanův a spravedlivostí upevněna byla. — Římané Cincinnata, jenž od pluhu povolán byl, za diktatora zvolili. — Řekové Sokrata, jenž od Atheňanů smrti potrestán byl, potom ³⁾ za nejmoudřejšího muže vyhlásili. — Málo ⁴⁾ radostí by nám země poskytovala, kdyby od laskavého boha tak krásnými dary nebyla ozdobena bývala. — Když ⁵⁾ válka peloponneská skončena byla, nejmnější ⁶⁾ státy Řecka pod vícevládu se dostaly ⁷⁾. — Alkibiades se oddával prostopášností, ač ⁸⁾ od moudrého Sokrata vyučován byl.

3. Budoucně skonalý čas.

153.

Si cupiditatum illecebris irretitus eris, miserum te servum sapiens habebit. — Exculti adolescentes, qua doctrina eruditi erunt, eam non sola memoria, sed intellectu tenebunt.

151. ¹⁾ memoriā custodire. — ²⁾ erudeliter. — ³⁾ Srv. C. 9, P. 1.

152. ¹⁾ a to nejlépe. — ²⁾ felicissime. — ³⁾ posthac. — ⁴⁾ pārūm. — ⁵⁾ Srv. C. 119, P. 1. — ⁶⁾ plurimus 3. — ⁷⁾ in paucorum jus ac ditionem concedere.

— Non prius ¹⁾ quieti nos trademus, quam ¹⁾ negotia nostra finita erunt. — Magna bona perdentur, nisi parva diligenter custodita erunt. — Magis ille iudex laudabitur, a quo plures ²⁾ rei absoluti erunt, quam ille, a quo unus insons damnatus et punitus erit.

Když vlast spravedlivými zákony, moudrostí knížete a svorností občanův upevněna a chráněna bude, všickni nepřátelé přemoženi a zahráni budou. — Když, mládenci, dobře vychováni a vyučeni budete, rodičům budete k veliké radosti a milé vlasti k veliké ozdobě a podpoře. — Když rada moudrých od tebe zamítána bude, vlastní vinou do záhuby upadneš. — Tenkráté teprvé ³⁾ svobodni a blaženi budeme, až tento život ukončen a duše naše těla smrtelného zproštěna bude ⁴⁾.

Infinitiv budoucího času trpného.

154.

Constat, bonos a bonis semper laudatum, improbos vituperatum iri. — Perspicuum est, aequam mentem in rebus adversis semper a sapiente servatum iri. — Certum est, sapientem cupiditatibus nunquam superatum iri. — Scimus, ignavum rerum difficultatibus semper facile a proposito deteritum iri. — Recte dicitur, stultos exemplis alienis nunquam doctum iri. — Certum est, solum sapientem a nobis beatum recte habitum iri. — Omnes sciunt, viros bonos nunquam spe mercedis adductum iri, ut flagitium perpetrent. — Manifestum est, homines semper facilius ¹⁾ exemplis quam verbis correctum iri. — Quis ignorat, discordia civium patriam facile ²⁾ destructum iri? — Omnes sciunt, rem publicam a bonis civibus semper custoditum iri. — Recte docetur, nulla re certius lenitum iri animi tristitiam quam spe bona et solatio amicorum.

Jisto jest, že rozkazy etnosti ode dobrých ve všech poměrech života zachovány budou. — Kassandra dobře před-

153. ¹⁾ Ne dříve — až. — ²⁾ některí. — ³⁾ tum demum. — ⁴⁾ Srv. C. 50, P. 1.

154. ¹⁾ snáze. — ²⁾ snadno. —

pověděla, že město Troje od Řekův dobyto a rozkotáno bude. — Zjevno jest, že přátelství špatných v krátkém čase zrušeno bude. — Mužná mysl snáší trpělivě ³⁾ všechny bolesti, neboť jisto jest, že trpělivostí mírněny a uchlácholeny budou. — Když podlé zákonův božích žiti budeš, chovej naději, že ode všech dobrých chválen, ctěn a milován budeš. — Jisto jest, že špatnými občany nazváni budete, když více ⁴⁾ vlastního prospěchu, nežli obecného blaha hleděti ⁵⁾ budete. — Známo jest, že časem nejtajnější věci odhaleny budou. — Cvičte mladíky, neboť víte, že muži od vás cvičeni nebudou. — Vím dobře, že každý zločinec od vlastního svědomí vždy trestán jest a trestán bude.

Příčestí budoucího času činného. *)

155.

Apes evoluturae resonant vehementer. — Magna pars est hominum, quae navigatura de ¹⁾ tempestate non cogitat. — In ²⁾ sophistam Herculis praeconia recitaturum haud infacete Antalcidas Spartanus dixit: Quis autem illum vituperat? — Dux milites coerciturus se ipsum prius coërceat. — Omnibus placiturus multis displicet. — Alexander ad Jovem Ammonem perrexit, consulturus et de ³⁾ rerum futurarum eventu et de origine sua. — Militaris juvenus occupavit Capitolium, illud contra Gallos defensura. — Stultus contumeliis sapientem offensurus non offendet. — Injustitia principis et discordia civium sunt mala civitatem brevi tempore eversura. — Confide, miser, tempori, dolorem tuum lenituro. — Quis timebit mortem, omnes vitae molestias et aerumnas finituram?

Mucius Scaevola, muž udatnosti římské, odebral se do ⁴⁾ tábora Porseny, jej zavraždití chtěje. — V třetí válce punické Scipio do Afriky plul, aby Karthaginu rozkotal. —

154. ³⁾ patienter. — ⁴⁾ magis. — ⁵⁾ Srv. C. 118, P. 1.

155. * Příčestí budoucího času činného překládáme: a) přechodníkem (chtěje; nebo přechodníkem časoslov dokonavých: uposlechna, počna atd); b) částicí: aby (účelný význam); c) zájmenem vztažným a časem budoucím.

¹⁾ na. — ²⁾ ku. — ³⁾ o. — ⁴⁾ accedere ad. —

Tarquinius Superbus, Ardey vydobyti chtěje, panství ztratil. — Mnohé hříchy by spáchány nebyly, kdyby hřešiti chtějícímu svědkové ku straně byli ⁵⁾. — Dobrý hledá přátelství dobrých, aby řečmi jejich ducha vzdělal a život svůj dle příkladu jejich zařídil. — Karthagincové poslali Regula do města Říma, aby mír zjednal. — Neměli bychom za blázna chtějícího počítati písek moře a hvězdy nebe? — Boha vždy více nežli lidí uposlechna blaženým budeš. — Mnozí řečtí mladíci navštěvovali sofisty, moudrost jejich slyšeti chtějice. — Kupující budiž ⁶⁾ prozířetelným, aby špatného zboží nekoupil ⁷⁾. — Varujte se pochlebníkův, jižto vás chválí, aby vám škodili a vás oklamali.

Časování opisující (conjugatio periphrastica).

156.

Vires vestras cum rebus, quas temptaturi estis, comparate. — Ciconiae, quum migraturae sunt, conveniunt ¹⁾ in unum locum. — Boni cives nunquam patriam deserent, quam hostes expugnaturi sunt. — Si rei veritatem investigaturi sumus, omnia ejus momenta ponderare debemus. — Qui egeno auxilium et solatium est praebiturus, cito praebeto. — Si ignarum es docturus, ipse prius edocetor. — Si cupiditatum ardorem estis restincturi, monitis temperantiae parete. — Discipuli, qui animum probe sunt exculturi, magistrorum praeceptis semper oboediunto. — Qui puniturus est, iram coerceto. — Estote, cives, concordēs, si patriae salutem munituri et conservaturi estis.

Skoumej dobře ²⁾ mysl toho, jež za přítele vyvoliti hodláš. — Moudrý rozvažuje pilně ³⁾, co činiti chce, aby dobře činil. — Když cizí chyby káráti a mravy bližního napraviti chceš, naprav dříve své ⁴⁾ chyby, abys chybičímú dobrý příklad poskytl. — Chceš-li vášně své ⁴⁾ skrotiti a jich se zbaviti, poslouvej rady moudrých a zákonů nábo-

155. ⁵⁾ assistere. — ⁶⁾ esto. — ⁷⁾ Srv. C. 88**, 2.

156. ¹⁾ Srv. C. 144, P. 2. — ²⁾ bene. — ³⁾ diligenter. — ⁴⁾ Srv. C. 64, P. 2.

ženství. — Když hřešiti máš, rozvaž, že bůh tě vidí a svědomí neuprositelným soudcem jest. — Dobří občané se nikdy nebojí nepřátel, jižto drahé město otcovské rozkotati hodlají. — Když nechceš oplakávati ztracených statkův, hledej statky ctnosti a moudrosti. — Kdo život svůj dobře skončiti chce, každodenně k smrti připraven býti musí.

157.

Incertum est quamdiu victurus sis. — Studia in adolescentia tamquam in herbis significant, quas et quantas fruges maturior aetas sit praebitura. — Omnes tendunt ad gaudium, sed unde stabile sibi sint paraturi, ignorant. — Si semper sciremus, quae res nobis sint nociturae, multis profecto calamitatibus non affligeremur. — Non est dubium, quin sapiens cupiditates semper sit coërciturus. — Non dubito, quin praecepta magistrorum semper memoriā servaturi sitis. — Non est dubium, quin amici fidelis solatium omnem animi sollicitudinem nobis sit ademptura. — Non dubitamus, quin avarum spes mercedis facile semper sit adductura, ut facinus perpetret.

Není pochybno, koho dobrý za přítele si vyvolí. — Když se mne zeptáš, jakých statků žádná náhoda tě neoloupí ¹⁾, odpovím: ctnosti a moudrosti. — Rozvažte vždy, jak jednati budete, abyste později litující ²⁾ nepoznali, jak špatně ³⁾ jste jednali. — Není pochybno, že malé nebezpečí bojácného od skutku dobrého odstraší, jež vykonati chce. — Ptám se tě, zdali ⁴⁾ spolu s tělem duch život skončí. — Není pochybno, že štěstí přítele vždy získati, neštěstí zkouseti bude. — Nepochybujе moudrý, že čas a trpělivost i nejtrpčí bolest zmírní. — Neptej se, co se všem libiti bude, nýbrž ptej se, co se bohu líbí. — Není pochybno, že moudrý od cesty ctnosti nikdy se neuchýlí.

158.

Religio docet, animos, cum e corporibus excesserint, in caelum quasi in domicilium suum migraturos esse. — Epaminondas in doctrinis tanto opere praestabat inter discipulos.

157. ¹⁾ Srv. C. 50, P. 1. — ²⁾ poenitens 1. — ³⁾ quam male. — ⁴⁾ Srv. C. 113, P. 3.

pulos, ut facile intelligerent cives, pari modo superaturum ¹⁾ omnes in ceteris artibus. — Certum est, te pauperem non evasurum, si vera bona tibi comparaveris. — Omnes sciunt, prudentem parva bona diligenter esse custoditurum, ne magna perdat. — Perspicuum est, probum semper probos laudaturum, improbos vituperaturum esse. — Bene scimus, parentes omnem curam semper adhibituros esse, ut liberi bene educentur et litterarum studio probe excolantur.

Věř mi, že toliko etností a moudrostí chválu dobrých získati budeš. — Jisto jest, že dobrý občan vždy udatně pro vlast bojovati a ji více milovati bude, nežli svůj život. — Jisto jest, že čas věci nejtajnější vždy odhalil a vždy odhalí. — Tvrdím, že mravy lidské vždy snáze ²⁾ vlídným napomináním, nežli trpkou hanou napravíme. — Zjevno jest, že ten nejlépe ³⁾ panovati bude, kdo sebe sama dobře opanuje, a že ten nejsnáze ⁴⁾ cizí vášně ukrotí, kdo své vášně ukrotiti může. — Jisto jest, že mnozí to haniti budou, co jsi pracně ⁵⁾ dokonal, avšak velmi pravdě podobno jest, že by mnozí haniči práce byli lépe ⁶⁾ nevykonali, kdyby byli své síly pokusili.

Časoslova krytočinná (Deponentia).

Prvé časování.

1. Přítomný čas.

159.

Admiramur splendorem pulcritudinemque virtutis. — Omnes homines laetantur donis benigni dei. — Gaudent omnibus elephantibus maxime et circa fluvios vagantur. — Ei vere beati sunt, qui aspernantur voluptatibus. — Praeceptores movent adolescentem, ut bonos imitetur. — Religio adhortatur, ut deum semper pura mente ¹⁾ veneremur. — Hoc te rogo, ne asperneris consilia prudentium. — Non est dubium, quin boni viri non voluptate, sed officio consilia sua moderentur.

158. ¹⁾ Esse u Infinitivu budoucího času často se v yncchává. — ²⁾ facilius. — ³⁾ optime. — ⁴⁾ facillime. — ⁵⁾ laboriose. — ⁶⁾ melius.

159. ¹⁾ Srv. C. 9, P. 1. —

— *Imprimis venerare deum, venerare parentes. — Virtutes majorum aemulamini. — Bonos imitamini, malos aversamini. — Quanta beneficia deo debeas, quotidie recordator.*

Obdivujeme moc a velikolepost města Říma. — Rozvážní skoumají konec před začátkem. — Dobří žáci napodobují pilnost včel a mravencův. — Moudrý si zpomíná vlastních chyb a odpouští snadno ²⁾ cizí. — Napomínám vás, mládenci, abyste rodiče a učitele ctili. — Prosím vás, abyste příklady dobrých napodobovali. — Napomínám vás, abyste hanebnými rozkošemi se neveselili. — Ctěte, mládenci, šediny starcův a spravujte své ³⁾ zámysly dle zkušenosti jejich. — Těšte nešťastné a pomáhejte jim. — Usilujte všemi silami, abyste očekávání rodičův a učitelův vyplnili. — Ptejte se rozumných, když jednati chcete a rozvažujte dobře co vám radili.

160.

Nulla ars imitari naturae sollertiam potest. — Doloris magnitudine celeritas, diurnitate sublevatio consolari solet ¹⁾. — Quid tam absurdum, quam delectari inanibus rebus? — Tardi ingenii est, rivulos consecrari, fontes rerum non videre. — Tib. Gracchus rem publicam administrans indigna prohibitus est morte, diutius in ea commorari. — In ira moderari ²⁾ animo et orationi, non mediocris ingenii est. — Praebet laetas arbor spatiantibus umbras. — Aperte adulantem nemo non ³⁾ videt, nisi qui admodum est excors. — Homines sibi non temperantes ²⁾ parum valetudinem curant. — Virtutes majorum aemulantes, vitia eorum aversantes laudem omnium bonorum comparabitis.

Nic nás nemůže ve všech poměrech života lépe těšiti než dobré svědomí. — Bojácný neštěstím postižený naříkává ¹⁾. — Mladíka jest, šediny starcův ctíti. — Hanebno jest, pochlebovati, a zpozdilé jest, svou moudrostí se hono-

159. ²⁾ facile. — ³⁾ Srv. C. 64, P. 2.

160. ¹⁾ Srv. C. 77, P. 1. — ²⁾ moderari (mírniti, míru stanoviti) má příslušnou osobu nebo věc vždy v Dativu u sebe. — ³⁾ Dva zápor y v tétož větě působí v latině tvrdící význam (nemo non = omnis).

siti. — Moudře ⁴⁾ jedná, kdo težiti hledí z cizí zkušenosti. — Dovoleno jest žertovati, avšak vážného muže nedůstojno ⁵⁾ šaškovati. — Nesvornost občanů pustošivá ¹⁾ drahou vlast, svornost ji chránivá ¹⁾. — Hleďte přátele v neštěstí vás těšící a vám pomáhající. — Dila boha pozorujíce obdivujeme moudrost jeho. — Zpozdilý snadno ⁶⁾ věří slovům pochlebujících. — Poslouchejte, žáci, rodičův a učitelů vás napominajících.

2. Nedominulý čas.

161.

Romani veteres peregrinum regem aspernabantur. — Spartanae virgines delectabantur laboriosis exercitationibus. — Romani orbem terrarum pervagabantur victores ¹⁾. — Cimbri et Celtiberiae exultabant in bello et lamentabantur in morbo. — Eventus fallit, persaepe enim aliter accidit, atque ²⁾ homines arbitrabantur. — Si semper sapientes imitemur, haud sane ³⁾ vera felicitate careremus ⁴⁾. — Homines feliciores essent, si vanas voluptates aspernarentur. — Non dubitabam, quin bonos aemularem, malos aversarem.

S právem považovali Řekové Sokrata za nejmoudřejšího muže. — Caesar nebyl pamětliv ⁵⁾ urážek a snadno ⁶⁾ odpouštěl urážejícím. — Dobří vždy ctíli a obdivovali krásu ctnosti. — Moudrý nikdy nepochleboval a vždy hněv svůj mírnil ⁷⁾. — Kdybyste štěstí za pomíjející statek považovali, snáze ⁸⁾ byste potěšili v neštěstí mysl svou. — Což by mne potěšilo, kdyby mne dobré svědomí nepotěšilo? — Kdyby jsi svými zásluhami se honosil, měli bychom tě za neskromného člověka. — Kdyby jsi byl trpěliv, nebědoval by jsi příliš bolestmi soužen (jsa).

160. — ⁴⁾ prudenter. — ⁵⁾ Srv. C. 53, P. 4 — ⁶⁾ facile.

161. ¹⁾ Srv. C. 99, P. 4, — ²⁾ nežli. — ³⁾ věru. — ⁴⁾ Srv. C. 10, P. 1.

— ⁵⁾ recordari. — ⁶⁾ Srv. C. 160, P. 6. — ⁷⁾ Srv. C. 160, P. 2.

— ⁸⁾ Srv. C. 158, P. 2.

3. Budoucí čas.

162.

Vir prudens prius cogitabit, quam conabitur. — Sapiens non cunctabitur vadere ad mortem certo gradu. — Scelestus cum acerbissimo dolore flagitiorum suorum aliquando recordabitur. — Omnis posteritas Ciceronis in ¹⁾ M. Antonium scripta mirabitur, M. Antonii in ¹⁾ Ciceronem factum execrabitur. — Certum est, neminem auguraturum esse id, quod menti humanae a deo est occultatum. — Miserum consolaturi ²⁾ laudemus fortes viros, qui in acerbissimis tormentis non indignabantur sortem suam.

Věrnost přátel i ³⁾ nejnešťastnější lidi potěší. — Všecky věky budou moc a velikolepost Říma obdivovati. — Špatní nikdy meškati nebudou pochlebovati. — Kdož bude díla boží pozorovati a nebude obdivovati jeho moudrost a laskavost? — Zpozdilec se bude vždy za nejmoudřejšího považovati. — Jisto jest, že dobré děti každodenně se modlíti budou, aby bůh drahé rodiče zachoval. — Není pochybno, že nás pravdivý přítel vždy napomínati bude, abychom nešťastné potěšili a jim vždycky pomáhali.

4. Minulý čas.

163.

Porsenam, Etruriae regem, Mucius Scaevola interficere conatus est. — Cicero saepe testatus est, difficilius esse defendere quam accusare. — Platonem Dion adeo admiratus est atque adamavit, ut se ei totum traderet. Neque vero minus ¹⁾ Plato delectatus est Dione. — Arminius, Sigimeri principis filius, haud imprudenter speculatus est, frequentissimum initium esse calamitatis securitatem. — Non est dubium, quin animi magnitudine fidei nostrae auctor sanctissimus doctrinae suae divinitatem testatus sit et consignaverit. — Legimus, Lysimachum, regem Thraciae, Theodoro philosopho frustra crucem minatum esse. — Veteres tradunt, Calchantem ex passerum numero belli Trojani annos auguratum esse.

162. ¹⁾ proti. — ²⁾ Srv. C. 155*. — ³⁾ etiam.

163. ¹⁾ Avšak neméně. —

Počestnost chudého vždy nejlépe potěšila. — Moudrý vždy rozmýšlel o ²⁾ konci před začátkem. — Všecky věky zaklály a zaklínati budou paměť Catiliny, jenžto blahu státu úklady strožil ³⁾ a jej zkaziti se pokusil. — Ctnosti jest tak výtečná krása, že všickni dobří vždy ji obdivili a obdivovati budou. — S právem se divíme, uvážíme-li, jakých prostředků příroda k účelu ⁴⁾ řeči lidské vyskoumala. — Sallust vypravuje, že Catilina a druhové jeho netoliko oběma konsulům, ale i některým senatorům úklady strojili. — Spisovatelé vypravují, že Tib. Gracchus vlády se zmocnit ⁵⁾ usiloval, ano ⁶⁾ že několik měsícův osud Říma spravoval. — Jisto jest, že smrtelné přečasto naděje sklamala ⁷⁾ a klamati bude.

5. Dávno minulý a budoucně skonaltý čas.

164.

Augustus, qui res Italas armis tutatus erat, moribus ornaverat, legibus emendaverat, mortuus est ¹⁾ in urbe Nola. — P. Quinctilius Varus, qui inter Germanos superbe et injuste dominari conatus erat, ab Arminio profligatus est. — Si semper sapientes genus humanum imitatum esset, haud sane vera felicitate careret ²⁾. — Catuvelcus, rex Eburonum, quum ³⁾ detestatus esset Ambiorigem, taxo, cujus magna in Gallia Germaniaeque copia erat, se exanimavit — Ne prius de fine cogites, quam de initio meditatus eris. — Nunquam bonus civis appellabitur, qui potestatem et divitias consecutus erit. — Mortis tuae tempus veniet, et celeriter quidem, sive festinaveris, sive cunctatus eris.

Velmi přísně ⁴⁾ byli od starých otroci trestáni, jižto svým pánům byli úklady strojili ⁵⁾. — Přečasto špatný tím mečem potrestán byl, jež sám byl ukoval. — Vždycky bůh tomu pomohl, jenž nešťastným byl pomohl a je potěšil. — Což by bylo k smrti odsouzeného ⁶⁾ Sokrata potěšilo, kdyby

163. ²⁾ de. — ³⁾ insidiari. — ⁴⁾ ad usum. — ⁵⁾ potiri s Ablativem. — ⁶⁾ vel. — ⁷⁾ frustrari.

164. ¹⁾ umřel. — ²⁾ Srv. C. 161. — ³⁾ Srv. C. 119, P. 1. — ⁴⁾ severissime. — ⁵⁾ Srv. C. 163, P. 3. — ⁶⁾ Srv. C. 127, P. 9. —

jej naděje nesmrtelnosti byla nepotěšila? — Mnohé říše by nepřítel byl nezvrátil a nezpustošil, kdyby občané byli pamětlivi bývali ¹⁾), že svornost jest nejpevnějším základem blaha vlasti. — Když výtečné příklady ctnosti pilně proskoumáme, zajisté jich následovati ²⁾ budeme. — Když mocnému pochlebovati budete, budou vás všickni dobří bídými otroky jmenovati.

Druhé časování.

1. Přítomný čas.

165.

Praeclare de ¹⁾ patria meremini, praeceptores. — **Multi** famam, conscientiam pauci verentur. — **Verum** amicum qui intuetur, tamquam exemplar intuetur sui. — **Philosophia** medetur ²⁾ animis, inanes sollicitudines detrahit, cupiditatibus liberat. — **Omne** animantium genus ita institutum est, ut se vitamque tueatur. — **Non** est dubium, quin probus adolescens senem vereatur. — **Ignosce** errantibus, miserere ³⁾ afflictorum. — **Reverere** deum et parentes. — **Civis** patriam tuetur. — **Bene** mereri de re publica gloriosum est. — **Nemo** cunctam intuens terram de ¹⁾ divina providentia dubitabit.

Dobří občané se činí velmi zasloužilými o vlast. — **Dobří** občané hájí vlast láskou a svorností. — Každý moudrý ctí zákony boží. — Čas hojí ²⁾ všechny bolesti. — Napominám vás, abyste rodiče a učitele ctili a milovali. — Napominám tě, aby jsi se učinil zasloužilým o ¹⁾ blaho vlasti a občanův. — **Není** pochybno, že spravedlivý soudce hájí nevinného. — **Chvalitebno** jest, vlast ve všech nebezpečích hájiti. — **Obdivujeme**, díla boha pozorující, moudrost a laskavost jeho. — **Těšte** nešťastné a pomáhejte jim, neboť člověk má se slitovati nad bližním. — **Smiluj** se nad námi ⁴⁾, věčný a spravedlivý bože! — **Naděje** a trpělivost jsou laskavé, všechny strasti hojící ²⁾ bohyňě.

164. ¹⁾ Srv. C. 161, P. 5. — ²⁾ aemulari s Accusativem.

165. ¹⁾ O. — ²⁾ meděři (a medicāri) pojí se vždy s Dativem. —

³⁾ miserēri má předmět slitování-se v Genitivu u sebe. —

⁴⁾ Srv. C. 65, P. 1.

2. Nedominulý a budoucí čas.

166.

Omnes miserebantur vestri ¹⁾, quum ²⁾ non propter malitiam, sed propter fortunam in miseriis essetis. — Cn. Pompejus bona, quae armis tuebatur, armis amisit. — Nisi philosophia animis mederetur ³⁾, totos se ei sapientissimi viri non traderent. — Nisi afflictorum misereremini, deus vestri quoque non misereretur. — Si cives pericula vererentur, patriam ab hostibus non liberarent. — Qui sero consolatur, non vulneribus medebitur ³⁾, sed cicatricibus. — Quis praeclaros viros non aemulabitur et verebitur? — Certum est, sapientem nihil ultra vires suas polliciturum esse.

Cicero skrze ⁴⁾ celý čas života svého o vlast velmi zasloužilým se činil. — Milosrdný se vždycky slitoval nad bližním a vždy mu pomáhal. — Kdybych sliboval pomoc, již poskytnouti nemohu ⁵⁾, všickni by mě za zpozdilého nebo špatného měli. — Kdybychom vlasti nehájili a v nebezpečí ji nepomáhali, s právem bychom za zrádce držáni byli. — Kdož bude patřiti na díla boží a nebude obdivovati moudrost a laskavost jeho? — Nezoufejte, bídní a nešťastní, neboť čas a trpělivost všechny vaše strasti a bolesti zahojí. — Vždycky se slitujme nad zarmoucenými, aby bůh též nad námi se slitoval.

3. Ostatní časy.

167.

Aristidis, Thebani pictoris, unam tabulam centum talentis¹⁾ rex Attalus licitus est. — Melius ²⁾ semper de nobis acerbi inimici meriti sunt quam dulces amici: illi verum saepe dicunt, hi nunquam. — Aristippus non est veritus voluptatem summum ³⁾ bonum declarare. — Nullum dubium est, quia Pericles de Atheniensium civitate optime meritis sit. — Hi-

166. ¹⁾ Srv. C. 165, P. 4. — ²⁾ Srv. C. 119, P. 1. — ³⁾ Srv. C. 165, P. 2. — ⁴⁾ per s Accusativom. — ⁵⁾ non possum.

167. ¹⁾ Cena jménem podstatným udaná stojí v Ablativu (Ablativus precii). Jest to vlastně Ablat. prostředku*ku cenění, koupení atd. (srv. C. 3, P. 1) = našemu Instrumentalu. — ²⁾ lépe. — ³⁾ summus 3. nejsvrchovanější. —

storia demonstrat, multos jam famam, conscientiam paucos veritos esse. — Probus semper praestabit, quod pollicitus erit. — Cives, qui de patria bene meriti erunt, egregia laude digni ⁴⁾ habebuntur.

Podporuj bližního radou a skutkem ⁵⁾, když i ⁶⁾ odměny tobě nepřislíbil. — Není pochybno, že počestnost vždy nejlépe ⁷⁾ člověka hájila. — Kdyby Římané své předky velmi byli nectili, nebyli by mravův a zařízení jejich dlouhý čas zachovávali. — Spisovatelé vypravují, že všickni občané spravedlivost a poctivost Aristida vzácným způsobem ⁸⁾ ctíli. — Kdož moudrost boha nebude obdivovati, když díla jeho pozorovati a o velikoleposti jejich rozmýšleti bude? — Kdo se nad nešťastnými smiluje ⁹⁾, nad tím se i lidé smilují.

Třetí časování.

1. Přítomný čas.

168.

Praeclara facies et magnae divitiae brevi ¹⁾ dilabuntur. — Culpam sequitur ²⁾ poena. — Salus hominum non veritate solum, sed etiam fama nititur ²⁾. — Vita, qua fruimur ²⁾, brevis est. — Dum sumus in his inclusi compagibus corporis, munere necessitatis et gravi opere fungimur ²⁾. — Diu, quid agas, cogita, et quid loquaris. — Omnes tendunt ad gaudium, sed unde stabile magnumque consequantur, ignorant. — Moneo te, ne nimis indulgenter et ut cum gravitate potius loquaris. — Ad immortalem gloriam nitimini. — Auribus frequentius quam lingua utere ²⁾. — Qui nescit tacere, nescit et loqui. — Soli ratione utentes ²⁾ jure ac lege ³⁾ vivunt.

Blaho státu spočívá ²⁾ na zákonech, a zákony spočívají na spravedlnosti. — Veliké prospěchy získáte svorností. —

167. ⁴⁾ Srv. C. 53, P. 4. — ⁵⁾ consilio et re. — ⁶⁾ etsi. — ⁷⁾ optime. —

⁸⁾ mirum in modum. — ⁹⁾ Srv. C. 165, P. 3.

168. ¹⁾ Dolož: tempore. — ²⁾ Accusativ řídí krytočinná: adulator, aemulator, imitor, sector, sequor (a složená); Ablativ řídí krytočinná: fruor, fungor, glorior, laetor, nitor, potior, utor (abutor), vescor. — ³⁾ Srv. C. 9, P. 1. —

Sláva následuje ²⁾ ctnosti jako stín. — Ti používají ²⁾ nej-
lépe ⁴⁾ bohactví, jižto nejméně ⁵⁾ ho potřebují ⁶⁾. — Na-
pomínám tě, abys nechránil špatného, nepronásledoval ²⁾
dobrého. — Napomínám vás, mladíci, abyste času dobře
užívali ²⁾. — Není pochybno, že dobří vždy následují ²⁾
dobrých. — Lidé na štěstí spoléhající ²⁾ od štěstí obyčejně ⁷⁾
opouštěni bývají. — Užívejte ²⁾ dobře času, neboť jest ne-
odvolatelný. — Nepochlebuj, nýbrž mluv zavždy pravdu.
— Chválíme občana úřad svůj dobře zastávajícího ²⁾. —
Není pochybno, že pravdu mluvící víry všech lidí používají ²⁾.

2. Nedominulý a budoucí čas.

169.

Numidae plerumque lacte et ferina carne vescantur ¹⁾.
— Galli pro victimis homines immolabant administrisque ²⁾
ad ea sacrificia druidibus utebantur ¹⁾. — Pausanias non
mores patrios solum, sed etiam cultum vestitumque mutaverat:
apparatu regio utebatur, veste Medica; satellites Medi et
Aegyptii sequebantur. — Si virtutes veterum aemularemur ¹⁾,
vitia aversaremur, recte antiquitate uteremur. — Nisi animi
immortales essent, haud optimorum virorum animus ad im-
mortalitatem gloriae niteretur. — Sine studio nihil egregium
assequeris. — Rem tene, verba sequentur. — Naturam si se-
quemur ducem ²⁾, nunquam aberrabimus. — Hoc majores
nostri querebantur, hoc nos querimus, hoc posterī nostri que-
rentur: eversi sunt mores.

Mithridates používal ukrutnosti, jakoby ³⁾ ctnosti po-
užíval. — Vždy používali moudří častěji ⁴⁾ uší nežli jazyka.
— Již mnozí ku veliké škodě své času a vloh od přírody ⁵⁾
udělených zneužívali. — Kdo vždy ctnosti následoval, bla-
ženě ⁶⁾ život končí. — Kdybyste času lépe ⁷⁾ používali,
nestěžovali byste si na ⁸⁾ rychlost jeho. — Kdyby jsi bez

168. ⁴⁾ optime. — ⁵⁾ minime. — ⁶⁾ Srv. C. 10, P. 1. — ⁷⁾ plerumque.

169. ¹⁾ Srv. C. 168, P. 2. — ²⁾ Srv. C. 99, P. 4. — ³⁾ quasi. —

⁴⁾ frequentius. — ⁵⁾ Srv. C. 30, P. 1. — ⁶⁾ beate. — ⁷⁾ melius. —

⁸⁾ de. —

hněvu se mnou mluvil, měl bych tě za rozumného muže. — Velikých prospěchů byste lidé dosáhli, kdybyste příkladu moudrých následovali. — Bez nesmrtelného činu nikdo nesmrtelnosti nedosáhne. — Když budeme etnosti následovati, bude nás chvála všech dobrých následovati. — Není pochybno, že moudrý času vždy dobře používati bude. — Jisto jest, že dobrý jen po ⁹⁾ chvále dobrých usilovati bude.

3. Minulý čas.

170.

C. Fabricius, virtutis causa ¹⁾ solutus legibus, consecutus est, ut contra legem duodecim tabularum in urbe sepeliretur. — Res publica Romana, virtutibus nisa ²⁾, ex parva permagna evasit. — Non solum ipsa fortuna caeca est, sed eos etiam reddit caecos, quos complexa est. — Paené in manu jam mortiferum tenens poculum locutus ita est Socrates, ut non ad mortem trudi, verum in caelum videretur ascendere. — Regia, crede mihi, res est succurrere lapsis. — Non est dubium, quin sapiens semper obsecutus ³⁾ sit praeceptis dei. — Interrogo te, cur consilio prudentis amici non usus ⁴⁾ sis. — Alexandri Magni imperium brevi tempore collapsum esse constat. — Scimus, Athenienses nulla re magis egregiam gloriam esse consecutos, quam litteris et artibus.

Toliko přátelství na etnosti se zakládající ⁴⁾ může dlouho trvati. — Nikdy nebyl ten pravdivě ⁴⁾ šťastným, kdož radosti etnosti neužil ²⁾. — S klidnou myslí končí ten život svůj, kdož božským zákonům vždy povolným byl ³⁾. — Nemluv nerozvázně ⁵⁾, neboť slova, jež jsi pravil, jsou neodvolatelná. — Moudří času vždy dobře použili ²⁾, neboť bylo jim známo, že minulý ⁶⁾ čas jest nenahraditelným. — — Viš-li, proč lidé vždy na ⁷⁾ krátkost života si stěžují a stěžovali? — Není pochybno, že žádný mudře výtečnější slávy nenabyl ²⁾ nežli Sokrates. — Jisto jest, že dobrý

169. ⁵⁾ ad.

170. ¹⁾ Srv. C. 137, P. 1. — ²⁾ Srv. C. 168, P. 2. — ³⁾ obsequor řídí Dativ (jest to tedy výjimkou pravidla v C. 168, P. 2 uvedného). — ⁴⁾ vere. — ⁵⁾ temerarie. — ⁶⁾ praeterlābi. — ⁷⁾ de. —

občan vždy usiloval, aby úřad svůj dobře zastával ²⁾. — Nepochybujeme, že věrný přítel ke všem spravedlivým prosbám přítele vždy přivolil a přivolí ³⁾. — Ptám se tě, zdali ⁴⁾ lenivý nebo bojácný žádaného cíle kdysi ⁵⁾ dostihl.

4. Dávno minulý a budoucně skonaltý čas.

171.

Hannibal, vir fortissimus, qui multis variisque perfunctus erat laboribus, anno mortuus est ¹⁾ septuagesimo. — Post mortem Occiae, quae septem et quinquaginta per annos summa sanctimonia Vestalibus sacris functa erat, Domitii Pollionis filia virgo Vestalis est nominata. — Miserum te sapiens haberet, si omnibus etiam fortunis terrae perfructus, possessionem autem virtutis non assecutus esses. — Pericles de re publica Atheniensium optime meritus est, quum ²⁾ nunquam privata commoda secutus esset. — Multae civitates non essent collapsae, nisi cives malis consiliis aures praeuissent. — Si numen divinum animo tuo complexus eris, a virtutis via non aberrabis. — Obsequamini animo, non corpori; si enim animus elapsus erit, corpus nihil valebit.

Vždycky si stěžoval zpozdilec na ³⁾ osud svůj, když statků svých byl zpotřeboval ⁴⁾. — Nikdo etnosti nenabyl, kdo s největší prací po ⁵⁾ ní nebyl usiloval. — Výtečné slávy byli by často šlechetní muži nabyli, kdyby v květu života svého byli neumřeli ⁶⁾. — Erigyius pravil: den jest zde, v kterýž ⁷⁾ buď ⁸⁾ vítězstvím nebo ⁹⁾ smrtí ukážu, jaké vojáky Alexander má. Když ²⁾ takto byl mluvil, hnal ⁹⁾ koně svého proti nepříteli. — Jak by učenci drahocenného pokladu věd byli nabyli, kdyby času co nejpilněji ¹⁰⁾ nebyli používali? — Kdož se nad tebou smiluje ¹¹⁾, když na ²⁾ zasloužené neštěstí si stěžovati budeš? — Nevěrným přítelem tě jmenovati budeme, když k nespravedlivým prosbám při-

170. ⁸⁾ Srv. C. 113, P. 3. — ⁹⁾ unquam.

171. ¹⁾ umřel. — ²⁾ Srv. C. 119, P. 1. — ³⁾ de. — ⁴⁾ abutor. — ⁵⁾ ad. — ⁶⁾ defungor. — ⁷⁾ Srv. C. 48, P. 6. — ⁸⁾ aut — aut. — ⁹⁾ ago. — ¹⁰⁾ quam diligentissime. — ¹¹⁾ Srv. C. 165, P. 3. —

tele přivoliš ¹²⁾). — Milujte etnost a vlast, pak památka vaše ¹³⁾ žiti bude, když mrtvi budete ⁶⁾).

Čtvrté časování.

172.

Sol largitur mundo lumen et calorem. — Fortuna, dum blanditur, fallit. — Frons, oculi, vultus persaepe mentiuntur, oratio vero saepissime. — Moneo vos, ne adulemini neve mentiamini, nam turpe est adulari et mentiri. — Certum est, voluptatem blandiri sensibus nostris. — Provincias inter se sortiebantur consules. — Epaminondas ne joco quidem mentiebatur. — Sapiens nunquam blandietur, nunquam mentietur, nunquam calamitatem molietur. — Spurius Maelius, eques Romanus, populo Romano fame laboranti frumentum sua impensa ¹⁾ largitus est. — P. Aemilius omni Macedonum gaza potitus ²⁾ est. — Incredibile est, quam suaviter voluptas sensibus humanis semper blandita sit et blandiatur. — Non est dubium, quin ad hominum usum et commoditatem natura tantam rerum copiam largita sit.

Paprsky slunce dávají ³⁾ dobrým i špatným světlo a teplo. — Štěstí velmi nerovným způsobem statky mezi lidmi rozděluje. — Napomínám tě, chlapče, abys nelhal. — Nepochlebuj a nelži, nýbrž mluviž vždycky pravdu. — Hledejte, lidé, pravdivé, v neštěstí vás těšící přátele, a varujte se ⁴⁾ lahodného hlasu pochlebujících. — Kdyby jsi sám nelhal a nepochleboval, snáze ⁵⁾ bys též cizí řeči věřil. — Vždy budou marné rozkoše smyslům zpozdlcův lahoditi. — Bůh lidem nic výtečnějšího rozumu nedal ⁶⁾. — Ptám se tě, budeš-li co stařec ⁶⁾ po těch věcech usilovati ⁷⁾, po kterých jsi co mladík ⁶⁾ usiloval. — Již mnozí důvěru na ⁸⁾ všecken čas ztratili, protože jednou ⁹⁾ byli lhali. — Víš-li, zdali ¹⁰⁾ Filipp štěstím válečným nebo ¹⁰⁾ podkoupením Řecka se zmocnil ²⁾?

171. ¹²⁾ Srv. C. 170, P. 3. — ¹³⁾ Srv. C. 65, P. 1.

172. ¹⁾ na vlastní útraty. — ²⁾ Srv. C. 168, P. 2. — ³⁾ largior. — ⁴⁾ vitare s Accusativem. — ⁵⁾ facilius. — ⁶⁾ Srv. C. 99, P. 4. — ⁷⁾ moliri s Accusativem. — ⁸⁾ in s Accusativem. — ⁹⁾ semel. — ¹⁰⁾ utrum — an.

Slovníček.

Latinsko-český.

m. = masculinum, *f.* = femininum, *n.* = neutrum. — 1. 2. 3. znamená u přídavného zakončení, 1. 2. 3. 4. u časoslova časování. — Časoslov * znamená užívej toliko v kmeni přítomného času.

A.

A, äb (abs) s Ablat.; od, ze
(a jen před souhl. mimo h,
abs jen v: abs te)
ab-dūco (dūxi, dūc-tu) 3.
od-věsti, od-chýliti
ab-erro 1. z-blouditi
ab-rōgo 1. z-rušiti, ode-
jmouti
abs-condo 3. * u-kryti
ab-solvo (solv-i, solū-tu) 3.
za prosta viny vyhlásiti
abs-tīneo (tīn-ui, ten-tu) 2.
z-držovati (se)
abs-trāho (traxi, trac-tu) 3.
od-táhnouti
abs-trūdo (trū-si, trū-su)
3. u-kryti
ab-sum * jsem nepřítomen,
vzdálen
ab-sūmo (sum-p-si, sum-p-
tu) 3. za-hubití
absurdus 3. nejapný, zpo-
zdilý
abundantia, ae *f.* hojnost

ab-undo 1. o-plývati
ac (viz atque)
ac-cēdo (ces-si, ces-su) 3.
při-jíti, octnouti se
ac-cendo (cend-i, cen-su)
3. za-páliti, roz-nítiti
ac-cīdit 3. * děje se
accīpī-ter, tris *m.* jestřáb
accūrātus 3. zevrubný
accūsāti-o, ōnis *f.* žaloba
accūsā-tor, tōris *m.* žá-
lobník
ac-cūso 1. viniti
ācer (acris, acre) bystrý, čilý,
urputný; přísl. acriter
ācerbus 3. trpký, přísný
ācervus, i *m.* hromada, kupa
ācies, ei *f.* zrak, šik, boj
ācūleus, i *m.* žihadlo
ācuo (āc-ūi, ācū-tu) 3. ostríti,
ponoukati
ācūtus 3. ostrý, bystrý
ads Accus.; ke, u, podlé
ad-āmo 1. oblíbiti si
addictus 3. oddaný

- a d - d ū c o** (duxī, duc-tu) 3.
 při-věsti, po-hnouti
ā d e o tak (velice)
a d - h ī b e o (hīb-ūi, hīb-ī-tu)
 2. u-potřebiti, vy-na-ložiti,
 po-skytnouti (aurem)
a d - h o r t o r 1. na-pomínati
a d - ĭ g o (ĕg-i, ac-tu) 3. do-
 hnati
a d - ĭ m o (ĕm-i, em-p-tu) 3
 ode-jmouti
a d ĭ t u s, ūs *m.* příchod
a d - j u n g o (junxī, junc-tu)
 3. při-pojiti
a d - j ů v o 1. * po-moci, pod-
 porovati
a d m ĭ n ĭ c ũ l u m, i *n.* pod-
 pora
a d m ĭ n i s - t e r, t r i *m.* po-
 mocník
a d m ĭ n i s t r o 1. spravovati
a d m ĭ r ā b ĭ l i s 2. podivu
 hodný; přisl. admĭrābĭlĭter
a d - m ĭ r o r 1. ob-divovati
a d - m i s c e o (mis-cui, mix-
 tu *n.* mis-tu) 2. při-mísiti
a d m ō d u m velmi
a d ō l e s c e n - s, t i s mladík
a d ō l e s c e n t i a, ae *f.* mládež
a d - ō r o 1. v-zývati, velebiti
a d - s c i s c o 3. * při-bíratí,
 při-volati
a d - s t r i n g o 3. * u-pevniti,
 pojiti (adstringi: upevniti,
 pojiti se)
a d ũ l o r 1. pochlebovati
a d ũ n c u s 3. vpřed, dovnitř
 křivený
a d v ě n a, ae *m. f.* příchozí
a d v e n t u s, ūs *m.* příchod
a d v e r s ā r i u s 3. protivný;
 podst. protivník
a d v e r s u s s Accus.; naproti
a e d ĭ f i c o 1. vystaviti

- a e g e r** (aegra, aegrum) chorý,
 churavý
a e g r ĭ t ũ d - o, ĭ n i s *f.* neduh,
 strast
a e m ũ l ā t i - o, ō n i s *f.* hor-
 livost
a e m ũ l o r 1. horliti (po)
a e n ě ũ s 3. kovový
a e q u ā b ĭ l ĭ t - a s, ā t i s *f.*
 stejná mysl
a e q u ā l i s 2. rovný
a e q u ĭ t - a s, ā t i s *f.* slušnost,
 spravedlivost
a e q u u s 3. stejný, sprave-
 dlivý; přisl. aeque
a e r u m n a, ae *f.* bída, svízel
a e s, a e r i s *n.* měď
a e s c ũ l u s, i *f.* drňák
a e s t - a s, ā t i s *f.* léto
a e s t ĭ m o 1. cením, vážím
a e t - a s, ā t i s *f.* věk, doba, čas
a e t e r n ĭ t - a s, ā t i s *f.* věčnost
a e t e r n u s 3. věčný
a f f e c t i - o, ō n i s *f.* stav mysli,
 pud mysli
a f f e c t u s, ūs *m.* viz: affectio
a f f ĭ n ĭ t - a s, ā t i s *f.* příbuznost
a f - f l ĭ g o (flīxī, flīc-tu) 3. za-
 rmoutiti, sklěčiti
ā g e r, a g r i *m.* pole, země
ā g g - e r, ě r i s *m.* hráz
ā g ĭ l i s 2. čilý, otáčivý
a - g n o s c o 3. * po-znati
a g n u s, i *m.* jehně
ā g o (ĕg-i, ac-tu) 3. trávití,
 konati, provoditi
a g r ĭ c ō l a, ae *m.* rolník
ā l a u d a, ae *f.* skřivan
ā l i e n o 1. omráčiti
ā l i e n u s 3. cizí
ā l ĭ m e n t u m, i *n.* výživa,
 potrava
ā l ĭ q u a n d o jednou
ā l o (āl-ūi, al-tu *n.* āl-ī-tu) 3.
 živiti, pěstovati

- al-ter (těra, tērum) druhý
 al-tor, tōris *m.* Živitel
 al-trix, trīcis živitelkyně
 altum, *i n.* výška, hlubokost
 altus 3. vysoký, hluboký
 amābīlis 2. milování hodný
 ambīti-o, ōnis *f.* ctižádost
 ambūlo 1. kráčím
 amīca, *ae f.* přítelkyně
 amīcītia, *ae f.* přátelství
 amīcus 3. přátelský; podst.
 amīcus, *i m.* přítel
 a-mitto (mī-si, mis-su) 3.
 z-tratiti, po-zbyti
 amnis, *is m.* řeka
 amo 1. milovati
 amor, ōris *m.* láska, pří-
 chyllost
 an nebo, čili
 an-as, ātis *f.* kachna
 an-ceps, cīpit-is 1. pochybný,
 vrtkavý
 ancōra, *ae f.* kotev, kotvice
 ang-or, ōris *m.* úzkost
 anguis, *is m. f.* had
 angustus 3. úzký, soužící,
 podlý
 anīm-al, ālis *n.* živočích,
 zvíře
 anīm-ans, antis *m. f. n.* ži-
 vočích
 anīmōsus 3. mužný, zmužilý
 anīmus, *i m.* duch, mysl
 annus, *i m.* léto, rok
 annuus 3. každoroční
 ans-er, ēris *m.* husa
 ante s Accus.; před
 ante-cello 3. vy-nikati
 antiquit-as, ātis *f.* staro-
 bylost
 anūlus, *i m.* prsten
 aper, apri *m.* kanec
 apertus 3. zřejmý; přisl.
 aperte
 ap-ex, īcis *m.* vrchol (apex se-
 nectutis: svrchovaná ozdoba
 stáří)
 apis, *is f.* včela
 apparatus, ūs *m.* strojení,
 nádhera
 ap-pāreo (pār-ui, pār-ī-tu)
 2. jeviti se
 appello 1. nazvati, jmenovati
 append-ix, īcis *f.* přívěšek,
 dodavek
 appetīti-o, ōnis *f.* chtič,
 žádost
 appetītus, ūs *m.* viz: appe-
 titio
 ap-plīco 1. při-družiti, při-
 pojiti
 ap-prehendo (hend-i, hen-su)
 3. za-chvátiti, chytiti
 ap-propinquo 1. blížiti se
 apud s Accus.; u, vedlé
 aqua, *ae f.* voda
 aquila, *ae f.* orel
 arānea, *ae f.* pavouk
 arāt-or, ōris *m.* oráč
 arātrum, *i n.* pluh
 arbī-ter, tri *m.* panovník,
 vladař
 arbītrium, *i n.* vůle, lhost
 arbītror 1. miniti
 arb-or, ōris *f.* strom
 arbustum, *i n.* sad
 ard-or, ōris *m.* zápal
 arduus 3. příkrý, obtížný
 aresco 3. * schnouti
 argentum, *i n.* stříbro
 āri-es, ētis *m.* beran
 arma, orum *n.* zbraň
 armātus 3. ozbrojený
 armentum, *i n.* hovado
 āro 1. orati
 arrōgantia, *ae f.* osobivost,
 nadutost
 ars, artis *f.* umění, prostředek
 arti-fex, fīcis uměl-ec, -kyně
 artificiōsus 3. umělý

arund-o, ĩnis *f.* udiční prut
 arx, arcis *f.* hrad, hradba
 a-scendo (scend-i, scen-su)
 3. po-vz-nésti se
 aspectus, ũs *m.* pohled
 as-per (pĕra, pĕrum) 3. drsný,
 surový, prudký (res asperae
 neštěstí)
 aspernor 1. zavrhati
 assentāt-or, ōris *m.* po-
 chlebník
 as-sĕquor (secū-tus) 3. do-
 sáhnouti
 assiduus 3. ustavičný
 astrum, i *n.* hvězda
 ā-ter (tra, trum) černý, trudný,
 strastný
 atque (skráceně: ac) a, i
 atr-ox (ōcis) 1. divý, lítý,
 hrozný
 attentus 3. pozorný
 at-tribuo (trib-ui, tribū-tu)
 3. při-dělití
 auct-or, ōris *m.* původce,
 spisovatel
 auctōrīt-as, ātis *f.* platnost,
 vážnost, důstojnost
 auctumnus, i *m.* jeseň,
 podzim
 audācia, ae *f.* smělost
 audeo 2. * osmělití se
 audio 4. slyším, poslouchám
 audīt-or, ōris *m.* posluchač
 audītus, ũs *m.* sluch
 augeo 2. * množiti, roz-má-
 hati (augeor mn., r. se)
 augūr-or 1. předpovídati
 auris, is *f.* ucho
 aurōra, ae *f.* jitřena
 aurum, i *n.* zlato
 aut nebo; aut-aut buď—nebo
 autem avšak, však (ne na
 začátku věty)
 auxiliūm, i *n.* pomoc, pod-
 pora

avārītia, ae *f.* lakota
 avārus 3. lakomý; podst.
 avārus, i *m.* lakomec
 a-versor 1. za-vrhati
 a-vertō (vert-i, ver-su) 3.
 od-vrátiti, od-chýliti
 āvis, is *f.* pták
 axis, is *m.* osa.

B.

Barbārus 3. cizozemský,
 nevzdĕlaný
 beātus 3. blažený, šťastný
 bellicus 3. vojenský
 bellum, i *n.* vojna, válka
 bĕlua, ae *f.* zvíře, obluda
 bĕnĕ dobře (mĕlius lépe,
 optĕme nejlépe)
 bĕnĕficiūm, i *n.* dobrodĕní
 bĕnĕficus 3. dobro-dĕjný,
 -činný
 bĕnĕvōlentia, ae *f.* přizeň
 bĕnĕvōlus 3. příznivý, la-
 skavý; přísl. bĕnĕvōle
 bĕnignīt-as, ātis *f.* laska-
 vost
 bĕnignus 3. laskavý, dobro-
 tivý; přísl. benigne
 bestia, ae *f.* zvíře
 bestiōla, ae *f.* zvířátko
 blandior 4. lichotiti, po-
 chlebovati
 blandus 3. lichotivý
 bōnīt-as, ātis *f.* dobrota
 bōnum, i *n.* dobro, statek
 bōnus 3. dobrý, dobrotivý
 bōs, bōvis *m. f.* hovado (vůl,
 kráva)
 brĕvis 2. krátký
 brūma, ae *f.* zimní čas
 bŭb-o, ōnis *m.* výr.

C.

Cachinnāti-o, ōnis *f.* roz-
 pustilý smích

cācūm-en, īnis *n.* vrchol,
 temeno
 cādāv-er, ēris *n.* mrtvola
 cādo 3. * padnouti, klesnouti
 cādūcus 3. padoucí
 caecus 3. slepý
 caed-es, is *f.* vražda, vraždění
 caedo 3. * káceti, bítí, vražditi
 caelestis 2. nebeský
 caelum, i *n.* nebe
 cālāmīt-as, ātis *f.* nehoda,
 záhuba, neštěstí
 calc-ar, āris *n.* ostroha,
 podnět
 cālesco 3. * zahřívati se
 cālīdus 3. vřelý, horký
 calīg-o, īnis *f.* tma, temnost
 cāl-o, ōnis *m.* pakostník
 cāl-or, ōris *m.* teplo, vedro
 calx, calci-s *f.* vápno
 cāmēlus, i *m.* velbloud
 campus, i *m.* rovina, niva
 can-cer, cri *m.* rak
 cānis, is *m. f.* pes
 cāno 3 * pěti, zpívati
 canto 1. viz: cano
 cantus, ūs *m.* zpěv
 capra, ae *f.* koza
 captīvus 3. zajatý
 capto 1. chytati, lapati
 cāp-ut, ītis *n.* hlava, život
 carc-er, ēris *m.* žalář
 cāreo (cār-ui, cār-ī-tūru-s)
 2. pozbývati, nemíti
 cārīt-as, ātis *f.* vážnost,
 láska
 cārm-en, īnis *n.* zpěv, píseň
 carni-fex, fīcis *m. f.* po-
 pravce
 cār-o, nis *f.* maso
 carpo (carp-si, carp-tu) 3.
 trhati
 cārus 3. milý, drahý
 cāseus, i *m.* sýr
 castīgo 1. kárati, trestati

castra, orum *n.* tábor
 castrensī 2. tábor-ní
 castus 3. čistý, stoudný
 cāsus, ūs *m.* pád, případ,
 příhoda
 cātōna, ae *f.* řetěz
 cāterva, ae *f.* tlupa
 causa, ae *f.* příčina, poměr,
 stav, pře
 caut-es, is *f.* úskalí, skalina
 cautus 3. opatrný; příslov.
 caute
 cāveo 2. * varovati se
 cāverna, ae *f.* doupě, peleš
 cāvo 1. dutiti, dloubatí
 cādo (ces-si, ces-su) 3. mi-
 nouti, ustupovati
 cālē-ber (bris, bre) 3. pro-
 slavený, hojně navštěvovaný
 cāl-er (ēris, ēre) 3. rychlý
 cālērīt-as, ātis *f.* rychlost
 cāna, ae *f.* oběd, hod
 censeo 2. * pokládám, po-
 važuju
 centūri-o, ōnis *m.* vůdce cen-
 turie (setník)
 cerebrum, i *n.* mozek
 cērīmōnia, ae *f.* obřad
 certām-en, īnis *n.* půtka
 certo 1. bojovati
 certus 3. jistý, spolehlivý;
 přisl. certe, certius
 cerv-ix, īcis *f.* šje
 cervus, i *m.* jelen
 cē-tēr (tēra, tērum) 3. ostatní
 cībus, i *m.* pokrm
 cicat-rix, īcis *f.* jizva
 cīcōnia, ae *f.* čáp
 cīc-ur (ūris) 1. krotký
 cingo (cīxi, cīc-tu) 3. ob-
 klíčiti
 cīn-is, ēris *m.* popel
 cīnnāmum, i *n.* skořice
 circā, circum s. Accusat.;
 okolo

- circuītus, ūs *m.* oběh
 circum-clūdo (clū-si, clū-su) 3. ob-klíčiti
 cithāroedīcus 3. citer-ní
 cito rychle
 cīvīlis 2. občanský
 cīv-is, is *m.* občan
 cīvīt-as, ātis *f.* stát, občanství
 clād-es, is *f.* porážka, neštěstí
 clārīt-as, ātis *f.* jasnost, slovnost
 clārus 3. jasný, slovný, výtečný
 class-is, is *f.* třída, loďstvo
 claudio (clau-si, clau-su) 3. zavřiti
 claudus 3. chromý
 clausūla, ae *f.* posudek, závěrka
 clāvicūla, ae *f.* rozsoška
 clēmentia, ae *f.* laskavost, milost, dobrota
 clipeus, i *m.* štít
 co-alesco 3. * s-růsti
 co-arguo (arg-ui) 3. dokázati
 coaxo 1. kvakati
 cochlea, ae *f.* hlémýžď
 co-erceo (erc-ui, erc-ī-tu) 2. ob-meziti, z-držovati, na uzdě držeti
 coetus, ūs *m.* shromáždění
 cogitāti-o, ōnis *f.* myšlenka, rozmyšlení
 cogito 1. mysliti, rozvážiti
 cognīti-o, ōnis *f.* poznání, známost
 cognōm-en, īnis *n.* příjmení
 co-gnosco 3. * po-znati
 cōgo (co-ēg-i, co-ac-tu) 3. nutiti
 cō-hībeo (hīb-ui, hīb-ī-tu) 2. s-držovati, s-vázati
 cōhor-s, tis *f.* obora
 col-lābor (lap-su-s) 3. s-řítiti se, roz-padnouti se
 collēgium, i *n.* sbor
 col-līgo (lēg-i, lec-tu) 3. s-bíratí
 col-lōco 1. u-místiti
 collōquium, i *n.* rozmluva, hovor
 col-lustro 1. o-světliti
 cōlo (cōl-ui, cul-tu) 3. vzdělati, pěstovati, ctíti
 cōl-or, ōris *m.* barva
 cōlumba, ae *f.* holub
 cōm-es, ītis *m. f.* průvodce, kyně
 cōmīt-as, ātis *f.* vlídnost, přívětivost
 commendāti-o, ōnis *f.* doporučení, schválení
 commendatr-ix, īcis *f.* schvalovatelkyně
 com-meo 1. jíti, kráčetí
 commercium, i *n.* obchod, obcování
 com-mīnuo (mīn-ui, mīnū-tu) 3. se-slabiti, zničití
 com-mitto (mī-si, mis-su) 3. ode-vzdati, s-věřiti
 commōdīt-as, ātis *f.* pohodlnost
 commōdum, i *n.* prospěch
 com-mōneo (mōn-ui, mōn-ī-tu) 2. u-po-menouti
 com-mōror 1. zdržovati se, dlíti
 com-mōveo 2. * po-hýbati, dráždití
 commūni-o, ōnis *f.* společ-nost
 commūnis 2. společný, vše-obecný
 commūtāti-o, ōnis *f.* změna
 compāg-es, is *f.* spojení, spára

com-pāro 1. s-rovnati, porovnatí, získati, zaříditi
 com-pesco (pesc-*ui*) 3. s-krotiti, zdržovati
 com-plector (plexu-*s*) 3. obejmouti
 com-pleo 2. * do-plniti, dokončiti
 com-pos (pōt-*is*) 1. mocný, účastný
 com-prēhendo (prehend-*i*, prehen-*su*) 3. po-chopiti, po-jmouti
 com-prōbo 1. s-tvrditi, dokázati
 con-cēdo (ces-*si*, ces-*su*) 3. při-pustiti
 conciliātr-*ix*, *icis* *f.* prostřednice
 concilio 1. s-pojiti, z-jednati
 con-cyto 1. po-bádati, povz-buzovati
 con-clūdo (clū-*si*, clū-*su*) 3. u-za-virati, souditi
 concordia, *ae f.* svornost
 con-cors (cord-*is*) 1. svorný
 con-demno 1. od-souditi
 condimentum, *i n.* koření
 condio 4. kořeniti; krášlití; balsamovati
 con-discipulus, *i m.* spolu-žák
 conditi-*o*, *ōnis f.* výminka, poměr, stav
 condit-*or*, *ōris m.* zakladatel
 cō-necto (nex-*ui*, nexu) 3. s-pojiti
 con-fido 3. dů-věřovati
 con-firmo 1. s-tvrditi
 con-flagro 1. s-hořeti, hořeti
 con-fligo (fixi, fic-*tu*) 3. po-tkati se, bojovati
 con-fluo (fluxi) 3. s-plývati
 con-fringo 3. * z-lomiti

congiarium, *i n.* (donum) původně: dar, jenžto jeden congius (mírku) plnil; pak: dar na penězích
 con-grēgo 1. s-pojiti (con-grēgor: spojiti se)
 conjūgium, *i n.* sňatek
 con-jūgo 1. s-pojiti, s-loučiti
 con-jungo (junxi, junc-*tu*) 3. viz: conjugo
 conjūrāti-*o*, *ōnis f.* spiknutí
 conjūrātus, *i m.* spiklenec
 con-jux, jūgis choť, manžel, -*ka*
 cōnor 1. usilovati
 con-quiesco 3. * přestávám
 conscientia, *ae f.* vědomí, svědomí
 con-sector 1. stíhati
 consensio-*o*, *ōnis f.* souhlas
 consensus, *ūs m.* viz: consensio
 con-sēquor (secū-*tus*) 3. stíhati, do-sáhnouti
 con-servō 1. za-chovati
 considēro 1. ohledati, roz-mýšletí
 con-signo 1. po-tvrditi, zaručiti
 consilium, *i n.* rada, záměr, rozvaha
 con-sisto 3. * stanouti, pozůstávati, trvati
 consōlāti-*o*, *ōnis f.* těšení, útěcha
 consolor 1. těšiti, uchlácholiti
 conspectus, *ūs m.* pohled
 constans (tis) 1. setrvalý
 constantia, *ae f.* setrvalost
 con-stituo (stit-*ui*, stitū-*tu*) 3. u-stanoviti, u-zavřiti, uspořádati
 constat 1. * jest známo, jisto
 con-struo (struxi, struc-*tu*) 3. vz-týčiti, u-pevniti

- consuētūdo**-o, *inis f.* zvyk, přivyknutí
consul, **consulis**, konsul (vrchní úřad po zrušení království 510 př. Kr.; každoročně se volili dva konsulové)
con-sūlo (sūl-ui, sul-tu) 3. viz C. 118, P. 1.
con-sūmo (sum-p-si, sum-p-tu) 3. s-trávití, zpotřebovati, se-slabiti
contāgi-o, *ōnis f.* dotýkání, nákaza
contemno 3. *za-mítati, zavrhati
contemplāti-o, *ōnis f.* skoumání
contemplor 1. skoumati, ohledati
contempti-o, *ōnis f.* pohrdání
contendo (tend-i, ten-tu) 3. napnouti, u-silovati
contenti-o, *ōnis f.* namáhání, usilování
contentus 3. spokojený
continent-s; *tis f.* pevnina
continentia, *ae f.* zdrželivost
con-tīneo (tīn-ui, ten-tu) 2. s-držovati, za-držovati, s-pojiti, ob-sahovati
con-tingo 3. *do-týkati se; (contingit: dostane se)
continuo 1. prodlužovati
contra s Accus.; proti, naproti
contrārius 3. opačný
con-trēmo (trēm-ui) 3. zachvěti se
contumācia, *ae f.* vzdornost, vzpoura
contūm-ax (ācis) 1. vzdorný, zporný
contūmēlia, *ae f.* hana, hanobení
con-turbo 1. másti, rušiti
- con-vello** (vell-i, vul-su) 3. o-trásti, zviklati
con-vēnio 4. * s-cházeti se
con-verto (vert-i, ver-su) 3. hýbati, obrátiti
con-vōco 1. s-volati
cōpia, *ae f.* hojnost, množství, tlupa
cōpūlo 1. s-loučiti
cor, **cord-is** *n.* srdce
cōram přísl., též předl. s Ablat.; v přítomnosti, před
cōrium, *i n.* kůže
corneus 3. rohový
corn-ix, *īcis f.* vrána
cornu, *ūs n.* roh
corōna, *ae f.* věnec
corōno 1. věnditi
corp-us, *ōris n.* tělo
cor-rīgo (rexi, rec-tu) 3. napraviti
cor-rumpo 3. * zkaziti, rušiti
cor-ruo (ru-i) 3. s-řítiti se, padnouti
corruptēla, *ae f.* zkáza, zkaženost
cort-ex, *īcis m.* kůra
corvus, *i m.* havran, krkavec
crabr-o, *ōnis m.* sršeň
crāt-es, *is f.* pletivo, haf
crēdo 3. * věřiti
creo 1. stvořiti, jmenovati
cribrum, *i n.* síto, řešeto
crīm-en, *īnis n.* nepravost, zločin, neřest
crīn-is, *is m.* vlas
crōcōdīlus, *i m.* ostrovid
crūciamentum, *i n.* muka
crūciātus, *ūs m.* viz cruciamentum
crūdēlis 2. lýtý, krutý
crūdēlīt-as, *ātis f.* lýtost, krutost
crus, **crūr-is** *n.* stehno, noha
cru^x, **crūc-is** *f.* kříž

cūbīl-e, *is n.* doupeš, peleš
 culm-en, *inis n.* vrchol
 culpa, *ae f.* vina, chyba
 cultūra, *ae f.* vzdělání, vzdě-
 lanost
 cultus, *ūs m.* opatrování, pē-
 stování, způsob živobyť
 cunctor 1. váhati
 cunctus 3. veškeren, všecken
 cūpīdīt-as, *ātis f.* chtič, vášeň
 cūra, *ae f.* starost, péče
 curculi-o, *ōnis m.* pilous
 cūria, *ae f.* kurie, shromáz-
 diště senatu
 cūro 1. starati se, opatrovati,
 hleděti (něčeho)
 curro 3. * běžeti, u-padati
 cursus, *ūs m.* běh, oběh
 curvo 1. křiviti
 custōdia, *ae f.* stráž (cor-
 poris tělesná stráž)
 custōdio 4. stržici, zachovávati
 cust-os, *ōd-is m. f.* stráž-ce,
 -kyně
 cūt-is, *is f.* kůže.

D.

Damno 1. od-souditi
 damnū, *i n.* škoda
 de s Ablat.; s (dolū), od, o
 dea, *ae f.* bohyně
 dēbeo (dēb-ui, dēb-ī-tu) 2.
 jsem povinen, musím, děku-
 ju; non d. nesmím, nemám
 dē-cerpo (cerp-si, cerp-tu)
 3. o-trhati, zmařiti
 dē-certo 1. bojovati
 de-clāro 1. vy-hlásiti
 dēcōrus 3. slušný, počestný;
 podst. decōrum, *i n.* slušnost
 de-crētum, *i n.* usnešení
 dē-curro 3. * s-tékati
 dēc-us, *ōris n.* ozdoba
 dē-disco 3. * od-učiti se
 dē-do 3. * od-datí se

dē-dūco (duxī, duc-tu) 3.
 ode-jmouti
 dē-erro 1. z-blouditi, od-
 chýliti se
 dē-fēndo (fēnd-i, fēn-su) 3.
 hájiti, brániti
 dēfēnsi-o, *ōnis f.* hájení,
 obrana
 dē-fīgo (fīxi, fīxu) 3. stano-
 viti, obrátiti
 de-flecto (flexi, flexu) 3.
 od-chýliti se
 dēformīt-as, *ātis f.* zohy-
 zdění, ošklivost
 dē-formo 1. z-ohyzditi
 dēgo (dēg-i) 3. trávití, bydletí
 dēinde pak, potom
 dēlecto 1. těším, lahodím
 (delector: t. se)
 dē-lēnio 4. u-chlácholiti,
 získati
 dēleo 2. * zničiti
 dēlībēro 1. rozvážiti, raditi
 se, potázati se
 dē-līgo (līg-i, lec-tu) 3. vy-
 voliti
 dē-lūdo (lū-si, lū-su) 3. o-
 klamati
 dē-mergo (mer-si, mer-su)
 3. po-nořiti
 dē-mīnuo (mīn-ui, mīnū-tu)
 3. z-měšiti
 dē-mitto (mī-si, mis-su) 3.
 s-pustiti (d. animum: kles-
 nouti na myslí)
 dē-monstro 1. do-kázati
 dens, *dent-is m.* zub
 dē-nūdo 1. ob-nažiti, o-lou-
 piti
 dē-nuntio 1. o-hlásiti, zvě-
 stovati
 dē-pello 3. * za-puditi
 de-plōro 1. o-plakati
 deprēhendo (prehēnd-i,
 prehēn-su) 3. za-stihnouti

- dē-ri-deo 2. * vy-smáti se
 dē-scribo (scrip-si, scrip-
 tu) 3. po-psati, roz-dělití,
 stanoviti
 dē-sēs (sīd-is) 1. lenivý,
 ochablý
 dē-sēro (sēr-ui, ser-tu) 3.
 o-pustiti, u-pustiti (od ně-
 čeho), za-needbati
 dēsīdēro 1. žádati
 dēsīdia, ae f. lenivost
 dē-sīno 3. * pře-stati
 despōrāti-o, ōnis f. zoufání
 de-spōro 1. zoufati
 de-stītu-o (stīt-ui, stītū-tu)
 3. o-pustiti, zbaviti
 de-struo (struxi, struc-tu)
 3. z-ničiti
 dē-tēgo (texi, tec-tu) 3. od-
 haliti, z-jeviti
 dē-terreo (terr-ni, terr-i-
 tu) 2. od-strašiti
 dētestābilis 2. kletby
 hodný
 dē-testor 1. pro-kliti, pro-
 klínati
 de-trāho (traxi, trac-tu) 3.
 s-táhnouti, ode-jmouti
 de-trūdo (trū-si, trū-su) 3.
 s-vrhnouti
 dēus, i m. bůh
 dē-va-sto 1. z-pustošiti
 dē-vīncio 4. * za-vázati
 dē-vīto 1. u-varovati se
 dico (dixi, dic-tu) 3. praviti,
 nazývati
 dictum, i n. řeč, průpověď,
 slovo
 dies, diēi m. den
 difficilis 2. nepadný
 difficult-as, ātis f. nepadné
 dif-fīdo 3. * ne-dověřovati
 dif-fundo 3. * roz-šířiti
 dīgītus, i m. prst
 dignit-as, ātis f. důstojnost
 dignus 3. důstojný, hodný
 dī-lābor (lap-su-s) 3. mizeti
 dī-lānio 1. roz-sápati
 dīlīgēns (tis) 1. pilný, be-
 dlivý; přísl. diligenter
 diligētia, ae f. pilnost
 dī-līgo (lexi, lec-tu) 3. mí-
 lovati
 dīmīco 1. bojovati
 dīmīdium, i n. polovice
 dī-mitto (mī-si, mis-su) 3.
 pro-pustiti
 dī-rīgo (rexi, rec-tu) 3. ří-
 diti, obrátiti
 dīr-īmo (ēm-i, em-p-tu) 3.
 roz-hodnouti
 dis-cēdo (ces-si, ces-su) 3.
 ode-jíti, vy-jíti
 disciplīna, ae f. učení, ká-
 zeň, věda
 discipulus, i m. žák
 dis-clūdo (clū-si, clū-su) 3.
 od-loučiti
 disco 3. * učiti se
 discordia, ae f. nesvornost,
 různice
 dis-cors, cord-is 1. nesvorný
 dis-crēpo 1. * různiti se
 discrim-en, inis n. rozdlí,
 rozhodnutí, nebezpečí
 dis-curro 3. * roz-tékati se
 dis-par (pār-is) 1. nerovný,
 nestejný
 dis-pello 3. * roze-hnati
 di-spergo (sper-si, sper-su)
 3. roz-ptýlití, roze-hnati
 dis-plīceo (plīc-ui, plīc-i-
 tu) 2. nelíbiti se
 dis-sēmīno 1. roz-siti,
 roz-šířiti
 dissēnsi-o, ōnis f. svár,
 rozepře
 dīs-sēro (sēr-ui, ser-tu) 3.
 roz-mlouvati
 dissimilis 2. nepodobný

dissipāti-o, ōnis *f.* rozptýlenost
 dis-sīpo 1. roz-ptýliti, roze-hnati, roz-házeti
 dis-solvo (solv-i, solū-tu) 3. roz-pustiti, z-rušiti
 di-sto 1. * jsem vzdálen
 dis-trāho (traxi, trac-tu) 3. roz-trhnouti
 dis-trībuo (trīb-ui, trībū-tu) 3. roz-dělití
 dis-turbo 1. z-másti, roz-metati
 diu dlouho; Comp. diu-tius déle
 diuturnīt-as, ātis, *f.* dlouhé trvání
 diuturnus 3. dlouho trvající
 dī-vello (vell-i, vul-su) 3. od-trhnouti
 dīves, dīvit-is 1. bohatý, mocný
 dī-vīdo (vī-si, vī-su) 3. roz-dělití
 dīvinīt-as, ātis, *f.* božství
 dīvinus 3. božský, zbožnělý
 dīvītiae, arum *f.* bohactví
 dōceo (dōc-ui, doc-tu) 2. učiti
 doctrīna, ae *f.* učení, učinnost, věda
 dōleo (dōl-ui, dōl-ī-tu) 2. bolest mítí, truchlití
 dōl-or, ōris *m.* bolest
 dōlus, i *m.* leš, klam
 dōmīcīlium, i *n.* sídlo, obydlí
 dōmīna, ae *f.* panovnice
 dōmīnāti-o, ōnis *f.* panování, zvolnovláda
 dōmīnor 1. panovati
 dōmo 1. * krotiti
 dōno 1. darovati, obdarovati
 dōnum, i *n.* dar
 dormio 4. spátí

druīd-es, um *m.* (též -ae, arum) druidové; kněží a učitelé Gallův
 dūbīto 1. pochybovati, váhati
 dūbius 3. pochybný; podst. dubium, i *n.* pochybnost
 dūco (dūxi, duc-tu) 3. vésti, vléci, vábiti
 dulcis 2. sladký, lahodný
 dum (v čas) co, dokud, pokud
 dūmētum, i *n.* trní, šípky
 dūrītia, ae *f.* tvrdost, otužilost
 dūrus 3. tvrdý, obtížný
 dux, dūc-is *m. f.* vůdce, vůdkyně; belli dux vojevůdce.

E.

E viz ex
 ēb-ur, ōris *n.* slonokost
 ē-dōceo (dōc-ui, doc-tu) 2. vy-učiti
 ēdūcātor, ōris *m.* vychovatel
 ēdūco 1. vychovati
 effeminātus 3. rozmazlený, zbabělý
 effīc-ax (ācis) 1. působný, dojemný
 ēgēnus 3. nuzný
 ēgeo (ēg-ui) 2. mítí nouzi, potřebovati
 ēgest-as, ātis *f.* nouze
 egrēgius 3. výborný, výtečný
 ē-lābor (lap-su-s) 3. zaniknouti, minouti
 ēlēmēta, orum *n.* prvopočátky
 ēlēph-as, antis (elephantus, i) *m.* slon
 ē-līdo (lī-si, lī-su) 3. z-lomití, z-ochabiti
 ē-līgo (lēg-i, lec-tu) 3. vyvolití
 ēlōquentia, ae *f.* výmluvnost

ē-mēndo 1. na-praviti
 ē-mergo (mer-si, mer-su) 3.
 vy-nořiti
 ē-mīco 1. * vy-prýřtiti
 ē-mīneo (mīn-ui) 2. vy-nikati
 ē-mitto (mī-si, mis-su) 3.
 vy-pustiti
 ēmo (ēm-i, em-p-tu) 3. koupiti
 ē-narro 1. ličiti, povídati
 ē-nervo 1. vy-sílití
 ēnim neb, totiž (nikdy na
 začátku věty)
 ensis, is *m.* meč
 ē-nūmērō 1. vy-počítati
 ē-nuntio 1. vy-hlásiti, pro-
 nésti
 ēpūlac, arum, *f.* hod, kvas
 ēqu-es, itis *m.* jezdec, rytíř
 ēques-ter (tris, tre) 3. je-
 zdecký
 ēquus, i *m.* kůň
 ē-rīgo (rexi, rec-tu) 3. po-
 vz-týčiti, po-vz-nésti
 erro 1. mýlím se
 err-or, ōris *m.* omyl, blouzení
 ē-rūdio 4. vy-učítí, cvičítí
 ērūditī-o, ōnis *f.* učenost,
 vzdělanost
 ēsūrio 4. hladověti
 et a, i; et-et jak-tak
 ētiam také, i, ještě
 ē-vādo (vā-si, vā-su) 3. ode-
 brati se, státi se
 ēventus, ūs *m.* výsledek
 ē-vertō (vert-i, ver-su) 3.
 roz-kotati, zničiti, zrušiti
 ē-vōlo 1. vy-letěti, po-vzné-
 sti se
 ē-volvo (volv-i, volū-tu) 3.
 od-haliti
 ex (e zřídka, jen před sou-
 hlásk) s Ablat.; ze, z
 ex-aequo 1. vy-rovnati
 ex-ānīmo 1. u-smrtiti

ex-cēdo (ces-si, ces-su) 3.
 ode-brati se
 excellen-s (tis) 1. vynika-
 jící, výtečný
 ex-cello (cell-ui, cel-su) 3.
 vy-nikati
 excelsus 3. vznešený, vysoký
 excidium, i *n.* rozkotání
 ex-cīto 1. po-vz-budití,
 dráždití
 ex-cōlo (cōl-ui, cul-tu) 3.
 vz-dělávati
 ex-cōquo (coxi, coc-tu) 3.
 vy-vařiti
 ex-cors (cord-is) 1. ne-
 smyslný, zpozdilý
 excūsāti-o, ōnis *f.* vý-
 mluva
 ex-ēdo (ēd-i, ē-su) 3. s-trá-
 viti, vy-sílití
 exempl-ar, āris *n.* pří-
 klad, vzor
 exemplum, i *n.* viz: exemplar
 ex-erceo (erc-ui, erc-ītu)
 2. cvičítí, tropiti, trmáceti
 exercitāti-o, ōnis *f.* cvi-
 čení
 exercitus, ūs *m.* vojsko
 ex-īgo (ēg-i, ac-tu) 3. vy-
 hnati; pro-žiti (annos)
 ex-īmo (ēm-i, em-p-tu) 3.
 vy-jmouti, vy-loučiti
 ex-istīmo 1. po-kládati (za)
 exītiālis 2. záhubný
 exītus, ūs *m.* výsledek,
 konec
 expēdio 4. vy-baviti
 ex-pello 3. * vy-pudití,
 vy-hnati
 expērientia, ae *f.* zkušē-
 nost
 ex-pēto 3. * žádati
 ex-plico 1. roz-vinouti,
 vy-jasniti (frontem)
 ex-pugno 1. vy-dobyti

ex-secror 1. pro-klíti
 exsiliūm, i *n.* vyhnanství
 ex-sisto 3. * po-cházeti
 ex-sorbeo (sorb-ui) 2. vy-
 srknouti, vy-sřebati
 expectāti-o, ōnis *f.* oče-
 kávání, čáka
 ex-stinguo (stinxi, stinc-
 tu) 3. z-hasiti, z-ničiti
 ex-stirpo 1. vy-trhnouti,
 vy-vrátiti
 ex-struo (struxi, struc-tu)
 3. na-kupiti
 ex-sulto 1. jásati
 extemplo ihned
 ex-tēnuo 1. z-drobniti
 externus 3. zevnější, cizí
 ex-trāho (traxi, trac-tu)
 3. vy-jmouti
 exuo (exu-i, exū-tu) 3. s-vléci,
 od-ložiti.

F.

Fāber, fabri *m.* řemeslník,
 kovář
 fābūla, *ae f.* pověst, činohra
 fācies, ēi *f.* obličej, podoba
 fācilis 2. snadný; přísl.
 fācil-ius, lime
 fācin-us, ōris *n.* čin, zločin
 facti-o, ōnis *f.* strana, stra-
 nictví
 factum, i *n.* čin, skutek
 fācult-as, ātis *f.* spůsob-
 nost, vlohá
 fācundia, *ae f.* výmluvnost
 faex, faec-is *f.* luza, sběr
 fall-ax (ācis) 1. klamavý,
 nepravý
 fallo 3. * klamati
 falsus 3. bludný
 fāma, *ae f.* pověst
 fām-es, is *f.* hlad
 fāmilia, *ae f.* čeled, rodina
 fāmiliāris 2. domácí, přátel-
 ský; podst. důvěrník, přítel

fasc-es, ium *m.* otečky, (se-
 sekerou); přednášely se nej-
 vyšším římským úředníkům
 fastīdio 4. mítí v oškli-
 vosti, za-vrhati
 fastīdium, i *n.* ošklivost,
 zošklivení se
 fastīgium, i *n.* vrchol
 fāv-or, ōris *m.* přízeň
 fāv-us, i *m.* voština, plást
 febr-is, is *f.* zimnice
 fēles (N. též -is), is *f.* kočka
 fēlicit-as, ātis *f.* štěstí,
 blahobyt
 fēl-ix, icis 1. šťastný; přísl.
 fēliciter
 fēmīna, *ae f.* žena
 fēra, *ae f.* divoké zvíře, zvěř
 fēr-ax (ācis) 1. plodný
 fēre téměř, skoro
 fērīnus 3. zvířecí
 fērio 4. tnouti, s-títí
 fērīt-as, ātis *f.* divost, litost
 ferōcīt-as, ātis *f.* viz feritas
 fēr-ox (ōcis) 1. divý, zpupný,
 nezbedný
 ferrum, i *n.* železo
 fertilis 2. plodný, úrodný
 fērus 3. divý, divoký, lýtý
 ferv-or, ōris *m.* zápal, rozní-
 cenost
 fessus 3. mdlý
 festīno 1. spěchati
 fīdēlis 2. věrný, spolehlivý
 fīdēlīt-as, ātis *f.* věrnost,
 spolehlivost
 fīdes, ēi *f.* věrnost, víra
 fīdus 3. věrný
 fīgo (fīxi, fīxu) 3. u-pevniti,
 stanoviti
 fīgūlus, i *m.* hrnčič
 fīgūra, *ae f.* tvar, podoba
 fīlius, i *m.* syn
 fingo 3. * vy-tvařiti
 fīnio 4. končiti

fīn-is, is, *m.* meze, konec, účel

fīnītīmus 3. pohraniční, sousední

fīrmo 1. slíti, tužiti

fīrmus 3. silný, pevný

flabra, orum *n.* dutí, váni (větru)

flāgītium, i *n.* zločin

flamma, ae *f.* plamen

flāvus 3. plavý, rusý

flecto (flexi, flexu) 3. o-hnouti, o-hýbati

flōren-s (tis) 1. kvetoucí, mohutný

flōreo (flōr-ui) 2. kvetu

flos, flōr-is *m.* květina

flūm-en, īnis *n.* řeka, tok, proud

flūvius, i *m.* řeka

fluxus 3. pomíjejší

foedo 1. hyzdití, przniti

foedus 3. ohyzdný, šeredný

foed-us, ēris, *n.* smlouva

fōlium, i *n.* list

foll-is, is *m.* měch

fōmentum, i *n.* úleva, odleva

fons, font-is *m.* pramen, původ

forc-eps, īpis *m. f.* kleště

forma, ae *f.* podoba, postava

formīca, ae *f.* mravenec

formo 1. vz-dělati

fortis 2. udatný, statečný; přísl. fortīter, fortissime

fortitūd-o, īnis *f.* udatnost, statečnost

fortūna, ae *f.* osud, štěstí, statek

fossa, ae *f.* příkop

fōveo 2. * hříti

frāgīlis 2. křehký

frāgīlīt-as, ātis *f.* křehkost

frango 3. * zlomiti, zviklati

frāter, frat-is *m.* bratr

fraudūlentus 3. klamavý; šalebný

fraus, fraud-is *f.* klam, šalba

frendo 3. * skřípati (zuby)

frēnum, i *n.* uzda

frēquen-s (tis) 1. častý; přísl. frequent-er, ius

frēquento 1. navštěvovati

frons, frondi-s *f.* listí

frons, fronti-s *f.* čelo

fructus, ūs *m.* ovoce, zisk

frūg-es, um *f.* plod, ovoce

frūmentum, i *n.* obilí

fruor (fruc-tus, fru-ī-tus) 3. užívati

frustrā marně, darmo

fūga, ae *f.* útěk, varování se

fūg-ax (ācis) 1. tčkavý, prchavý

fulm-en, īnis *n.* blesk

fundāmentum, i *n.* základ

fundo 3. * líti

fungor (func-tu-s) 3. spravovati, za-náseti se

fūn-us, ēris *n.* pohřeb

fur, fūr-is *m.* zloděj

fūtūrus 3. budoucí

G.

Gallīna, ae *f.* slepice

garrío 4 žvatlati

gaudium, i *n.* radost

gaza, ae *f.* poklad, jmění

gēlu, ūs *n.* mráz

gemma, ae *f.* drahokamen

gēmo (gēm-ui, gēm-ī-tu) 3. upěti, hořekovati

gēnēro 1. z-roditi

gēnērōsus 3. šlechtný

gēnitr-ix, īcis *f.* roditelkyně, původkyně

gens, genti-s *f.* rod, národ

gēnu, ūs *n.* koleno

gēn-us, ēris, *n.* rod, druh

gēro (ges-si, ges-tu) 3. nositi

gestus, ūs *m.* posunek
 gigno 3. * ploditi, klásti
 (ova)
 glacies, ēi *f.* led
 glōria, ae *f.* sláva
 glōriōsus 3. slavný
 glūtīnum, i *n.* klich
 gnārus 3. vědomý, znalý
 gnāvus 3. snažný
 grācīlis 2. tenký, štíhlý
 grācīlus, i *m.* kavka
 grādus, ūs *m.* stupeň
 grammātica, ae *f.* mluvnice
 grand-o, īnis *f.* hrad, kru-
 pobití
 grānum, i *n.* zrno
 grātia, ae *f.* přízeň, dík
 grātus 3. příjemný, vděčný
 grāvis 2. těžký, obtížný
 grāvīt-as, ātis *f.* váha,
 vážnost
 grex, grēg-is *m.* stádo
 grus, gru-is *f.* jeřáb
 gūberno 1. řídití, spravovati
 gustātus, ūs *m.* chuť, chut-
 nost
 gusto 1. pokusiti
 gustus, ūs *m.* chuť
 gutta, ae *f.* krůpěj
 guttur, ūris *n.* hrdlo.

II.

Hābeo (hāb-ui, hāb-ī-tu) 2.
 mítí, zaujímati, pokládati
 hābito 1. bydletí
 haesitāti-o, ōnis *f.* neod-
 hodlanost
 hāmus, i *m.* udice
 hasta, ae *f.* kopí
 haud ne (právě), nijak
 hebdom-as, ādis *f.* týden
 hēbēto 1. o-tupiti
 hēdera, ae *f.* brečtan, blust
 herba, ae *f.* bylina, tráva
 hēr-es, ēdis *m.* dědic

hiems, hiēm-is *f.* zima
 hīlāris 2. veselý
 hīrund-o, īnis *f.* vlastovka
 histōria, ae *f.* dějepis
 hōmo, hōmīn-is *m.* člověk
 hōnest-as, ātis *f.* počestnost,
 ctnost
 hōnestus 3. počestný; přísl.
 honeste
 hōn-or, ōris *m.* čest, úcta,
 důstojenství
 hōnōro 1. ctiti
 hōra, ae *f.* hodina
 horrībīlis 2. strašný, děsný
 hortor 1. napomínati
 hospitālis 2. hostinný, po-
 hostný
 host-is, is *m. f.* nepřítel,
 -kyně
 hūmānīt-as, ātis *f.* lidskost,
 vzdělanost
 hūmānus 3. lidský, vzdělaný
 hūmīlis 2. nízký, podlý
 hūmo 1. po-hřbití
 hūmus, i *f.* půda, země
 hydra, ae *f.* hydra, saň, ha-
 dice.

I.

Ibis (G. ībi-s, ībīd-is) *f.* ibis
 ico (īc-i, īc-tu) 3. u-deřiti, u-
 zavřiti (foedus)
 idcirco proto
 ignārus 3. nevědomý, ne-
 znalý
 ignāvia, ae *f.* lenivost
 ignāvus 3. lenivý
 ignīcīlus, i *m.* jiskra
 ignis, is *m.* oheň
 ignōmīnia, ae *f.* hanba, po-
 tupa
 ignōrātī-o, ōnis *f.* nezná-
 most, nevědomost
 ignōro 1. neznám, nevím
 ignosco 3. * od-pustiti

illex, icis *f.* křemelák, kameniáček
 illēcebrae, arum *f.* vnady
 illustris 2. světlý, výtečný, slavný
 illustro 1. osvětlovati
 illuviēs, ēi *f.* povodeň, spousta vod
 imāgo, īnis *f.* obraz, podobizna
 imbecillus 3. (-is 2.) slabý
 imber, imbris *m.* déšť
 imbrex, icis *f.* prejz
 imbuo (bu-i, bū-tu) 3. napojiti, naplniti
 imitor 1. napodobiti
 immanis 2. strašný, divý, lítý
 immemor(ōris) 1. nepamětliv
 imensus 3. nesmírný
 immineo 2. nastávatí
 immitto (mī-si, mis-su) 3. poslati, uvrhnouti
 immolo 1. obětovati
 immortālis 2. nesmrtelný
 immortālitās, ātis *f.* nesmrtelnost
 immūtābilis 2. nezměnný
 immuto 1. zaměnití
 impēdimentum, i *n.* překážka
 impedio 4. překážeti
 impeditus 3. neschodný
 imperator, ōris *m.* vojevůdce
 imperitus 3. nezkušený
 imperium, i *n.* rozkaz, vláda
 impero 1. vládnouti, poroučeti
 impetro 1. vy-moci, dosáhnouti
 impetus, ūs *m.* útok, nával
 impiger (ra, rum) 3. neomrzely, neunavný
 imploro 1. v-zývati

impos (pōt-is) 1. neúčastný, nemocný
 imprimis předně, hlavně
 improbitās, ātis *f.* špatnost
 improbus 3. špatný
 imprudens (tis) 1. nevědomý; přísl. imprudenter: nevědomky
 in a) s Accus.: do, ve, na;
 b) s Ablat.: ve, na
 inanīs 2. marný
 incendium, i *n.* požár
 incendo (cend-i, cen-su) 3. zapáliti, osvětliti
 incertus 3. nejistý
 incessus, ūs *m.* chůze
 incido 3. * upadnouti
 incito 1. pobádati, vzbouřiti
 includo (clū-si, clū-su) 3. zavřiti
 inclutus 3. proslavený
 incolā, ae *m. f.* obyvatel, -kyně
 incolūmītās, ātis *f.* neporušenost
 inconstans (tis) 1. nestálý
 inconstantia, ae *f.* nestálost
 incredibilis 2. víře nepodobný
 incrementum, i *n.* vzrůst, přírostek
 incultus 3. nevzdělaný
 incursio, ōnis *f.* vpád, útok
 indago 1. vy-pátrati
 index, icis *m.* zvěstovatel, -kyně
 indico 1. napověděti, zvěstovati
 indico (dixi, dic-tu) 3. viz: indico

- ind-igeo* (ig-ui) 2. mám zapotřebí, potřebuju
in-dignor 1. horšiti se, nevražiti
indignus 3. nedůstojný, neslušný
indōl-es, is *f.* vlastnost, vloha
indulgen-s (tis) 1. shovívavý; přísl. *indulgenter*
indulgentia, ae f. shovívavost
indulgeo 2. *hoviti, oddati se
in-duo (du-i, dū-tu) 3. obléci, o-díti
industria, ae f. pracovitost, činnost
inēdia, ae f. hladovění
inermis 2. bezbranný
inertia, ae f. nečinnost, lenivost
inexpugnābilis 2. nedobytný
infacētus 3. nevtipný; přísl. *infacete*
infēl-ix (īcis) 1. nešťastný
infērūm máre dolní moře (Etruské)
infidēlis 2. nevěrný
infinītus 3. nekonečný
in-flammo 1. roz-nítiti
in-fluo (fluxi, fluxu) 3. v-tékati
informāti-o, ōnis f. pojem, představa
ingēnium, i n. přirození, duch
ingen-s (gentis) 1. náramný
ingēnuus 3. šlechtěný, krásný (artes)
ingrātus 3. nevděčný
inīmīcus 3. nepřátelský; podst. *inīmīcus, i m.* nepřítel
inīquīt-as, ātis f. nespravedlivost
inītiūm, i n. počátek
injūria, ae f. křivda
injustītia, ae f. nespravedlivost
injustus 3. nespravedlivý
in-nascor 3. *růsti (na)
innōcentia, ae f. bezúhonnost
innūmērābilis 2. nesčíslný
insānia, ae f. šílenost
inscius 3. nevědomý
in-sculpo (sculp-si, sculp-tu) 3. v-rýti
inservio 4. sloužiti, oddávati se
insīdia e, arum f. úklady
insignis 2. znamenitý
insīpien-s (tis) 1. zpozdilý
inson-s (tis) 1. nevinný
in-stītuō (stīt-ui, stītū-tu) 3. ustanoviti, za-řiditi, zavěsti; vy-chovati, vy-cvičiti
instrūmentum, i n. nástroj
instruo (struxi, struc-tu) 3. o-patřiti, vy-učiti
insūla, ae f. ostrov
intēger (ra, rum) 3. neporušený, bezúhonný
integrīt-as, ātis f. neporušenost, bezúhonnost
intellectus, ūs m. pojmání, rozum
intel-līgo (lexi, lec-tu) 3. poznati
intempēran-s (tis) 1. nestřídmy
intempērantia, ae f. nestřídmost
intērs Accus.; mezi, za
intēr-imo (ēm-i, em-p-tu) 3. za-vražditi
intēritus, ūs m. zahynutí

inter-mitto (mī-si, mis-su)

3. pře-rušiti

inter-rōgo 1. tázati se

intestīnus 3. vnitřní, do-
máci

intro 1. v-kročiti (do)

in-tueor (tu-ī-tus) 2. po-
hleděti

in-vādo (vā-si, vā-su) 3.
na-padati

in-vēho (vexi, vec-tu) 3. do-
vézti

in-vēnio 4. * na-leznouti

in-ventr-ix, īcis *f.* nález-
kyně

in-vīdeo 2. * zá-viděti

in-vīdia, ae *f.* závist

in-vītus 3. nemilý

in-vestīgo 1. vy-pátrati

in-volvo (volv-i, volū-tu) 3.
za-haliti

īra, ae *f.* hněv, zlost

īrācundia, ae *f.* hněvivost

īrācundus 3. hněvivý, zlo-
stivý

īrātus 3. rozhněvaný

īrrēpārābīlis 2. nena-
hraditelný

īr-rēpo (rep-si, rep-tu) 3.
v-louditi se

īr-rētio 4. za-plésti, o pou-
tati

īrrēvōcābīlis 2. neod-
volatelný

īr-rīgo 1. za-vlašiti

īrrīs-or, ōris *m.* posměvač

īta tak, tedy

īter, ītīnēr-is *n.* cesta.

J.

Jāceo (jāc-ui, jāc-ī-tu) 2.
ležeti

jam již

Jēcūr (G. jēcūr-is *n.* jęcī-
nōr-is) *n.* játra

jōcus, *i. m.* žert

jūba, ae *f.* hříva

jūcundit-as, ātis *f.* libost,
líbeznost

jūcundus 3. libý, příjemný

jūd-ex, īcis *m.* soudce

jūdīcium, *i. n.* úsudek, soud

jūdīco 1. souditi, považovati

jūgum, *i. n.* jho, hřbet, čeřen

juncti-o, ōnis *f.* spojení

jungo (juxi, junc-tu) 3. s-po-
jiti, u-zavíratí

jurgium, *i. n.* svár

jus, jūr-is *n.* právo

jussum, *i. n.* rozkaz

jussus, ūs *m.* viz: jussum

justitia, ae *f.* spravedlivost

justus 3. spravedlivý

juvent-us, ūtis *f.* mládež

jūvo 1. * podporovati (juvat:
jest platno)

juxta vedlé, stejně, rovně.

L.

Lābēfacto 1. se-slabiti

lāb-es, is *f.* záhuba, skvrna

lābor (lap-su-s) 3. klesnouti,
padnouti

lāb-or, ōris *m.* práce, prac-
nost

lābōriōsus 3. pracný, pra-
covitý

lābōro 1. pracovati, trpěti

lac, lact-is *n.* mléko

lācēro 1. roz-trhati, roz-
sápati

lācerta, ae *f.* ještěrka

lacrīma, ae *f.* slza

lactūca, ae *f.* locika

lācus, ūs *m.* jezero

laedo (lae-si, lae-su) 3. u-ra-
ziti, u-blížiti

laetitia, ae *f.* veselost

laetor 1. radovati se

laetus 3. radostný, veselý

lāmentor 1. hořekovati
 languīdus 3. ochablý
 lānio 1. viz: lacero
 lāp-is, īdis *m.* kámen
 lāqueus, *i m.* osidlo
 largior 4. darovati (štědře)
 largus 3. štědrý, hojný
 lāteo (lāt-ui) 2. krýti se
 lātītūd-o, īnis *f.* šířka
 latro 1. štěkati
 latr-o, ōnis *m.* loupežník
 lātus 3. široký
 laudābilis 2. chvalitebný
 laudo 1. chváliti
 laus, laud-is *f.* chvála, oslava
 laxo 1. roz-šířiti, u-volniti
 leaena, *ae f.* lvice
 lect-or, ōris *m.* čtenář
 legātus, *i m.* poslanec
 lēgi-o, ōnis *f.* legie (10 kohort pěchoty, 300 jezdcův; v celku asi 4200 – 6000 mužův)
 lēgo (lēg-i, lec-tu) 3. čísti, s-bíratí, z-voliti
 lēnio 4. mírniti
 leo, leōn-is *m.* lev
 lēp-or, ōris *m.* lepeš, důvtip
 lēp-us, ōris *m.* zajíc
 lēvis 2. lehký; přisl. Comp. lēvius
 lēvīt-as, ātis *f.* (animi) lehkomyšlnost
 lēvo 1. u-lehčiti, síliti
 lex, lēg-is *f.* zákon, pravidlo
 lībenter rád, ráda, rádo
 līb-er (ēra, ērum) 3. prostý, svobodný
 lībērālīt-as, ātis *f.* štedrost
 lībēri, orum děti
 līb-er, libri *m.* lýko, lýčí; kniha
 lībēro 1. z-prostiti, o-svoboditi
 līb-ert-as, ātis *f.* svoboda

lībīd-o, īnis *f.* chtíč, vášeň, rozkoš
 līb-entia, *ae f.* bezuzdnost
 līb-ec-or (līb-ī-tus) 2. podávati (co kupec)
 līb-ec-et (līb-uit, līb-ī-tum) 2. jest dovoleno
 līb-ec-or, ōris *m.* liktor (sluha před úředníky krácející, jenž to fasces [viz] v rukou měl)
 līb-ign-eus 3. dřevěný
 līb-ī-m-ax, ācis *f.* slimák
 līb-ī-m-es, ītis *m.* cesta, dráha
 līb-īng-u-a, *ae f.* jazyk, řeč
 līb-ī-s, līb-ī-s *f.* pře, rozepře
 līb-ī-t-ē-rae, arum *f.* věda, učinnost
 līb-ī-x-a, *ae m.* markytán
 līb-ī-co 1. u-místiti
 līb-ī-c-us, *i m.* místo
 līb-īng-uī-t-as, ātis *f.* délka
 līb-īng-īt-ūd-o, īnis *f.* viz: longinquitas
 līb-īng-u-s 3. dlouhý
 līb-ī-q-u-or (līb-ī-tu-s) 3. mluviti
 līb-ī-uceo 2. * svítiti
 līb-ī-d-us, *i m.* hra
 līb-ī-u-es, līb-ī-s *f.* mor, nákaza
 līb-ī-g-ēo 2. * truchliti
 līb-ī-m-en, īnis *n.* světlo (l. oculorum: zrak)
 līb-ī-n-a, *ae f.* měsíc (dies lunae: pondělek)
 līb-ī-u-o (līb-ī, līb-ī-tu *n.* līb-ī-tu) 3. pykati
 līb-ī-p-a, *ae f.* vlčice
 līb-ī-p-us, *i m.* vlk
 līb-ī-s-c-ī-n-ia, *ae f.* slavík
 līb-ī-s-us, ūs *m.* hra, žert
 līb-ī-lux, līb-ī-s *f.* světlo, svíce
 līb-ī-lux-ū-ria, *ae f.* bujnost.

M.

Maer-or, ōris *m.* nářek, hořekování

- maestitia, ae f. truchlivost
 māgister, tri m. učitel,
 hlídač
 māgistra, ae f. učitelkyně
 māgistrātus, ūs m. úřad
 magnificētia, ae f. ve-
 likolepost
 magnificus 3. velikolepý,
 vzácný
 magnitūd-o, inis f. velikost
 magnus 3. veliký
 mājest-as, ātis f. velebnost,
 vznešenost
 māj-or, ōris většī
 mālēficiūm, i n. zločin,
 špatnost
 mālēficus 3. špatný, zlo-
 myslný
 mālītia, ae f. špatnost, zlo-
 myslnost
 mālum, i n. jablko
 mālum, i n. zlo, neštěstí
 mālus 3. špatný, zlý
 mando (mand-i, man-su) 3.
 žvýkati
 māneo 2. * trvati, zůstati,
 o-čekávati
 mānifestus 3. zjevný, pa-
 trný
 māno 1. téci, šířiti se
 mānus, ūs f. ruka
 māre, māri-s n. moře
 māritimus 3. námořský
 marm-or, ōris n. mramor
 māter, matr-is f. matka
 māurus 3. zralý, předčasný
 maxilla, ae f. čelist
 mēdeor 2. léčiti, hojiti
 mēdicīna, ae f. lék
 mēdicus, i m. lékař
 mēdiocris 2. prostřední,
 obyčejný
 mēditor 1. roz-mýšleti
 mel, mell-is n. med
 mēli-or, ōris lepší
- membrāna, ae f. blána
 membrum, i n. úd
 mēm-or, ōris 1. pamětlivý
 mēmōria, ae f. památka
 mend-ax, ācis 1. lživý; lhát
 mens, mentis f. mysl, rozum
 mens-is, is m. měsíc
 menstruus 3. měsíční
 mentior 4. lhāti, klamati
 mercāt-or, ōris m. kupec
 mercātūra, ae f. kupectví,
 obchod
 merc-es, ēdis f. odměna
 mēreo (mēr-ūi, mēr-ī-tu) 2.
 zasloužiti, činiti se zaslou-
 žilým
 mēreor (mer-ī-tus) 2. viz:
 mereo
 mēridies, ēi m. poledne, jih
 mēritum, i n. zásluha (me-
 ritō: podlé zásluhy)
 merx, merci-s f. zboží
 mess-is, is f. žeň
 mētallum, i n. kov
 mēto (mess-ūi) 3. žiti, kliditi
 mētuo (mēt-ūi) 3. báti se,
 o-bávati se
 mētus, ūs m. bázeň
 mīco 1. blyštěti se
 migrāti-o, ōnis f. odchod,
 cesta
 migro 1. ode-jiti, cestovati
 mīl-es, ītis m. vojn, voják
 mīlītāris 2. vojenský (res
 milit. vojenství)
 mīluus, i m. sokol
 mīnae, arum f. hrozba
 mīnor 1. hroziti
 mīnuo (mīn-ūi, mīnū-tu) 3.
 z-menšiti, se-slabiti
 mīror 1. ob-diviti
 mīrus 3. podivný
 misceo (misc-ūi, mis-tu n.
 mix-tu) 2. mísiti
 mīs-ēr (ēra, ērum) 3. bídný,

- nutný, nešťastný; příslov.
 misere
 miseria, ae *f.* bída, nouze,
 strast
 misericordia, ae *f.* milosr-
 denství
 misericor-s, (dis) 1. milo-
 srdný
 mitigo 1. chláholiti, u-leviti
 mitto (mī-si, mis-su) 3. po-
 slati
 mōdērāt-or, ōris *m.* ředitel,
 správce
 mōdērātr-ix, īcis *f.* ředitel-
 kyně
 mōdēr-or 1. řiditi
 mōdestia, ae *f.* skromnost
 mōdestus 3. skromný
 mōdicus 3. přiměřený,
 mírný
 mōdius, i *m.* měřice
 mōdus, i *m.* míra, způsob
 moenia, um *n.* zdě
 mōlestia, ae *f.* obtíže
 mōlior 4. usilovati, pod-
 nikati
 mollio 4. měkčiti, mírniti,
 u-šlechtiti
 mollis 2. měkký, lahodný,
 rozmazlený
 mōmentum, i *n.* doba,
 váha, vliv
 mōneo (mōn-ūi, mōn-ī-tu)
 2. na-po-mínati
 mōnīl-e, is *n.* pásek
 mōnīti-o, ōnis *f.* napomí-
 nání
 mōnītum, i *n.* viz: monitio
 mons, mont-is *m.* vrch
 monstro 1. ukázati
 monstrum, i *n.* obluda
 mōnūmentum, i *n.* pomník
 morbus, i *m.* nemoc
 mordeo 2. * kousnouti
 mors, mort-i-s *f.* smrt
 morsus, ūs *m.* kousání,
 hryzení
 mortālis 2. smrtelný
 mortīfēr (fērus) fēra, fērum
 3. smrto-nosný
 mortuus 3. mrtvý
 mōs, mōr-is *m.* mrav, obyčej
 mōtus, ūs *m.* pohybování
 (motus terrae: zemětřesení)
 mōveo 2. * po-hýbati, do-
 jímati, působiti
 mox brzo
 mulceo 2. * lichotiti, laho-
 diti
 mūli-er, ōris *f.* žena
 multītūd-o, īnis, *f.* množ-
 ství, lid
 multus 3. mnohý (multum:
 mnoho, multō: mnohem)
 mundītia, ae *f.* čistota
 mundīties, ōi *f.* viz: mun-
 ditia
 mundus, i *m.* svět, vesmír
 mūnīficus 3. štedrý
 mūnīmentum, i *n.* hradba
 mūnio 4. u-pevniti, chrániti
 mūn-us, ōris *n.* úřad, za-
 městnání; dar
 mūr-ex, īcis *m.* nachov-ec, ina
 mūrus, i *m.* zeď
 mus, mūr-is *m.* myš
 musca, ae *f.* moucha
 muscus, i *m.* mech
 mūtō 1. měniti
 mūtus 3. němý, tichý
 mūtuus 3. vzájemný.

N.

- Nam (na začátku věty) neboť
 nār-es, ium *f.* nozdry, nos
 narro 1. vy-pravovati, po-
 vídati
 nascor 3. * roditi se, po-
 vstati
 nāsus, i *m.* nos

nātālis 2. rodinný, domácí
 nāti-o, ōnis *f.* národ
 nāto 1. plovati
 nātūra, *ae f.* příroda, přirození
 nauta, *ae m.* plavec
 nāvīgāti-o, ōnis *f.* plavba
 nāvīgo 1. plaviti se, o-plaviti
 nāv-is, *is f.* loď
 nāvīta, *ae m.* viz: nauta
 nāvus 3. příčinlivý
 nēne, aby ne; nē-quiđem ani
 nec viz: neque
 nēcessītas, ātis *f.* nutnost
 nēco 1. u-smrtiti
 necto (*nexui n. nexi, nexu*)
 3. plésti
 nēfārius 3. bezbožný
 neglecti-o, ōnis *f.* zanedbání
 negligēns (*tis*) 1. nedbalý
 negligo (*lexi, lec-tu*) 3.
 za-ne-dbati
 nēgōtiūm, *i n.* zaneprázdnění
 nēm-o, īnis nikdo
 nēni-us, ōris *n.* háj
 nēque (*nec*) ani
 nervus, *i m.* číva, síla
 nescio 4. ne-věděti
 nex, nēcis *f.* smrt, vražda
 nīdīfīco 1. dělati hnízdo
 nīdus, *i m.* hnízdo
 nīger (*ra, rum*) 3. černý
 nīhīlīc
 nīmīs příliš
 nīsī když ne, leda (*že*)
 nītor (*nī-sus n. nīxus*) 3.
 spočívati, za-kládati se, usilovati
 nīveus 3. sněhobílý
 nīx, nīv-is *f.* sníh
 nōbīlis 2. proslavený, šlechtný
 nōbīlītō 1. proslaviti

nōceo (*nōc-ui, nōc-ī-tu*) 2.
 škoditi
 noctua, *ae f.* noční sova
 nōdus, *i m.* uzel
 nōm-en, īnis *n.* jméno
 nōmīno 1. jmenovati
 non ne; non mōdo (*solum, tantum*) — sed etiam (*quoque, et*) netoliko — ale i
 nosco 3. * po-znávati, znáti
 nōtus 3. známý
 nox, nocti-s *f.* noc
 nūb-es, *is f.* mrak, oblak, spousta
 nūdus 3. nahý, obnažený
 nullus 3. žádný, nikdo
 nūm-en, īnis *n.* vůle, božství, bytosť
 nūmērus, *i m.* počet, rozměr
 nunquam nikdy
 nuntia, *ae f.* poslice, zvěstovatelkyně
 nuntio 1. zvěstovati
 nuntius, *i m.* posel, zvěstovatel
 nūtrio 4. živiti
 nutr-ix, īcis *f.* živitelkyně
 nūtus, ūs *m.* kynutí, rozkaz.

O.

O! ó!
 ob s Accus.; pro
 ob-dūco (*duxi, duc-tu*) 3.
 po-kryti
 ob-lecto 1. roz-veseliti, těšiti
 ob-littēro 1. u-věsti v zapomenutí
 oblīvi-o, ōnis *f.* zapomenutí
 ob-oedientia, *ae f.* poslušnost
 ob-oedio 4. po-slouchati
 ob-sēquor 3. povolným býti
 ob-servo 1. za-chovávati
 obsīdi-o, ōnis *f.* obléhání

o b - s t o 1. * státi v cestě, od-
porovati
o b - t e m p ě r o 1. po-slouchati
o b - t ě n e o (tĕn-*ui*, ten-*tu*) 2.
míti, za-u-jmouti
o b t r e c t ā t i - o, ō n i s *f.* sni-
žování
o c c ā s u s, ū s *m.* západ
o c - c ě d o 3. * za-padati
o c c o 1. vláčiti
o c - c ũ l o (cŭl-*ui*, cul-*tu*) 3.
za-tajiti
o c c u l t u s 3. zatajený, tajný
o c - c ũ p o 1. do-jmouti, za-u-
jmouti, u-vázati se (ve)
o c - c u r r o 3. * vstříc jíti
o c e ā n u s, i *m.* ocean, vel-
moře
ō c ũ l u s, i *m.* oko
ō d ě u m, i *n.* nenávisť
ō d - o r, ō r i s *m.* vůně, zápach
ō d d ō r ā t u s, ū s *m.* vůně, čich
o f - f e n d o (fend-*i*, fen-*su*) 3.
u-raziti, chybiti
o f f i c i u m, i *n.* povinnost
ō l e a, a e *f.* oliva
o l f a c t u s, ū s *m.* čich
ō l i m d r u h d y, j e d n o u
ō - m i t t o (mĕ-*si*, mis-*su*) 3.
o-pustiti, u-pustiti (od)
o m n i s 2. veškeren, všecken
ō n ě r o 1. tížiti
ō p ě r a, a e *f.* práce, snaha
ō p ě n i - o, ō n i s *f.* myšlénka,
tušení
o p p ě d u m, i *n.* město
o p p o r t ũ n ě t - a s, ā t i s *f.* spŭ-
sobilost, vhodnost
o p p o r t ũ n u s 3. spŭsobilý,
vhodný; přísl. o p p o r t ũ n e
o p - p r ě m o (pres-*si*, pres-*su*)
3. po-tlačiti
o p p u g n ā t i - o, ō n i s *f.* obležení
o p - p u g n o 1. ob-léhati, do-
bývati

o p t ā b ě l i s 2. žádoucí
o p t o 1. žádati, přáti si
ō p ũ l e n t i a, a e *f.* zámožnost
ō p ũ l e n t u s 3. (-lens 1.) zá-
možný
ō p - u s, ē r i s *n.* dílo, práce
(magno opere: velice, quanto
opere: jak velice, tanto
opere: tak velice)
ō r ā c ũ l u m, i *n.* věštba
ō r ā t i - o, ō n i s *f.* řeč
ō r ā t - o r, ō r i s *m.* řečník
o r b - i s, i s *m.* kruh (orbis
terrarum: zeměkruh, obor
země)
o r d - o, ĩ n i s *m.* pořádek, řád,
stav
ō r ě g - o, ĩ n i s *f.* původ, rod
o r n ā m e n t u m, i *n.* ozdoba
o r n o 1. zdobiti, o-patřiti
ō r o 1. modliti se
o r t u s, ū s *m.* východ
ō s, ō r - i s *n.* ústa, ústí
o - s - t e n d o (tendi, ten-*su n.*
ten-*tu*) 3. u-kázati
o s t i ũ m, i *n.* ústí
ō t i ō s u s 3. nečinný
ō v - i s, i s *f.* ovce
ō v u m, i *n.* vejce.

P.

P ā b ũ l u m, i *n.* píce, pokrm
p ā l ā t u m, i *n.* podnebí
p ā l l i ō l u m, i *n.* pláštík
p ā l l - o r, ō r i s *m.* bledost
p ā l m - e s, ĩ t i s *m.* vinná ra-
tolešť
p ā l p e b r a e, a r u m *f.* víčka,
klapky
p ā l - u s, ū d i s *f.* bažina, močál
p ā l u s - t e r (tris, tre) 3. baži-
natý (avis p. bahňák)
p ā n - i s, i s *m.* chléb
p ā r (pār-*is*) 1. rovný, stejný;
podst. p ā r *n.* pár, dvojice

parco 3. * šetřiti
 pāren-s, tis otec, matka;
 Mn. rodiče
 pārco (pār-*ui*, pār-*ī-tu*) 2.
 po-slouchati
 pārō 1. při-praviti, získati
 pars, parti-s *f.* část, strana
 parsimōnia, *ae f.* spořivost
 parti-ceps (cĕpis) 1. účastný
 partus, ūs *m.* mládě
 pārūm málo
 parvus 3. malý, malicherný
 pass-er, ěris *m.* vrabec
 passus, ūs *m.* krok, (míra:
 5 římských krokův)
 past-or, ōris *m.* pastýř
 pāteo (pāt-*ui*) 2. býti otevře-
 ným, pro-stíratí se
 pāter, patr-is *m.* otec
 pātientia, *ae f.* trpĕlivost
 patria, *ae f.* vlast
 patrius 3. otcovský
 paucus 3. nemnohý
 paup-ĕr (ěris) 1. chudý
 pauper-t-as, ātis *f.* chudoba
 pāv-o, ōnis *m.* pāv
 pax, pācis *f.* mír
 peccātum, *i n.* chyba, hřích
 pecco 1. chybiti, hřešiti
 pect-us, ōris *n.* prsa
 pĕcuāria res dobytkařství
 pĕcūnia, *ae f.* peníze
 pĕc-us, ōris *n.* dobytek
 (= stádo)
 pĕc-us, ūdis *f.* hovado (jed-
 notlivě)
 pĕd-es, ětis *m.* pĕšák
 pell-is, is *f.* kůže
 pello 3. * puditi, za-puditi
 penna, *ae f.* péro; Mn. péří
 per s Accus.; přes, skrže, pro
 per-āgo (ĕg-*i*, ac-*tu*) 3. do-
 konati
 percuss-or, ōris *m.* vrah
 perd-ix, ěcis *m. f.* kuroptev

per-do 3. * z-tratiti, po-zbyti
 peregrīnus 3. přespolní, cizí
 perfīdus 3. nevěrný
 per-fruus (fruc-tu-s) 3. po-
 u-žiti, do-konati
 perfūgium, *i n.* útočiště
 per-fungor (func-tu-s) 3.
 do-konati, spravovati
 per-go (rexi, rec-*tu*) 3. pokrač-
 ůvati, táhnouti, ne-u-stati
 pĕriculōsus 3. nebezpečný
 pĕriculum, *i n.* nebezpečí
 pĕritus 3. zkušený, znalý
 permagnus 3. převeliký
 per-misceo (misc-*ui*, mis-*tu*
n. mix-*tu*) 2. po-mísiti,
 z-másti
 permultus 3. přemnohý
 pernīcies, ěi *f.* záhuba, ne-
 štěstí
 pernīciōsus 3. záhubný
 per-pendo 3. * roz-vážiti
 perpessi-o, ōnis *f.* snášení
 perpĕtro 1. spáchatí
 persaepe přecho
 per-scribo (scrip-*si*, scrip-
tu) 3. se-psati
 perspīcuus 3. patrný, zjevný
 per-stringo 3. * do-*tknouti*
 se, o-slepiti
 per-terreo (terr-*ui*, terr-*ī-*
tu) 2. za-strašiti
 per-timesco 3. * o-bávati se
 (velmi)
 per-turbo 1. rušiti, másti
 per-vāgor 1. pro-jíti
 per-vēnio 4. při-jíti, do-
 stati se
 per-vertō (vert-*i*, ver-*su*) 3.
 z-vrátiti, z-ničiti
 pes, pĕd-is *m.* noha, stopa
 pesti-fĕr (fĕrus) fĕra, fĕrum
 záhubný
 pest-is, is *f.* mor, záhuba
 pĕto 3. * usilovati, na-padatí

- philosophia, ae *f.* libomudrcetví
 philosophus, i *m.* filosof, libomudrc
 pictor, oris *m.* malíř
 pietas, atis *f.* zbožnost, dětinná láska
 piger (ra, rum) 3. lenivý
 pigritia, ae, *f.* lenivost
 pigrities, ei *f.* viz: pigritia
 pinguis 2. tučný
 piscis, is *m.* ryba
 placabilitas, atis *f.* smířitelnost
 placeo (placui, placitu) 2. líbiti se
 plaga, ae *f.* krajina
 planta, ae *f.* bylina
 plebs, plebis (též: plebes, ei) *f.* lid
 plenus 3 plný
 plerumque obyčejně
 plumbum, i *n.* olovo
 pluvia, ae *f.* déšť
 poculum, i *n.* pohar, číše
 poena, ae *f.* trest
 poeta, ae *m.* básník
 polliceor (licitu-s) 2. slíbiti
 pomum, i *n.* ovoce
 pondero 1. vážit, uvažovati
 pons, tis *m.* most
 pontifex, ficis *m.* nejvyšší kněz (římský)
 poples, itis *m.* podkolení
 populus, i *m.* národ, lid
 porto 1. nositi
 portus, us *m.* přístav, útočiště
 possideo 2. * mít
 post Accus.; po
 postea, posthac potom
 posteritas, atis *f.* potomstvo
 postulo 1. žádati
 potens (tis) 1. mocný, mohutný
 potestas, atis *f.* moc, panství
 potior 4. z-mocniti se
 potius spíše
 praebeo (bui, bitu) 2. poskytnouti, pro-u-kázati
 praecedo (ces-si, ces-su) 3. předčít
 praepceptor, oris *m.* učitel
 praepceptrix, icis *f.* učitelkyně
 praepceptum, i *n.* rozkaz
 praecipito 1. s-hoditi, s-vrhnouti
 praecipuus 3. hlavní; přisl. praecipue
 praeclearus 3. výtečný; přisl. praecclare
 praecō, onis *m.* hlasatel
 praecōnium, i *n.* pochvala, oslava
 praecordia, orum *n.* bránice
 praeda, ae *f.* kořist, loupež
 praedicō 1. pro-hlásiti
 praeditus 3. opatřený, obdařený
 praepredico 1. napřed souditi, před-pojati
 praemium, i *n.* odměna
 praenuntius, i *m.* zvěštovatel
 praeparatio, onis *f.* příprava
 praepōno 3. * před-kládati, přednost dáti
 praesepes, is *f.* ohrada (ovčí)
 praesertim hlavně
 praeses, sidis představený, ochrance
 praesidium, i *n.* ochrana

praestan-s (tis) 1. výtečný
 praesto 1. * předčítí
 praet-or, ōris pretor (úředník
 v Římě konsula nejbližší,
 hlavně pro právní záležitosti)
 pravus 3. špatný
 přeces (Jd. jen Abl. práce)
 f. prosba
 přeciōsus 3. drahocenný
 přecium, i n. cena, odměna
 přē-hendo (hend-i, hen-su)
 3 po-jmouti
 přemo (pres-si, pres-su) 3.
 tlačiti
 primum předně
 prin-ceps, cip-is m. přední,
 náčelník, kníže
 princīpātus, ūs m. přednost,
 náčelnictví
 princīpiūm, i n. počátek
 prīvātus 3. soukromný
 prīvo 1. o-loupiti, z-baviti
 prius dříve (než)
 pro s Ablat.; před, za, na
 místě, podle
 přōbīt-as, ātis f rozšafnost
 přōbo 1. zkoušetí, s-chváliti,
 do-kázati
 probosc-is, idis f. chobot,
 trouba (slonova)
 přōbus 3. rozšafný, hodný,
 správný; přísl. přōbe
 přōcācīt-as, ātis f. drzost
 přōcella, ae f. bouře
 přōcērūs 3. štíhlý, dlouhý
 přō-cīdo 3. * padati, klesati
 přōcons-ul, ūlis prokonsul
 (spravoval po svém konsulátě
 provincií = místodržitel)
 pro-creo 1. z-roditi, z-ploditi
 pro-cūdo (cūd-i, cū-su) 3.
 kouti
 přōcul daleko, vzdálí
 přōdīt-i-o, ōnis f. zrada
 přōdīt-or, ōris m. zrádce

prō-dūco (duxī, duc-tu) 3.
 pro-dloužiti
 proelium, i n. bitva, boj
 přōfecto skutečně, věru
 pro-flīgo 1. po-raziti, pře-
 moci
 přōfundus 3. hluboký; podst.
 profundum, i n. hloubka
 přō-hībeo (hīb-ui, hīb-i-tu)
 2. za-držeti
 přō-mitto (mī-si, mis-su) 3.
 při-slíbiti
 přōmontōrium, i n. předhoří
 přōpēro 1. spěchati
 přōpīnquīt-as, ātis f. blíz-
 kost, příbuznost
 přōpōsītum, i n. předse-
 vzetí
 proprius 3. vlastní
 propter s Accus.; vedlé, pro
 přōpugnāt-or, ōris m. o-
 brance
 přō-ruo (ru-i, rū-tu) 3. z-bo-
 řiti (se)
 pro-sper (spērus) 3. žádoucí,
 příznivý
 prospērīt-as, ātis f. úspěch
 přōtīnus ihned
 přō-vēho (vexī, vec-tu) 3.
 po-vz-něsti
 přōvīdentia, ae f. prozře-
 telnost
 přōvīdus 3. prozřetelný
 přōvincia, ae f. provincie,
 země
 přō-vōco 1. po-vz-buditi, vy-
 voditi, působiti
 prūden-s (tis) 1. moudrý, roz-
 umný
 prūdentia, ae f. moudrost
 prytānēum, i n. obecní dům
 (shromážděště nejvyšších ú-
 ředníkův, kdež mužové o stát.
 zasloužilí spolu hodovali)
 publicus 3. státní, veřejný

puella, ae *f.* dívka
 puer, puēri *m.* chlapec
 puērītia, ae *f.* chlapectví
 pugna, ae *f.* boj, bitva
 pugno 1. bojovati
 pul-cer (cra, crum) 3. krásný
 pulcritūd-o, īnis *f.* krása
 pullus, i *m.* ptáče, kuře
 pulm-o, ōnis *m.* plíce
 pulv-is, ēris *m.* prach
 pūnio 4. trestati
 pūrus 3. čistý
 pū-ter (tris), tris, tre 3. ky-
 prý, křehký
 pūto 1. po-kládati, mníti
 pyrā-m-is, īdis *f.* pyramida.

Q.

Quadrīgae, arum *f.* čtve-
 rospřež
 quaero 3. * hledati, tázati se
 quaesti-o, ōnis *f.* otázka
 quālis 2. jaký
 quam jak
 quamdiu jak dlouho
 quamlibet jakkoliv
 quantus 3. jak veliký, jak
 mnoho
 quāre proč
 quāsi jako by, takměř
 -quē (vždy k jednomu slovu
 připojeno) a, i
 quemadmōdum na jaký spū-
 sob, jak
 quērēla, ae *f.* žaloba, žel
 quēror (ques-tu-s) 3. žalovati,
 stěžovati si
 quia protože
 quidem ovšem, sice, aspoň
 quies, quīet-is *f.* pokoj
 quīetus 3. pokojný
 quōmōdo viz: quemadmōdum
 quōque (vždy po svém slově)
 též, také
 quot kolik

quōtīdie každodenně
 quōtiens kolikrát
 quum (cum) kdy, když; ač.

R.

Rādus, i *m.* paprsek
 rād-ix, īcis *f.* kořen
 rāmus, i *m.* větev
 rāna, ae *f.* žába
 rāpīna, ae *f.* loupež
 rārus 3. řídký, vzácný; přísl.
 rāro
 rāti-o, ōnis *f.* příčina, rozum
 rē-cēdo (ces-si, ces-su) 3.
 u-stoupiti, vz-dálati se
 rē-cīdo 3. * zpět při-jíti,
 octnouti se opět
 rē-cīto 1. od-říkati, před-
 náseti
 rē-condo 3. * u-schovati
 rē-cordor 1. po-mniti
 re-creo 1. ob-čerstviti
 rect-or, ōris *m.* ředitel, správce
 rectus 3. pravý, dobrý; přísl.
 recte
 rēcūpēro 1. opět nabyti
 rēd-arguo (arg-ui, argū-tu)
 3. vy-vrátiti
 red-do 3. * (opět) poskytnou-
 ti, u-činiti
 rēd-īgo (ēg-i, ac-tu) 3. u-věsti,
 při-pravit
 rēduncus 3. vzad křivený
 rē-undo 1. vy-plynouti
 re-frēno 1. z-držeti, s-krotiti
 rēgīna, ae *f.* královna
 rēgi-o, ōnis *f.* krajina, země
 regnum, i *n.* vláda, říše
 rēgo (rexi, rec-tu) 3. řídití,
 panovati
 rē-laxo 1. u-volniti, z-otaviti
 rēlīgi-o, ōnis *f.* bohoslužba,
 náboženství, zbožnost
 rē-linquo 3. * za-nechati,
 po-zůstaviti, o-pustiti

rēliquus 3. ostatní
 rēmēdium, i n. lék
 rēmissus 3. ochablý
 rēmus, i m. veslo
 rē-nuntio 1. vy-hlásiti
 rē-pello 3. * za-puditi
 rēpērio 4. * na-leznouti
 rēpētīti-o, ōnis f. opakování
 rēpo (rep-si, rep-tu) 3. lézti,
 plaziti se
 rē-pōno 3. * u-ložiti, s-ložiti
 rē-porto 1. od-néstí
 re-prīmo (pres-si, pres-su) 3.
 po-tlačiti
 rēpūdiāti-o, ōnis f. zavr-
 hání
 rē-pūto 1. roz-mýšleti
 rēs, rēi f. věc, poměr, stav,
 skutek, jmění (res adversae,
 asperae: neštěstí; res secun-
 dae: štěstí; res publica: vel-
 obec, stát)
 rē-sisto 3. * od-porovati
 rēs-ōno 1. bzučeti
 re-spuo 3. za-vrhnouti
 re-stinguo (stinxi, stinc-tu)
 3. u-hasiti
 re-stītuo (stīt-ui, stītū-tu)
 3. opět za-říditi, ob-noviti
 rē-tardo 1. za-držeti, z-dr-
 žeti
 rēte, rēti-s n. síť
 rē-ticeo (tic-ui) 2. za-mlčeti
 re-tracto (-trecto) 1. od-pí-
 rati
 rēus 3. vinný
 rē-vēlo 1. od-haliti
 rē-vēreor (vēr-ī-tus) 2. ctíti
 rē-vōco 1. zpět povolati,
 u-véstí
 rex, rēg-is m. král
 rīdeo 2. * smátí se, po-smí-
 vati se
 rīgidus 3. tuhý, ztuhlý
 rīsus, ūs m. smích

rītus, ūs m. obřad, zvyk, mrav
 rīvulus, i m. potůček
 rīvus, i m. potok
 rōb-ur, ōris n. dub; síla
 rōgo 1. tázati se, prositi
 rōs, rōr-is m. rosa
 rostrum, i n. zobák
 ruo (ru-i, rū-tu) 3. řítiti se,
 padati
 rūp-es, is f. skála.

S.

Sā-cer (cra, crum) 3. po-
 svátý, posvěcený; podst.
 sacrum, i n. bohoslužba, ná-
 božný obřad
 sācerd-os, ōtis kněz, kněžka
 sacrificium, i n. obět
 saepe často (saep-ius, issime)
 saepimentum, i n. ohra-
 žení
 saevio 4. zuřiti
 saevus 3. zuřivý, šlehný, divý
 sāg-ax (ācis) 1. ostrovtipný
 sal, sāl-is m. sůl; vtip, dů-
 vtip
 sālio 4.* skákati
 sālūbris 2. spasný, pro-
 spěšný
 sāl-us, ūtis f. blaho, blahobyt
 sālūtāris 2. viz: salubris
 sanctimōnia, ae f. zbožnost
 sanctus 3. svatý, čistý;
 přísl. sancte: svědomitě
 sāne ovšem, skutečně, věru
 sangu-is, in-is m. krev
 sānus 3. zdravý, rozumný
 sāpien-s (tis) 1. moudrý, mudrc
 sāpientia, ae f. moudrost
 sātelles, itis m. f. průvod-
 ce, kyně
 sātis (sat) dosti, dostatečně
 saxum, i n. úskali, kamení
 scēlestus 3. bezbožný, ne-
 šlechtný

scēl-us, ēris *n.* bezbožnosť, zločin
 schōla, *ae f.* škola
 scientia, *ae f.* vědomost, znalost, věda
 scintilla, *ae f.* jiskra
 scio 4. věděti, znáti
 scōpulus, *i m.* úskalí, útes
 scriptor, ōris *m.* spisovatel
 scriptum, *i n.* spis, kniha
 sculpo (sculp-si, sculp-tu) 3. rýti, dlabati
 scē-cerno 3. * roze-znati
 scēlum, *i n.* věk, století
 scēcundum s Accus.; dle, podlé, po
 scēcūr-is, is, *f.* sekera
 scēcūrīt-as, ātis *f.* bezpečnosť
 scēcūrus 3. bezpečný
 sed avšak, nýbrž
 sēdātus 3. mírný, tichý
 sēd-es, is *f.* sídlo
 sēdo 1. tišiti, chlácholiti
 sēg-es, ētis *f.* osení
 segnītia, *ae f.* zdlouhavost, liknavost
 sē-jungo (junxi, junc-tu) 3. od-loučiti
 sēm-el jednou
 sēm-en, īnis *n.* símě, příčina
 sement-is, is *f.* setba, vysetí
 semper vždycky, zavždy
 sempiternus 3. ustavičný, věčný
 sēnāt-or, ōris *m.* senator (úd římského senatu)
 sēnāt-us, ūs *m.* senat (rada starších, státní rada)
 sēnect-us, ūtis *f.* stáři, kmetství
 sēn-ex, is *m.* stařec, kmet
 sēnilis 2. kmetský
 sēnium, *i n.* viz: senectus
 sensus, ūs *m.* cit, smysl, mysl

sententia, *ae f.* mínění, průpověď
 sentio 4. * cititi, miniti, znamenati
 sē-pāro 1. od-loučiti
 sēpēlio 4. * po-hřbiti
 septentrionālis 2. severní
 sēpulcrum, *i n.* hrob, náhrobek
 sēquor (secū-tus) 3. ná-sledovati
 sērēnīt-as, ātis *f.* jasnosť
 serm-o, ōnis *m.* rozmluva, řeč
 sēro 3. * sítí
 sēro pozdě
 serpo (serp-si, serp-tu) 3. lézti, plaziti se
 servāt-or, ōris *m.* zachovatel
 servio 4. sloužiti, otrokovati, od-dávati se
 servīt-us, ūtis *f.* služebnosť, otroctví
 servo 1. za-chovati, za-cho-vávati, vy-svoboditi
 servus, *i m.* služebník, otrok
 sessi-o, ōnis *f.* sedění
 sēvērus 3. přísný
 sī když, kdyby
 sīcut (sīcūti) tak jak, takměř
 sīd-us, ōris *n.* hvězda
 signīfīco 1. o-značovati, zvěstovati
 signum, *i n.* znamení
 sīl-ex, īcis *m.* křemen
 silva, *ae f.* les
 sīmia, *ae f.* opice
 sīmīlis 2. podobný
 sīmīlitūd-o, īnis *f.* podobnosť
 sīmūlācrum, *i n.* podobizna, představa
 sīmūlāt-i-o, ōnis *f.* přetvářování
 sīnes Ablat.; bez
 sītio 4. žizniti

sīt-is, is *f.* žízeň
 sīve nebo; sive-sīve necht-
 necht
 sōciēt-as, ātis *f.* společnost
 sōcio 1. spolčiti, spojití
 sōcius, i *m.* společník, spo-
 jenec
 sol, sōl-is *m.* slunce
 sōlātium, i *n.* útěcha
 sollertia, ae *f.* umělost
 sollīcītūd-o, īnis *f.* starost,
 nepokoj
 sollīcītus 3. starostný,
 nepokojný
 solum, i *n.* půda, země
 solum 3. sám, jediný
 solvo (solv-i, solū-tu) 3.
 z-prostiti
 somnus, i *m.* spánek
 sophista, ae *m.* mudrák
 sordidus 3. špinavý, podlý
 sōr-or, ōris *f.* sestra
 sors, sorti-s *f.* osud
 sortior 4. losovati, losem
 určití
 spargo (spar-si, spar-su) 3.
 sypati, roz-sypati, po-sypati
 spātium, i *n.* prostora, doba
 spēcies, ōi *f.* vzhled, podoba,
 zdání
 spectāt-or, ōris *m.* divák
 specto 1. o-hledati, skou-
 mati
 spēcūlātr-ix, īcis *f.* slí-
 dička
 spēcūlor 1. slídití, skou-
 mati
 sperno 3. * za-mitati
 spēro 1. doufati
 spes, spēi *f.* naděje
 spēcūlum, i *n.* žihadlo
 spēro 1. dýchati, žítí
 splendīdus 3. skvělý
 splend-or, ōris *m.* skvělost
 spēlio 1. o-loupiti

stābīlis 2. stálý
 stābīlīt-as, ātis *f.* stálost
 stādium, i *n.* hon (125 kro-
 kův nebo 625 stop, 40tý
 díl něm. míle)
 stātua, ae *f.* socha
 stātus, ūs *m.* postavení, stav
 stella, ae *f.* hvězda
 stērīlis 2. neplodný
 sterno 3. * pro-střiti, po-
 sypati, dláždití
 stīrps, is *f.* kmen, rod
 strāges, is *f.* porážka, seč
 strēnuus 3. bedlivý; přísl.
 strenue
 strūthiocāmēlus, i *m.*
 pštros
 stūdeo (stūd-ui) 2. snažití
 se, hledětí
 stūdiūm, i *n.* horlivost, sna-
 ha, učení; Mn. studie
 stultītia, ae *f.* zpozdilost
 stultus 3. zpozdilý, hloupý
 suās-or, ōris *m.* rádce, pů-
 vodce
 suāvis 2. sladký, líbezný,
 lahodný; přísl. suāviter
 sub s Accus. i Abl.; pod
 sub-īgo (ēg-i, ac-tu) 3. pod-
 manití
 sūbītus 3. náhlý, nenadálý
 subjectus 3. poddaný
 sublēvāt-i-o, ōnis *f.* uleh-
 čení
 sublīmīs 2. vznešený
 sublīmīt-as, ātis *f.* vzneše-
 nost
 subter viz: sub
 sub-vēnio 4. * při-spětí,
 po-moci
 suc-cēdo (ces-si, ces-su) 3.
 ná-sledovati
 suc-censeo (cens-ui) 2. hně-
 vati se
 suc-cumbo 3. * pod-léhati

succurro 3. * viz: subvenio
 sūcus, i m. štáva
 sūd-or, ōris m. pot
 suffīgo (fixu, fixu) 3. u-
 pevniti
 suffrāgium, i n. přisvěd-
 čení, pochvala
 sulfur, ūris n. síra
 summa, ae f. úhrnek, vrch,
 vrchol (s. imperii náčelnictví)
 summus 3. nejvyšší
 sūmo (sum-p-si, sum-p-tu)
 3. bráti, vzítí, po-čítí
 suo (su-i, sū-tu) 3. štíti
 sūperbia, ae f. zpučnost
 sūpĕro 1. předčítí, před-
 stihnouti, pře-moci
 sūperstīti-o, ōnis f. povĕra
 sup-pĕdīto 1. po-skytati
 supplex (īcis) 1. snažně
 prosící
 sup-pōno 3. * pod-kládati
 supra s Accus.; nad, přes
 suprĕmus 3. nejvyšší, po-
 slední
 sur-go (rexi, rec-tu) 3. po-
 v-stati, vz-nášeti se, z-dvi-
 hnouti se
 sus-pēdo (pend-i, pen-su)
 3. po-vĕsiti
 suspīti-o, ōnis f. podezřetí
 sus-tēto 1. u-držovati,
 s-nášeti
 sus-tīneo (tīn-ui, ten-tu) 2.
 viz: sustento.

T.

Tāb-es, is f. schřadnutí, úbytĕ
 tābŭla, ae f. obraz (tabulae
 XII, sepsané 451—450, zá-
 klad římského zákonodárství)
 tāceo (tāc-ui, tāc-ī-tu) 2.
 mlčeti
 tācītus consensus: svolení
 mlčĕy dané

tactus, ūs m. chmat
 tālentum, i n. talent (= 1500 tolarův)
 tāmen předce
 tamquam tak jak, jako, tak-
 měř
 tantus 3. tak veliký, taký;
 přisl. tantum: toliko
 tardus 3. zdlouhavý
 taurus, i m. býk
 taxus, i f. tis
 tegmentum, i n. pokrývka,
 odĕv
 tĕgo (texi, tec-tu) 3. krýti
 tĕgŭla, ae f. cihla
 tĕgŭmentum, i n. viz:
 tegmentum
 tell-us, ūr-is f. země
 tĕmĕrit-as, ātis f. neroz-
 vážnost
 tempĕrantia, ae f. stríd-
 most
 tempĕro 1. řídití, z-držo-
 vati se
 tempest-as, ātis f. bouře,
 nehoda
 templum, i n. chrám, sva-
 tyně
 tempto 1. po-kusiti, u-silo-
 vati
 temp-us, ōris n. čas, doba
 tendō 3. * měřiti, za-mĕro-
 vati
 tĕneo (tĕn-ui, ten-tu) 2. dr-
 žeti, za-u-jímati, za-chová-
 vati, za-držovati
 tĕn-er (ĕra, ĕrum) 3. útlý
 tento 1. viz: tempto
 terra, ae f. země
 terreo (terr-ui, terr-ī-tu) 2.
 strašiti, děsiti
 terrībilis 2. strašný, děsný
 terror, ōris m. strach
 testimōnium, i n. svĕ-
 dectví

testis, is *m. f.* svědek, svědkyně
 testor 1. do-svědčiti, do-kázati
 testūd-o, īnis *f.* želva
 tē-ter (tra, trum) 3. ohyzný, hanebný
 texo (tex-ūi, tex-tu) 3. tkáti, pléstí
 thēsaurus, i *m.* poklad
 thus, thūr-is *n.* kadidlo
 tigr-is, is (tigrīd-is) *f.* tigr
 tīmeo (tīm-ūi) 2. báti se, obávati se
 tīmīdus 3. bážlivý
 tīm-or, ōris *m.* bázeň, starost
 tingo, tinguo (tinxi, tinc-tu) 3. na-pustiti, barviti
 tōlērābīlis 2. snesitelný
 tōlēro 1. s-náseti, trpěti
 tonitrus, ūs *m.* hrom
 tormentum, i *n.* muka
 torpeo 2. z-mrtvéti
 torqueo 2. * točiti; trápati
 tōtus 3. celý, úplný
 tracto 1. na-kládati (s), pro-voditi
 trā-do 3. * ode-vz-dati, podatí (zprávu), hlásati
 trāho (traxi, trac-tu) 3. táhnouti, při-táhnouti, vábíti
 trājectus, ūs *m.* převoz
 tranquillit-as, ātis *f.* pokoj, mírnost
 tranquillus 3. pokojný, mírný
 transs Accus.; přes
 transcendo (scend-i, scen-su) 3. pře-kročiti
 trans-fīgo (fixi, fixu) 3. pro-bodnouti
 transfūga, ae *m.* přeběhlík
 trans-īgo (ēg-i, ac-tu) 3. do-konati

tribūnus, i *m.* tribun (tribunus plēbis: tr. lidu)
 tribuo (trib-ūi, tribū-tu) 3. při-dělití, při-dati, při-čítati
 triennium, i *n.* tříletí
 tristis 2. smutný, truchlivý
 tristitia, ae *f.* smutek, truchlivost
 triumpho 1. vítězoslaviti
 triumphus, i *m.* vítězosláva
 trūdo (trū-si, trū-su) 3. strkati, puditi
 truncus, i *m.* peň, pářez
 tueor (tu-ī-tu-s) 2. chrániti, zachovati
 tum, tun-c tenkrátě
 turpis 2. šeredný, hanebný
 tūtor 1. viz: tueor
 tūtus 3. bezpečný, jistý
 tyrannus, i *m.* tyran, zvolnovládcě.

U.

Uber (ēris) 1. hojný, plodný
 ubert-as, ātis *f.* hojnost, plodnost
 ultras Accus.; přes, nad
 umbra, ae *f.* stín
 unda, ae *f.* vlna
 unde odkud
 undique odevšad
 ungu-is, is *m.* nehet
 ūnīversus 3. veškeren
 unquam kdysi
 ūnus 3. jeden, jediný
 urbs, urbi-s *f.* město
 ūro (us-si, us-tu) 3. pálití, vy-sušiti
 ursus, i *m.* medvěd
 ūt (ūtí) a) přísl.: jak; b) spojka: jak, jak mile, aby, že, nechť
 ūtilis 2. prospěšný, užitečný

ūtilit-as, ātis *f.* prospěch,
užitek
ūtor (ū-su-s) 3. u-žiti, po-
žiti
ūva, ae *f.* hrozen
ux-or, ōris *f.* choť, manželka.

V.

Vāco 1. býti prostým, svo-
bodným
vācuus 3. prostý, prázdný
vādo (vā-si) 3. kráčeti
vāgor 1. toulati se
valde velmi
vāleo (vāl-ui, vāl-ī-tu) 2. býti
zdravým, platiti, moci
vālētūd-o, īnis *f.* zdraví (v.
prospěra: blahozdraví)
vālīdus 3. silný
vānus 3. prázdný, marný
vāriēt-as, ātis *f.* rozmanitost
vārius 3. rozmanitý, všeli-
jaký
vasto 1. pustošiti, pleniti
vēcors (cord-is) 1. nesmy-
slný, šlepný
vectīg-al, ālis *n.* dýchod
vēhēmenter prudce, velmi;
Comp. vehementius
vēho (vexi, vec-tu) 3. nésti,
vézti (vēhor: vezu se)
vēna, ae *f.* žíla
vēnāti-o, ōnis *f.* honba
vēnāt-or, ōris *m.* myslivec
vēnēnum, i *n.* jed
vēnērōr 1. ctíti
vēnio 4.* při-jíti, při-cházeti
ventus, i *m.* vítr
vepres, is *m.* trní
ver, vēr-is *n.* jaro, vesna
verbēr-a, um *n.* rány, bití
verbum, i *n.* slovo
vērēcundia, ae *f.* úcta
vēreor (ver-ī-tu-s) 2. štítiti
se, o-bávati se, ctíti

vērīt-as, ātis *f.* pravda
verm-is, is *m.* červ
verso 1. o-bracetí, o-táčeti
versus, ūs *m.* verš
versus s Accus.; ke, proti
vert-ex, īcis *m.* vrchol
vērus 3. pravdivý; přísl. věre
vescor 3. živiti se, po-žívati
vespa, ae *f.* vosa
vestio 4. šatiti, kryti, o-pa-
třiti, zdobiti (vestior: šatim
se a t. d.)
vest-is, is *f.* šat, oděv
vestitus, ūs *m.* viz: vestis
vēt-us (ōris) 1. starý
vētust-as, ātis *f.* starobylost
vexō 1. klátiti, viklati, z-mí-
tati, trýzniti
via, ae *f.* cesta
viāt-or, ōris *m.* cestovník
victīma, ae *f.* oběť, žertva
vict-or, ōris *m.* vítěz
victōria, ae *f.* vítězství
victrix, īcis *f.* vítěznice
victus, ūs *m.* výživa, pokrm
vīcus, i *m.* ves, místo
vīdeo 2. * viděti (vīdeor:
zdám se)
vīgeo 2. býti mohutným, v
platnosti
vīg-il (īlis) 1. bedlivý; podst.
strážce, hlídač
vincio 4.* vāzati, poutati
vincō 3. * pře-moci
vincūlum, i *n.* svazek
vind-ex, īcis *m.* f. mstitel,
-kyně
vīnum, i *n.* víno
viōlentia, ae *f.* prudkost,
prechlivost
viōlo 1. po-rušiti, u-blížiti
vir, vīri *m.* muž
vīreo (vīr-ui) 2. zelenati se
virga, ae *f.* metla
virgo, īnis *f.* panna

virt-us, ūtis *f.* mužnost,
 ctnost, udatnost
 vis (vi-m, vi; Mn. vīr-es,
 ium) *f.* síla, násilí, moc
 visus, ūs *m.* pohled, zrak
 vīta, ae *f.* život
 vīt-is, is *f.* reva
 vītium, i *n.* chyba
 vīto 1. varovati se, vy-hý-
 bati se
 vitūpĕro 1. haniti
 vīvo (vixi, vic-tu) 3. žítí
 vix sotva; vixdum sotva ještě
 vōco 1. volati, po-volati, na-
 zvati, u-voditi
 vōlo 1. lítati
 volt-ur, ūris *m.* sup
 vōlū-cer (cris, cre) 3. tĕka-

vý, prchavý; podst. volucr-is,
 is *f.* pták
 vōlunt-as, ātis *f.* vůle
 vōlupt-as, ātis *f.* rozkoš
 volvo (volv-i, volū-tu) 3.
 váleti
 vōtum, i *n.* slib, přání
 vōveo 2. * věnovati, slíbiti
 vox, vōcis *f.* hlas, slovo, řeč
 vulgo 1. vy-hlásiti, pro-sla-
 viti
 vulgus, i *n.* lid, množství
 vulnĕro 1. raniti
 vuln-us, ěris *n.* rána
 vulp-es, is *f.* liška
 vult-us, ūs *m.* vzhled, tvář,
 obličej.

Česko-latinský.

A.

A et
 ani-ani něque-něque
 augur aug-ur, ůris *m.* (věštéc;
 aug. byli zvláštním sborem
 v Římě)
 avšak autem, sed
 až usque.

B.

Bahňák āvis palustris *f.*
 balsamovati condio 4.
 barbar barbārus, *i m.*
 barva cōl-or, ōris *m.*
 báseň carm-en, ĩnis *n.*
 báti se mētuo (mēt-ui) 3.
 bázeň tím-or, ōris *m.*
 bázliv-ec (-ý) tímĭdus 3.,
 ignāvus 3.
 bedlivý diligen-s (tis) 1.;
 přísl. dilĭgenter
 b ědovati lāmentor 1.
 běh cursus, ūs *m.*
 bez sĭne (s Ablat.)
 bezbranný ĩnermis 2.
 bezpečný tūtus 3.
 bezuzdný effrēnātus 3.
 bezuzdnost licentia, ae *f.*
 bída aerumna, ae *f.*, mĭsĕria,
 ae *f.*
 bydleti hābito 1.
 bídný mĭs-er (ĕra, ĕrŭm) 3.
 býk taurus, *i m.*
 bílý albus 3.

bylina planta, ae *f.*
 bystrý āc-er (ris, re) 3.
 bitva proelium, *i n.*
 blaho fēlicĭt-as, ātis *f.*, sāl-
 us, ūtis *f.*
 blána membrāna, ae *f.*
 blažený beātus 3., fēl-ix
 (ĭcis) 1.
 blaženost fēlicĭt-as, ātis *f.*
 bledost pall-or, ōris *m.*
 blesk fulm-en, ĩnis *n.*
 blízkost prōpinquĭt-as, ātis *f.*
 bližní proxĭmus 3.
 blouditi erro 1.
 blud err-or, ōris *m.*
 bludiště lābyrinthus, *i m.*
 bohatví dĭvĭtia, arum *f.*
 bohatý dĭv-es (ĭtis) 1, ub-er
 (ĕris) 1.
 bohyně dea, ae *f.*
 bohoslužba sacrum, *i n.*
 bojácný viz: bázlivý
 bojovati pugno 1, con-flĭgo
 (fixi, fic-tu) 3.
 bolest dōl-or, ōris *m.*
 bolestný ācerbus 3.
 bouře prōcella, ae *f.*, tem-
 pest-as, ātis *f.*
 boží, božský dĭvĭnus 3.
 brána porta, ae *f.*
 brániti dē-fēndo (fēnd-i,
 fēn-su) 3.
 bratr frāt-er, ris *m.*
 běh rĭpa, ae *f.*

břímě ōn-us, ěris *n.*
 broušiti ācuo (āc-*ui*, ācū-
 tu) 3.
 brzy, brzo mox
 bůh deus, *i m.*
 bujnost luxūria, *ae f.*

C.

Cedra cedrus, *i f.*
 celý tōtus 3.
 cesta via, *ae f.*, it-er (it-
 nēr-is) *n.*
 cestování viz: cesta
 cestovník viāt-or, ōris *m.*
 cíl mēta, *ae f.*
 cizí āliēnus 3.
 cizinec peregrīnus 3.
 ctíti hōnōro 1, cōlo (cōl-*ui*,
 cul-tu) 3, vĕnĕror 1, rĕ-vĕ-
 reor (ver-ĭ-tus) 2.
 ctižádost ambĭti-o, ōnis *f.*
 ctižádostný ambĭtiōsus 3.
 ctnost virt-us, ūtis *f.*
 ctnostný bōnus 3, přōbus 3.
 cvičĭti ex-erceo (erc-*ui*, erc-
 ĭ-tu) 2.

Č.

Čáka expectāti-o, ōnis *f.*
 čáp cicōnia, *ae f.*
 čas temp-us, ōris *n.*
 část pars, parti-s *f.*
 často saepe (saepius, sae-
 pissime)
 čelo frons, fronti-s *f.*
 černý nig-er (ra, rum) 3.
 čerpati haurio 4. *
 čest hōn-or, ōris *m.*
 čilý ālā-cer (cris, cre) 3.
 čin factum, *i n.*, fācĭn-us,
 ōris *n.*
 činiti āgo (ĕg-*i*, ac-tu) 3,
 reddo 3. * (č. něčím); č. se
 zasloužilým: mĕreor (mĕr-
 ĭ-tus) 2.

čĭsti lĕgo (lĕg-*i*, lec-tu) 3.
 človĕk hōm-o, ĭnis *m.*
 čtvernožec quadrū-pes
 (pĕd-is).

D.

Dar dōnum, *i n.*, mūn-us,
 ěris *n.*
 darovati dōno 1, praebeo
 (prae-*ui*, ĭ-tu) 2.
 dáti viz: darovati
 dcera filia, *ae f.*
 dědic hĕr-es, ēdis *m.*
 dějepis histōria, *ae f.*
 děkovati dĕbeo (dĕb-*ui*, dĕb-
 ĭ-tu) 2.
 dělati hnízdo nĭdĭfĭco 1.
 děl-ník, -nice ōpĭ-fex, fĭcis
m. f.
 den dies, diēi *m.*
 děsiti terreo (terr-*ui*, terr-
 ĭ-tu) 2.
 déšt imb-er, ris *m.*
 děti libĕri, orum
 dílna officĭna, *ae f.*
 dílo ōp-us, ěris *n.*
 divý saevus 3.
 diviti se mĭror 1.
 dívka puella, *ae f.*
 dlabati sculpo (sculp-*si*,
 sculp-tu) 3.
 dle secundum (s Accus.)
 dlouhý longus 3.
 dlouho diu (Comp. diu-tius)
 dlouho-trvající, -trvavý
 diuturnus 3.
 dloužitĭ pro-dūco (dūxi, duc-
 tu) 3.
 dnes hōdie
 do in, ad (s Accus.)
 doba viz: čas
 do-byti ex-pugno 1.
 dobřiti plāco 1.
 dobrý bōnus 3.
 dobro bōnum, *i n.*

dobročinný *bēnēficus* 3.
 dobrodění *bēnēficiūm*, *i n.*
 dobrotivý *benignus* 3.
 dobrotivost *bēnignit-as*,
ātis f.
 dojemný *effic-ax (ācis)* 1.
 do-jímati (dojmouti) *oc-cūpo*
 1, *mōveo* 2. *
 do-kázati *dē-monstro* 1,
prōbo 1, *cō-arguo (arg-ui)* 3.
 dokonalý *perfectus* 3.
 do-konati *con-summo* 1,
pēr-āgo (ēg-i, ac-tu) 3, *finio* 4.
 domáci *dōmesticus* 3.
 do-mnívati se *pūto* 1.
 do-sáhnouti *as-sēquor (se-*
cū-tus) 3.
 do-stati se *con-cēdo (ces-si,*
ces-su) 3.
 do-stihnouti viz: dosáhnouti
 dosti *sātis*
 do-věřovati *crēdo* 3. *
 do-vézti *in-vēho (vexi, vec-*
tu) 3.
 do-voditi *con-clūdo (clū-si,*
clū-su) 3.
 do-voleno (jest) *licet (lic-uit,*
lic-ī-tum) 2.
 drahý *cārus* 3.
 drahocenný *prēciosus* 3.
 dráp *ungu-is, is m.*
 dřevěný *ligneus* 3.
 dřevo *lignum, i n.*
 dřive *prius*
 druh (druh-a) *sōcius, i m.*
 druh (druh-u) *gēn-us, ēris n.*
 držeti *hābeo (hāb-ui, hāb-*
ī-tu) 2, *d. na uzdě co-ērceo*
(erc-ui, erc-ī-tu) 2.
 dub *quercus, ūs f.*
 duch *ānimus, i m.*
 důchod *vectig-al, ālis n.*
 důrazný *grāvis* 2.
 důstojenství viz: čest
 důstojný *dignus* 3.

důstojnost *auctōrit-as, ātis*
f., dēc-us, ēris n.
 duše *ānima, ae f.*
 důvěra *fiducia, ae f., fid-es,*
ēi f. (= víra)
 dvakrát *bis.*

II.

Had *angu-is, is m.*
 hájiti *dē-fendo (fend-i, fen-*
su) 3, *tueor (tu-ī-tus)* 2.
 hana *vītūpērāti-o, ōnis f.*
 hanba *ignōmīnia, ae f., dē-*
dēc-us, ēris n.
 hanebný *turpis* 2.
 hanebnost *ānimus per-*
dītus
 hanič *vītūpērāt-or, ōris m.*
 haniti *vītūpēro* 1.
 hasiti *ex-stinguo (stinxi,*
stinc-tu) 3.
 havran *corvus, i m.*
 hlad *fām-es, is f.*
 hladověti *ēsūrio* 4.
 hlas *vox, vōcis f.*
 hlasatel *praec-o, ōnis m.*
 hlásati *nuntio* 1, *prae-*
dīco 1.
 hlava *cāp-ut, itis n.*
 hlavně *imprīmīs*
 hlavní město viz: hlava
 hledati *quaero* 3. *
 hleděti *stūdeo (stūd-ui)* 2,
con-sūlo (sūl-ui, sul-tu) 3.
 hlemýžď *cochlea, ae f.*
 hlídač *vīg-il, ilis m.*
 hltavý *vor-ax, ācis* 1.
 hluboký *prōfundus* 3, *altus* 3.
 hmyz *insectum, i n.*
 hnáti *āgo (ēg-i, ac-tu)* 3.
 hned státi *confestim.*
 hněvati se *suc-censeo* 2. *
 hněvivost *irācundia, ae f.*
 hnilota *tāb-es, is f.*
 hnízdití *nīdīfico* 1.

h n í z d o n ě d u s, i m.
 h o d i n a h ě r a, a e f.
 h o d n ý p r ō b u s 3, b ō n u s 3.
 h o j i t i s ā n o 1, m ě d e o r 2.
 h o j n ý f r ě q u e n - s (t i s) 1, ū b -
 e r (ě r i s) 1.
 h o j n o s t ě c ō p i a, a e f.
 h o l u b c ō l u m b a, a e f.
 h o n o s i t i s e g l ō r i o r 1.
 h o r a m o n - s, t i s m.
 h o ř e t i a r d e o 2. *
 h o r l i v o s t s t ū d i u m, i n.,
 a e m ū l ā t i - o, ō n i s f.
 h o s t h o s p - e s, ě t i s m.
 h o v ě t i i n d u l g e o 2. *
 h r a l ū d u s, i m.
 h r a d b a a r x, a r c i - s f.
 h r á z m ū n ě m e n t u m, i n.
 h r d ý s ū p e r b u s 3.
 h ř e š i t i p e c c o 1.
 h ř ě c h p e c c ā t u m, i n.
 h r o z b a m ě n a e, a r u m f.
 h r ō z e n ū v ā, a e f.
 h r ů z a t e r r - o r, ō r i s m.
 h v ě z d a s t e l l a, a e f.

Ch.

Chyba culpa, a e f., v ě t i u m,
 i n.
 c h y b ě t i e r r o 1, p e c c o 1.
 c h l ā c h o l i t i p l ā c o 1.
 c h l a p e c p u e r, p u ě r i m.
 c h o r ý a e g - e r (r a, r u m) 3.
 c h r á m t e m p l u m, i n.
 c h r á n i t i d ě - f e n d o (f e n d - i,
 f e n - s u) 3, m ū n i o 4, t ū t o r 1.
 c h r o m ý c l a u d u s 3.
 c h u d ý p a u p - e r (ě r i s) 1.
 c h u d o b a p a u p e r t - a s, ā t i s f.
 c h u ť s ā p - o r, ō r i s m.
 c h v ā l a l a u s, l a u d - i s f.
 c h v a l i t e b n ý l a u d ā b ě l i s 2.
 c h v ā l i t i l a u d o 1.

I.

I et
 i h n e d v i z : h n e d.

J.

Jablko mālum, i n.
 j a k ý q u ā l i s 2.
 j a k o (b y) t a m q u a m
 j a r o v e r, v ě r - i s n.
 j a s a n f r a x i n u s, i f.
 j a s n ý c l ā r u s 3.
 j á t r a j e c u r (G. j e c - ō r - i s, j e c -
 ě n - ō r - i s) n.
 j e d v ě n ě n u m, i n.
 j e d i n ý ū n u s 3, s ō l u s 3.
 j e d n a t i ā g o (ā g - i, a c - t u) 3.
 j e d n o u s ě m e l
 j e h n ě a g n u s, i m.
 j e l e n c e r v u s, i m.
 j e m n ý t ě n u i s 2.
 j e n s ō l u m, t a n t u m
 j e s e Ń a u c t u m n u s, i m.
 j e s t ř á b a c c ě p ě t - e r, r i s m.
 j e š t ě r k a l ā c e r t a, a e f.
 j e v i t i s e a p - p ā r e o (p ā r - u i,
 p ā r - ě - t u) 2.
 j e z d e c ě q u - e s, ě t i s m.
 j e z d e c t v o ě q u ě t ā t u s, ū s m.
 j h o j ū g u m, i n.
 j i s t ý c e r t u s 3.
 j ě t i e x - c ě d ě r e (c e s - s i, c e s -
 s u) 3.
 j m ě n ě n ě p o s s e s s i - o, ō n i s f.
 j m ě n o n ō m - e n, ě n i s n.
 j m e n o v a t i n ō m ě n o 1.

K.

K (ke, ku) ad (s Accus.)
 k a j i c n ý p o e n ě t e n - s (t i s) 1.
 k ā m e n l ā p - i s, ě d i s m.; k.
 n ā h r o b n ě s e p u l c r u m, i n.
 k ā r a t i v ě t ě p ě r o 1.
 k ā z a t i j ū b e o 2. *
 k a ž d ý o m n i s 2.
 k a ž d o d e n n ě q u ō t ě d i e

k d y ž si, quum (cum)
 kláda trab-s, trābis *f.*
 kladu gigno 3. * (ova)
 klamatí dē-lūdo (lū-si, lū-
 su) 3, fallo 3. *
 klamavý fall-ax (ācis) 1.
 klesatí cādo 3. *
 kleště for-ceps, cīpis *m. f.*
 klidný tranquillus 3.
 kloub artus, ūs *m.*
 kmetství sēnect-us, ūtis *f.*
 kniha liber, libri *m.*
 kníže prin-ceps, cīpis *m.*
 kobyłka lōcusta, ae *f.*
 kočka fēl-es, fēl-is (G.-is) *f.*
 koleno gēnu, ūs *n.*
 konatí ůgo (ēg-i, ac-tu) 3.
 konec finis, is *m.* (k. učí-
 niti: finem constítuēre)
 kopí hasta, ae *f.*
 kořist praeda, ae *f.*
 kormidelník gubernāt-or,
 ōris *m.*
 koupití ōmo (ēm-i, em-p-
 tu) 3; koupití nazpět: řed-
 ěmo (ēm-i, em-p-tu) 3.
 kov mětallum, i *n.*, aes, aer-
 is *n.*
 kovář fāber, fabri *m.*
 kovový aēnēus 3.
 koza capra, ae *f.*
 král rex, rēg-is *m.*
 krása venust-as, ātis *f.*, pul-
 crītūd-o, ĩnis *f.*
 krásný ingēnuus 3, pul-cer
 (cra, crum) 3, libērālis 2;
 přísl. ingēnuē, pulcre
 -krátití fallo 3. * (horas)
 krátký brēvis 2.
 krátkost brēvīt-as, ātis *f.*
 křehký frāgīlis 2.
 křemelák il-ex, ĩcis *f.*
 křepelka coturn-ix, ĩcis *f.*
 krev sangu-is, ĩnis *m.*
 křídlo āla, ae *f.*

krýtí tēgo (texi, tec-tu) 3.
 křivda injūria, ae *f.*
 krok passus, ūs *m.*
 krotití co-ērceo (erc-ui,
 erc-ī-tu) 2.
 krupobití grand-o, ĩnis *f.*
 krutý ācerbus 3. (dolor),
 saevus 3, atr-ox (ōcis) 1.
 krvavý cruentus 3.
 kukačka cūcūlus, i *m.*
 kůň ēquus, i *m.*
 kůra cort-ex, ĩcis *m.*
 kůže pell-is, is *f.*
 kvakati coaxo 1.
 kvěsti flōreo (flōr-ui) 2.
 květ neb květina flos,
 flōr-is *m.*

L.

Lahodití blandior 4.
 lahodný blandus 3, grātus 3.
 lahodnost cōmīt-as, ātis *f.*
 lakomec āvārus, i *m.*
 lakomost (-ta) āvāritia,
 ae *f.*
 láska ām-or, ōris *m.*
 laskavý benignus 3, clē-
 men-s (tis) 1.; přísl. be-
 nigne, clementer
 laskavost benignīt-as, ātis *f.*
 lastovka hirund-o, ĩnis *f.*
 látka mātēria, ae *f.*
 léčiti sāno 1.
 led glācies, ēi *f.*
 legie lēgi-o, ōnis *f.*
 lehký faciĭlis 2, lēvis 2 (ani-
 mus)
 lehkomyslný tēmērārius 3.
 lék mēdicīna, ae *f.*
 lékař mēdicus, i *m.*
 lekatí terreo (terr-ui, terr-
 ī-tu) 2.
 leknutí terr-or, ōris *m.*
 lenivý ignāvus 3, pig-er
 (ra, rum) 3, dē-ses (sīd-is) 1.

lenivost ignāvia, ae *f.*, pi-
grītia, ae *f.*, dēsīdia, ae *f.*
lepš í mēli-or, mēli-us (ōris)
les silva, ae *f.*
letěti vōlo 1.
létó annus, i *m.* (= rok);
aest-as, ātis *f.*
lev leo, leōnis *m.*
lhář, lhavý mend-ax (ācis) 1.
lhāti mentior 4.
líbezný grātus 3, jūcūndus
3; přísl. -e
líbiti se plāceo (plāc-ui, plāc-
ī-tu) 2.
lid gens, genti-s *f.*
lidský hūmānus 3.
listí frons, frondi-s *f.*
liška vulp-es, is *f.*
lítice fūriae, arum *f.*
lítý atr-ox (ōcis) 1.
lítost dōl-or, ōris *m.*
loď nāv-is, is *f.*
loďstvo class-is, is *f.*
los alc-es, is *f.*
losos salm-o, ōnis *m.*
louka prātum, i *n.*
loupežník latr-o, ōnis *m.*,
praed-o, ōnis *m.*
lstivý astūtus 3, fall-ax
(ācis) 1.
lstivost astūtia, ae *f.*
luk arcus, ūs *m.*

M.

Majetek possessi-o, ōnis *f.*
malý parvus 3.
mámiti viz: klatati
manželka con-jux (jūgis), ux-
or (ōris) *f.*
mařiti n. marniti perdo 3. *
marný vānus 3, inānis 2;
přísl. frustrā
marnotratnost luxūria,
ae *f.*
matka māter, matr-is *f.*

mdlý fessus 3.
meč glādius, i *m.*
med mel, mell-is *n.*
medvěd ursus, i *m.*
měniti mūto 1.
měsíc lūna, ae *f.*; mens-is,
is *m.* (čas 30 dní)
město oppīdum, i *n.*, urbs,
urbi-s *f.*
meškati cunctor 1.
metati con-torqueo 2. *
meze fin-is, is *m.*
mezek mūlus, i *m.*
milý cārus 3.
milosrdenství mīsērīcor-
dia, ae *f.*
milosrdný mīsērī-cors (cord-
is) 1.
milostivý bēnignus 3, přō-
pītius 3.
milovati āmo 1, dī-līgo (le-
xi, lec-tu) 3.
minouti dīs-cēdo (ces-si, ces-
su) 3, praeter-lābor (lap-
su-s) 3.
mír pax, pācis *f.*
míra mōdus, i *m.*
mírný plācīdus 3, lēnis 2.
mírniti lēnio 4, mollio 4.
mírnost clēmentia, ae *f.*
mysl ānimus, i *m.*, mens, men-
ti-s *f.*
myslivec vēnāt-or, ōris *m.*
místo pro (s Ablat.)
myš mus, mūr-is *m.*
míti jūdico 1, hābeo (hāb-ui,
hāb-ī-tu) 2; dēbeo = mu-
siti (dēb-ui, dēb-ī-tu) 2.
mládež ādōlescentia, ae *f.*
mladík ādōlescen-s (tis), jū-
vēn-is, is *m.*
mladost jūvent-us, ūtis *f.*
mlčeti tāceo (tāc-ui, tāc-ī-
tu) 2.
mlsnost cūpēdia, ae *f.*

mluviti dīco (dixi, dic-tu) 3.
 lōquor (lōcū-tu-s) 3.
 mnohý multus 3.
 množiti augeo 2,* (mn. se: augeor)
 množství cōpia, ae f.
 moc pōtest-as, ātis f., vis (vi-m, vi; vīr-es, ium) f.
 mocný pōten-s (tis) 1., compos (pōtis) 1.
 modliti se přecor 1.
 mohutnost pōtentia, ae f.
 mor pest-is, is f.
 moře nāre, māri-s n.
 most pons, pont-is m.
 moudrý sāpien-s (tis) 1., prūden-s (tis) 1.
 moudrost sāpientia, ae f.
 moucha musca, ae f.
 mrak nūb-es, is f.
 mramor marm-or, ōris n.
 mrav mōs, mōr-is m.
 mravenec formīca, ae f.
 mráz frīg-us, ōris n.
 mrtvý mortuus 3.; mrtvým býti: dē-fungor (functu-s) 3.
 mrtvola cādāv-er, ōris n.
 mstítelkyně vind-ex, icis f.
 mučiti crūcio 1, vexo 1, torqueo 2.*
 mudrc viz: moudrý
 muka crūciamentum, i n., tormentum, i n.
 musiti viz: míti
 muž vir, vīri m.
 mužný fortis 2.
 mužnost fortitūd-o, ĩnis f.

N.

Na in (s Accus. kam? — s Ablat. kde?)
 na-byti pāro 1, com-pāro 1, as-sēquor (secū-tus) 3.
 náboženství rēligi-o, ōnis f.
 náčelník prin-ceps, cīpis m.

nad supra (s Accus.)
 naděje spes, spēi f.
 nahý nūds 3.
 náhoda cāsus, ūs m.
 nach purpūra, ae f.
 nákazá corrupti-o, ōnis f.
 na-kládati tracto 1.
 na-lezati in-vēnio 4.
 námáhání lāb-or, ōris m.
 na-mazati ungo (unxi, unct-tu) 3.
 nápad incursi-o, ōnis f.
 na-paďnouti in-vādo (vā-si, vā-su) 3.
 nápis sententia, ae f., carm-en, ĩnis n.
 napodobiti ĩmītor 1.
 nápoj pōtus, ūs m.
 na-pō-menouti (-mīnati)
 mōneo (mōn-ūi, mōn-ī-tu) 2, hortor 1.
 napominání mōnītum, i n., mōnīti-o, ōnis f.
 na-praviti ē-mendo 1, cor-rīgo (rexi, rec-tu) 3.
 náramný ingen-s (tis) 1.
 nářikati lāmentor 1.
 národ pōpūlus, i m., gens, genti-s f., nāti-o, ōnis f.
 na-s-bírati col-līgo (lēg-i, lec-tu) 3.
 na-sytiti sātio 1.
 ná-sledovati suc-cēdo, (ces-si, ces-su) 3, sēquor (sēcū-tu-s) 3.
 na-stávati im-mīneo 2.
 nástroj instrūmentum, i n.
 nával impētus, ūs m.
 navštíviti frēquento 1.
 na-zývati (-zvati) ap-pello 1, nōmīno 1, dīco (dixi, dic-tu) 3.
 ne non
 nebe caelum, i n.
 nebeský caelestis 2.

nebezpečí p̄řicūlum, i *n.*
 nebezpečný p̄řicūlōsus 3.
 nebo vel, aut
 neboť nam (na začátku věty),
 ěním (nikdy na začátku v.)
 nectnost scēl-us, ěris *n.*
 nectnostný scēlestus 3.
 nedbalý negligē-s (tis) 1.
 ne-dbati neg-ligo (lexi, lec-
 tu) 3.
 nedlouho non diu
 nehoda damnū, i *n.*
 nechutným býti cāreo (cār-
 ui, cār-ĭ-tū-rus 2.) s̄apōre
 nejistý incertus 3.
 nejvíce maxīme
 nejvyšší summus 3.
 několik nonnulli 3.
 některý nonnullus 3.
 nelidský inhūmānus 3.
 nemalý magnus 3.
 nemnohý paucus 3.
 nemoc morbus, i *m.*
 nemocný aegrōtus 3; im-
 pos (pōtis) 1 (= neúčastný)
 nenahraditelný irrēpārā-
 bīlis 2.
 nenávisť ōdium, i *n.*
 neodvolatelný irrēvōcā-
 bīlis 2.
 neomrzely indēfessus 3.
 nepamětliv immēm-or (ō-
 ris) 1.
 nepatrný exīguus 3, par-
 vus 3.
 neporušenost integrīt-as,
 ātis *f.*
 neporušitelný sanctus 3.
 neposlušný non oboedien-s
 (tis) 1.
 nepravý falsus 3.; přísl. false
 nepřítel ĭnīmīcus, i *m.*, host-
 is, is *m.*
 neřest viz: nectnost
 nerovný im-par (pār-is) 1.

nerozmyslnost tēmērīt-as,
 ātis *f.*
 nerozumný imprūden-s (tis) 1.
 nesčíslný ĭnnūmērābīlis 2.
 nesmírný immensus 3.
 nesmrtelný immortālis 2.
 nesmrtelnost immortālīt-as,
 ātis *f.*
 nesnadný difficīlis 2.
 nesnáze aerumna, ae *f.*, dif-
 ficult-as, ātis *f.*
 nespravedlivý ĭnjustus 3.;
 přísl. ĭnjuste
 nespravedlivost ĭnju-
 stītia, ae *f.*
 nésti porto 1, gigno 3 *
 (fructum)
 nestřídmost ĭntemp̄rantia,
 ae *f.*
 nesvorný dis-cors (cord-
 is) 1.
 neškodný ĭnoxius 3.
 nešlechtný turpis 2.
 nešťastný mīs-ēr (ēra, ērum)
 3, ĭnfēl-ix (ĭcis) 1; přísl. mīs-
 sere, ĭnfelīciter
 nešťestí ĭnfortūnium, i *n.*,
 cālāmīt-as, ātis *f.*
 netoliko (nejen) -alei: non
 solum — sed ětiam
 netrpělivost ĭmpātientia,
 ae *f.*
 neunavný viz: neomrzely
 neuprositelný ĭnexorā-
 bīlis 2.
 neustálý viz: neunavný
 nevděčný ĭngrātus 3.
 nevěděti ne-scio 4.
 nevědomost ĭmp̄ritia, ae *f.*
 nevěrný ĭnfidēlis 2.
 nevzdělaný ĭncultus 3.
 nezdar vānīt-as, ātis *f.*
 nez-zlíbiti se dis-plīceo (plīc-
 ui, plīc-ĭ-tu) 2.
 nez-nati ĭ-gnōro 1.

než quam
 nýbrž sed
 ničiti per-do 3. *
 nikdy nunquam
 nikoliv non, haud, nequā-
 quam
 niva campus, i m.
 nižádný nullus 3.
 noc nox, noctis f.
 noční nocturnus 3.
 noha pes, pēd-is m.
 nositi viz: nésti
 nouze viz: bída
 nutiti cō-go (ēg-i, ac-tu) 3.
 nutnost nēcessit-as, ātis f.
 nuzný ēgēnus 3.
 nuž cul-ter (tri) m.
 nymfa nymphā, ae f. (bohy-
 ně řek, pramenův, vrchův
 a t. d.)
 nyní nunc.

O.

O-bá vati se tīmeo (tīm-ui) 2.
 občan cīv-is, is m.
 občanský cīvilis 2.
 ob-čerstviti re-creo 1.
 ob-diviti ad-mīror 1.
 oběť hostia, ae f., victīma,
 ae f.
 obyčejně plērumque
 obydlí dōmīcīlium, i n.
 obilí frūmentum, i n.
 obyvatel incōla, ae m.
 o-bývati in-cōlo (cōl-ui, cul-
 tu) 3.
 objeviti rē-vēlo 1, dē-těgo
 (texi, tec-tu) 3.
 oblak viz: mrak
 ob-léci induo (indu-i, indū-
 tu) 3.
 obličej faciēs, ēi f.
 ob-meziti rēd-īgo (ēg-i, ac-
 tu) 3.
 ob-noviti rē-nōvo 1, re-stī-
 tuo (stīt-ui, stītū-tu) 3.

obor země orb-is (-is, m.)
 terrarum
 ob-rátiti con-verto (vert-i,
 ver-su) 3, dē-figo (fixi, fixu)
 3; obr. se: ex-cēdo (ces-si,
 ces-su) 3.
 obraz imāg-o, īnis f., effi-
 gies, ēi f.
 obtíže mōlestia, ae f.
 obtížný mōlestus 3.
 ocas cauda, ae f.
 očekávání exspectāti-o,
 ōnis f.
 o-čekávati ex-specto 1.
 od-bývati tracto 1.
 od-dávati se trā-do 3 *
 (me), indulgeo 2. *
 ode-brati se ex-, dis-, se-
 cādo (ces-si, ces-su) 3.
 ode-jíti viz: odebrati se
 ode-jmouti řād-īmo (ēm-i,
 em-p-tu) 3.
 oděv vestītus, ūs m.
 ode-vz-datī trā-do 3. *
 od-haliti viz: objeviti
 odhodlání consīlium, i n.
 od-cházeti viz: ode-jíti
 od-chýliti se de-flecto
 (flexi, flexu) 3.
 od-ítī vestio 4.
 od-kryti viz: odhaliti
 odměna praemium, i n.,
 merc-es, ēdis f.
 od-porovati ob-sto 1, *
 rē-sisto 3. *
 od-pověděti re-spondeo
 2. *
 od-pustiti i-gnosco 3. *
 odpuštění vēnia, ae f.
 od-souditi damno 1.
 od-strašiti dē-terreo (terr-
 ui, terr-ī-tu) 2.
 od-volati rē-vōco 1.
 od-vrátiti prō-hībeo (hīb-

ui, hīb-ī-tu) 2, ā-vertō (vert-i, ver-su) 3.
 odznak insign-e, is *n.*
 oheň flamma, ae *f.*, ign-is, is *m.*
 ohybný tē-ter (tra, trum) 3.
 o-hraditi sēpio 4. *
 ochrana mūnīmentum, i *n.*, praesīdium, i *n.*
 ochrance prae-ses, sīd-is *m.*
 o-klamati viz: klamati
 oko ōculus, i *m.*
 olej ōleum, i *n.*
 o-lemovati prae-texo (tex-
 ui, tex-tu) 3.
 oliva ōlea, ae *f.*
 o-loupiti prīvo 1, spōlio 1.
 olovo plumbum, i *n.*
 oltář āra, ae *f.*
 o-panovati rēgo (rexī, rec-
 tu) 3.
 opatrný cautus 3.
 opatrnost dīlīgētia, ae *f.*
 o-patrovati custōdio 4.
 opatrov-ník, -nice cust-os,
 ōdis *m. f.*
 opět dēnuo, ītērum
 o-pevniti mūnio 4.
 o-plakati de-plōro 1.
 o-plývati ab-undo 1.
 o-poutati ir-rētio 4.
 o-po-vrhnouti viz: nedbati
 o-pustiti de-stītuo. (stīt-
 ui, stītū-tu) 3, dē-sēro (sēr-
 ui, ser-tu) 3.
 orati āro 1.
 orel āquīla, ae *f.*
 osada colōnia, ae *f.*
 osel āsīnus, i *m.*
 osení sēg-es, ētis *f.*
 o-slabiti com-mīnuo (mīn-
 ui, mīnū-tu) 3.
 oslavený cělē-ber (bris,
 bre) 3.
 ostatní rēliqūs 3.

ostrý ācūtus 3, āc-er (ris,
 re) 3.
 o-střihati viz: opatrovati
 ostřiti ācuo (āc-
 ui, ācū-tu) 3.
 ostroha calc-ar, āris *n.*
 ostrov insūla, ae *f.*
 osud fortūna, ae *f.*, sor-
 (tis) *f.*
 o-světłiti (-svēcovati) il-
 lūstro 1.
 otázka quaesti-o, ōnis *f.*
 otec pāter, patr-is *m.*
 ote-vřiti a-pērio 4. *
 o-trhati dē-cerpo (cerp-
 si, cerp-tu) 3.
 otrok servus, i *m.*
 otužilost dūrītia, ae *f.*
 o-tvírati viz: ote-vřiti
 ovce ōv-is, is *f.*
 ovoce fructus, ūs *m.*
 o-zbrojiti armo 1.
 ozdoba glōria, ae *f.*, ornā-
 mentum, i *n.*, dēc-us, ōris *n.*
 o-zdobiti orno 1, di-stinguo
 (stīnxi, stīnc-tu) 3, vestio 4.

P.

Padoucí cādūcus 3.
 pahorek coll-is, is *m.*
 pak tum
 památka mēmōria, ae *f.*
 paměť viz: památka; paměti
 hodný: mēmōriā dignus 3.
 pamětliv mēm-or (ōris) 1.
 pán dōmīnus, i *m.*
 paní matrōna, ae *f.*
 panna virg-o, īuis *f.*
 panovati regno 1.
 panovnice dōmīna, ae *f.*
 panovník viz: pán
 panství impērium, i *n.*
 paprsek rādīus, i *m.*
 paroh cornu, ūs *n.*
 pásek mōnīl-e, is *n.*
 pastýř past-or, ōris *m.*

patřiti (na) in-tueor (tu-
 tus) 2.
 páv pāv-o, ōnis *m.*
 péče cūra, *ae f.*
 pečovati (o) cūro 1. (s Acc.),
 con-sūlo (sūl-ui, sul-tu) 3.
 (viz C. 118, P. 1).
 peníze pēcūnia, *ae f.*
 peří pennae, arum *f.*
 pes cān-is, is *m. f.*
 pěstounka altr-ix, icis *f.*
 pěstovati cōlo (cōl-ui, cul-
 tu) 3.
 pěšák pēd-es, itis *m.*
 pěti cāno 3. *
 pevný firmus 3.
 pilný assīduus 3, dīlīgen-s
 (tis) 1; přísl. assīdue; dīlī-
 gent-er, ius, issime
 pilnost dīlīgentia, *ae f.*, in-
 dustria, *ae f.*
 písek ārēna, *ae f.*
 píti bībo 3. *
 plachý pāvīdus 3.
 plakati fleo 2. *
 pletivo praesēp-es, is *f.*
 plíce pulm-o, ōnis *m.*
 plynouti cēdo (ces-si, ces-
 su) 3.
 plod frūg-es, um *f.*
 ploditi pro-creo 1.
 plodný fertilis 2, fēr-ax
 (ācis) 1.
 plodnost fertīlīt-as, ātis *f.*
 plouti nāvīgo 1.
 pluh ārātrum, i *n.*
 po post (s Accus.)
 po-bádati in-cīto 1.
 pocta viz: čest
 po-ctiti viz: ctiti
 poctivý viz: hodný
 poctivost přēbīt-as, ātis *f.*,
 honest-as, ātis *f.*
 počátek īnītium, i *n.*
 počestný viz: poctivý

počestnost viz: poctivost
 počet nūmērus, i *m.*
 po-čítati nūmēro 1.
 po-čiti in-choo 1.
 pod sub a) s Accus. kam?
 b) s Ablat. kde?
 podiv admīrātio, ōnis *f.*
 podivný (podivu hodný)
 mīrus 3, admīrābilis 2.
 podkoupení corrupti-o,
 ōnis *f.*
 podléhati suc-cumbo 3. *
 podlý hūmīlis 2.
 podmaniti sūpēro 1, dōmo
 1, * sūb-īgo (ēg-i, ac-tu) 3,
 sub-jungo (junxi, junc-tu) 3,
 vinco 3. *
 podoba spēcies, ēi *f.*
 podobný sīmīlis 2 (pravdě
 p. věřīsīmīlis 2)
 podpora adjūmentum, i *n.*
 podporovati jūvo 1, * ad-
 jūvo 1. *
 podrobený obnoxius 3.
 po-držeti rē-tīneo (tīn-ui,
 ten-tu) 2.
 podsvětí tartārus, i *m.* (Mn.
 tartāra, orum *n.*)
 pohled aspectus, ūs *m.*
 po-hnouti mōveo 2. *
 pohrdání contempti-o, ōnis *f.*
 po-cházeti exsisto 3 *, vē-
 nio 4. *
 pochybný dūbius 3.
 pochybnost dūbium, i *n.*
 pochybovati dūbīto 1.
 pochlebenství adūlāti-o,
 ōnis *f.*, assentāti-o, ōnis *f.*
 pochlebník assentāt-or,
 ōris *m.*
 pochlebovati adūlor 1,
 blandior 4, assentior 4. *
 po-chopiti com-prēhendo
 (prēhend-i, prēhen-su) 3.
 po-chovati sēpēlio 4. *

po-chváliti viz: chváliti
 pojem nōti-o, ōnis *f.*
 po-jmenovati ap-pello 1.
 poklad thēsaurus, *i m.*
 po-kládati existimo 1, jū-
 dīco 1, pūto 1, arbitror 1.
 poklid tranquillit-as, ātis *f.*
 pokoj quies, quiet-is *f.*
 pokorný sup-plex (plīcis) 1.
 po-krývati tēgo (texi, tec-
 tu) 3.
 pokrm cibus, *i m.*, ālīmen-
 tum, *i n.*
 pokus cōnātus, ūs *m.*
 pokusiti tento 1, cōnor 1.
 pole āger, agri *m.*
 polepšení correcti-o, ōnis *f.*
 polovice dīmīdium, *i n.*
 po-máhati suc-curro 3 *,
 ōpītūlor 1.
 poměr condīci-o, ōnis *f.*
 pomezí confinium, *i n.*
 pomíjející fluxus 3.
 po-mlčeti viz: mlčeti
 pomník mōnūmentum, *i n.*
 pomoc auxīlium, *i n.*
 pomsta vindicta, *ae f.*, ulti-o,
 ōnis *f.*
 popel cīn-is, ēris *m.*
 po-psati de-scribo (scrip-si,
 scrip-tu) 3.
 po-puditi (-puzovati) viz:
 pobádati
 pořádek ordo, ordīn-is *m.*
 po-raziti pro-flīgo 1, sū-
 pēro 1.
 porážka clād-es, *is f.*, strāg-
 es, *is f.*
 poroučeti impēro 1.
 po-rušiti laedo (lae-si, lae-
 su) 3.
 po-skytati prae-beo (bui,
 b-ī-tu) 2, trībuo (trīb-
 ui, trībū-tu) 3.

po-slati mitto (mī-si, mis-
 su) 3.
 poslušný oboedien-s (tis) 1.
 poslušnost oboedientia,
 ae *f.*
 po-stihnouti af-flīgo (fixi,
 flic-tu) 3; viz: pochopiti
 po-strašiti terreo (terr-
 ui, terr-ī-tu) 2.
 posvátný sá-cer (cra, crum) 3.
 pot sūd-or, ōris *m.*
 po-tázati se con-sūlo (sūl-
 ui, sul-tu) 3, viz: C. 118, P. 1.
 po-těšiti con-sōlor 1.
 po-tkati se dī-mīco 1, pugno
 1, conflīgo (fixi, flic-tu) 3.
 po-tlačiti op-prīmo (pres-si,
 pres-su) 3.
 potomci postēri, ōrum
 potrava viz: pokrm
 potřebovati ad-hībeo (hīb-
 ui, hīb-ī-tu) 2; ind-īgeo,
 (īg-ui) 2. = mítí zapotřebí
 po-trestati multo 1, pūnio 4.
 potupa viz: hanba
 potupný indēcōrus 3, ignō-
 mīniōsus 3.
 po-učovati ē-dōceo (dōc-
 ui, doc-tu) 2, ē-rūdīo 4.
 po-užívati fruor (fruc-tus
 n. fru-ī-tus) 3, ūtor (ū-su-s) 3.
 povaha = mravy; viz: mrav
 po-važovati viz: pokládati
 pověra sūperstīti-o, ōnis *f.*
 povinnost officium, *i n.*
 povodeň illūvies, ēi *f.*
 povolným býti ob-sēquor
 (sēcū-tus) 3.
 po-volati ac-cio 4, arcesso
 3 *; p. nazpět rē-vōco 1.
 povstání sēdīti-o, ōnis *f.*
 po-vstávati viz: pocházeti
 po-vznéstí ē-rīgo (rexi,
 rec-tu) 3, prō-věho (vexi,
 vec-tu) 3.

- p o - z - b ý v a t i a - m i t t o (mī-si, mis-su) 3.
 p o z d ě j š í m ā t ū r u s 3.
 p o z e m s k ý v i z : l i d s k ý
 p o - z n á v a t i i n t e l - l ě g o (l e x i , l e c - t u) 3 , c o - g n o s c o 3 . *
 p o z o r o v a t i c o n - s i d ě r o 1 , c o n t e m p l o r 1 , i n - t u e o r (i n - t u - ě - t u s) 2 .
 p o - z ů s t á v a t i c o n - s i s t o 3 . *
 p o ž á r i n c e n d i u m , i n .
 p r á c e l ā b - o r , ō r i s m .
 p r a c o v a t i l ā b ō r o 1 , c o n - t e n d o (t e n d - i , t e n - t u) 3 .
 p r a c o v i t ý v i z : p i l n ý
 p r a c o v i t o s t v i z : p i l n o s t
 p r a c h p u l v - i s , ě r i s m .
 p r a m e n f o n s , f o n t - i s m .
 p ř á n í v ō t u m , i n .
 p ř á t e l s t v í ā m i c ě t i a , a e f .
 p ř á t í (p ř í t í) f ā v e o 2 . *
 p r a v d a v ě r ě t - a s , ā t i s f .
 p r a v d i v ý v ě r u s 3 ; p ř í s l .
 v ě r e
 p r a v ý v i z : p r a v d i v ý
 p r a v í t i d ě c o (d i x i , d i c - t u)
 3 , l ō q u o r (l o c ū - t u s) 3 .
 p r á v o j u s , j ū r - i s n .
 p ř e - b ý v a t i h ā b ě t o 1 .
 p ř e d a n t e (s A c c u s .)
 p ř e d č í t i s ū p ě r o 1 .
 p ř e d k o v é m ā j ō r - e s , u m m .
 p ř e d p i s p r a e c e p t u m , i n .
 p ř e d - p o v ě d ě t i p r a e - d ě c o
 (d i x i , d i c - t u) 3 .
 p ř e d s e v z e t í p r ō p ō s ě t u m ,
 i n .
 p ř e k r á s n ý p r a e c l ā r u s 3 .
 p ř e - k r o č í t i t r a n - s c e n d o
 (s c e n d - i , s c e n - s u) 3 .
 p ř e - m ā h a t i v i z : p o d m a n i t i
 p ř e - r u š í t i d ě r - ě m o (ě m - i ,
 e m - p - t u) 3 .
 p ř e s t r a n s (s A c c u s .)
 p ř e t ě k a t i r ě d - u n d o 1 .
- p ř e v e l i k ý p e r m a g n u s 3 .
 p r c h a v ý (p r c h l i v ý) v ō l ū - c e r
 (c r i s , c r e) 3 , f ū g - a x (ā c i s) .
 p ř i - b l ě ž í t i s e o b - r ě p o
 (r e p - s i , r e p - t u) 3 .
 p ř í b u z n ý a f f i n i s 2 .
 p ř í č i n a c a u s a , a e f .
 p ř í - d a t i a p - p l i c o 1 .
 p ř í d á v e k a p p e n d - i x , ě i s f .
 p ř í - d ě l i t i a t - t r i b u o (t r i b -
 u i , t r i b ū - t u) 3 .
 p ř í c h o d a d v e n t u s , ū s m . ,
 ā d ě t u s , ū s m .
 p ř í j e m n ý j ū c u n d u s 3 ; p ř í s l .
 j ū c u n d e
 p ř í k a z v i z : p ř e d p i s
 p ř í k l a d e x e m p l u m , i n .
 p ř í l i š n ě m i s
 p ř í l i š n ý n ě m i u s 3 .
 p ř i - m i s ě t i a d - m i s c e o (m i s c -
 u i , m i s - t u n . m i x - t u) 2 .
 p ř i - n u t i t i ā d - ě g o (ě g - i , a c -
 t u) 3 .
 p ř í p r a v a p r a e p ā r ā t i - o ,
 ō n i s f .
 p ř í - p r a v í t i p r a e - p ā r o 1 .
 p ř í - p u s t i t i c o n - c ě d o (c e s -
 s i , c e s - s u) 3 .
 p ř í r o d a n ā t ū r a , a e f .
 p ř í r o z e n í i n d ō l - e s , i s f .
 p ř í - s l í b í t i p r o - m i t t o (m i -
 s i , m i s - s u) 3 , p o l - l i c e o r (l i c -
 ě - t u s) 2 .
 p ř í s l o v í p r o v e r b i u m , i n .
 p ř í s n ý s e v ě r u s 3 .
 p ř í s n o s t s e v ě r ě t - a s , ā t i s f .
 p ř í s t a v p o r t u s , ū s m .
 p ř í s t ř e š í t e c t u m , i n .
 p ř í t e l ā m i c u s , i m .
 p ř í t e l k y n ě ā m ě c a , a e f .
 p ř i - v o l i t i o b - s ě q u o r (s ě c ū -
 t u s) 3 .
 p ř í z e Ň b ě n ě v ō l e n t i a , a e f .
 p ř í z n i v ý b ě n ě v ō l u s 3 .

pro pro (s Ablat.), propter (s
 Accus.)
 pro-bodnouti trans-figo
 (fixi, fixu) 3.
 proč cur, quāre
 pro-dati ven-do 3. *
 pro-dloužiti přo-věho (ve-
 xi, vec-tu) 3.
 pro-hlásiti de-clāro 1.
 proklatý mālěficus 3.
 pro-mařiti dis-sipo 1.
 pro-měňiti com-mūto 1.
 pro-půjčiti viz: poskytati
 prosba přec-es, um *f.* (Jd.
 jen: přec-e)
 pro-skoumati contemplor 1.
 prospěch commōdum, i *n.*,
 ūtilit-as, ātis *f.*
 prospěšný ūtilis 2.
 prostopášnost libid-o,
 inis *f.*
 prostředek ars, arti-s *f.*
 prostředník inter-pres,
 přet-is *m.*
 proti contra (s Accus.)
 protivný contrārius 3.
 protivník adversārius, i *m.*
 protože quia, quod
 pro-ukázati dě-monstro
 1, prae-beo (b-ui, bī-tu) 2.
 provincie provincia, ae *f.*
 pro-vozovati tracto 1.
 prozřetelnost provīden-
 tia, ae *f.*
 pro-žiti dēgo (dēg-i) 3.
 prst dīgītus, i *m.*
 prudký viz: bystrý
 průpověď sententia, ae *f.*,
 dictum, i *n.*
 průvodce, -kyně cōm-es,
 itis *m. f.*
 první primus 3.
 przniti de-hōnesto 1.
 psáti scribo (scrip-si, scrip-
 tu) 3.

ptáčník au-ceps, cūpis *m.*
 pták āv-is, is *f.*
 ptáti se inter-rōgo 1, per-
 contor 1.
 pud impētus, ūs *m.*
 půda hūmus, i *f.*, solum, i *n.*
 puditi in-cīto 1 (ad), pello
 3 * (ex)
 působiti ex-cīto 1, com-
 mōveo 2, * gigno 3. *
 působný viz: dojemný
 pustošiti dē-vasto 1, pō-
 pūlor 1.
 pátka bellum, i *n.*

R.

Rád liben-s (tis) 1; přísl. li-
 benter
 řád viz: pořádek
 rada consīlium, i *n.*
 raditi con-sūlo (sūl-ui, sul-
 tu) 3.
 radost gaudium, i *n.*
 radostný laetus 3.
 radovati se gaudeo 2. *
 rak canc-er, ri *m.*
 raněný vulnērātus 3.
 raniti vulnēro 1.
 ratolest rāmus, i *m.*
 řeč ōrāti-o, ōnis *f.*, serm-o,
 ōnis *m.*
 řečník ōrāt-or, ōris *m.*
 řeka flūvius, i *m.*, amn-is, is
m., flūm-en, inis *n.*
 řeknouti, říci viz: praviti
 reva vīt-is, is *f.*
 ryba pisc-is, is *m.*
 říditi rēgo (rexi, rec-tu) 3.
 řídký rārus 3.
 rychlý cěl-ēr (ēris, ēre) 3;
 přísl. cělērīter, cito
 rychlost cělērīt-as, ātis *f.*
 říše regnum, i *n.*
 rodiče parentes, um

roditi gigno 3 * (r. se: gignor, nascor 3. *)
 roj agm-en, ĩnis n., exām-en, ĩnis n.
 rok annus, i m.
 rolník agrĭcōla, ae m.
 rostlina herba, ae f.
 rovný par (pār-is) 1.
 rozbití lodi naufrāgium, i n.
 roz-dělití sē-pāro 1, dis-trĭ-buo (trĭb-ui, trĭbū-tu) 3, dĭ-vĭdo (vĭ-si, vĭ-su) 3, dis-pertio 4, partior 4.
 roz-dráždití ex-cĭto 1.
 rozkaz viz: předpis
 roz-kotati dē-vasto 1, dĭ-ruo (ru-i, rŭ-tu) 3, ē-verto (vert-i, ver-su) 3.
 rozkoš vōlupt-as, ātis f.
 rozličný dĭ-versus 3, vā-rius 3.
 roz-loučítí sē-pāro 1, dis-jungo (junxi, junc-tu) 3, dis-cerno 3. *
 roz-máhati augeo 2. *
 rozmazlenost mollĭties, ěi f.
 roz-mýšletí mēdĭtor 1.
 roz-mlouvati (se) dis-sĕro (sĕr-ui, ser-tu) 3.
 rozmluva collōquium, i n.
 roz-množití viz: rozmáhati
 roz-nítiti in-flammo 1, ex-ācuo (āc-ui, ācū-tu) 3, in-cendo (cend-i, censu) 3.
 roz-řezati di-scindo 3. *
 rozsáhlý vastus 3.
 roz-sápati lācĕro 1, dĭ-lā-nio 1.
 roz-sypati spargo (spar-si, spar-su) 3.
 rozum rāti-o, ōnis f.
 rozumný prŭden-s (tis) 1.
 rozvaha cōgĭtāti-o, ōnis f.
 roz-z-valítí viz: rozkotati

roz-vážítí cōgĭto 1, per-pen-do 3. *
 rozvážlivost grāvĭt-as, ātis f.
 rozvážný viz: rozumný
 ruka mānus, ūs f.
 rušítí per-turbo 1, solvo (solv-i, solū-tu) 3.
 různé discordia, ae f, ĩis, ĩtis f.
 různítí viz: rozloučítí
 různé rōsa, ae f.

S.

S, se cum (s Ablat.)
 sad arbustum, i n.
 sáhnouti carpo (carp-si, carp-tu) 3.
 se-hrabati col-ligo (lĕg-i, lĕc-tu) 3.
 semeno sēm-en, ĩnis n.
 sen somnium, i n.
 senat sĕnātus, ūs m.
 senator sĕnāt-or, ōnis m.
 se-psati per-scribo (scrip-si, scrip-tu) 3.
 se-slabiti com-mĭnuo (mĭn-ui, mĭnū-tu) 3.
 se-slati dē-mitto (mĭ-si, mis-su) 3.
 setrvalost constantia, ae f.
 s-hodítí praecipĭto 1.
 s-hodovati se con-gruo (gru-i) 3.
 shovívání (-vost) indulgentia, ae f.
 sídlo sĕd-es, is f. (královské s. rĕgia, ae)
 símě viz: semeno
 síla vis (vi-m, vi; Mn. vĭr-es, ium) f.
 síliti (silniti) re-creo 1, firmo 1.
 silný validus 3.
 syn filius, i m.

sít rěte, rěti-s *n.*
 skála rūp-es, is *f.*
 skalina caut-es, is *f.*
 s-klíčiti af-fligo (fixi, flicu-
 tu) 3.
 s-kloniti flecto (flexi, flexu) 3.
 s-končiti finio 4.
 s-koumati con-sīdēro 1, ex-
 plōro 1, con-templor 1.
 skřivan alauda, ae *f.*
 s-krotiti co-ērceo (erc-ui,erc-
 ŷ-tu) 2, compesco (pesc-ui) 3.
 skromný mōdestus 3.
 skromnost mōdestia, ae *f.*
 skrovný hūmilis 2.
 skutek viz: čin
 skvělý clārus 3, praeclārus
 3, dēcōrus 3.
 skvrna lāb-es, is *f.*
 slabost frāgilit-as, ātis *f.*
 sladký dulcis 2.
 slast viz: radost
 sláva glōria, ae *f.*
 slavík luscīnia, ae *f.*
 slavný clārus 3, cělēb-er (ris,
 re) 3.
 slepý caecus 3.
 slepice gallīna, ae *f.*
 slib pollicītum, i *n.*
 slíbiti viz: přislíbiti
 slídička spēcūlātr-ix, icis *f.*
 slyšeti audio 4.
 s-litovati se mīsēreor (mī-
 sēr-ī-tus) 2.
 slon ēlēphantus, i *m.*
 slonokost ēb-ur, ōris *n.*
 sloup cōlūna, ae *f.*
 sloužiti servio 4.
 slouti vōcor 1.
 slovo verbum, i *n.*
 slunce sol, sōl-is *m.*
 služba vojenská milītia, ae *f.*
 slza lacrima, ae *f.*
 smāti se rīdeo 2. *
 smělost audācia, ae *f.*

smích rīsus, ūs *m.*
 smysl sensus, ūs *m.*
 smýšlení mens, menti-s *f.*
 s-mýti ab-luo (lu-i, lū-tu) 3.
 smrk pīnus, ūs *f.*
 smrt mors, mortī-s *f.*
 smrtelný mortālis 2.
 smutný tristis 2.
 snadný fácilis 2, lēvis 2.
 snaha stūdiūm, i *n.*, conten-
 ti-o, ōnis *f.*
 s-nášeti (s-nésti) tōlēro 1.
 snažiti stūdeo (stūd-ui) 2.
 snažný stūdiōsus 3, indu-
 strius 3.
 snesitelný tōlērābilis 2.
 socha stātua, ae *f.*
 soudce jūd-ex, icis *m.*
 souditi jūdico 1.
 souhlasiti con-sentio 4. *
 s-oužiti vexo 1.
 s-páchati com-mitto (mī-si,
 mis-su) 3.
 spánek somnus, i *m.*
 spanilomyslný magnificus 3.
 spasný sālūtāris 2, sālūbris 2.
 spáti dormio 4.
 spěchati prōpēro 1.
 spiklenec conjūrātus, i *m.*
 spiknutí conjūrāti-o, ōnis *f.*
 spis scriptum, i *n.*
 spisovatel script-or, ōris, *m.*
 spočívati nītor (nī-sus, nī-
 xus) 3.
 s-pojiti (spojovati) jungo
 (junxi, junc-tu) 3, con-jungo
 (junxi, junc-tu) 3.
 spokojený contentus 3.
 spokojenost tranquillit-as
 (ātis *f.*) animi
 společný commūnis 2.
 společnost commūni-o, ōnis
f., sōciēt-as, ātis *f.*
 s-po-léhati viz: spočívati

spolehlivý viz: jistý
 spolu unā
 spolu-občan viz: občan
 spořiti parco 3. *
 spořivost parsimōnia, ae *f.*
 správce mōdērāt-or, ōris *m.*
 spravedlivý justus 3.
 spravedlivost justitia, ae *f.*
 správný viz: spravedlivý
 s-pravovati ad-mīnistro 1,
 rēgo (rexi, rec-tu) 3, mōdē-
 ror 1.
 spůsob mōdus, i *m.*
 s-působiti excio 4, con-trā-
 ho (traxi, trac-tu) 3.
 s-řítiti se cor-ruo (ru-i, rū-
 tu) 3.
 s-roubiti con-texo (tex-ui,
 tex-tu) 3.
 srst crīn-is, is *m.*
 sršeň crabr-o, ōnis *m.*
 stádo grex, grēg-is *m.*
 stálý viz: pevný
 stařec sēn-ex, is *m.*
 starý vēt-us (ēris) 1.
 starobylost antīquīt-as,
 ātis *f.*
 starost viz: péče
 stát cīvīt-as, ātis *f.*, res pu-
 blica (rei p.) *f.*
 statečný fortis; přísl. fortīter
 statečnost vir-tus, tūtis *f.*,
 fortītūd-o, ĩnis *f.*
 statek fortūna, ae *f.*, bōnum,
 i *n.*, possessi-o, ōnis *f.*
 státi se ē-vādo (vā-si, vā-su) 3.
 stav stātus, ūs *m.*
 stavení aedificiūm, i *n.*
 stejný par (pār-is) 1; aequus
 3. (ānimus)
 stěžovati si quēror (ques-
 tu-s) 3.
 stín umbra, ae *f.*
 století sēcūlum, i *n.*
 stopa viz: noha

strast aerumna, ae *f.*, mī-
 sēria, ae *f.*, cālāmīt-as, ātis *f.*
 strašiti viz: děsiti
 strašný terrībilis 2.
 s-trávití con-sūmo (sum-p-
 si, sum-p-tu) 3.
 stráž-ce, -nice viz: opa-
 trovník
 střežiti (střici) viz: opa-
 trovati
 stříbrný argenteus 3.
 stříbro argentum, i *n.*
 střídání-se vicissitūd-o,
 ĩnis *f.*
 střídmy tempērān-s (tis) 1.
 střídmost tempērāntia,
 ae *f.*
 strojiti úklady in-sīdiōr 1.
 strom arb-or, ōris *f.*
 studium stūdiūm, i *n.*
 stupeň grādus, ūs *m.*
 stvoření ānimān-s (tis) *m.*
f. n.
 sůl sal, sāl-is *m.*
 surový incultus 3, as-per
 (pēra, pērum) 3.
 sušiti sicco 1, abs-tergeo
 2. *
 svár viz: různice
 svatý sanctus 3.
 svatyně viz: chrám
 svazek vincūlum, i *n.*
 svědectví testimōniūm, i *n.*
 svěd-ek, -kyně test-is, is
m. f.
 svědomí conscientia, ae *f.*
 s-věsti ab-ducō (dūxi, duc-
 tu) 3.
 svět mundus, i *m.*
 světlo lux, lūcis *f.*, lūm-en,
 ĩnis *n.*
 svíce viz: světlo
 svítiti luceo 2. *
 svízel viz: strast
 svobodný lib-er (ēra, ērum) 3.

svorný con-cors (cord-is) 1.
svornost concordia, ae *f.*

Š.

Šaškovati nūgor 1.
šat vest-is, is *f.*, vestitus,
ūs *m.*
šediny cāni capilli
šilenost insānia, ae *f.*
šíp sāgitta, ae *f.*
škoda damnum, i *n.*
škoditi nōceo (nōc-ni, nōc-
ī-tu) 2.
škola schōla, ae *f.*
šlechtný nōbilis 2, ingē-
nuus 3. (aemulatio), bōnus 3.
špatný mālus 3, prāvus 3;
přísl. -e
špatnost prāvīt-as, ātis *f.*
šťastný beātus 3, pros-pēr
(pēra, pērum) 3, fēl-ix (īcis)
1; přísl. beāte, felicitē
štěpař sāt-or, ōris *m.*
štěpovati sēro 3. *
šťestí fortūna, ae *f.* (šť. vá-
lečné: belli fortūna)
šťít scūtum, i *n.*

T.

Tábor castr-a, orum *n.*
táhnouti tráho (traxi, trac-
tu) 3; prō-cēdo (ces-si, ces-
su) 3 = jíti
tajný occultus 3.
tak ádeo, tam; tak málo adeo
non; tak veliký tantus 3.
také ětiam
takořka quāsi
takový tālis 2 (= taký);
tantus 3 (= tak veliký)
tako itā
tázati se inter-rōgo 1.
tedy itāque (na začátku vě-
ty), igitur (za svým slovem)
tělo corp-us, ōris *n.*

temeno cācūm-en, īnis *n.*
temný āter (atra, atrum) 3.
temnost tenebrae, arum *f.*
tenkrát tum
teplo cāl-or, ōris *m.*
těšení solātium, i *n.*
těšiti viz: potěšiti; těšiti
se: gaudeo 2. *
těž viz: také
těžiti lucrō 1.
těžký grāvis 2.
těhán sōc-er, ěri *m.*
týden hebdom-as, ādis *f.*
tigr tigris (G. tigrī-s, tigrīd-
is) *f.*
tíže mōl-es, is *f.*
tlačiti přemo (pres-si, pres-
su) 3.
toliko viz: jen
tratiti per-do 3. *
trest poena, ae *f.*
trestati viz: potrestati
třešně cērāsus, i *f.*
trýznění vexāti-o, ōnis *f.*
trýzniti viz: soužiti
trkati pětō 3. *
trouba (slonová) probosc-is,
īdis *f.*
trpělivost pātientia, ae *f.*
trpký ācerbus 3.
truchlivost tristītia, ae *f.*
trudný as-per (pēra, pērum)
3, āter (atra, atrum) 3.
trvati māneo 2. *
tržiště fōrum, i *n.*
tučný pinguis 2.
tuhý dūrus 3.
tupiti viz: haniti
tur ūrus, i *m.*
tužiti firmo 1.
tvor viz: stvoření
tvorití creo 1, gēnēro 1.
tvrdý viz: tuhý
tvrdití af-firmō 1.

U.

- U apud (s. Accus.)
 úcta révérentia, ae *f.*, hön-
 or, ōris *m.*
 učene c (učený) doctus, i
 učení doctřina, ae *f.*, prae-
 ceptum, i *n.*
 učenosť doctřina, ae *f.*
 u-činiti creo 1 (rěgem),
 reddere 3. *
 učitel mägis-ter, tri *m.*,
 praecept-or, ōris *m.*
 učitelkyně mägistra, ae *f.*
 učiti döceo (döc-ui, doc-tu)
 2, ē-rüdio 4; učiti se: disco
 3. *
 u-dobřiti mollio 4.
 uhlí carb-o, ōnis *m.*
 u-chýliti se de-flecto (fle-
 xi, flexu) 3.
 u-chlácholiti mřtřgo 1,
 lēnio 4, re-stinguo (stiuxi,
 stinc-tu) 3.
 ucho aur-is, is *f.*
 u-kázati o-s-tendo 3. *
 u-konejšiti viz: uchlácho-
 liti
 u-končiti finio 4.
 u-kovati fabrīcor 1.
 u-krotiti viz: krotiti
 u-kryti ob-tęgere (texi, tec-
 tu) 3.
 ukrutný crüdelis 2, atr-ox
 (öcis) 1.
 ukrutník tyrannus, i *m.*
 ukrutnosť crüdelit-as, ätis *f.*
 u-lehčiti lävo 1, lēnio 4.
 u-leviti viz: ulehčiti
 uměl-ec, -kyně arti-fex, ficis
m. f.
 umělecký (umělý) artificiö-
 sus 3.
 umění ars, arti-s *f.*
 u-menšiti mřnuo (mřn-ui,
 mřnū-tu) 3.
- umírající mörien-s (tis) 1.
 úmysl consilium, i *n.*, prä-
 pösitum, i *n.*
 u-mřiti de-fungor (func-
 tu-s) 3.
 umrlý viz: mrtvý
 u-padati ir-ruo (ru-i, rü-tu)
 3, in-cido 3. *
 u-páliti cremo 1.
 u-pevniti münio 4.
 u-po-slechnouti ob-oe-
 dio 4.
 upřimný sincerus 3.
 úřad mün-us, ěris *n.*, mägi-
 strätus, ūs *m.*
 úřadující mägisträtus, ūs *m.*
 u-raziti of-fendo (fend-i, fen-
 su) 3.
 urážka offensi-o, ōnis *f.*
 určiti de-finio 4.
 úrodný viz: plodný
 u-schovati oc-culo (cül-üi,
 cul-tu) 3, tęgö (texi, tec-
 tu) 3.
 u-silovati cönor 1, nitor
 (nī-sus, nixus) 3.
 úskoky insidiae, arum *f.*
 usmrcení nex, nec-is *f.*
 u-smřtiti něco 1, oc-cido
 3. *
 úspěch successus, ūs *m.*
 u-s-pořádati in-stituo (střt-
 üi, střtū-tu) 3, dis-tribuo
 (trib-üi, tribū-tu) 3.
 u-stanoviti creo 1, figo (fi-
 xi, fixu) 3.
 u-staviti con-stituo (střt-üi,
 střtū-tu) 3.
 u-stupovati cedo (ces-si,
 ces-su) 3.
 u-škoditi viz: škoditi
 útěcha viz: těšení
 útěk fuga, ae *f.*
 u-tlačiti op-primo (pres-si,
 pres-su) 3.

útočiště perfugium, *i n.*
 útok impetus, *ūs m.*
 utrhaní calumnia, *ae f.*
 u-vrhnouti dē-cerpo (cerp-
 si, cerp-tu) 3.
 u-vážiti viz: rozvážiti
 u-věřiti crēdo 3. *
 u-vésti ad-dūco (duxi, duc-
 tu) 3.
 u-vrhnouti de-trūdo (trū-si,
 trū-su) 3.
 u-za-vřiti in-clūdo (clū-si,
 clū-su) 3.
 u-zdraviti viz: léčiti
 užitek viz: prospěch
 u-žiti (u-žívati) ūtor (ū-sus)
 3, fruor (fruc-tus *n.* fru-
 tus) 3.
 užívání ūsus, *ūs m.*

V.

V, ve (kam?) in, ad (s Accus.)
 váha pond-us, *ēris n.*
 válečný bellicus 3.
 válka bellum, *i n.*
 vápno calx, calc-is *f.*
 varovati se cāveo 2. *
 vášeň viz: prostopášnost
 včela ap-is, *is f.*
 vděčný grātus 3.
 vděčnost grāta bēnēficiōrum
 mēmōria
 věc res, *rei f.*
 věčný aeternus 3.
 věda littērae, *ārum f.*
 věděti scio 4.
 vedlé přope (s Accus.)
 vědomí viz: svědomí
 vědomost scientia, *ae f.*
 vedro cāl-or, *ōris m.*, aestus,
ūs m.
 věhlas prūdētia, *ae f.*
 vejce ovum, *i n.*
 věk aevum, *i n.*
 velbloud cāmēlus, *i m.*

velebiti celebro 1, prae-
 dīco 1, laudo 1.
 veliký magnus 3.
 velikolepý magnificus 3.
 velikolepost magnificen-
 tia, *ae f.*
 velitelský impērātōrius 3.
 velmi admōdum
 věnec sertum, *i n.*
 věnovati vōveo 2.
 věřiti viz: uvěřiti
 věrný fidus 3, fidēlis 2.
 věrnost fides, *ei f.*
 veselý laetus 3, hilāris 2.
 veseliti se delector 1.
 veselost laetitia, *ae f.*
 vesmír ūniversum, *i n.*
 vésti dūco (duxi, duc-tu) 3;
 vésti nazpět rē-dūco (duxi,
 duc-tu) 3; gēro (ges-si, ges-
 tu) 3. (bellum)
 veškeren cunctus 3, omnis 2.
 vchod ādītus, *ūs m.*
 vy-bojovati ex-pugno 1.
 výborný egrēgius 3, ex-
 mius 3, insignis 2.
 vy-cvičiti ex-erceo (erc-
 ui, erc-ī-tu) 2, in-stītuō (stīt-
 ui, stītū-tu) 3.
 vy-děditi ex-hērēdīto 1.
 výdělek quaestus, *ūs m.*
 viděti vīdeo 2. *
 vy-dlabati ex-sculpo (sculp-
 si, sculp-tu) 3.
 vy-d-o-byti viz: vybojovati
 vy-d-rancovati spōlio 1,
 e-verro (verr-i, ver-su) 3.
 vy-hlásiti viz: prohlásiti
 vyhnanství exsīlium, *i n.*
 výhoda commōdīt-as, *ātis f.*
 východ ōrien-s, *tis m.*
 vychovatel ēducāt-or, *ōris m.*
 vy-chovati ē-dūco 1.
 vichr prōcella, *ae f.*
 vychváliti viz: velebiti

vykladač viz: prostředník
 vykonati viz: dokonati
 vyličiti de-pingo (pinxi, pic-tu) 3.
 vymysleti ex-cōgīto 1.
 výmluva excūsāti-o, ōnis *f.*
 výmluvnost eloquentia, ae *f.*
 vina culpa, ae *f.*
 vynakládati (-ložiti) ad-hībeo (hīb-ui, hīb-ī-tu) 2.
 vynalezce invent-or, ōris *m.*
 vynikati ex-cello (cell-ui, cel-su) 3.
 viniti ac-cūso 1.
 vinný rēus 3.
 vyplývati viz: pocházeti
 vyplniti ex-pleo 2*, per-solvo (solv-i, solū-tu) 3.
 vypovězenec ex-sul, sū-lis *m.*
 vypuditi ex-īgo (ēg-i, ac-tu) 3.
 vypustiti (ducha) ex-spī-ro 1.
 víra viz: věrnost
 vyrovnati ex-aequo 1.
 vysíliti ē-nervo 1.
 vyskoumati ex-plōro 1, mächīnor 1.
 výsledek ēventus, ūs *m.*
 vysoký altus 3.
 vystaviti aedifico 1, ex-struo (struxi, struc-tu) 3.
 výstraha viz: napominání
 vystříhati se vīto 1.
 výška altum, i *n.*
 vytáhnouti ex-trāho (traxi, trac-tu) 3.
 výtečný viz: výborný
 výtečnost praestantia, ae *f.*
 vítěz vict-or, ōris *m.*
 vítězoslaviti triumpho 1.
 vítězství victōria, ae *f.*
 vítr ventus, i *m.*

vyučiti viz: učiti
 vyučování viz: učinnost
 vyvoliti creo 1, ē-ligo (lēg-i, lec-tu) 3.
 vyvrhnouti ē-vōmo (vōm-ui, vōm-ī-tu) 3.
 vy-získati viz: sehrabati
 vy-znamenati se viz: vynikati
 vyživiti nutrio 4.
 vláda impērium, i *n.*
 vladař viz: pán
 vládnouti impēro 1.
 vlast patria, ae *f.*
 vlastní proprius 3.
 vlastovka hīrund-o, īnis *f.*
 vlčice lūpa, ae *f.*
 vlídný hūmānus 3, cōmis 2.
 vlídnost hūmānit-as, ātis *f.*, cōmīt-as, ātis *f.*
 vlk lūpus, i *m.*
 vlna fluctus, ūs *m.*
 vloha ingēnium, i *n.*, fū-cult-as, ātis *f.*
 vlouditi se ir-rēpo (rep-si, rep-tu) 3.
 vnada illēcebrae, arum *f.*
 vnitřek intīma par-s (tis) *f.*
 voda āqua, ae *f.*
 vojenský mīlītāris 2.
 vojevůdce belli dux (duc-is) *m.*
 voják (vojín) mīl-es, ītis *m.*
 vojsko exercītus, ūs *m.*
 volati vōco 1; v. nazpět rē-vōco 1.
 voliti viz: vyvoliti
 vonný bñň člen-s (tis) 1.
 vpadati viz: upadati
 vrabec pass-er, ēris *m.*
 vrána corn-ix, īcis *f.*
 vrhati viz: shoditi
 vrch mons, mont-is *m.*
 vrchol (-ec) fastigium, i *n.*, cācūm-en, īnis *n.*

v - r ý t i in-sculpo (sculp-si, sculp-tu) 3.
 v š e c k e n viz: veškeren
 v š e l i j a k ý v ā r i u s 3.
 v š e o b e c n ý viz: společný
 v ů d c e, v ů d k y n ě d u x, d ů c -
 i s m. f.
 v ů l b ō s, b ō v - i s m.
 v ů l e v ō l u n t - a s, ā t i s f., b o ŷ -
 s k ā v ů l e: n ů m - e n, ĩ n i s n.
 v ů n ě ō d - o r, ō r i s m.
 v ů z c u r r u s, ū s m.
 v z ā c n ý viz: řídký
 v z b o u ř e n ý c o n c ě t ā t u s 3.
 v z - d ā v a t i t r ě b u o (t r ě b - u i,
 t r ě b ů - t u) 3.
 v z d ě l a n o s t c u l t ū r a, a e f.
 v z - d ě l a t i c ō l o (c ō l - u i, c u l -
 t u) 3 (agrum), e x - c ō l o (c ō l -
 u i, c u l - t u) 3.
 v z d u c h ā e r, ā e r - i s m.
 v z - n i k a t i viz: vyplývati
 v z o r e x e m p l - a r, ā r i s n., i m ā g - o,
 ĩ n i s f.
 v z - t ý č i t i ě - r ě g o (r e x i, r e c -
 t u) 3.
 v ž d y, v ž d y c k y s e m p e r .

Z.

Z, z e d e, e x (s Ablat.)
 z a č ā t e k viz: počátek
 z ā h y m ā t ū r e
 z a - h l a d i t i ě - l u o (l u - i, l ů -
 t u) 3.
 z a - h n a t i p r o - f ě g o 1.
 z a - h o j i t i s ā n o 1, m ě d e o r 2.
 z a h r a d a h o r t u s, i m.
 z ā h u b a p e r n ě c i e s, ě i f.
 z ā h u b n ý p e r n ě c i ō s u s 3.
 z a - c h o v a t i s e r v o 1, c o n -
 s e r v o 1.
 z ā k l a d f u n d ā m e n t u m, i n.
 z a k l a d a t e l c o n d ě t - o r, ō r i s m.
 z a - k l ā d a t i s e c o n - s i s t o 3. *,
 n ě t o r (n ě - s u - s, n i x u - s) 3.

z a - k l i t i d ě - t e s t o r 1.
 z ā k o n l e x, l ě g - i s f.
 z a - k r y t i viz: uschovati
 z ā l e ŷ i t o s t viz: věc
 z ā m ě r c o n s ě l i u m, i n.
 z ā m y s l viz: záměr
 z a - m ě t a t i c o n t e m n o 3, *
 f a s t ě d i o 4.
 z ā m o ŷ n ý ō p ů l e n t u s 3.
 z ā m o ŷ n o s t ō p ů l e n t i a, a e f.
 z a - n e d b a t i viz: nedbati
 z a - o - p a t ř i t i o r n o 1.
 z ā p a d o c c ě d e n - s (t i s) m.
 z ā p a l a r d - o r, ō r i s m.
 z a - p ā l i t i i n - c e n d o (c e n d - i,
 c e n - s u) 3.
 z ā p a s n ě k p ů g - i l, ĩ l i s m.
 z a p o m e n u t ě o b l i v i - o, ō n i s f.
 z a - p ř i - s ā h n o u t i s e c o n -
 j ū r o 1.
 z a - p u d i t i a b - ě g o (ě g - i, a c -
 t u) 3, d ě - p e l l o 3. *
 z a - ř ě d i t i a c - c o m m ō d o 1, c o n -
 i n - s t ě t u o (s t ě t - u i, s t ě t ů - t u)
 3, c o r - ř ě g o (r e x i, r e c - t u) 3.
 z a - r m o u t i t i a f - f l i g o (f l i x i,
 f l i c - t u) 3.
 z a - s y p a t i o b - r u o (r u - i, r ů -
 t u) 3.
 z a - s l o u ŷ i t i m ě r e o (m ě r - u i,
 m ě r - ě - t u) 2.
 z ā s l u h a m ě ř ě t u m, i n.
 z a - s t ā v a t i (ů ř a d) f u n g o r
 (f u n c - t u - s) 3.
 z a - s t r a š i t i viz: strašiti
 z a s v ě c e n ý viz: posvátný
 z a t m ě n ě s l u n c e d e f e c t i - o
 (ō n i s f.) s ō l i s
 z ā v ě t t e s t ā m e n t u m, i n.
 z a - v ě r a t i (-v ř ě t i) c l a u d o
 (c l a u - s i, c l a u - s u) 3.
 z ā v i s t ě i n v ě d i a, a e f.
 z ā v i s t i v ý i n v ě d u s 3.
 z a - v l a ŷ i t i i r - ř ě g o 1.
 z ā v o d i š t ě s t ā d i u m, i n.

- za-volati (nazpět) viz: volati
 za-vraždití něco 1, trü-cido 1, inter-imo (äm-i, em-p-tu) 3.
 za-vrhati (-vrhovati) contemno 3. *
 zavrženosť perditus änimus
 za-žiti concöquo (coxi, coc-tu) 3.
 zbabělost ignavia, ae f.
 z-baviti libero 1, spölio 1 (= oloupiti), ex-pedio 4.
 z-bořiti di-struo (struxi, struc-tu) 3.
 zbožnosť piet-as, ätis f.
 zbraň arma, orum n.
 zde jsem ad-sum*
 z-děsiti per-terreo (terr-ui, terr-y-tu) 2.
 zdouhavý tardus 3.
 z-dobiti orno 1; z-dobiti se: ornor 1.
 zdráv sänus 3.
 zdraví väletüd-o, inis f.
 zdrželivost continentia, ae f.
 z-držovati arceo (arc-ui) 2, abs-tineo (tün-ui, ten-tu) 2, de-fendo (fend-i, fen-su) 3.
 zeď mürus, i m., moenia, um n.
 zejtra cras
 zelenati se vireo (vir-ui) 2.
 zelený viridis 2.
 zelina öl-us, äris n.
 země terra, ae f.
 ze-ptati se viz: ptäti se
 zeť gön-er, äri m.
 zhýřilost luxuries, äi f.
 zchytralost astütia, ae f.
 zima hiem-s, hiem-is f.
 zisk lucrum, i n.
 ziskati viz: nabyti
- z-jednati red-imo (äm-i, em-p-tu) 3.
 z-jeviti se viz: jeviti se
 zkáza corrupti-o, önis f.
 z-kaziti per-do 3. *
 z-koušeti próbo 1, ex-plöro 1, rě-püto 1.
 zkušenosť expérientia, ae f.
 zlatý aurüs 3.
 zlato aurum, i n.
 zlý mälus 3; zlo mälum, i n.
 zločin flagitium, i n., crimen, inis n.
 zlomyslnosť mälitia, ae f.
 z-mästi con-turbo 1.
 změna commütäti-o, önis f.
 z-měnití com-müto 1.
 z-menšiti viz: umenšiti
 z-mrzačiti mütilo 1, trunco 1.
 zmužilý viz: statečný
 znak signum, i n.
 znalý gnärus 3.
 znamenati in-dico 1.
 znamenäti viz: znak
 znamenitý insignis 2.
 známý notus 3.
 znätinosco 3, * co-gnosco 3. *
 z-ne-užiti ab-ütör (ü-su-s) 3.
 z-ničiti dir-imo (äm-i, em-p-tu) 3, per-do 3. *
 z-ochabiti mollio 4.
 z-oškliviti si fastidio 4.
 z-otaviti re-creo 1.
 zoufati de-spéro 1.
 zpěv cantus, üs m.
 zpívati cáno 3. *
 z-po-mínati rě-cordör 1.
 z-potřebovati viz: zne-užiti
 z-pozdilec stultus 3.
 z-pozdilost stultitia, ae f.
 z-práva nuntius, i m.
 z-prostiti viz: zbaviti

z-przniti pol-luo (lu-i, lū-tu) 3.
 zpupnost' süperbia, ae f.
 zpurný contüm-ax (ācis) 1.
 zráda prōditi-o, ōnis f.
 zrádce prōdit-or, ōris m.
 zříceniny ruīnae, arum f.
 zřídka rāro
 zrno grānum, i n.
 z-rušiti per-do 3.*, ē-vertō
 (vert-i, ver-su) 3, solvo
 (solv-i, sölū-tu) 3 (amicitiam)
 ztepilý grācilis 2.
 z-tratiti a-mitto (mī-si, mis-su) 3, per-do 3.*
 zub dens, dent-is m.
 zuřiti saevio 4.
 zůstati viz: trvati
 z-velebiti augeo 2.*
 zvěstovatel nuntius, i m.
 zvěstovatelkyně nuntia, ae f.
 z-věstovati nuntio 1, indīco 1, per-hībeo (hīb-ui, hīb-ī-tu) 2.
 z-větřiti viz: zvelebiti
 zvyk (zvyklost) consuētūd-o, īnis f.
 z-vykati as suceo 3.*
 zvíře bestia, ae f., fēra, ae f.
 zvláště imprimis
 z-voliti viz: vyvoliti

zvolnovládce tyrannus, i m.
 z-vrátiti ē-vertō (vert-i, ver-su) 3.
 zvuk sōnus, i m.

Ž.

Žába rāna, ae f.
 žádati opto 1.
 žádný nullus 3.
 žádost' cūpidit-as, ātis f.
 žák discipūlus, i m.
 žalář carc-er, ēris m.
 žalost' maer-or, ōris m.
 žaludek stōmachus, i m.
 žel tristitia, ae f., poenitentia, ae f.
 železo ferrum, i n.
 žena mūli-er, ēris f., ux-or, ōris f. (= choť)
 ženský mūliēbris 2.
 žert jocus, i m.
 žertovati jōcor 1.
 žiti vīvo (vixi, vic-tu) 3.
 živitelkyně nutr-ix, īcis f.
 živiti nutrio 4.
 život vīta, ae f.
 žizeň sīt-is, is f.
 žízniť sītio 4.
 žvastal garrūlus, i m., nū-gāt-or, ōris m.
 žvatlati garrio 4.
 žvýkati māndo (mānd-i, man-su) 3.

Vlastní jména.

A.

- Achill-es, -is**, syn Pelea, krále Thessalského, výtečný řecký řecký
- Aeäcus, i**, král Eginský, syn Joviše a Eginy, soudce v podsvětí
- Aegyptus, i f.** Egypt; **Aegyptii, orum** Egyptové
- L. Aemilius Paulus** (Maced.) porazil Persea u Pydny 168 př. Kr.
- Aethiöpia, ae f.** Ethiopie; **Aethiöp-es, um** Ethiopové
- Aetna, ae f.** Etna, sopka na Sicilii (Monte Gibello)
- Aetölia, ae f.** Etolie, země v středním Řecku; **Aetöli, orum** Etolové
- Afrïca, ae f.** Afrika
- Agrippa, ae** (M. Vipsanius), výtečný státník a vojevůdce (63—12 před Kr.)
- Aj-ax, äcis a)** syn Oilea, krále Lokráv; **b)** syn Telamona, krále Salaminského
- Alba, ae** (Longa) *f.* nejstarší latinské město blíže Říma
- Albis, is m.** Labe
- Albüla, ae f.** starší jméno řeky Tiberu
- Alcibiäd-es, is** athenský státník a vojevůdce (umř. 404 př. Kr.)
- Alexand-er, ri** (Magnus), syn Filippa Makedonského, přeslavný vojevůdce a vydo-bytel (356—323 př. Kr.)
- Amazö-n-es, um** Amazonky; báječný ženský lid v Kappadokii
- Ambiö-r-ix, igis,** kníže Eburonův
- Am-m-ön, önis** (též Hammön) egyptsk. Amun, libycké božství od Egyptův ctěné, se slavnou věštírnou na oase nyní Sivah zvané
- Amphicty-on, önis, syn** Deukaliona a Pyrrhy (-önes, um, řecký sbor spolkový)
- Anächars-is, is,** skythický filosof z královského rodu
- Ancus, i** (Marcius), 4. král římský
- Ani-en, önis** (Ani-o, önis) *m.*, Anio, vedlejší řeka Tiberu (Teverone nebo l'Aniene)
- M. Antönius** (Triumvir), byl u Aktia poražen a umřel samovraždou r. 30 př. Kr.
- Apoll-o, inis,** syn Joviše a Latony, bratr Diany, vynalezce luku, bůh lékařství, zpěvu a hudby

Apūlia, *ae f.* Apulie, země v jižní Italii
 Aquitānia, *ae f.* Aquitanie, země v Gallii; Aquitāni, orum Aquitanové
 Arābia, *ae f.* Arabie
 Archimēd-es, *is*, nejslavnější matematik v starobylosti, zavražděn r. 212 př. Kr.
 Ardea, *ae f.* staré hlavní město Rutulův, 6 mil od Říma
 Aristīd-es, *is*, z Athen, bojoval slavně u Marathona, Salaminy, Plataei, umř. 467 př. Kr.
 Aristippus, *i*, filosof kyrenský
 Aristōtěl-es, *is*, slavný filosof a nejučenější muž starobylosti (384—322 př. Kr.)
 Armīnius, *i m.* kníže Cheruskův (16 př. — 21 po Kr.)
 Arpīnum, *i n.* město Volskův
 Artēmīsiūm, *i n.*, okřídli a město naproti Magnesii
 Asia, *ae f.* Asie
 Assyria, *ae f.* Assyrie (Babylonie a Mesopotamie)
 Athēnae, *arum f.* Atheny, hlavní město země Attické; Athēniens-es, *ium* Atheňané
 Attica, *a f.* Attika, země řecká
 Augustus, *i*, příjmení C. Julia Caesara Octaviana (63 př. Kr. — 14 po Kr.) po ustavení římské samovlády.

B.

Bābyl-on, *ōnis f.* město B.
 Babylōnia, *ae f.* a) B. urbs, město B., b) krajina B., v širším smyslu říše babyl. — assyrská v Mesopotamii

Babylōnii, orum Babylonové
 Belgae, *arum m.* Belgové, obyvatelé severní Gallie
 Britannia, *ae f.* Britannie
 Brundīsiūm, *i n.* (Brindisi), město v Kalabrii
 Busīr-is, *īdis*, báječný král egyptský.

C.

Caenīna, *ae f.* město Sabinské; Caeninenses, *ium* Ceniňané
 Cālabria, *ae f.* země v dolní Italii
 Calch-as, *antis*, slavný věstec řecký
 Cālīgūla, *ae* (C. Caesar) římský císař, ukrutník (12—41 po Kr.)
 Campānia, *ae f.* Kampanie; velmi úrodná krajina v střední Italii
 Cannae, *ārum f.* místo v Apulii; viz: Hannibal
 Cantabri, *orum m.* Kantabrové; bojovný národ severní Hispanie
 Cāpītōliūm, *i n.* svatyně Joviše, Junony a Minervy v Římě na vrchu kapitolinském
 Cāpua, *ae f.* staré město v Kampanii
 Carthāg-o, *īnis f.* nejslavnější město v Africe, jež P. Corn. Scipio 146 před Kr. rozkotal, Augustus pak opět vystavil
 Carthāgīniens-es, *ium*, Karthaginci
 Caspiūm měre Chvalinské moře
 Cassandra, *ae*, dcera krále Priama a Hekuby

- Cätilīna, ae (L. Sergius) podlý velezrádce, padl konečně 62 př. Kr. v boji v Etrurii
- Caudīnae fauces (furculae) kaudinské úžiny, v nichžto Římané 321 př. Kr. hanebně od Samnitův byli poraženi
- Celtae, arum Keltové a) v západní Evropě, b) v jižní Gallii (Galli)
- Celtibēri, ōrum, Keltiberové v Hispanii
- Cēr-es, ēris, staroitalská bohyně vzdělávání pole
- Chaldaei, orum, Chaldeoové mezi řekami Eufratem a Tigrem
- Christus, i, Ježíš Kristus
- Cilīcia, ae *f.* země v Malé Asii
- Cimbri, orum, Kimbrové (germanský národ); Cimbricus 3. Kimbrický
- Cim-on, ōnis, otec Miltiadův
- Clītus, i, vojenský vůdce Alexandra V.
- Cōrinthus, i *f.* Korinth v Peloponnesu, prvě obchodní město Řecka, jež L. Mummius 146 př. Kr. rozkotal
- Crēta, ae *f.* nyní ostrov Kandie
- Croesus, i, bohatý král Lydie, jež Cyrus 557 př. Kr. přemohl
- Cyclōp-es, um, báječný lid v Řecku a v Itálii, jenž nejprvé zdi stavěl a železo vzdělával
- Cyzīcus, i *m.* město v Mysii.
- D.**
- Daedālus, i řecký báječný stavitel
- Dam-on, ōnis, slavný hudebník
- Dānūbius, i *m.* (též Ister) Dunaj
- Darēus (Darīus), i, jméno několika perských králův
- Dējōtārus, i, král v Malé Armenii, příznivec římsk. národa, umř. 40 př. Kr.
- Delphi, orum *m.* město Delfy ve Fokidě, se slavnou věštírnou Apollina; delphicus 3. delfický
- Dēmōcritus, i *m.* řecký filosof, umř. 361 př. Kr.
- Dēmōsthēn-es, is, nejslavnější řečník Řekův a velmi šlechtitný muž, umř. 322 př. Kr.
- Diāna, ae, bohyně honby, měsíce a kouzelnictví
- Di-on, ōnis, ze Syrakus, žák Platona, bojoval udatně pro vlast
- Diōnysius, i, ze Syrakus a) starší, ukrutný zvolnovládce (umř. 367 př. Kr.); b) mladší, syn, jemuž Timoleon 343 panství odňal
- Dōmītiānus, i (T. Flavius) římský císař (81—96 po Kr.), zuřivec
- Drāc-o, ōnis, prvý zákonodárce Athenský (624), trestal každé provinění smrtí
- Drūsus, i (Nero Claudius) bojoval vítězně proti Gallům, Germanům atd., umř. 9 po Kr.
- Duellius, i C. (Duilius) consul, dobyl prvého vítězství námořského proti Karthagincům na severním pobřeží Sicilském (260 př. Kr.).
- E.**
- Eburōn-es, um germanský lid

Ennius, i, římský básník
Epāmīnondas, ae, slavný
thebanský vojevůdce, umř.
v bitvě u Mantiny 362
př. Kr.

Ephēsus, i f. znamenité mě-
sto obchodní v Ionii; ephē-
sius 3. efeský

Epīrus, i f. země severního
Řecka

Etrūria, ae f. Etrurie, ze-
mě střední Itálie

Eurīpus, i m. úžina moř-
ská mezi Boeotíí a Euboíí

Eurōpa, ae f. Evropa.

F.

Fabrīcius, i (C. Luscinius)
bojoval proti Pyrrhovi a ná-
rodům dolní Itálie

Faustūlus, i, pastýř, vy-
chovatel Romula a Rema

Fūriae, arum, lítice.

G.

Gaetūli, orum, Getulové v
severní Africe

Galba, ae (Serv. Sulpicius),
římský císař (zavražděn 68
po Kr.)

Gallia, ae f. Gallie a) vlastní
G. (transalpina) b) G. cisal-
pina (v horní Itálii)

Galli, orum Gallové (v hor-
ní Itálii)

Germānia, ae f. Germanie;
Germāni, orum, Germanové.

Germānicus, i, bratr cí-
saře Tiberia (umř. 19 po
Kr.)

Gracchus, i (Tib., C. Sempr.)
bratři, tribunové lidu (133,
123 př. Kr.), protivníci stra-
ny senatu

Graeci, orum Řekové

Graecia, ae f. Řecko

Granīcus, i m. řeka v My-
sii, kdež Alexander Peršany
a Lucullus Mithridata po-
razil.

H.

Hāmilcar, āris (Barkas =
blesk), Karthaginský, bojoval
proti Římanům, Numidům
a Hispanům (umř. 228 př.
Kr.)

Hannībal, ālis, syn Hamil-
karův, po Hasdrubalově smr-
ti (221) vojevůdce, podmanil
Hispanii, táhl do Gallie, přes
Alpy, porazil Římany u Ti-
cina, u Trebie, u jezera Tra-
simenského (218, 217), u
Cann (216), táhl do dolní
Itálie, a byl pak od P. Sci-
piona Africana u Zamy (202)
přemožen. Usmrtil se jedem
183 př. Kr.

Hasdrūbal, ālis, jméno
znamenitých Karthagincův

Hēlōt-es, um, Helotové,
státní otrokové v Spartě

Helvētii, orum, Helvetové,
keltický kmen

Hērāclēa, ae f. jméno ně-
kterých řeckých měst

Hercūl-es, is, syn Jovišův,
bůh sly, jížto nejtěžší prá-
ce vykonal

Herennius, i, vrah Cice-
rona

Hērōdōtus, i, slavný řecký
dějepisec (asi 450 př. Kr.)

Hērōstrātus, i, zapálil chrám
Diany Efeské 356 př. Kr.

Hispania, ae f. Hispanie

Hōmērus, i, nejslavnější
řecký básník

Q. Hōrātius Flaccus, vý-

tečný římský básník (65—8 př. Kr.)
 Hortensius, i, římský řečník (umř. 50 př. Kr.)
 Hymettus, i m. vrch u Athen, bohatý mramorem a medem.

I.

Icärus, i, syn Daedala
 India, ae f. Indie
 Indus, i m. řeka v Indii, pak v Karii
 Issus, i f. město v Kilikii, kdež Alexander Daria porazil (333 př. Kr.)
 Itälia, ae f. Itálie; Itälus 3. italský.

J.

Jäniculum, i n. jeden ze 7 kopců Říma
 Jänus, i, staroitalský bůh s chrámem v čas války otevřeným, v čas míru zavřeným
 Jügurtha, ae, král Numidský, jež Metellus a Marius přemohli a tchán Bocchus 106 př. K. Římanům vydal; Jugurthinus 3. Jugurthinský
 C. Jülius Caesar, výtečný římský vojevůdce, státník a spisovatel; bojoval v Gallii, s Pompejem, stal se diktátorem, pak konsulem na 10 let s jménem Imperator; zavražděn 15. března 44 př. Kr.
 L. Jünius Brütus a) prvý římský konsul (509 př. Kr.) s Tarquiniem Collatinem; b) M. Jünius Brutus, spiklenec proti J. Caesarovi, poražen od Antonia a Octavia u Filippů (42 př. Kr.)

Jün-o, önis, sestra a choť Jovišova
 Juppiter (G. Jöv-is), syn Saturna, bratr Neptuna a Plutona, nejvyšší bůh (dies Jövis: čtvrtek).

L.

Laecedaemöni, orum, Lakemoné, obyvatelé Lakemony nebo Sparty, hlavního města Lakonie
 C. Laelius, i, bojoval šťastně proti Viriathovi v Hispanii (145 př. Kr.)
 Lätini, orum, Latinové, obyvatelé Latia
 Lätium, i n. západní země střední Itálie (Campagna di Roma)
 Leönid-as (ae) král Spartanský, umřel slavně pro vlast v Thermopylách (480 př. Kr.)
 Leuctra, orum n. místo v Boeotii, kdež Epaminondas Spartany porazil (371 př. Kr.); Leuctricus 3. leuktrický
 Libya, ae f. Libye, část Afriky
 Lilybaeum, i n. předhoří a město na jižním pobřeží Sicílie (Marsala)
 L. Licinius Lucullus, bojoval slavně proti Mithridatovi a Tigranovi v Armenii, umř. 56 př. Kr.
 Lycurgus, i, spartanský zákonodárce (ok. 900—800 př. Kr.)
 Lysimachus, i, statečný vůdce pod Alexandrem V., pak panovník Thrakie.

M.

M ä c ě d - o, ōnis Makedon
 M ä c ě d ō n i a, ae *f.* Make-
 donie, země mezi Thessalií
 a Thrakií
 Sp. M a e l i u s, i, římský
 rytíř
 M ä g - o, ōnis, jméno slavných
 Karthagincův
 T. M a n l i u s Torquatus, dal
 vlastního syna pro nepo-
 slušnost usmrtiti (340)
 M a n t i n e a, ae *f.* město v
 Arkadii
 M ä r ä t h - o n, ōnis *f.* místo
 na východním pobřeží Atti-
 ky (viz Miltiades)
 Cn. M a r c i u s Cōriolānus,
 bojoval slavně proti Tar-
 quiniům a proti městu Vol-
 skův (Cōrioli 493); táhl pak
 co vypovězenec s Volsky
 proti Římu, upustil však od
 obléhání jeho k prosbám
 matky a choti své
 C. M ä r i u s, i, bojoval slavně
 proti Jugurthovi, proti Teu-
 tonům a Cimbrům; utekl
 pak před Sullou a později
 do Říma se navrátiv hrozně
 krveprolití spůsobil; umř.
 18. dne v 7. svém konsulatě
 (86 př. Kr.)
 M a r s (Mart-is), praotec řím-
 ského národa, bůh války
 (dies Martis: úterý)
 M a s s i l i a, ae *f.* slavné ob-
 chodní město, osada Fokův
 na pobřeží Gallie (Marseille)
 M a x i m u s Q. Fabius, sesla-
 bil prodléváním moc Han-
 nibala (pročež: Cunctātor);
 umř. 203 př. Kr.
 M ě d i a, ae *f.* Medie; Mědi-

cus 3. medský (assyrský,
 perský)
 M e r c ů r i u s, i, Merkur, syn
 Jovišův, posel bohů, bůh
 kupcův a zlodějův (dies
 Mercurii: středa)
 M i l t i ä d - e s, is, slavný athen-
 ský vojevůdce, porazil Per-
 šany u Marathona (490 př.
 Kr.)
 M ě n e r v a, ae, bohyně mou-
 drosti
 M i t h r i d ä t - e s, is (Eupa-
 tor), král v Pontu, úhlavní
 nepřítel Římanů, jež všecky
 v Malé Asii zavražditi dal
 (80—150,000); bojoval 86
 — 64 př. Kr. proti Říma-
 nům, a Pompejem přemo-
 žen jsa sebe sama usmrtil
 M u n d a, ae *f.* město v Hi-
 spanii, proslavené bitvou
 mezi Karthaginci a Scipio-
 nem (216 př. Kr.), pak mezi
 Caesarem a syny Pompejo-
 vými (45 př. Kr.).

N.

N ä j ä d - e s, um *f.* Najady,
 nymfy vodní
 N e p t ů n u s, i, Neptun, bůh
 moře
 N ě r o (ōnis) Tib. Claudius,
 římský císař, zuřivec (37—
 68 po Kr.)
 N i l u s, i. m. Nil, hlavní řeka
 v Egyptu
 N i ů b a, ae, dcera Tantala;
 Apollo a Diana zastřelili
 všecky děti její (12), ona
 sama pak skameněla
 N ō l a, ae *f.* město v Kampanii
 N ů m ě d i a, ae *f.* Numidie
 (Algier).

O.

- Occia, ae, jméno Vestalky
 Olympus, i m. vrch mezi
 Makedonií a Thessalií (sídlo
 bohův)
 Orěād-es, um, f. Oready,
 nymfy horní
 P. Ovīdius Naso, slavný
 římský básník, umř. ve vy-
 hnanství 17 po Kr.

P.

- Pālātium, i n. jeden ze 7
 kopcův Říma; Pālātīnus 3.
 palatinský
 Parthi, orum, Parthové;
 skyth. národ, dobří jezdcí
 a lukostřelci
 Pausānias (ae) Spartanský,
 zničil u Plataeí vojsko per-
 ské (479), ze zrady vinen
 jsa umř. hladem 467 př. Kr.
 Pēlōpīdas (ae), thebanský
 vojevůdce, přítel Epaminon-
 dāv, padl v bitvě 364 př.
 Kr.
 Pēlōponnēsus, i f. Pēlo-
 ponnēs; Peloponnēs-ius 3.
 (-iācus 3) peloponneský
 Pēricl-es, is, výtečný muž,
 státník a řečník, ozdoba své
 vlasti; umř. 429 př. Kr.
 Persae, arum Peršané
 Perseus, i, poslední král Ma-
 kedonský, přemožen od Ae-
 milia Paula u Pydny (168
 př. Kr.)
 Phīdias (ae) slavný athen-
 ský sochař, umř. 431 př. Kr.
 Philippus, i, jméno někte-
 rých králův Makedonských;
 nejznamenitější jest otec
 Alexandra V., neunavný roz-
 množovatel říše Mak.; za-
 vražděn 336 př. Kr.

- Phōci-on, ōnis, výtečný a-
 thenský vojevůdce a státník,
 usmrčen (80 let star jsa) r.
 318 př. Kr.
 Plāt-o, ōnis, žák Sokrata,
 nejslavnější řecký filosof
 (429—348 př. Kr.)
 Poeni, orum, Punové, oby-
 vatelé Karthaginy, lid od
 Feničanův pocházející
 Pompēji, orum, město v
 jižní Kampánii, jež 79 po
 Kr. Vesuv docela zasypal
 Pompējus, i (Cn.), bojo-
 val proti straně Maria, skon-
 čil válku s otroky, s loupež-
 níky námořskými, spojil se
 s Caesarem a Crassem, zne-
 přátelil se pak s Caes., a byl
 po bitvě Farsalské (48 př.
 Kr.) v Egyptu zavražděn
 Pompīlius (i) Numa, ae,
 2. král římský
 Pontus Euxīnus m. čer-
 né moře
 C. Popīlius Laen-as (ātis),
 vrah Cicerona
 M. Porcius Cāt-o (ōnis),
 muž dokonalé mravnosti,
 přísný a učený (234—149
 př. Kr.)
 Porsēna, ae (Porsenna),
 král Etrurie, táhl co přítel
 Tarquiniův proti Římu, a-
 však brzo mír uzavřel
 Pōrus, i, kníže indický, krás-
 něho ducha i těla
 Proserpīna, ae, dcera Jó-
 više a Cerery, choť Plutōna
 Ptōlōmaeus, i, jméno řady
 egyptských králův
 Pūnicus 3. punický, kartha-
 ginský
 Pyrrhus, i, král Epiru, bo-
 joval marně proti Římanům,

pak v Makedonii a v Peloponnesu; usmrčen 272 př. Kr.

Pythägöras (ae) slavný řecký filosof (v 6. stol. př. Kr.)

Pythia, ae, věstkyně a kněžka Apollina v Delfech.

Q.

L. Quinctius Cincinnatus, diktator 458, 439 př. Kr., muž povahy pravdivě starořímské.

R.

Rēgillus, i (Iacus) malé jezero Latinské, kdež Římané Latiny přemohli (496 př. K.)

Rēgulus (M. Attilius) bojoval vítězně proti Karthagincům; tito jej později po porážce u Panorma (250 př. Kr.) do Říma poslali, aby mír zjednal; on však Římaný od míru sám odchýlil a navrátiv se od Karthagincův prý umučen byl

Rēmus, i, bratr Romulův

Rhēnus, i m. Rýn

Rhōdānus, i m. Rhone

Rōma, ae f., hlavní město Latia, pak římské říše, založené 753 (754) př. Kr. blíž Tiberu; Rōmānus 3. římský

Rōmulus, i, syn Ilie nebo Rhey Silvie, bratr Remův, zakladatel Říma a první král.

S.

Saba, ae f. město v Arabii;

Sabaci, ōrum Sabejští

Sāguntum, i n. město v Hispanii (Murriedro), 218 př. Kr. od Hannibala rozkotáno

C. Sallustius Crispus, slavný římský dějepisec (86—35 př. Kr.)

Samnit-es, um Samnitové
Samnium, i n. země v střední Italii

Sāmus, i f. ostrov S. v egejském moři

Sardānāpālus, i, král assyrský

Sātumnus, i, otec Vesty, Cerery, Junony, Plutona, Neptuna, Joviše (od J. o vládu oloupen), později bůh rolnictví

C. Mūcius Cordus Scaevōla, chtěl Porsenu (508 př. Kr.) zavraždit, avšak postižen jsa pravou rukou sám si upálil

Scythae, arum, Skythové
Sēgesta, ae f. město na severním pobřeží Sicilie

Sēnēca (ae) L. Annaeus, filosof, vychovatel Nerona, umř. 65 po Kr.

Sēquāni, orum, Sequanové, keltický lid, v belg. Gallii
Sibyllīni libri, věštecké knihy (řecky psané)

Sicīlia, ae f. Sicilie

Sigimerus, i Sigimer, otec Arminia

Sīlius Itālicus, římský básník, umř. 100 po Kr.

Sīpylus, i m. hora v Lydii

Sōcrāt-es, is, přeslavný řecký mudrc a muž nejslechetnější, ježž Atheňané jedem usmrtili (469—399 př. Kr.)

Sōl-on, ōnis, slavný athenský zákonodárce, umř. 559 př. Kr.

Sparta, ae f. hlavní město Lakonie (Lakedemon);

Spartānus 3. spartanský;
 Spartiātae, arum, Sparta-
 nové
 Stäbiae, ārum *f.* město v
 Kampanii, jež 79 po Kr. Ve-
 sus zasypal
 Suēvi, orum, Suevové, ger-
 manský lid u Baltického
 moře
 Sulla, ae (L. Corn.), zneprá-
 telil se s Mariem a Řím
 opanovav tisíce lidí zavraž-
 diti kázal; složiv diktaturu
 umř. 78 př. Kr.
 Syrācūsae, arum, *f.* Syra-
 kusy, hlavní město Sicilie;
 Syrācūsāni, orum, Syrakušti
 Syria, ae *f.* Syrie.

T.

Tācītus, i (C. Corn.), vý-
 tečný římský dějepisec (v 1.
 a na zač. 2. stol. po Kr.)
 Tarquīnius a) L. Tarquinius
 Priscus, 5. římský král, b)
 L. Tarquinius Superbus, 7.
 římský král, od Bruta za-
 hnaný
 Taurus, i *m.* pohoří v Asii
 M. Tērentius Varr-o (ōnis),
 nejučenější Říman, umř. 25
 př. Kr.
 Thāles, ātis, řecký hvězdář
 a filosof z Mileta (639—546
 př. Kr.)
 Thēbae, arum *f.* Theby (v
 Egyptu, v Bootii, Mysii,
 Thessalii); Thēbānus 3. the-
 banský
 Thēmistocl-es, is, z Athen,
 slavný vojevůdce, vítěz u
 Salaminy (480 př. Kr.)
 Theōdect-es, is, řecký řeč-
 ník a filosof
 Thermōpylaē, ārum *f.*, Ther-

mopyly, úžina v Thessalii
 (viz: Leonidas)
 Thessāliā, ae *f.* země v se-
 verním Řecku
 Thrācia, ae *f.* Thrakie; Thrāc-
 es, um Thrakové
 Tibēris, is *m.* Tiber, hlavní
 řeka střední Italie (Tevere)
 Tibērius, i (Claudius Nero),
 římský- císař (14—37 po
 Kr.), dříve laskavý, pak u-
 krutný
 Ticīnus, i *m.* řeka Tessino,
 kdež Hannibal P. Corn. Sci-
 piona porazil (218 př. Kr.)
 Tigrān-es, is, král armenský,
 zeť a společník Mithridata,
 přemožen od Luculla a Pom-
 peja (63 př. Kr.)
 Tīmōle-on, ontis, Korinthský,
 šlechtitný vojevůdce a obla-
 žitel Sicilie, umř. 337 př. Kr.
 Tmōlus, i *m.* hora v Lydii
 Trajānus, i, římský císař
 (98—117 po Kr.), muž spra-
 vedlivý a laskavý
 Trāsīmēnus (lacus), jezero
 v Etrurii (Lago di Perugia),
 kdež Hannibal Flaminia po-
 razil (218 př. Kr.)
 Trīnācria, ae *f.* nejstarší
 jméno Sicilie
 Troja, ae *f.* město Troja, 42
 honův od pobřeží Hellespon-
 tu vzdálené
 Tullius a) Servius Tullius,
 6. římský král; b) M. Tul-
 lius Ciccēr-o (ōnis), nejslav-
 nější římský řečník a vzor-
 ný spisovatel; zavražděn na
 útěku svém u Cajety (43
 př. Kr.)
 Tullus Hostilius, 3. říms. král
 Tyrii, orum, obyvatelé Tyra,
 fenického města obchodního.

U.

Ulix-es, is, latinské jméno
Odyssea, krále Ithaky
Umbria, ae. f. Umbrie, země
v střední Itálii.

V.

Välërius, i a) Valerius P.
Publicöla, přemohl rod Tar-
quinský, pak Vejenty a E-
trusky, b) M. Valerius Cor-
vus, přemohl Volsky a Sam-
nity, byl opětne konsulem
a diktátorem, umř. 100 let
stár jsa
Vārus, i (P. Quinctilius), vo-
jevůdce pod Augustem, od
Arminia na hlavu poražen
r. 9 po Kr.
Věn-us, ěris, bohyně lásky
a krásy, dcera Jovišova
P. Vergilius Mär-o (ōnis),
znameníť římský básník (70
—19 př. Kr.)

Verr-es, is, trýznil co pre-
tor Sicílii 3 léta
Vespasiānus, i, římský
císař, umř. 79 po Kr.
Vesta, ae, dcera Saturna,
bohyně domácího krbu a
míru
Vestālis virg-o (īnis),
Vestalka; 6 Vestálek stře-
žilo věčný oheň ve svatyni
Vesty
Vēsüvius, i m. Vesuv, v
Kampanii
Viriāthus, i, vojevůdce
Lusitanův proti Římanům
(150—140 př. Kr.)
Vulcānus, i, Vulkan, báh
ohně.

Z.

Zäma, ae, f. místo v Numi-
dii, kdež Scipio Hannibala
porazil (201 př. Kr.)

Předjmění.

A. Aulus. — C. (G.) Gajus. — Cn. (Gn.) Gnaeus. — D.
Decimus. — K. Kaeso. — L. Lucius. — M. Marcus. — M.
Manius. — Mam. Mamercus. — P. Publius. — Q. (Qu.) Quint-
tus. — S. (Sex.) Sextus. — Ser. Servius. — Sp. Spurius. —
T. Titus. — Ti. (Tib.) Tiberius.

Ukazadlo poznámek.

(1. Číslo znamená cvičení, 2. poznámku).

- A, ab u trpného rodu 9. 2.
- Ablativ:** instrumenti 3. 1
 — modi 9. 1 — copiae et inopiae 10. 1, 14. 2 — limitationis 28. 1 — qualitatis 29. 1 — temporis 48. 6 — separativus 50. 1 — comparationis 53. 2 — precii 167. 1 — u krytočinných 168. 2.
- abundo** s Ablat. 5. 3.
- Accusativ:** dvojitý 4. 1
 — u vyvolání 20. 1 — u krytočinných 168. 2.
- Accusativus cum infinitivo** 98 *
- causa, gratia** s Genit. 137. 1.
- Conjunctiv:** hortativus 75 * — Conj. Imperf. u větách výmencných 81* — Conj. Plusquamperf. u větách výmin. 100 *
- Consecutio temporum** 88 *
- Časy:** nedominulý 79 * — minulý 96 ** — dávno minulý 99 * — budoucně skonalý 101 * — přičestí bud. času činn. 155 *
- Číslovky** (od 5) 59. 2.
- consulo** 118. 1.
- Dativ:** u časoslov s předložkami složených 32. 1
- desidero** 17. 3.
- dignus, indignus** s Ablat. 53. 4.
- disco, dedisco** 77. 3.
- doceo, dedoceo** 79. 3.
- etiam** (ještě) u Comparativu 53. 3.
- gaudeo** s Ablat. 5. 4.
- Genitiv:** objectivus 19. 3
 — u přídavných hojnost nebo nedostatek znamenajících 30. 2 — causae 127. 9 — partitivus 131. 5 — precii 167. 1.
- hic, ille** 66. 2.
- in** s Ablat. (kde?) 3. 2.
- juvo** s Accus. 109. 2.
- liber, vacuus** s Ablat. 18. 1.
- medeor, medicor** s Dat. 165. 2.
- metuo** s Accus. 12. 5.
- misereor** s Genit. 165. 3.
- moderor** s Dat. 160. 2.
- naturā, a naturā** 30. 1.
- ne** s Conjunctivem 88 **
 -ne přivěšeno 135. 4.
- Nominativ:** dvojitý 18. 3.

nostri, nostrum 65. 1.
 num 113. 3.
 obsequor s Dat. 170. 3.
 Otázka nepřímá 110. 1.
 parco s Dat. 73. 1.
 per znamená způsob 109. 3.
 poslouchati 5. 1.
 postaviti s Abl. 144. 2.
 Předmět: také v záporných
 větách v Accus. 36. 2. —
 u časosl. s předložkami slo-
 žených 96. 5.
 Přístavek 5: 2, 99. 4.
 quamvis s Coniunct. 135. 1.
 quin 103 *
 quum (cum) — temporále,
 causále 119. 1.
 sejiti se s Ablat. 144. 2.
 soleo 77. 1.

succedo s Dat. 8. 1.
 Superlativ 56. 1.
 suus = vlastní 119. 3.
 timeo s Accus. 12. 5.
 totus s Ablat bez předl.
 139. 1.
 ut s Coniunct. 88 ** (con-
 secut. 97. 1.)
 vestri, vestrum 65. 1.
 Vynecháno: est, sunt 14.
 1. — esse 158. 1.
 Vocativ 8. 2.
 Zájmeno: osobné co pod-
 mět 1. 1 — zvrtné 64. 2.
 — ukazovací 66. 2. — řídí
 se výrokem 99. 2.
 Zápor y — dva v tétéž větě
 160. 3.
 žádati 84. 3.

O B S A H.

P r v ý b ě h.

Skloňování.

Prvé skloňování (kmeny na -a). 1—7.

Jednotník podstatných 1. 2. 3. — Množník podstatných 4. 5. — Jednotník přídavných 6. — Množník přídavných 7.

Druhé skloňování (kmeny na -o). 8—18.

a) Nominativ u-s. 8—11.

Jednotník podstatných 8. — Jednotník přídavných 9. — Množník podstatných 10. — Množník přídavných 11.

b) Nominativ u-m. 12—15.

Jednotník podstatných 12. — Jednotník přídavných 13. — Množník podstatných 14. — Množník přídavných 15.

c) Nominativ -er. 16—18.

Jednotník podstatných 16. — Množník podstatných 17. — Přídavná 18.

Třetí skloňování (kmeny na -i, a souhlásky). 19—47.

1. Kmeny na -i. 19—30.

a) Nominativ i-s. 19—22.

Jednotník podstatných 19. — Jednotník přídavných 20. — Množník podstatných 21. — Množník přídavných 22.

b) Nominativ e-s. 23—24.

Jednotník 23. — Množník 24.

c) Nominativ tã-s. 25. — Podstatná ženská.

d) Nominativ -s. 26. — Podstatná ženská.

e) Nominativ -ě, -ěl, -ěr. 27. 28. — Podstatná a přídavná střední.

f) Nominativ -e-r, ri-s, re. 29. — Přídavná.

g) Nominativ -x. 30. — Přídavná.

2. Kmeny na souhlásky. 31—47.

a) Kmeny na retné (p, v, m). 31.

b) Kmeny na hrdelné. 32—34.

Kmeny na -c. 32. 33.

Kmeny na -g. 34.

c) Kmeny na z u b n ě. 35—41.

Kmeny na -t. 35—36.

Kmeny na -d. 37.

Kmeny na -n. 38—41. (-ōn, -iōn 38; -tiōn, -siōn 39; -in 40; -mīn 41)

d) Kmeny na -l, -r. 42—44.

Kmeny na -ōr, -tr 42; -ar, -er, -or, -ur 43. — Kmeny na -l 44.

e) Kmeny na -s (měnivě). 45—47.

Nominativ -ūs 45; N. -as, -es, -is, -os, -us (-ūr-is) 46; N. -r 47.

Čtvrté skloňování (kmeny na -u). 48—50.

Jednotník mužských 48. — Množník mužských 49. — Ženská a střední 50.

Páté skloňování (kmeny na -e). 51—52.

Jednotník 51. — Množník 52.

Stupňování.

Comparativ. 53—54.

Jednotník 53. — Množník 54.

Superlativ. 55—56.

Jednotník 55. — Množník 56.

Přídavná na -er 57. — Superl. -līm u-s; Comp. a Superl. -ent-ior, -ent-is-sīm u-s 58.

Číslovky.

1. Základné. 59—61. — Řadové. 62. 63.

Zájmeno.

1. Osobné. 64. 65. — 2. Ukazovací. 66. 67. —
3. Vztažné 68. — 4. Tázací 69. — 5. Přisvo-
jovací 70.

D r u h ý b ě h.

Časování.

I. Kmen přítomného času.

A. Činný rod. 71—85.

1. Přítomný čas. 71—78.

Indicativ. 71—74.

1. Časování (kmeny na -a) 71. — 2. Časování (kmeny na -o) 72. —
3. Časování (kmeny na souhlásky a na -u) 73. — 4. Časování
(kmeny na -i) 74.

100000200663

Conjunctiv 70. — Imperativ 70. — Infinitiv 77. — Přičestí 78

2. Nedominulý čas. 79—81.

Indicativ. 79. 80. — 1. 2. Časování 79. — 3. 4. Časování 80.
Conjunctiv. 81.

3. Budoucí čas. 82—85.

1. Časování 82. — 2. Časování 83. — 3. Časování 84. — 4. Časování 85.

B. Trpný rod. 86—95.

1. Přítomný čas. 86—90.

Indicativ. 86. 87. — 1. 2. Časování 86. — 3. 4. Časování 87.
Conjunctiv 88. — Imperativ 89. — Infinitiv 90.

2. Nedominulý čas. 91—93.

Indicativ. 91—92. — 1. 2. Časování 91. — 3. 4. Časování 92.
Conjunctiv 93.

3. Budoucí čas. 94. 95.

1. 2. Časování 94. — 3. 4. Časování 95.

II. Kmen minulého času.

Činný rod prvního časování. 96—101.

1. Minulý čas. 96—98.

Indicativ 96. — Conjunctiv 97. — Infinitiv 98.

2. Dávno minulý čas. 99. 100.

Indicativ 99. — Conjunctiv 100.

3. Budoucně skonaly čas. 101.

Činný rod druhého časování. 102—107.

1. Minulý čas. 102—104.

Indicativ 102. — Conjunctiv 103. — Infinitiv 104.

2. Dávno minulý čas. 105. 106.

Indicativ 105. — Conjunctiv 106.

3. Budoucně skonaly čas. 107.

Činný rod třetího časování. 108—120.

1. Minulý čas. 108—117.

a) Minulý čas na -i.

Indicativ 108. 109. — Conjunctiv. Infinitiv 110.

b) Minulý čas na -ui.

Indicativ 111. 112. — Conjunctiv. Infinitiv 113.

c) Minulý čas na -si.

Indicativ 114—116. — Conjunctiv. Infinitiv 117.

2. Dávno minulý čas. 118. 119.
Indicativ 118. — Coniunctiv 119.
3. Budoucně skonaly čas. 120.

Činný rod čtvrtého časování. 121—126.

1. Minulý čas. 121—123.
Indicativ 121. — Coniunctiv 122. — Infinitiv 123.
2. Dávno minulý čas. 124. 125.
Indicativ 124. — Coniunctiv 125.
3. Budoucně skonaly čas. 126.

III. Kmen přičestní.

Trpný rod prvního časování. 127—132.

1. Minulý čas. 127—130.
Přičestí 127. — Indicativ 128. — Coniunctiv 129. — Infinitiv 130.
2. Dávno minulý čas. 131.
3. Budoucně skonaly čas. 132.

Trpný rod druhého časování. 133—137.

1. Minulý čas. 133—135.
Přičestí 133. — Indicativ 134. — Coniunctiv. Infinitiv 135.
2. Dávno minulý čas. 136.
3. Budoucně skonaly čas. 137.

Trpný rod třetího časování. 138—149.

1. Minulý čas. 138—146.
 - a) Časoslova s činným minulým časem na -i. 138—140.
Přičestí 138. — Indicativ 139. — Coniunctiv. Infinitiv 140.
 - b) Časoslova s činným min. časem na -ui. 141—142.
Přičestí 141. — Indicativ. Coniunctiv. Infinitiv 142.
 - c) Časoslova s činným min. časem na -si. 143—146.
Přičestí 143. 144. — Indicativ 145. — Coniunctiv. Infinitiv 146.
2. Dávno minulý čas. 147. 148.
Indicativ 147. — Coniunctiv 148.
3. Budoucně skonaly čas. 149.

Trpný rod čtvrtého časování. 150—153.

1. Minulý čas. 150. 151.
Přičestí. Indicativ. 150. — Coniunctiv. Infinitiv. 151.
2. Dávno minulý čas. 152.
3. Budoucně skonaly čas. 153.

Infinitiv budoucího času trpného. 154.
Příčestí budoucího času činného. 155.
Časování opisující. 156—158.
Indicativ 156. — Coniunctiv 157. — Infinitiv 158.

Časoslova krytočinná.

Prvé časování. 159—164.

1. Přítomný čas. 159. 160.
2. Nedominulý čas. 161.
3. Budoucně skonaly čas. 162.
4. Minulý čas. 163.
5. Dávno minulý a budoucně skonaly čas. 164.

Druhé časování. 165—167.

1. Přítomný čas. 165.
2. Nedominulý a budoucí čas. 166.
3. Ostatní časy. 167.

Třetí časování. 168—171.

1. Přítomný čas. 168.
2. Nedominulý a budoucí čas. 169.
3. Minulý čas. 170.
4. Dávno minulý a budoucně skonaly čas. 171.

Čtvrté časování. 172.

